Digitized by Google

N.º 3.ª fa

Med. 2742

~~27 3 A 38~~

~~29 5 A 2~~

96-6-17

THOMÆ

BARTHOLINI

ACTA
MEDICA & PHILOSOPHICA HAFNIENSIA

Anni 1673.

Figuris æneis ornata.

VOLUMEN II.

UNIVERSIDAD CENTRAL
BIBLIOTECA
FACULTAD DE MEDICINA

61
B27?

HAFNIÆ,

Sumptibus PETRI HAUBOLD Acad. Bibl.
Typis GEORGII GÖDIANI, Typ. Reg.
clɔ Iɔc LXXV.

Illuſtriſſimo & Excellentiſſimo

Heroi

DOMINO PETRO

Comiti in Griffenfeld

Domino de Samſöe, Brattingsborg & Wisborg,

Nobiliſſimo Ordinis Elephantini Eqviti,

Equiti Aurato Ordinis Danebrogici,

Sacræ Regiæ Majeſtatis

Magno Regni Cancellario,

Conſiliario Intimo,

Præſidi in Collegio Status & Cancellariæ &c.

Præfecturæ Tonsbergenſis Guberna-
tori Regio &c.

Academiæ Hafnienſis Conſervatori,

Mæcenati & Patrono ſuo
benigniſſimo

S. F. Q. P.

Th. Bartholinus.

PUblico Academiæ nomine in-
gentibus Tuis meritis, Mæce-
nas Magne, nuper gratulatus
ſum. Nunc devotum Facul-
tatis Medicæ animum Tibi, Apollini no-
ſtro, venio conſecratum. In partem fa-
voris Tui ſe qvoq; admiſſos grati faten-
tur Aſclepiadis alumni, meq; interprete
ſidus hoc ſuum fauſtis acclamationibus
proſeqvuntur, omnia ſalutis ſuæ media
& Artis præſidia, qvibus mortalium ge-
neri inſerviunt, in Tui ſolius ſalutem &
incolumitatem conſumere parati. Tibi
certè magnam ſalutis ſuæ partem ſe de-
bere grati fatentur, qvi à tuo ſpiritu de-
pendent, Teq; favente, Artis ſuæ decus &
ſplendorem in majus augendum ſibi o-
minantur. Qvid hactenus inter tot alias
Regis & Reipublicæ curas immenſas
præſtiteris ad Artis Pœoniæ gloriam au-
gendam, tacere non debeo. Medicorum
Pharmacopœorumq; immunitates te-

ſtan-

ſtantur qvibus ex Conſtitutione publica Tuâ providentia à Sacra Regia Majeſtate non ita pridem promulgata, ad ea agenda excitamur, qvæ ſeculo profutura videntur.

Theatrum Anatomicum tuis auſpiciis animam recepit Stenonio, magno illo Proſectore, nuper tua benevolentia ſublevato, ſubtili manu & modeſto ore per viſcera animalium hominumq; graſſante, & ne præclaræ Arti qvicqvam detrimenti accederet, ad eadem ſtudia in Academia, tuæ curæ commiſſa, promovere filium meum Caſparum Bartholinum, illi qvoq; arti vel hæreditate paterna vel Præceptorum ductu vel genii propenſione immerſum, maximo amoris in nos argumento, benignè voluiſti. Omnia deniq;, qvæ ad Medicos juvandos ſpectant, abundè obtuliſti. Fructus tuæ in nos gratiæ orbi exhibere cœpimus, Medicorũq; noſtrorum Acta poſteritati tradere. Deo

primitias, Tibi poſt Deum & Regem inter primos æſtimando alteram hanc meſſis noſtræ particulam ex merito dedicamus. Offeruntur devotâ manu, Tu qva ſoles facilitate, diligentiæ noſtræ ſpecimina accipe, &, qvia ſcientiæ Tuæ modum, qvi ſupra hæc aliaq; cætera ſe altius extollit, non excedunt, judicio tuo acerrimo approba publica actorum noſtrorum ſed tuorum in nos meritorum æterna monumenta. Ego verò, qvem publicus juvandi amor & Artis veneratio ad hæc vel ſcribenda vel colligenda excitavit, majoribus Tibi, Mæcenati inclyto, beneficiis obſtrictus & humillimo ſemper ſtudio emancipatus, publico nomine obteſtor illum tuum animum, qvi terminos ſibi præſcribit nullos, illam mentem, qva cuncta hæc complecteris, illas tuas dotes invidendas qvibus orbem in ſtuporem conjicis, illum genium, qvi immortalia ſpirat, ut hunc grati animi calamum

mum tuo favore, toties mihi probato, ſubleves.

Immenſa gratiæ tuæ in me ſunt argumenta, ſed penna infra tantum meritum ſubſiſtit, non venerationem. Velis nolis, benefacere Tibi à natura & conſvetudine inditum. Scilicet rectè Apollinem veteres fingebant dextra manu Gratias geſtare, qvia promptior ad ſalutem ſit Deus, pigrior ad noxam. Tu, Apollo noſter, utraq; manu benè merendi de publico occaſionem captas, & profuſa benignitate Medicis, mihiq; illorum interpreti, gratiam tuam, qva ad majora tentanda omnes bonos tuo exemplo animas, elargiris. Qvod enim bonum eſt, ut verè Stoicus, bonos facit, cum in arte Muſica qvod bonum eſt, facit Muſicum. Sed parcus eſſe verborum cogor, ne cum tua liberalitate verbis videar contendere. Video non futurum finem in hac materia ullum, niſi

niſi qvem mihi ipſe fecero. Vive porrò & fortunam ſupera, qvam virtute ſupergreſſus es, & Arti noſtræ fave, Tuæ ſaluti, utinam ſerò, deſtinatæ. Vive orbi & patriæ. Vive nobis, qvi Te vivente felicius vivimus, ſtrenuè poſthac multum hujus pulveris, Te ſpectante, ante nos acturi.

Cernitur hoc facilis naturæ gratia Libro,
Scribitur & Medici, Te duce, docta manus:
Sed Tu Phœbe parens, rerum compendia mente
Volvis, & hic qvicqvid parturit orbis, habes.
Nam ſuperat natura fidem, miracula ſecli
Creſcunt, & cunctis Tu mihi major eris.
Qvæ ſparſim Boreas, qvæ Dania cuncta labore
Colligit, in Gryphi pectore juncta latent.
Ut vigeat tanto fortunæ fœdere virtus,
Illam homines dicas, hanc peperiſſe Deos.

Th.

Th. Bartholinus
Fac. Med. Decanus

Lectoribus S.

TElam qvam orſi ſumus pertexímus, & Deo ſecundante conatibus, in ſecundo hoc Volumine Medicorum noſtrorum Acta curioſis offerimus, quæ primi Voluminis metam transgreſſa, exinde nobis in manus venerunt. Gaudemus non uno nomine qvod prioris laboris fructus ad guſtum publicum fuerit, etiam delicatiſſimis ingeniis probatus, inter qvæ ſummo ſuo merito numerari merentur Angli, Galli, Germani, Itali, qvorum ſtudium tanto majori laude efferimus qvanto majori applauſu noſtrum proſeqvuti ſunt, ut taceam aliarum gentium, qvibus noſtra placuerunt, amica vota & cordatas acclamationes, ad cætera nos non parum animantes. Cæterum qvanqvam peculiarem in ſtudiis cauſam eorum præferendam ſemper exiſtimarim, qvi, ut Plinius loqvitur, difficultatibus victis, utilitatem juvandi prætulerunt gratiæ placendi; utrumq; tamen aſſeqvutis nobis non poſſum non gratulari, & in ſinu gaudere Naturæ noſtræ & ingeniorum eam eſſe ſemper fertilitatem, ut majori merito, operis amore, non animi cauſa perſeverare in ſuſcepto labore debeamus. Multum debere nos fatemur promptæ amicorum voluntati, qvi ſymbolam ſuam huc contulerunt & in publicam orbis ſcenã nobiſcum prodire auſi ſunt; plus tamen debemus providæ Mæcenatis noſtri curæ & ſollicitudini ad promovendam utilitatem publicam unicè intentæ, Magni inqvam Regni Cancellarii & Literatorum omnium inprimis Academiæ noſtræ Patroni, Comitis *Petri Griffenfeldii*, Eqvitis & Conſiliarii Regii ſummi, ad inſtaurandas literas nati & or-

nandas, qvi inter alia multa & magna qvibus ad ſalutaria conſilia Auguſtum noſtrum prudentiſſimè excitavit, etiam publico Edicto ſancire voluit, ut perpetuum ſit Medicorum omnium in Regnis & Provinciis Daniæ Regi clementiſſimo ſubjectis cum Decano Facultatis Hafnienſis literarum commercium, quo annis ſingulis vel data qvacunq; occaſione indicetur quicquid notatu dignum occurrit in Re Medicâ vel Naturali, in Actis Facultatis à Decano referendum in gratiam poſteritatis. Nec dubito qvin ſi operas ſuas huc contulerint Medici & rerum naturalium curioſi, qvos paſſim in patria naturæ ſecreta rimari non ignoramus, qvin adjectis rebus plurimis, qvas aut ignoraverant priores, aut futuri admirentur, ingens Arti Medicæ augmentum accedat. Nos viam monſtravimus. Seqvantur alii, ut DEi & patrii nominis gloriæ, non ſuæ, omnia compoſuiſſe dicantur. Occupati enim ſumus & nos officiis, ſubciſivis tamen temporibus iſta curamus, ne qvid majores putent illorum horis ceſſatum. Publico enim omnia noſtra impendimus, & poſthac, ſi ſuperis viſum, ita cum laboribus valetudinem computabimus, ne in ocio vixiſſe credamur.

Valete & ſtudiis noſtris favete, imo veſtris.

Hafniæ cIɔ Iɔc LXXIV.

Index

Index Obſervationum in Actis Medicis & Philoſophis Hafnienſibus Anni 1673.

Parte I.

I. Gravidarum Imaginatio. *Th. Bartholini.* pag. 1.
II. De Vacca Catulis imprægnata. *Th. Bartholini.* p. 3.
III. Falſa Imprægnatio. *Th. Bartholini.* p. 4.
IV. Feminæ recenter imprægnatæ ſectio. *D. Matth. Sladi.* p. 5.
V. Lochiorum ſuppreſſio. *Th. Bartholini.* p. 7.
VI. Scorbutus deſperatus. *Th. Bartholini.* p. 7.
VII. Febris acuta hæmoptoiſin ſecuta. *Th. Bartholini.* p. 8.
VIII. De Dæmoniacis. *Th. Bartholini.* p. 11.
IX. Cercopitheci Anatome. *Th. Bartholini.* p. 13.
X. Ova Galli & ſerpentum. *Th. Bartholini.* p. 14.
XI. Hiſtoria Caſus ab alto Divi Chriſtiani Regis Daniæ. *D. Adam. Luchteni.* p. 16.
XII. Morbis fatalis Eliſabethæ Danicæ. *D. Adam. Luchteni.* p. 23.
XIII. Hiſtoria morbi fatalis Chriſtiani, Ducis Brunſw. *D. Adam. Luchteni.* p. 25.
XIV. Anatome vètulæ ulcere pulmonis laborantis. *D. Joh. Henr. Brechtfeld.* p. 30.
XV. Anatome phthiſici. *D. Joh. Henr. Brechtfeld.* p. 34.
XVI. Anatome Virginis ſcrofulis & hydrope pectoris laborantis. *D. Joh. Henrici Brechtfeld.* p. 37.
XVII. Anatomæ Vetulæ diarrhæâ defunctæ. *D. Joh. Henr. Brechtfeld.* p. 40.
XVIII. Modus dealbandi oſſa. *D. Simon. Paulli.* p. 42

XIX. De Moſchi Animalis pelle. *Th. Bartholini.* p. 46.
XX. Damna ex Electuario Nicolai. *Th. Bartholini.* p. 49.
XXI. Apertio Vulnerati. *Th. Bartholini.* p. 51.
XXII. Obſtetricum Examen. *Th. Bartholini.* p. 53.
XXIII. De Sancta Brigittâ. *Dn. Olai Roſækrantzii.* p. 55.
XXIV. Plantæ Novæ Africanæ. *Th. Bartholini.* p. 57.
XXV. Arbor Philoſophica & Tuber. *Th. Bartholini.* p. 58.
XXVI. Plantæ noctu lucentes. *Th. Bartholini.* p. 59.
XXVII. Vomitorium alvum movens. *Th. Bartholini.* p. 61.
XXVIII. Singultis lethalis. *Th. Bartholini.* p. 62.
XXIX. Pica in Hepate Bovino. *Th. Bartholini.* p. 65.
XXX. De Oculo Balænæ & Dentibus. *Th. Bartholini.* p. 67.
XXXI. De Grónlandorum Uni cornu. *Th. Bartholini.* p. 70.
Lexicon Grónlandicum D. *Caſp. Barthol.* ICti. p. 71.
XXXII. De Naturæ abundantia & defectu. *Th. Bartholini.* p. 77.
XXXIII. De Monſtro Norwegico. D. *Matthiæ Jacobæi.* p. 80.
XXXIV. In Ovo & Pullo Obſervationes. *D. Nicolai Stenonis.* p. 81.
XXXV. Fœtus poſt biduum mortuæ Matris natus. *Th. Bartholini.* p. 92.
XXXVI. Variæ Antiqvitates Danicæ. *Th. Bartholini.* p. 97.
XXXVII. Luxatio femoris. *D. Henrici à Möinichen.* p. 102.

XXXVIII. De

XXXVIII. De Sympathia *Morborum. Th. Bartholini.* p. 105.
XXXIX. De Ranarum generatione Obſervationes. *Oligeri Jacobæi.* p. 109.
De Ancilla Altenburgenſi ranas &c. evomente. *D. Th. Reineſii.* p. 110.
XL. Obſervationes Chirurgicæ. *Th. Bartholini* p. 115.
XLI. De Liqvore Stiptico Experimenta. *Th. Bartholini.* p. 116.
XLII. Medici Studii breviſſima Methodus. *Th Bartholini.* p. 122.
XLIII. Colicæ remedium Inqvilinum, ex radice Naput. *Th. Bartholini.* p 124.
XLIII. De gramine Oſſifrago. *D. Simon Paulli* & *Th. Bartholini.* p. 126.
XLIV. De Flatu per penem emiſſo, & Cordis pulſu in dextris. *D Georg. Wolf. Wedeli*, cum reſponſione *Th* *Bartholini.* p. 135.
De Dyſenteria, Impotentia & Procidentia Uteri, *D. G. W. Wedeli.* p. 137.
XLV. Cyſtis piloſa intra muſculum bubulum reperta *Oligeri Jacobæi.* p. 140.
XLVI. Obſervationes circa motum cordis, auricularum & venæ Cavæ. *D. Nicolai Stenonis.* p. 141.
XLVII. De Lumbricis latis & cucurbitinis. *D. Olai Borrichii.* p. 148.
XLVIII. Aci marini anatome. *D. Olai Borrichii* p 149.
XLIX. Abortus humanus examinatus *D. Olai Borrichii.* p. 151.
L. Vertebræ piſcium ad os ſacrum hominis excretæ. *D. Olai Borrichii.* p. 153.
b 3 Urina

LI. Urina circa os ſacrum exiens. *D. Olai Borrichii.* p. 154.
LII. Lingva avium cum oſſe hyoide expenſa. *D. Olai Borrichii.* p. 155.
LIII. Veſica fellea ad examen vocata. *D. Olai Borrichii.* p. 156.
LIV. Membranarum in ureteribus diverſitas. *D. Olai Borrichii.* p. 157.
LV. Calculus Lanuginoſus. *D. Olai Borrichii.* p. 157.
LVI. Monſtrum Liundbyenſe. *D. Ol. Borrichii* p. 158.
LVII. Ex fagino fructu febris lipyria. *D. Olai Borrichii.* p. 160.
LVIII. Ericæ bacciferæ uſus an noxius? *D. Ol. Borrichii.* p. 161.
LIX. Geranium faſciatum, Corona Imperialis faſciata, Hyſſopus faſciata, Martagon faſciatum. *D. Olai Borrichii.* p. 162.
LX. Pyrum pyro innatum. *D. Olai Borrichii.* p. 163.
LXI. Enterocele per tiliam fillam ſanata. *D. Olai Borrichii.* p. 164.
LXII. Ex nimio abſinthii uſu lac puerperæ abſinthites. *D. Olai Borrichii.* p. 165.
LXIII. Ex ſucco betæ noxa. *D. Olai Borrichii.* p. 166.
LXIV. Ex nimio aloës uſu cruenta urina. *D. Olai Borrichii.* p. 167.
LXV. Scabioſa prolifera ſingularis. *D. Ol. Borrichii.* p. 168.
LXVI. Pomus bifera. *D. Ol. Borrichii.* p. 168.
LXVII. Utrum ex avibus, piſcibusq; ſal volatilis elici qveat? *D. Ol. Borrichii.* p. 169.
LXVIII. Utrum oporteat ſalia volatilia & ſpeciatim ſalem humani cranii morbis opponere? *D. Ol. Borrichii.* p. 177.

Quid

LXIX. Quid de ſalibus animantium fixis cenſendum? *D. Olai Borrichii.* p. 181.
LXX. Salis ſerpilli peculiaris figura. *D. Ol. Borrichii.* p 186.
LXXI. Salis volatilis liqvidi varia phænomena. *D. Ol. Borrichii.* p. 187.
LXXII. Antimonium non acidis tantum, ſed & ſalſis diſſolvere. *D. Olai Borrichii.* p 188.
LXXIII. Singulare qviddam de adaucto Reguli martis pondere. *D Olai Borrichii.* p. 189.
LXXIV. Examen Chemicum ſpermatis ranarum. *D. Ol. Borrichii.* p. 191.
LXXV. Spiritus ovorum Gallinaceorum. *D. Ol. Borrichii.* p. 192.
LXXVI. Salia operculis vitrorum exterius ſponte ad naſcentia. *D Olai Borrichii.* p. 193.
LXXVII. Ex vena brachii, fluentibus menſibus ſectâ, periculum & mortes *D. Ol. Borrichii* p. 194.
LXXVIII. Ex retentione menſium, obſtinata oblivio. *D. Ol Borrichii.* p. 195.
LXXIX. Ex hauſtis Mercurii fumis cardialgia, ſcotoma, & pulſ9 propemodû interceptio *D. Ol. Borr.* p. 196.
LXXX. Ægra videns omnia in cubiculo duplicata. Item de Lynceis Iſlandicis & Ægyptiis. *D. Ol. Borrichii.* p. 198.
LXXXI. Aneuriſma naſi poſt variolas. *D. Ol. Borrichii.* p. 200.
LXXXII. Gravida aſpectu mutili mutilum peperit filium. *D. Olai Borrichii.* p. 201.
LXXXIII. *Lac* ex brachio fœminæ carcinomate laborantis. *D. Ol. Borrichii.* p 202.
LXXXIV. Glandula omenti inuſitatæ magnitudinis & illis ſucedês hydrops. *D. Ol. Borrichii.* p. 205.

Ex

LXXXV. Ex glandulis ſubalaribus pleuritis. *D. Olai Borrichii.* p. 205.
LXXXVI. Idioſyncraſiæ raræ. *D. Ol. Borrichii.* p. 206.
LXXXVII. Oxygalæ damna. *D. Sim Paulli.* p. 208.
LXXXVIII. Obſervationes Anatomicæ ſpectantes ova vivi parorum. *D. Nicolai Stenonis.* p. 210.
LXXXIX. Ova viviparorum ſpectantes obſervationes aliæ. *D. Nic. Stenonis.* p. 219.
XC. De Gramine oſſifrago Appendix, *Dn. Joh. Friderici Marſchalch.* p. 232.
XCI. De Ancilla viginti tribus Cultri ictibus ſaucia. *D. Caſp. Kölichen.* p. 233.
XCII. Variolæ in Æthiope. *D. Caſp. Kölichen.* p. 235.
XCIII. De pilulis Vetulæ cujusdam Medicaſtræ. *D Caſp. Kölichen.* p. 236.
XCIV. De Arcano qvodam aromatico. D. *Caſp. Kölichen.* p. 238.
XCV. Ex ira Phrenitis. D. *Caſp. Kölichen.* p. 238.
XCVI. Ex riſu pleuritis. D. *Caſp. Kölichen.* p. 239.
XCVII. Lymphaticorũ varietas D. *Nic. Stenonis* p. 240.
XCVIII. Canalis alimentorum *U*lulæ, cum viis aëris & urinæ. *Oligeri Jacobæi.* p. 241.
XCIX. Canalis alimentorum Ardeæ cum duplici ductu pancreatico & bilario, & ſimplici cæco. *Oligeri Jacobæi.* p. 242.
C. De Cataractæ metu. D. *Joh. Lud. Hanneman.* p. 243.
CI. De Organo ſanguificationis. D. *J. L. Hannemanni.* p. 245.
Reſponſio *Th. Bartholini.* p. 246.
CII. De errhinis & calculoſo. D. *J. L. Hanneman* p. 248.
Reſponſio *Th. Bartholini.* p. 249.
CIII. De Sangvine Vetito & lacteo. D. *J. L. Hannem.* p. 251.
Reſponſio *Th. Bartholini.* p. 252.

De

CIV. De generatione hominis ex Ovo, & contra Arſenicum euporiſton, D. *J. L. Hannemanni*. p. 253.
Reſponſio *Th. Bartholini*. p. 254.
CV. De Fermento ſtomachico. D. *J. L. Hannem* p. 255.
Reſponſio *Th. Bartholini*. p. 258.
CV. De ſanguine Vetito dubia; & de Potu nocturno. D. *J. L. Hannemanni*. p. 258.
Reſponſio *Th. Bartholini*. p. 260.
CVI. Alius de ſangvine Vetito ſcrupulus. Venena eſſe Venenatorum remedia. D. *J. L. Hannem*. p. 262.
Reſponſio *Th. Bartholini*. p. 64.
CVII. De Curatione Magnetica. D. *J. L. Hannem*. p 266.
De Transplantatione Morborum Reſponſio *Th. Bartholini*. p. 267.
CVIII. De eadem curatione Magnetica. D. *J. L. Hannemanni*. p 271.
CIX. Incontinentia Urinæ. D. *J. L. Hannemanni*. p. 273.
Reſponſio *Th. Bartholini*. p. 274.
CX. Infallibile remedium Euporiſton adverſus morſū Canis rabidi. D. *J. L. Hannemanni*. p. 274.
Auctarium *Th. Bartholini*. p. 276.
CXI. Vermes piper arrodentes. D. *J. L. Hannem* p 277.
CXII. Volatica ſcorbutica. D. *J. L. Hannemanni*. p. 277.
CXIII. Obſervationes in coctura oſſium, præſertim ſterni. D. *Simon: Paulli*. p 279.
CXIV. Payonis Anatome. *Caſp. Bartholini Thom. Fil.* p. 288.
CXV. Febres malignæ nuper Hafniæ freqventes. D. *Caſp. Kölichen* p 289.
CXVI. Ex fungis in cœnâ comeſtis Apoplexia. D *Caſp. Kölichen*. p. 294.
CXVII. Raucedo diuturna. D. *Caſp. Kölichen*. p. 295.
CXVIII. Hydrops pectoris. D. *Caſp. Kölichen*. p. 297.
c Ocu-

CXIX. Oculo impactum fruſtum cochlearis lignei. *Joh. Valent. Willii.* p. 298.
CXX. Unguentum Ophthalmicum efficax. *Joh. Val. Willii.* p. 301.
CXXI. Aqva Ophthalmica nova. *J. V. Willii.* p. 304.
CXXII. De Theriaca Danica & ſuccini generatione. D. *Joh.* Dan. *Majoris*, cum Reſponſione *Th.* Bar*tholini.* p. 306.
CXXIII. De Succini reſolutione, & viribus. *Th. Bartholini.* p. 312.
CXXIV. Anatome Pſittaci, *Oligeri Jacobæi.* p. 314.
CXXV. Pilula Purgans per veſicam ex creta. *Th.* Bar*tholini.* p. 319.
CXXVI. Ex hirudinibus mors. *Th.* Bar*tholini.* p. 319.
CXXVII. Hiſtoria Muſculorum Aqvilæ. D. *Nic. Stenonii.* p. 320.
CXXX. Plantæ qvædam domeſticæ raræ, & Ungventum Euporiſton. *Petri Kyllingii* p. 345.
CXXXI. Appendix ad Obſ. XXIV. De plantis Africanis. *Th.* Bar*tholini.* p. 347.
CXXXII. Teli ferrei fruſtum in cerebro hærens. *Joachimi Friſii.* p. 348.
CXXXIII. Aqvæ Stipticæ Haffnienſis in hominibus probata virtus. *Th.* Bar*tholini.* p. 349.
Vitriolum non eſſe Matrem Metallorum. *Joh. Goth.* B*echer.* p. 351.
CXXXIV. Procemium demonſtrationum Anatomicarum in Theatro Hafnienſi anni 1673. D. *Nicol. Stenonii.* p. 359.

Erra-

Errata & Omiſſa

Qvæ obiter percurrenti animadverſa.

*. 2. l. 8. leg. Nobiliſſimi
P. 15. l. 20 lege Dn. Ericum Roſækrantzium,
P. 123. l. 19 *Hippocratis*, adde: Foëſii, Galeni
P. 124. l. 3. leg Studioſus
P. 126. l. 5. leg. Præpoſito
P. 134. l. penult. leg. immerſa
P. 136. l. 24. leg. Galeno
P. 186. l. 12. adde hanc ſalium ſerpilli figuram.

A. ſal ſerpilli flavus.
B. figura ſalis in ſpir. * urinoſo deliteſcens.
C. ſal cubicus fixus ſangvinis bubuli, ad oras cryſtallinus, in medio obſcurior.
P. 202. l. 9. leg. ex
P. 244. l. 25. leg. ſuffuſionem
P. 245. l. 5. leg. expurgato
P. 251. l. 3. leg. materiam
P. 253. l. 13. leg. ſciebant

A B C

P. 345. l. 15. leg. deſcriptas
l 21. aculeata. adde:
Balſamina fœmina fl. albo.
Prunus fl pleno
Verbena fl. albo, folio urticæ.
l. 25. adde:
Malus Perſica fl. pleno.
l. 28. caulo. roſa flore rubro.

P. 346. l 7. adde;
Veronica fœmina folio Chamæpityos.
Potamogeiton acaulis fol. longioribus in fundo repens.
Potam. foliis brevioribus algæ marinæ.
In horto Jani Hortulani.
Tulipa bulbifera, bulbum inter

inter folium & cau-
lem ferens.
In Amagria in Horto Nobiliſſ. Henrici Mulleri Junioris.
Cyanus major purpureus inodorus, Cyano Turcico purpureo odorato ſimilis.
Melilotus minor ſiliqvis rotundis.
In Inſula Saltholm.
Apium maritimum flore albo.
Iris anguſti folia fl. coeruleo, radice nodoſa.
Ad Helſingoram.
Hypericum minus glabrũ caule & floribus rubentibus.
Hypericum maj. glabrum capitulis piloſis.
Centaureum minimum ramoſum.
Prope Sclangẽdorphium.
Heli chryſum paluſtre.
l. 11. add.
Herba cancri foliis ſerratis.
Naſturtium ſylveſtre flore albo minimo, Naſturtio aqvatico ſimile qvoad folia.
l. 14. adde:
In Lolandia:
Parietaria glabra.
P. 348. l. 2. Adde: Præter hæc in horto Regio provenerunt ex ſeminibus Africanis *Petro Kyllingio* accurante:
Pimpinella maxima Africana ſpicata.
Geniſta arboreſcens Africana, qvæ folia habet mali cidonei.
Halymus African. maj. repens.
l. 7 leg. Joachimus
P. 349. l. 17. leg. lamina
P. 351. l. 14. *parata*, leg. peracta
l. 20. leg. arteriis
l. 26. leg. Libras XVI.
l. 27. leg. Vitriolum
P. 352. l. 1. lege, appropriatam
P. 359. l. 10. leg. CXXXIV.
P. 361. l. 25. leg. hominum.

Plura ſunt, ſed non vacat colligere.

α & ω

α & ω.

TH. BARTHOLINI ACTA MEDICA & PHILOSOPHICA HAFNIENSIA.

Ann. 1673.

[library stamp]

PARS I.

De Obſervationibus Raris Medicorum & Philoſophorum.

I.

Gravidarum Imaginatio.

PLuſcula exempla imaginationis prægnantium paſſim apud Autores noſtros leguntur, qvæ repetere nolo, contentus hîc ſignaſſe hujus Anni, cujus Acta ſcribimus, nonnulla fortè occurrentia, idq; eo fine & inſtituto, ut cavere diſcant feminæ, qvibus conceptus uteri cura eſſe debet, ne vel nimium curioſæ ſint in rerum novarum contemplatione, vel viſa & caſu aliqvo accidentia firmo animo imprimant aut freqventi cogitatione recolant. Alienorum exemplorum uſus ad prudentiam neceſſariam viam pandet, cum, ut verè *Seneca*, longum iter ſit per præcepta, breve per exempla.

Ruſtici noſtratis filius crines varios à primis incunabulis

in capite alit, unâ parte nigros, albos alterâ capitis parte. Matris id culpâ eveniſſe, confeſſione ejuſdem credimus. Fatetur qvippe illa, cum uterum gereret, ſacculum carbonum unâ capitis parte excepiſſe ſe, & exinde freqventi hujus rei imaginatione vexatam. Crines ipſos ex utroq; capitis latere reſciſſos ſervo, cuivis eos monſtrare paratus.

Majori periculo prægnantium, occurrunt in plateis locisq; publicis mendicantes, vel morbo ſacro concidentes, vel membris mutili. Utinam his provideretur in Rebuspublicis, ne publicè oberrando inficerent mortale genus. Nuper admodum, Auguſto nempe menſe, uxor honeſti Civis Hafnienſis enixa eſt filium, tam acceptum, qvia primogenitus, qvàm ingratum, qvia primam lugendi materiam bonis parentibus præbuit: unâ enim manu mancus puer prodiit, & altero pede curvus. Fortè obvium prægnans Mater mendicantem manu truncatum & pede flaccidum viderat, cujus ſpeciem nec die nec nocte potuit oblivisci.

Natum putabatur monſtrum Hafn. 7. Auguſti in vico Laurentii Biornonis, publicis rhythmis celebratum, criſpis capillamentis & muliebri ornatu, qvalis hodie in uſu, caput oſtendens. Vulgus ad iratum Deum infenſumq, muliebri Corymbo oſtentum retulit, alii ex imaginatione matris viſo habitu iſto aulico dependere ſuſpicati execrabantur crinium novitiorum circulum, qvo facies & frons obvallatur. Hinc varia excogitata ſcommata, qvibus illuderetur Corymbus ex pilis hircinis confectus, qvem etiam vaccinis cornibus per contumeliam impoſuerunt, & canes eo ornatu circumferebant. Nugæ. Monſtroſus ille fœtus nihil monſtroſi habuit; partus difficultate oſſa cranii divulſa ſpeciem monſtroſam mentiebantur, & pilos in Corymbi formam intorſerant, qvos etiam nuper natis excreviſſe, qvotidiana experientia docet. Feminas comatas eſſe decorum pro-

nun.

nunciat *D. Paulus* 1. Cor. XI, 15. At formam comarum determinat conſvetudo, & mos vulgatus, à qvo excuſationem habent, ſi hac parte aliqvid peccetur. Eleganter *Manilius* l. V.

Illis cura ſui vultus, frontisq; decoræ
Semper erit, tortosq; in flexum ponere crines,
Aut nodis revocare, & rurſus vertice denſo
Fingere, & appoſitis caput emutare capillis.

Nihil in ornatu muliebri deſidero, præter conſtantiam, qvam optare poſſumus, nunqvam ſperare. Miror, qvòd Virorum capita capillamentis criſpatis pluſqvam muliebri more ornata & ſuperbientia tam æqvo animo feramus contrà decretum Apoſtolicum, qvi Viro comatum eſſe dedecori judicat. *Tertulliani* lib. de Cult. femin. cap. VII. huc qvadrat invectiva: Si non pudet enormitatis, pudeat inqvinamenti; ne exuvias alieni capitis, forſitan immundi, forſan nocentis & gehennæ deſtinati, ſancto & Chriſtiano capiti ſuppares. Regulam ac normam, qvam in barbâ & capillo tenendam Magnus *Salmaſius* Epiſt. de Coma p. 610. conſtituit, etiam nos laudamus, ut qvaliscunq; habitus in utroq; ferendus ſit, ceu res indifferens, circa longitudinem, brevitatem & formam, præter illum, qvo Vir in mulierem transmutatur, & ſexus confunditur.

II.

De Vaccâ Catulis imprægnatâ.

HIſtoria hæc monſtroſa Urbis famâ percrebuit. Prope Cronæburgum Balthici freti propugnaculum vacca una cum vitulo etiam 30. catulos in vulvâ habuiſſe fertur. Rei ſeriem ipſe Paſtor Esbönderupenſis Dn. *Axilius Jani Grove*, doctus pariter & religioſus, & itinere Conſtantino-

politano, qvod olim ad viſendum Patruum *D. Joh. Scougardum* ſuſceperat, inclytus, hisverbis perſcripſit:

In villâ Boeland in Parœciâ Maarom vacca imprægnata, ſed qvæ vitulum eniti non potuit, mortua eſt & diſſecta In qvâ apertâ inventi præter vitulum vaccinum naturalis conformationis, multi catuli canini, numero triginta, omnes vivi, qvorum ſinguli in ſuâ membranâ ſuoq; loco latebant, ſicut videmus porcellos jacentes,& more canum aperto ore ſibi obverſantes, anteriùs anguſtiores, poſticâ parte corporis latiores. Esbönderup 1. Mart. 1673.

Plura de monſtroſâ geſtatione reſcire non potui. Neq; enim catulos Ruſtici ulteriori inveſtigationi reſervarunt, ſed ſtatim ſterqvilinio conſecrarunt. Si veri catuli fuerunt, de conceptione ingens dubium orietur, an canes paſtorales vel villatici vaccam conſcenderint, an aliunde canis forma inducta? Si vituli omnes, etiam numerus inſolitus inter monſtra referri meretur, cum rarò bini, rariſſimè tres, nunqvam plures vituli uno vaccæ partu prodeant. An cotyledones aſtantibus impoſuerint, catulosq; mentiti ſint, ſcrupuloſis rerum Cenſoribus relinqvo expendendum. In dubiis enim ἐπέχειν malo, qvàm incerto judicio fallere.

III.

Falſa Imprægnatio.

BIennium volvitur,ex qvo ſe uterum gerere credidit Mulier Hafnienſis Studioſo cuidam nupta. Sæpius qvidem à Marito compulſa, qvi gravidam eſſe ſibi perſvadere non potuit, ut Medicorum opera uteretur ad expurgandum onus ventris inutile,ſemper repugnavit mariti voluntati,rata tumidum ventrem læto partu aliqvando exonerandum. Neq; nos conſulti conſentire in vota mariti auſi ſumus, cum

ipſa

ipſa ſeriò fateretur, motum ſe nonnunqvam prominentis ventris ſentire, aliaq; ſigna enumeraret, qvæ imprægnationem ſolent indicare. Itaq; tempori committendum negocium, cum de nullo alio malo conqvereretur qvàm pondere abdominis diſtenti, in qvo ſibi ipſi prolis cupida applaudebat. Sic vitam inter ſpem & mariti qverelas ſeu jurgia hucusq; tranſegit, neutiqvam interim dubitantibus nobis, falſam eſſe impraegnationem à flatibus hypochondriacis excitatam, vel molam ſubeſſe. Illud eventus docuit & confirmavit. Cum marito enim ruri concedens cottidiano corporis exercitio in domeſticis negotiis occupata, ſenſim diſcuſſis motu flatibus, ad priſtinum ſtatum abdomen detumeſcens vidit redactum. Obvia nuper mihi in vico Canonicorum facta, multumq; immutata, ſingula expoſuit. Molam per pluſculos annos geſtatam in muliere in vico Salicum olim memini, & *Paræus* l. XXIII. Chirurg. c. 34. feminam qvandam per XVII. annos molam ſcirrhoſam IX. librarum uſq; ad vitæ exitum geſtaſſe teſtatur.

IV.

Feminæ recenter impraegnatæ ſectio.

HAnc ad me Obſervationem Amſtelodamo miſit Medicus Eruditiſſimus *D. Matth. Sladus*, in Anatome publicâ Anni 1672. ibidem à *Ruyſchio* demonſtratam.

Die XI. Aprilis aperto ventre inferiore vidimus uterum ejusq; annexa dextri lateris plurimum immutata: *Uteri corpus*, qvod aliàs in non gravidis nonnihil depreſſum eſſe ſolet, erat magis prominens, globoſum & rubicundius, magnitudine ferè pugni; *Tuba* Fallopii dextra ab oppoſitâ non parum differens, latior nempe, craſſior, & rubedine

ſaturatiore prædita; *Teſticulus* dexter itidem à ſiniſtro, (qvi ſatis ingens erat, & ob transparentes ſubcæruleas veſiculas aliqvo modo variegatus,) diverſus, uno enim in latere cernebatur ſangvine ſuffuſus, & flaccidior. *Vena Spermatica* dextra alteram amplitudine & laxitate dimidio ſuperabat. His obſervatis, nemo non de factâ hîc impraegnatione ſuſpicionem concepit, poſtridie per ulteriorem harum partium indaginem confirmandam. Seqventi itaq; die totum hunc apparatum genitalem è ventre exemptum, tabulæq; impoſitum oculis noſtris expoſuit *D. Ruyſchius*, qvando omnia heri viſa clarius apparebant. Orificium matricis internum obſervabatur ſolitò craſſius, & inſigniter hians. Uterus ipſe ſecundum longitudinem paulatim inciſus, primò exhibebat notabiles vaſorum plexus & numeroſas ramificationes, dein parietum ejus ſpiſſitudinem, qvæ pollicis latitudinem facilè æqvabat, tandem verò, altius & ad cavitatem uſq; adacto cultello, liqvorem clariſſimum veſiculæ, (neq; enim per cervices uteri foramen, qvamvis valdè diductum, effluebat) incluſum, in cujus medio fluctuabat corpuſculum albicans mucoſum & aliqvatenus oblongum, magnitudine grani hordei majuſculi, in ambitu verò, ubi parieti interno matricis contigua erat veſicula, comparebat lanugo qvædam; illud pro embryonis rudimento, hanc pro placentæ ſtamine habuimus. Latus illud dextri teſticuli cum accuratius inſpiceremus, obſervavimus tunicam ejus collapſam, teneriorem, & notabili foramine diſruptam, per qvod foramen tranſitus erat in exiguam cavitatem vacuam, reſpondentem globulo lapideo exili, qvalis puerorum luſui inſervit, (een Knikker,) ſuperficies interior hujus cavitatis erat nonnihil aſpera & ſangvine ſuffuſa, inſtar lateris placentæ uteri, qvo eidem interius affigi ſolet.

Lo-

V.

Lochiorum Suppreſſio.

AUtumni frigidi injurias experta puerpera Hafnienſis, non ſatis forſan cautè ſe in actu hoc gerens, nec fortunâ ſatis lautâ id concedente, poſt partum cæteris benè ex voto fluentibus, lochiorum ſuppreſſionem paſſa eſt. Quid inde? id certè rarum non eſt. Sed inter raros caſus referendum, qvod huic accidit. Totum enim corpus tuberculis hinc inde obſitum fuit & defœdatum, raro ſpectaculo, incaluitq; à ſangvine reſtitante, ſive ab uteri vaſorum obſtructione, ſive ſangvinis craſſitie. Vaſorum obſtructio impedire potuit ſangvinis aliàs ex reliqvo corpore, ubi geſtationis tempore retentus fuerat, nec expurgatus menſtruis purgationibus, excernendi curſum, unde ille in tubercula congeſtus. Conſultus ſectionem Saphenæ ſvaſi, & pellentia interna, ſed moderatè ſumenda. Memini in aliâ puerperâ parciorem lochiorum fluxum, alvi liberaliori obſeqvio compenſatum.

VI.

Scorbutus deſperatus.

IN prædio Aaſtrup Magni Viri *D. Petri Scavenii*, Affinis & Collegæ noſtri, deſperato ſcorbuto decubuit Jaconbus Richter, totamq; hyemem in lecto conſumpſit, pedibus tumidis & aſſeris inſtar induratis, & ad motum prorſus ineptis. Acceſſere alia graviſſima ſymptomata, qvæ extrema ſpiminabantur. Sitis ingens, hypochondriorum tenſio, ſpirandi difficultas maxima, oris gingivarumq; tumor, fœtor, nigredo, & circa radices dentium in faucibus fungoſæ veſiculæ nigricantes gangrænæq; vicinæ ſolidorum ciborum deglutitionem impedientes. Icteritiam nigram externus cu-

tis & faciei color prodit, melancholica conſtitutio & lien affectus. Ut utriusq; morbi communem radicem agnoſcamus Moleſta homini huic omnia erant, ſed præcipuè oris graveolentia & odioſæ veſiculæ fungoſæ, qvæ citius ſuccreſcebant, qvàm reſecarentur, & famelico ſola potulenta & juſcula ſorbenda concedebant. *Hippocrati* l. 2. Prædict. & *Celſo* l. 2. c. 1. in magnis lienibus hæc oris vitia notantur, qvaſi morbus ſcorbuti eſſet tum notus, non nomen. Longa fuit curationis ſeries, morbo aptanda. Inprimis præmiſſis blandis evacuationibus ex ſena, & humorum præparationibus, antiſcorbutica præſcripſimus, Aqvam Scorbuticam Wormii cum Spiritu eſſentificato naſturtii ſylveſtris, qvâ ſudores elicuit, os proluit, & pedes inunxit. Fungoſas veſiculas dentium forfice reſecuit Chirurgus, mundatas melle cum Sp. Vitrioli &c. ſed ſæpiſſimè iteratus iſte labor fuit repullulantibus veſicis. Ad inhibendam putredinem aqvam marinam cum abſinthio decoctam ſvaſi non ſine emolumento. Ante ſolſtitium vernum qvaſi criſis inſurrexit morbi chronici naturâ emergente. Fermentum enim melancholico-ſcorbuticum ita ex liene ebulliit, ut vel vaporibus, vel diaphragmatis compreſſu ſuffocatio timeretur. Solent ita Scorbutici pauſam vitæ facere. Ego cordialibus fortioribus roborandam naturam cenſui, qvibus & vita ſuſtentaretur, & deferveſceret impetus humorum, non neglectis enematis. Ita victrix natura ſenſim in integrum reſtituit conclamatum Virum, mundavit gingivas, uſum pedum reddidit, ad hunc diem ſanum conſervavit, Deo conſiliis noſtris favente.

VII.

Febris acuta hæmoptoiſin ſecuta.

JUdex Provincialis Sælandiæ Vir integerrimus & Ampliſſimus *Caſparus Severini Hiort*, tenero corporis habitu

præ-

prædiтus, hæmoptoiſi freqventer infeſtatur qvocunq; acri fluxu, aëre turbulento, venulas pulmonis vellicante & erodente. Menſe Majo 1673. malum ingraveſcens plurima ſubſidia artis admiſit, me & *D. Matthiâ Jacobæo* operas mutuas tradente, qvibus etiam conſilio ſuo *Cl. Borrichius* ſubvenit. Tandem poſt largiſſimos rivos cruoris profluentes, poſt freqventes Venæſectiones, poſt varia Eclegmata, Tincturas varias, qvibus curſus inhiberi ſolet, Emulſiones, juſcula roborantia, & innumera alia, qvibus anima purpurea ſiſtitur, ſuppreſſum ſangvinem, qvi adhuc in emaciato corpore ſuperfuit, vidimus & lætabamur. Sed cùm bono ſucceſſu valetudinis æger ipſe ad ſpem novam excitatus de lecto linqvendo cogitaret, dictum factum, cùm omnia ſalva viderentur, febris continua eum adorta eſt cum delirio, qvæ, nihil proficientibus Alexipharmacis aut Opiatis, ſenſim optimum Virum conſumſit, ut tertio decimo die à febris invaſione placidè expiraret, nullo ampliùs cruoris veſtigio comparente, ſive qvòd ſangvis calidior univerſum corpus occupaverit, ſive qvòd febrilis calor eſcharam induxerit vaſis pulmonariis læſis & apertis, ſive deniq; qvòd inflammatio pulmonum febrim accerſiverit. *Hippocratis* Oraculum eſt Coac. 427. intenſè febricitare in hæmoptoiſi, minimè eſſe conducibile, idq;, ſicut interpretes commentantur, propter ulcus pulmonum, ſangvinis putredinem, aut inflammationem. Cæterùm hîc ſangvis non fluxit, nec vehementer tuſſiit, nec doluit; ut ſuſpicio certa nobis nata ſit, febrem acutam & malignam, qvæ ipſa hac tempeſtate paſſim in Provinciâ & Urbe graſſabatur, corpus nimio ſangvinis floridi fluxu debile & proſtratum invaſiſſe per inſidias, & vitæ pauſam imperaſſe. Urina certè malo omine, ut ſolet in malignis, ſanorum ſimilis apparuit. Et qvanqvam non paucos febres epidemicæ ſeptimo die hoc anno jugulaverint, ſe-

lectiſſimis tamen alexipharmacis ægrum noſtrum ad XIII.diem ſervatum credimus.

Terrent pleroſq; ſangvinis ſputa, ſive ex liene per vomitum, ſive ex pulmonibus per tuſſim rejecta. Neq; ille metus vanus cenſendus, qvippe morte purpureâ plerumq; terminandus, ſi ſibi relictus cruor extra mediocritatis terminos evagetur. Non is quidem per ſe lethalis; Κακὸν enim dicit *Hippocrates* IV. Aph. 25. non θανάσιμον. Nam qvi ex liene, lienem expurgat, ægrúmq; ſpleneticum ſublevat, ſi modum ſervet, & vires ſint ferendo. Vidi ad menſuras pluſculas evomuiſſe lienem per dilatata vaſa cruorem obſtruentem, ſalvo ægro & ſuperſtite. Vidi etiam eodem affectu extrema paſſos. Quem pulmones per vices fundunt, onere ingenti vaſa levat. *Coi eſt* Oraculum IV. Aph. 47. exſcreationes cruentas bonas eſſe, ſi commodè prodeant, in febribus nempe cum conferentia. Venæſectionis vicariæ ſunt. Sic menſtrua vel ſuppreſſa vel imminuta ſupplent. Invicem enim ſuccedere, ex V. Aph. 32. diſcimus. Matronam optimam novi, ſangvinem floridum tuſſi rejicientem tempore menſtrui fluxus, qvanqvam ſatis copioſi; qvia ſangvine corpus abundat. Tuſſi aridâ præſentit imminentem hæmoptoiſin. Bona igitur eſt hæmoptoiſis ad vaſorum depletionem, qvando vires integræ ſuperſunt, etiamſi largior ſit, V. Aph. 3. licèt parca extra periculum magis nos ponat, ſi per vices effluat. Nam Illuſtris quidam Vir, ſed ſenex, malè habuit, qvoties hæmoptoiſis ſolennis ſuppreſſa fuit. Alius mihi notus jam per integrum annum ſputa cruenta cottidiè videt, à phlebotomiâ abhorrens. Malum, qvod indè metuit, phthiſis eſt, qvam per plurimos annos vitam prorogaſſe obſervavi, magno ſenis ſolatio. In exulcerato enim pulmone ſangvis affluens ſuppuratur. Hinc puris ſputum à ſangvinis ſputu. Junioribus periculoſior eſt propter ſangvinis

fervorem & acrimoniam, vaſorumq; teneritudinem. Neq; enim ob motum pulmonis citò conſolidantur vaſa qvocunq; modo patentia, & conſolidata citò recrudeſcunt tuſſi, motu thoracis perpetuo, & acrimoniâ cruoris. Hæ cauſæ infamem ſputationem iſtam reddunt, & remedia in tempore poſtulant, ne malum per longas moras invaleſcat.

VIII.

De Dæmoniacis.

HAfniæ menſe Majo 1673. Vir Juvenis tenuioris fortunæ, forſan & ingenii, à Dæmone ſe inqvietari conqveritur & verberari. Unde publicis in Eccleſiâ precibus ſuam cauſam Deo commendat. Quid confeſſioni ejus ſubſit veritatis, ignorare cogor, qvia cætera ſanus eſt, nec Dæmonis præſentia ullo indicio infallibili indicatur, niſi propriâ confeſſione nocturno præſertim tempore hæc experientis.

De eodem vel ſimili homine ita ad me ſcripſit Buxtehudâ XVI. Jan. 1673. *D. Joh Ludovicus Hannemannus*, ejusdem Reipublicæ Phyſicus meritiſſimus: Habemus heic inter præſidiarios milites adoleſcentem annorum XVIII. circiter; hic nullum ferè articulatum eloqvitur verbum, qvod intelligi qveat, & ſi qvid interdum exprimat, cuilibet in eâ re reſpondet lingvâ, qvâ ipſum alloqvitur qvis, ſive Gallica, ſive Latina ſit, vel etiam alia. Ante biennium Diabolo per ſchedam, proprio ſuo ſangvine conſcriptam, ad IV. annos mancipaſſe ſeſe colligitur. Hic in ſummo furore verſans à qvatuor viris robuſtiſſimis vix continebatur; qvare qvidam Decurio hoc dedit conſilium, illius manus & pedes tiliæ cortice conſtringerent; hoc facto manus & pedes qvieverunt, ſed tum capite terram qvatiebat; cùm & hoc cortice tiliæ cingeretur, totus qvievit. B 2 Lau-

Laudato *Hannemanno* reſpondi, nihil me vel legiſſe, vel inaudiviſſe de iſta virtute tiliæ ſedandi Dæmones, niſi forſan Epileptici inſultus Dæmonem mentiantur, qvod ſæpè fit, qvibus flores tiliæ eſſe proficuos, non ignorare Medicos. Exorciſtas in Italiâ uti helleboro albo cum cinamomo in vino infuſo accepi, ſed taliam hoc fine ignorare.

Ex relatione beati noſtri *Rhodii* habeo, Comitem *Jacobum Zabarellam* Patavii dubitaſſe de melancholico obſeſſo; ſed ruſticum talem de æternitate mundi differentem ſecum offendiſſe & cœlorum motu, & integram ex *Timæo* paginam memoriter recitaſſe. Magna hæc indicia, qvando ſine fuco adſunt, genii ſuperioris cenſenda.

Ne de Dæmunculis ſubterraneis dubitemus, fodinæ Norwegicæ fidem faciunt, in qvibus non rarò comparent. Placet de his ſubnectere ea, qvæ ad me Regiomonto Norwegorum perſcripſit VIII. Auguſti 1673. filius meus *Chriſtophorus Bartholinus*, qvi curioſitate ductus cum Cognato meo honorando, *Dn. Johanne Finch*, fodinas argenteas inviſit. Ita verò ille:

Præcipuè metallurgis ſpem lucri faciunt ſpectra ſubterranea, qvando ea conſpicere contingit. Ipſe ego cum illo homine ſum collocutus, cui in fodinâ laboranti Dæmon ſubterraneus adſtitit, mediocri formâ, barbâ prolixâ, cæterùm toto corpore niger. Hic poſtqvam advenit, verbum non edidit, ſed ex thecâ aliqvâ pulverem tabaci homini illi obtulit, qvi in labore ſuo ſe turbari ægrè ferens, thecam ex manu in terrâ dejecit: hinc ſubterraneus ille Dæmon alteri in os involavit, hic contrà arma movit, ſed inſtituto prælio ſeu duello, homo cogitur fugam capeſſere, & ex fodinâ aſcendere. Dum aſcendendo egredi ſpecũ conatur, ſentit pondus inſtar oneris immenſi tergo ſuo inhærere, ut vix ex tantis anguſtiis eniti poſſet. Tandem fortunante Deo evaſit, & reperit ſe

ungvibus Dæmunculi ſaucium, induſium lacerum, & totum verberibus maceratum, ut nec hodiè notæ ex facie ejus exceſſerint. Haud diſſimili modo alius itidem Nobiliſſimum *Dn. Finchium* ſubmiſſè rogabat nuperrimè, ut ſe in aliam fodinam transferri pateretur, infeſtari enim ſe à ſpectro ſubterraneo, ut vix laboribus injunctis ſufficere poſſet; cui hoc conſilium dedimus, ut, qvamprimum adveniret Dæmon, ſtatim, priusqvam lacertos moveret, colaphum ipſi impingeret.

Narrat *Joh. Loſicius* libro de Diis Samogitarum, in ſepulturis veterum Sarmatarum ſtrictis gladiis verberari auras ab amicis vociferantibus: Geigeite begaite pekelle, Eja fugite Dæmones in orcum. Sed plus ponderis erit in precibus devotis & Signo Crucis. Πανοπλίαν Dei *Epheſ.* VI, 11 rectiùs induimus.

IX.

Cercopitheci Anatome.

PRid. Cal. Maji 1673. in Arce Regiâ junior Cercopithecus contabeſcens moritur. In viſceribus nihil præter naturam invenit *Henricus Scriverius* Chirurgus Regius, qvi diſſectioni ejus ſtatim manum cultrumq; admovit. Inter peritonæum tamen & muſculos abdominis in cavitate ejusdem oblongi vermiculi inventi, uti & inter hepar & muſculos, qvi forſan tenellum corpuſculum confecerant. Teretes illi & rotundi, fidium inſtar in teſtudine.

XXVI. Sept. 1673. in Simiâ caudatâ, in horto urbano *Stenoniano* apertâ, media meſenterii glandula in tumorem durum excreverat inæqvalem, qvi circa cœcum inteſtinis adnatus erat, magnitudine nucem juglandem ſuperans, &

interioribus ſinubus adipoſam materiam occultans. Præterea pulmones grandinibus hinc inde conſperſi. Renes variegati albis maculis, in ſubſtantiâ ipſâ diſſeminatis. In omenti duplicaturâ vermiculus longus, teres, ſplendens. Cætera ſana, niſi qvòd omnes meſenterii glandulæ nonnihil intumuerint. Hinc emaciatum corpus, chyli diſtributione impeditâ, qvæ etiam cauſa ſæpe homines ad tabem deducit, remediaq; fruſtratur. In ſiniſtro ventriculo laterali cerebri, materia polypi inſtar cernebatur, colore cinericio. In ipſâ ſubſtantiâ cerebri ventriculi ſiniſtri, ubi cerebello obvertitur, tumor durus, qvalis in meſenterio. In univerſo penè cerebello pus, ut vix dignoſci potuerit ejus ſubſtantia.

X.

Ova Galli & Serpentum.

OVa galli, ut putantur, à *Georgio Reitzer*, in Camerâ Regiâ Aſſeſſore digniſſimo, amico noſtro veteri & conſtanti, nobis conceſſa, in alembico clauſo in arenâ moderato calore calente, unà cum gallinæ ovis apud *Beckerum*, Pharmacopœum curioſum pariter & peritum, Hafniæ menſe Majo incluſa vidimus, experturi, qvid exinde proveniret. Tranſacto legitimo excluſionis tempore, cum Affine & Collegâ optimo *D. Henrico à Moinichen* aperuimus ova. In galli ovo nihil comparuit, præter humorem album, confuſum, gelatinæ inſtar concretum, ſine putredine aut fœtore. An vera ſint hæc, & qvæ pro talibus vulgo æſtimantur ova gallorum, valdè dubito, cùm ovarium in gallo, olim in Arce coram Auguſtiſſimo Rege Divo *Friderico Tertio* à me diſſecto, oviparo, ſicut credebatur, prorſus nullum invenerim, & plerumq; effœtæ gallinæ hujusmodi ova pariant. In galli-

na-

narum ovis tribus, pullitie hac novâ excludendis, nihil qvoq; obſervatum, niſi qvòd vitellus albumini confuſus fuerit ſine fœtore, forſan qvia ova iſta imprægnata non eſſent à gallo. In qvarto verò, qvod pridie aperuimus, vidimus pullum perfectè conformatum, cum plumis, oculis, roſtro, alis, pedibus &c. adeoq; excluſioni ferè paratum, ſed ſine vitá, cor album, ſed ſine motu.

Menſe Julio ovorum angvinorum racemos, in cavâ arboris radice ruri ab amico noſtro & Affine *Johanne Haagenio* inventos, mecũ ex prædio attuli, *Stenonii* noſtri ſcrutinio ſubjiciendos. In apertis ſenſim ovis inventi angvilli vivi, corde manifeſtè pulſante. Ex vitello appenſo placenta uterina vaſis ſuis conſtans formabatur, qvæ funiculo in umbilicum parum à caudâ remotum deſinebat, ſicut in figurâ nitidè adumbravit Nepos meus ex ſorore dilectus *Oligerus Jacobæus*. Notandum, in libero frigidiuſculi aëris loco excludi ova illa ſerpentina, cùm in calidiori loco & concluſo areſcant; nam cùm frigidum animal ſit, videtur qvoq; calorem inſignem in excluſione non requirere.

De his cùm apud Illuſtrem Virum *Dn. Roſæcrantzium*, non tantùm generis claritatè, & prudentiâ civili inclytum, & Legationibus cum laude peractis inter Nobiliſſimos Daniæ conſpicuum, ſed eruditione variâ, inprimis rerum naturalium amore & Chemiæ ſcientiâ paucis ſecundum, adeoq; Literarum Mæcenatem perbenignum, ſermo incidiſſet, narravit mihi, ſe ipſa ova ex ſerpentibus extraxiſſe non ſemel, & aëri ſuſpendiſſe, nihilq; veneni continere exinde ſuſpicari, qvòd mures ova ita in aëre ſuſpenſa devoraverint innoxiè. Neq; arbitrer, ſerpentes noſtros veneno eſſe infames, nec damnum inferre, niſi morſu ſolo, de quo alibi pluribus dicendum.

De galli ovis vulgata eſt fama, ſi excludantur, ſerpentes

pro-

producere. Nihil tale in ovis, qvæ gallorum eſſe putantur, hactenus obſervavimus. De gallinæ ovo nuper Florentiâ ad *Cl. Stenonium* noſtrum perſcriptum eſt, cùm pro menſâ Sereniſſimæ Principis ex ovis ferculum pararetur, in uno effracto ſerpentem prodiiſſe. Dubitare licet, an hoc galli fuerit ovum, vel, qvod veroſimilius, an à ſerpente gallinæ ovum imprægnatum.

XI.

Hiſtoria Caſus ab alto Auguſtiſſimi Regis Daniæ, Divi *Chriſtiani IV.*

EX autographo Clariſſimi *D. Adami Luchtenii*, Medici ſuâ ætate feliciſſimi, hanc Curationem ad Acta noſtra amicè contulit Vir ſolidè doctus, & rerum Medicarum uſu peritus, *Dn. Jo. Henr. Brechtfeld*, Ser. Reginæ Matris *Sophiæ Amaliæ* Archiater, qvam eâ fide hìc tradam, qvâ accepi:

Rex Daniæ *Chriſtianus IV.* 20. Julii A. 1625. horâ decimâ veſpertinâ, ubi diſpoſitas vigilias exploraret, in foveam ſecundum perpendiculum effoſſam 22. pedes profundam cum eqvo lapſus, & in dextrum latus proſtratus diu jacuit inanimis ſine loqvelâ, ſine ſenſu & ratione, & ſangvis multus ex naribus & utrâq; aure fluxit. Medicus in loco venam aperuit. Ego vocatus 23. Jul. inveni valdè debilem, qvi neq; loqvi ipſe poſſet, neq; colloqvia aliorum ferre, vix noſſe me potuit, adſpiciens tamen manum langvidè porrexit, nihil locutus. Nullum tempus commodum à medicinis vacuum eſſe volui, & cùm ſeriùs aliqvantò acceſſiſſem, nihil potui, niſi clyſterem, eo ipſo die adhibere; ex eo cùm bis excreviſſet, viſus fuit aliqvo modo meliùs habere, loqvelâ tamen ignavâ

& vix

& vix intellectâ. Eodem die balſamus inunctus eſt naribus & auribus parum illitus, item ſpiritus cephalici inuncti vertici capitis, ubi ſuturæ coëunt. Pulverem ſternutatorium noluit admittere.

D. 24. Julii pulverem pro caſu ad diſſolvendum ſangvinem dare volui cum aceto bezoartico, qvem cùm aſſumere recuſaret, neq; tamen quicqvam temporis fruſtra præterire ſinerem, dedi ipſi pilulas IX. valdè lenes, qvæ tamen ter alvum moverunt, & cùm de pulvere ad caſum, ut volebam, pomeridianis horis iterum quicquam ſumere recuſaret, propter periculum, qvod erat in morâ, iterum clyſterem eodem die applicui, qvem ſtatim reddidit non ſine fructu; adſperſio capitis cum ſpiritibus cephalicis, & inunctio narium eo die non fuit neglecta, aqvâ etiam pro collutione oris uſus eſt.

D. 25. Julii ſummo mane ſub diluculum iter Verdam ingreſſi ſumus, & tum Rex in monaſterio Mollerbeck pranſus eſt, & eo prandio ſuâ manu bis mihi cibum porrexit. Indè perreximus & pervenimus in pagum Reemer, hîc ſumſit cochlear aqvæ bezoarticæ, & caput inunxit, indè Petershagium.

D. 26. Julii & 27. tria cochlearia aqvæ bezoarticæ ſumſit, & capitis verticem ſpiritibus cephalicis inunxit, & os colluit cum aqvâ deſtinatâ, qvod ut veſperi, cùm Hojam appuliſſemus, faceret, impetrare non potui, qvemadmodum neq; matutinis horis diei ſeqventis, cùm indè Verdam proficiſceremur. Eo cùm perveniſſemus, ſtatim appoſitus eſt clyſter, qvem additâ hierâ fortiorem reddidi, ex eo clyſtere magnam excrementorum copiam excluſit, & commodè habuit, ita ut me poſt rejectum clyſterem ad ſe vocaret. & per horam dimidiam tam benè, tam articulatè & tam prudenter, ut poſt hunc lapſum nunqvam, mecum de multis rebus conſuleret. Veſperi ſub decubitum facta eſt inunctio ex ungvento

to Hamelæ præſcripto, & adſperſio verticis cum ſpiritibus.

Subſeqventi die 29. Julii ſumſit potionem ex rhabarbaro, ex qva parum dejecit, quocircà ſub veſperam iterum clyſter injectus eſt, qvi cum fœnore, qvod relictum erat, excluſit, unde Rex iterum benè habuit. Uſus eſt etiam eo die pulvere ſternutatorio, ex qvo capitis levamentum ſenſit, ita ut poſtero cupiverint adſtantes iterũ abhiberi, qvod factum eſt, cùm prius pulverem A. C. cum aqvâ bezoarticâ ſumſiſſet, & caput laviſſet cum lixivio medicato & ſapone odorato. Indè ex pulvere cùm moleſtiam nonnullam Rex ſeſe percepiſſe auſteriore vultu indicaſſet, adſtantes propè me & medicamenta, quorũ tamen utilitatem antè perſpexerant, torvo vultu incuſare videbantur. Verùm Rex ſub prandiũ hilaris fuit, & multa locutus eſt modò de his, modò de illis, cùmq; pridie & poſtridie calidiorẽ potum bibiſſet, circa veſperam præcedentibus duobus diebus capitis gravamentum ſenſit, & noctem inqvietiorem habuit, absq; ullo tamen calore præternaturali. Alioqvin tum propter curæ procraſtinationem, tum propter calidiorem potum, æſtum & itinerum moleſtias vix fieri potuit, quin in tanto caſu corpus à malo, & cerebrum ab inflammatione defenderetur. Sub ingreſſum lecti fomento pro oculo & linimento eſt uſus.

D. 31. Julii ſumſit ℥v. gelatin. ribium, horâ tertiâ pomeridianâ de electuario confortante ſumſit, horâ qvartâ ablutio facta eſt capitis, & adſperſio ſpirituum cephalicorum, caput deterſum eſt linteis calidis & pulvere præſcripto infumatis. Hoc die mentis aliqvalis fuit error & hallucinatio; nam qvænam urbs, in qvâ erat, interrogavit, inter cœnandum tamen ſatis rationaliter locutus fuit. Circa tempus decubitus & dorſum inunctum eſt, & eâ nocte benè dormivit.

D. 1. Auguſt. Rex ipſe medicamenta flagitavit, dedi ipſi pul-

pulverem ad caſum, qvantum ter cuſpide cultelli capere potui, & ſtatim bibere juſſi aqvæ bezoarticæ ℥iij., caput ſpiritibus cephalicis irroratum, & dorſum inunctum. Hoc die cum multa adverſa nunciarentur, aliqvanto perturbatiori animo viſus fuit, inter prandium hallucinari viſus eſt; horâ octavâ pomeridianâ injectus eſt conſvetus clyſter, qvem breviſſimo tempore retinuit, poſt multa excrevit, itaq; de electuario cephalico dedi, naſalia admittere noluit, dorſum tamen inungi paſſus eſt, dormivit nocte, neq; qvicquam abſurdi locutus eſt.

D. 2. Aug. aſſumſit ℥vj. gelatinæ ribium, aqvâ præſcriptâ os colluit, pulvis capiti inſperſus eſt, naſalia autem admittere noluit. Poſt meridiem dedi de electuario, caput lotum, ſpiritibus adſperſum, iterum tentata naſalia & leniter. Veſperi horâ octavâ dorſum inunctum, & caput ſpiritibus irroratum eſt, poſt decubuit. Hodiè cùm mentis hallucinatio & capitis aggravatio pertinaciùs hæreat, metum Cancellario oſtendi. Hac nocte benè dormivit, ſed ſomnia habuit perturbata, unde caput adhuc prægravatum potuit conjici.

D. 3. Aug. propinavi pulverem A. C. cum aqvâ bezoarticâ, pulverem capiti inſperſi, in prandio ſatis prudenter locutus eſt, veſperi horâ tertiâ caput lotum eſt, ſpiritibus cephalicis irroratum & pulvere adſperſum.

D. 4. Aug. potionem ex rhabarb. ſumſit, & tertiâ pomeridianâ electuarium, caput lotum eſt & irroratum, noctu dorſum inunctum.

D. 5. Aug. pulverem ad caſum cum aqvâ bezoarticâ ſumſit, adſperſus eſt pulvere, horâ octavâ caput lotum, ſpiritibus inunctum, & nuchæ ſcapulisq; qvatuor cucurbitulæ ſcarificatæ appoſitæ, & dorſum oleis præſcriptis primum inunctum, & ungventum prius abdicatum.

D. 6. Aug. Gelatina ribium ſumta, à meridie electuarium confortans.

D. 7. Aug. ſumſit pulverem A. C. cum aqvâ bezoarticâ, caput lotum, ſpiritibus irroratum, dorſum inunctum oleis, cucurbitulæ ſiccæ adhibitæ, & pulvis ſternutatorius in nares inſufflatus. Pomeridianâ tertiâ ſumſit electuarium, circa ſomnum dorſum inunctum eſt.

D. 8. Aug. Manè veſtimenta induit, pulverem A. C. ſumſit cum aqvâ bezoarticâ, deinde exercitum viſitavit.

D. 9. Aug. ſumſit potionem ex rhabarb.

D. 10. Aug. pulverem A. C. cum aqvâ bezoarticâ, caput lotum, ſpiritibus inunctum.

D. 11. Aug. clyſter conſvetus appoſitus eſt, cucurbitulæ ſiccæ dorſo fuerunt appoſitæ, & ſic perreximus in alterno uſu clyſterum, purgationum, pulveris A. C. cum aqvâ bezoarticâ, inunctionum, cucurbitularum & reliqvorum, qvorum anteà facta eſt mentio, usq; ad 28. diem Auguſti, morbi autem diem 39. ubi benè valere viſus, & Arniſæus advenit, neq; qvicqvam incommodi ſenſit.

Medicamenta Regi præſcripta:

℞. Aloës inſuccat. ʒvj. Pilul. de Rhab. ℥ß. extr. hellebori nigri Qu. Panchymag. Croll. cor. an. ʒj. Mumiæ ʒj. Caſtor. ℈ij. Diagrid. ℈j. ol. carv. cinam. an. gutt. vj. cum aq. cinam. f. Pilulæ ex ʒxv. S. Laxierpillen.

℞. Gelatin. rib. laxat. ℔ij. S. Laxierſafft.

℞. Aq. apoplect. Lang. ℥vj. Spir. Sulphur. ℈j. Syrup. de Cichor. ℥j. S. Schlagwaſſer.

℞. Ol. rut. deſt. carv. an. ℈j. caryophyl. ℈iß. lavend. ℈ß. nuc. moſch. expr. q. ſ. f. Balſamus. S. Schlagbalſam.

℞. Acet. Bezoart. ℔iij. Aqu. Theriacal. ℥iij. Spir. Saſſafr. ℥iß. Syrup. d. cinamom. de acetoſit. Limon. d. eupator. an. ℥iß. Spir Sulphur. acid. ℈ij. S. Bezoarwaſſer.

℞. Ungu. potabil. ℥vj. S. Rothe Salbe.

℞. Ocul. cancr. præp. ʒj. ſuccin. alb. præp. ℈ij. rad. tormen-

mentill. vincetox. rub. an ʒj. Lap. bezoar. ℈iß. cinam. ʒj. terr. ſigill. v. bol. Armen. an. ʒj. Sacch. ex Julep. roſar. candiſat. ℥j. f. Pulvis A. C.

R. Rad. Jrid. Flor. calam. arom. pyrethr. angelic. meu an. ʒj. fol. ror. marin. ſalv. an. ʒiß. Flor. lavend. p. ij. pœon. primul. ver. an. p. j. ſem. rut. bacc. laur. exc. an ʒß. Aqu. deſtill. ſalv. ℔ß. rut. lavendul. an. ℥iij. Acet. vin. acerrim. ℥ij. ſtent in infus. per horas 2. poſtea in balneo ferveſiant & colentur, Colaturæ add. Mell. anthoſat. ℥j. oxymel. ſcillit. ℥iß. ſpirit. vitriol. ℈j. M. S. Mundwaſſer.

R. Rad. althææ, gentian. helleb. nigr. præp. an. ʒj. Herb. hyſſop. beton. majoran. meliſſ. an. mß. fl. chamomil. Rom. p. ij. bacc. Laur. ʒj. Coq. in aq. font. & in fin. add. vini tertiam partem, Colaturæ

R. ℥x. add. Confect. Hamech. Diaturbith. c. rhab. an. ʒiiiß. Mell. anthoſ. ℥j. f. Clyſter.

R. Elect. diaturb. c. rhab. diaprun. hamech, mell. mercurial. anthoſ. an. ℥iß. roſat. ℥iij. M. S. Safft zum Clyſtier.

R. Conſerv. rad. cichor. Scorzon. an. ℥j. majoran. ℥iß. veron. marrub. an. ℥ij. rut. ℥j. flor. ror. marin. lavend. an. ℥j nuc. Indic. ʒvj. myrobal. emblic. ℥ß. conſerv. flor. roſar. rubr. ℥iij. conf. Alkerm. ʒij. Spirit. Vitriol. ʒiß. Syrup. d. cinam. q. ſ. M. f. Electuarium. S. Stärckung.

R. Rhabarb. ℈iiij. fol. ſen. ℈j. Turpeth. ℈j. paſſul. Corinth. ℥j ſpic. ℈ß. ſem. fænic. ℈j. Aq. endiv. fragar. an. ℥iß. Acet. flor. ſalv. ℥iß. Infund. & col. Colaturæ add. Syrup. diaſer. ʒvj. S. Rhabarbertranck.

R. Rad. ariſtol. rot. v. gentian. an. ℥ß. coſti ʒij Herb. majoran. rut. ſalv. an. mj. flor. chamomil. ſtæchad. an. mß. Scob. Lign. Saſſafr. ℥ß. bacc. laur. exc. ʒvij. agaric. crud. ʒvj. Fol. laur. ʒß. nuc. moſchat. ʒij. Inciſa D. S. Kräuter in die Lauge.

R. Sapon. Venet. ℥iij agaric. crud. ʒij. cinam. caryophyl. an. ʒjß. rad. irid. Flor. ʒij. Camph. ℈iß. Moſch. Ambr. an. ℈iß. cum aq. majoran. & lavend. formentur globuli pondere ʒij. S. Sapo odoratus.

R. Tartar. vin. ℥ß. litharg. ℥ß. alum. ʒij. ſal. comm. ℥ß. Aqu. fontan. pur. ℔iß. ſolan. plantag. an. ℔j. Acet. vin. acerr. ℔ß. M. & coqu. in vaſe clauſo, neq; aperiatur vas, anteqvam refrigeretur, tum tranſcoletur. S. Waſſer vor die Hitzblattern.

R. Gum. elem. anim. an. ʒij. Maſtich. thur. an. ℥ß. Caran. ſtyrac. an. ʒvj. fol. ror. marin. ſalv. majoran. an. ʒj. M. f. pulv. pro fumo.

R. Rad. Irid. Flor. ʒij. lign. Rhod. aloës an. ʒiß. Saſſafr. ʒij. fol. ror. mar. majoran. an ʒj. flor lavend. p. ij. Gumm. anim. tacamah. an. ʒiij. ſtyrac. calam. oliban. an. ʒj. f. pulvis. Deinde R. Moſch. Zibeth. Ambr. an. ℈j. M. & diluantur accuratè in aq. cinam. & lavendul. an. ℥ß. poſtea miſc. cum. pulv. iterumq; exſiccetur. S. Pulver auff das Haupt zu ſtreuen.

R. Cort. Limon. exſicc. ℥ß. rad. Irid. Flor. ʒij. Calam. arom. pimpinel. enul. an. ʒj. Turpeth. el. ℥j. fol ror. marin. ſalv. an. ʒij ſcob. lign. ſaſſafr. ʒij. ſantal rubr. agalloch. an. ʒj. ſem. carv. ʒij. fl. caryoph hortens. roſar. rubr. an. p. ij. paſſul. corinth. ℥iß. vin. Rhenan. ℔xiij. ſpir. vitriol. ʒj. Infund. & add. Zingib. ℥iß cardamom. ʒvj. caryophyll. cinam. an. ℥ß. ſacchari ℔iß. f. Decoctum.

R. Spir. ſalv. chamomil. R. calam. arom. hyſſ. an. ℥j. Aq. Carbuncul. ℥vj. M. S. Krafftwaſſer auff das Haupt zu ſtreichen.

R. Ol. Arthrit. ℥iß. Terebinth. ℥ß. chamomil. deſt. ʒj. majoran. ſalv. rut. an. ʒß. M. S. Oel auff den Rückgrad zu ſtreichen.

R. Spirit. rut. majoran. lil. convall. an. ℥iß. cinam. ℥ß. M. S. Spiritus cephalici.

R. Rad.

R. Rad. helleb. alb pyrethr. an. ℥ij. herb. majoran. tabac. an. ℥ij. ſem. rut. ſtaphiſagr. an. ℈j. euphorb. ℈iß. m. f. pulv. S. Nieſepulver.

XII.

Morbus fatalis Eliſabethæ Danicæ, Duc. Brunſw. & Lunæb.

EX ejusdem *Luchtenii* Manuſcripto hanc hiſtoriam communicavit *D. Brechtfeld*, Amicus noſter Magnus, Actis inſerendam in gratam Danici ſangvinis memoriam. Ita vero *Luchtenius*, qvi curationi præfuit, rem actam perſeqvitur:

Sereniſſima Eliſabetha Danica, Dux Brunſw. & Lun. cùm jam annum 53. ætatis ageret, & 5. Jul. in cœnâ & ante cœnam ceraſa alba, uvas criſpas, fabas & piſa recentia liberaliùs eſitaſſet, nocte ſeqventi dyſenteriâ correpta eſt, qvæ eam vehementer ſtatim afflixit, & vires dejecit.

D. 8. Jul data purgatio lenis ex infuſo rhabarb. deinde alternis diebus pilulæ ex rhabarb. & maſtiche, qvibus qvoties uſa fuit, & rariùs excrevit, & probioris coloris ſaburram egeſſit. Alioquin non modò cruenta, mucoſa, multa itidem tincta, ſed & viridia, livida, & nigricantia excluſit, præſertim cùm confortantibus, ſive leniter adſtringentibus uteretur. Crocus Martis propinatus non tantùm nihil profuit, ſed & vires dejecit, & excretiones multiplicavit, ut eo niſi iſtâ vice & ſemel tantùm deinceps uti voluerit. Clyſteres ſæpius ſunt injecti ex decocto hordei, & nonnullis illi incoctis roborantibus & lenientibus, interdum ex lacte admiſto ſucco plantag. & melle roſato; hinc ſemper meliùs habuit, & lenimentum ſenſit. Tandem, ob bilis & humorum corruptorum acrimoniam, inteſtinum rectum cum ſphinctere exulceratum

ratum eſt, qvapropter clyſteribus locus non fuit per aliqvot dies, præſertim cùm interfæmineum etiam ita intumuiſſe perhiberet, ut urinæ retentionem quoq; metueret.

D. 18. Julii tametſi magno cruciatu iterum infuſus clyſter ex decocto hordei, ſucco plantag. & melle roſato viſcoſæ pituitæ & muci plurimum eduxit, & reliqva excrementa poſt id magis ad naturalem ſtatum redierunt, vires tamen magis magisq; fractæ ſunt, & pulſus adeò debilis, vix ut ſentiri potuerit, ſomnus interruptus ſemiclauſis oculis ſemper laborem, moleſtiam & animi anguſtiam poſt ſe reliqvit, & magis viſus eſt impotentia vigilandi, qvàm verus & naturalis ſomnus; ſuborti etiam ructus & ſingultus qvàm moleſtiſſimi, qvi tum intrinſecus aſſumtis, tum foris adhibitis nihil aut perquam parum remiſerunt. Poſtremis etiam diebus motus convulſivi in digitis & labiis obſervati ſunt, juſculis delicatioribus minimâ qvantitate alta fuit. Poſt cereviſiam, qvæcunq; tandem eſſet, & ructus & ſingultus increbuerunt, poſt potum vini Petri Simonis rariores prodierunt, verùm ex eo calorem ſe perſentiſcere conqveſta fuit, cùm tamen nemo adſtantium ullum calorem neq; in pulſu, neq; in contactu totius corporis, ſed perpetuum frigus animadvertere potuerit.

D. 19. Jul. 1626. veſperi inter 7. & 8. horam conſtante mente ex hac miſeriarum valle emigravit. Sereniſſima Domina macilenta, calidæ & ſiccæ fuit complexionis, qvocirca humores conſimilis naturæ in corpore coacervati & conſtitutione aëris calidiore, qvæ eâ æſtate plurimis dyſenteriam attulit, non paucos etiam ſuſtulit, prout corpus magis minùsve diſpoſitum fuit, facilè in atram bilem converti potuerunt, à qvâ qvæ naſcitur dyſenteria, omnibus ſeculis à doctis Medicis lethalis habita fuit. Hæc tantæ interdum eſt ſævitiæ & malignitatis, ut non tantùm ſubitò vires dejiciat,

ve-

verùm etiam vicinas partes, ventriculum, ejusq; utrumq; orificium ſuperius & inferius, epiploon, œſophagum & vicinas thoracis partes propter continuitatem & contiguitatem facilè inficit & coinqvinat, cujus rei exempla adducit Holler. in Schol. ad Cap. de Dyſenteriâ. Quibus ego moveor, ut credam, conſimili contagio ſuperiores qvoq; corporis partes fuiſſe contaminatas, præſertim cùm perpetuis ructibus & ſingultibus Celſitudo ejus ſit divexata, & ſæpiùs ejecerit per vomitum materiam mucoſam rubore tinctam, non multùm abſimilem illi, qvæ ab alvo rejecta eſt. Libenter aſſumſit omnia præter rhabarbarum, qvod ſemper abominata fuit.

XIII.

Hiſtoria Morbi fatalis Chriſtiani, Ducis Brunſw. & Lunæb. Eliſabethæ Danicæ Filii.

EX Diario Manuſcripto ejuſdem Clariſſimi *Luchtenii* depromptam nobis tantò libentiùs conceſſit Excellentiſſimus *D. Brechtfeldius* noſter, qvòd à plurimis expetitam illam ſciret, & hactenus deſideratam, ideoq; Actis noſtris digniſſimam. Hoc igitur loco, ut Sereniſſimæ Matri ſuccedat Filius Celſiſſimus, reponendam cenſuimus ipſis *Luchtenii* verbis:

Sereniſſimus Chriſtianus Dux Br. & Lun. cùm multis annis inordinatè vixiſſet, cruda multa affatim ingeſſiſſet, acetariis, oleribus, fructibus hortenſibus crudis & ejus generis difficilis concoctionis cibis corpus oneraſſet, incidit in febrem qvartanam, qvâ curatâ aliqvandiu benè habuit. Notandum tamen, qvòd in ipſâ febre qvartanâ cùm uſus eſſet vomitorio ex rad. aſari, & multas cruditates magnâ cum perturbatione & moleſtiâ rejeciſſet, (nam oleribus & difficilis

concoctionis cibis ſeſe ingurgitaverat,) juravit ſe nunqvam vomitorium deinceps aſſumturum. Quod cùm ego animadverterem, & tamen Princeps ipſe unà mecum qvam primùm reſtitui vellet, neq; id absq; vomitoriis commodè fieri poſſe perſpicerem, pilulis meis febrilibus, qvibus ante ſingulos paroxyſmos uſus eſt, admiſcui aliqvantum pulveris rad. aſari, qvod tametſi in parvâ qvantitate fuerit, ſæpiùs tamen uſurpatum multa per vomitum eo ipſo die, qvo aſſumtum erat, rejecit, & q. excrementa viridia tenaciſſimè cohærentia, qvod omnibus adſtantibus admirationem movit. Convaluit poſt id, & rectè habuit. Poſtea tamen, cùm iisdem crudis & difficilis concoctionis cibis iterum uſus eſſet, incidit in gravem morbum, qvem qvidam, cùm aliqvalem calorem præternaturalem perciperent, febrem malignam judicaverunt, qvod ego poſtmodum adveniens falſum inveni. Nam cùm noſſem Principis, qvi alioqvin temperantiſſimè vixit, in rebus crudis & cibis herbaceis intemperantiam, ſtatim proſpexi ex cruditate ortum, qvicqvid mali erat, neq; in eo deceptus ſum; nam poſt aliqvot dies propinato aceto bezoartico, & aliis medicamentis ad rem pertinentibus, ejecit tæniam ſive vermem latum, ruptum & per partes emiſſum, ita tamen, ut tota longitudo ulnas circiter novem compleret, id factum eſt d. 22. Maji 1626. Anteqvam is excerneretur, & aliquot diebus pòſt, quieſcere non potuit, ſed corpus hinc inde jactavit, donec adhibitis medicamentis expulſivis alexipharmacis (propter ſuſpicionem veneni, vel ex mortuis vermibus intrinſecùs nati, vel extrinſecùs dati,) cordialibus & confortantibus paullùm tranqvillior factus fuit. Interim d. 1. Junii advertimus infra ſiniſtram mamillam novem puſtulas lividas ſive tubercula ſicca, inſtar fragi per medium diſſecti & appoſiti, ejusdem cum fragis, ſed obſcurioris aliqvantò, coloris & aſperitatis ſine pu-

re

re protuberaſſe, unde veneni ſuſpicio aucta eſt. Vires indè fractæ, & mentis hallucinatio nonnulla ſubſecuta eſt, locutio etiam ita præcipitata fuit, ut, qvid diceret, rari intelligere potuerint, niſi, qvid eſſet, ſæpiùs rogarint. Initiò Princeps multum vomuit, præſertim aſſumto cibo & potu; cereviſiam, qvâ aliàs delectatus fuit, vinum faſtidiens, ſemper rejecit, vinum retinuit, neq; qvicqvam incommodi indè ſenſit, aut caloris præternaturalis concepit. Pulſus initiò propemodum naturalis, urina inſtar jumentorum, poſtea urina propè ad naturalem ſtatum in colore, ſubſtantiâ & ſedimento pervenit, pulſus verò magis magisq; langvidior factus. In medicamentis aſſumendis difficilis fuit, nam vetita affatim appetivit, conceſſa reſpuit, & cùm maximè corpus calidum ſervare debuiſſet, omnia tegumenta rejecit, & prætereà aqvâ roſarum & aliis refrigerantibus caput inundavit, cùm tamen neq; in pulſu, neq; in urinâ, neq; in tactu totius corporis ullum caliditatis ſignum appareret. Medicamenta, tum qvæ ad exonerandam ſaburram, tum qvæ ad excludendos vermes, extinguendum venenum, confortandum cor, & reficiendas vires ſingulari virtute facere videbantur, diligenter adminiſtrata ſunt, omnia tamen in pejus ruere, pulſus ſeſe ſubducere, & vires in horas labaſci, appetitus proſterni, donec tandem, ſpretis omnibus humanis, Deo bonâ fiduciâ & ſpe ſalutis æternæ ſeſe committens, placidè obdormiſcens animam creatori ſuo reddidit, qvod factum d. 6. Jun. 1626.

Aperto ad conditúram cadavere, propemodum omnia viſcera ſana inventa ſunt, ſolus ventriculus & inteſtina vitium contraxerant; ventriculus enim mucoſo phlegmate redundabat, & tunica ejus interior obſcuriore, qvàm pro naturâ, colore imbuta fuit. Inteſtina etiam plurimum pituitæ craſſæ & mucoſæ continebant, & interior tunica, in inteſtinis tenuioribus ferè nigricans, rugas inſtar plicarum orbi-

culatim inteſtina intrinſecus continuâ ſerie ambientes formaverat. In colo verò de lato verme ſive tæniâ particula ad longitudinem propemodum 5. ulnarum reperta fuit. Pulmones planè integri fuerunt. Cor nihil vitii habuit, niſi qvòd dexter ventriculus ſolito flaccidior viſus ſit, & in eodem reperta veſicula albicans ad longitudinem & craſſitudinem digiti utrinq; acuminata, piſciculum dixiſſes, qvâ diſciſſâ & ruptâ, cùm aqvam contineri putaſſemus, materiam pingvem, craſſam inſtar axungiæ reperimus. Hepar magnum fuit, & omni labe caruit, niſi qvòd qvatuor quinqvevè locis ad magnitudinem folii menthæ maculæ lutei coloris apparuerint, carne ſubjectâ ſimiliter ad corruptionem vergente, reliqvis partibus tum qvoad colorem, tum qvoad ſubſtantiam omnibus integris. Lien, qvemadmodum & renes omnis labis fuerunt expertes. Membrum virile ſupra modum flaccidum unà cum ſcroto nigrorem contraxerat.

Medicamenta ſeqvuntur.

Duci Chriſtiano in dolore capitis d. 22. Maji venam aperui, cùm pridie caput purgaſſet, poſtea frontale præſcripſi, & ſeqventi die ſudoriferum, qvòd malignitatis metus ſubeſſet.
R. Acet. bezoart. ℥iij. Spir. Sulphur. acid. ℈j. Aq. theriacal. Querc. ℥j. Syrup. d. cinam ʒvj.

R. Acet. roſac. ℥vj. Aq. plantag. ℥ij. flor. balauſt. p. ij. alum. ʒj. Coqu. parum, deinde colentur. S. Waſſer zur Stirn.

R. Aq. hord. ℔ij. roſar. ℔j. amygd. d. exc. ℥iij. hord. exc. ℥j. Sacch. ℥iß. f. Emulſio.

R. Aloës inſucc. ℥ß. Myrrh. el. ʒij. extr. panchymag. Croll. cor. ʒj. Zedoar. ℈iß. Troch. alhand. ℈j. ſpec. aromat. caryophyll. ℈iß. ol. tanacet. deſtill. gutt. iij. cymin. gutt. ij. cum Syrup. de pom. laxat. f. pilulæ veſperi ſumendæ. Doſis 7. 8. vel 9.

R. Ladan. ſel. ℥ij. tacamah. ʒj. fl. balauſt. p. ij. maſtich. ʒß. ol. cydon. rutac. an. ℥ß. petrol. ℥j. ſpec. diambr. ʒij. Cer. q. ſ. M. f. Emplaſtr. ſtomachale.

R. Ol. Chamom. deſt. rut. deſt. menth. caryophyll. an. ℈ij. gumm. tacamah. aceto pauxillo ſolut. ʒj. ol. nuc. moſch. expr. ℥j. M. f. Linimentum molle. S. Magenbalſam.

R. Elix. propr. Paracelſi.

R. Aq. plantag. flor. acac. an. ℔ß. prunell. ℥iij. Herb. ſalviæ, marrub. veron. an. ʒij. Lap. prunell. ʒj. coqu. blando igne, deinde removeantur, & maneant aliqvantum in infuſione, poſtea colentur cum expreſſione, & add. oxymel. ſquillit. ℥iß. f. Gargariſmus.

R. Aq. Apoplect. cinam. an. ℥ij. ſpir. lil. conval. rut. an. ℥iß. Syrup. d. cinam. ℥vj. M. S. Krafftwaſſer.

R. Aq. roſar. fragrant. ℔ß cinam. ℥ij. acetoſel. ſcord. an. ℥jß. Syrup. d. cinam. ℥j. confect. Alk. ʒj. M. S. Krafftwaſſer.

R. Pulv. lign. roſ. ſantal. rubr. an ʒj. ſem. nigel. carv. an. ℈ij. fol. ror. marin. rut. majoran. an. ʒß. fl. lavend. ʒj. camph. ℈iß. Ambr. Moſch. aq. lavend. ſol. an. gr. iij. M. f. nodulus pro olfactu.

R. Aq. roſar. ℔j. borrag. acetos. viol. an. ℥iiij. amygd. d. ℥iijß. hord. exc. ℥ß. ſem. lactuc. ʒij. Margar. præp. ℥ß. f. Emulſio cum ſ. q. ſacchari.

R. Ungu. pomat. ℥ß. ol. ex ſem. hyoſcyam. expr. ʒj. lavend. deſt. gutt. vj. Laudani Gr. iij. ol. camphor. ʒß. nuc. moſch. expr. q. ſ. f. Linimentum pro ſomno.

R. Acet. bezoartic. ℥iij. Aq. cinam. ℥ß. ſyrup. acetos. limon. ℥ß. Spir. Sulphur. gutt. iij. M.

R. Conſerv. fl. roſar. rubr. ℥iij. bugloſſ. borrag. viol. an. ℥iß. ſcord. ℥ij. confect. Alkerm. ʒij. Spir. Sulphur. ℈iß. Syrup. acetos. limon. q. ſ. f. Conditum. S. Hertzſtärckung.

XIV.

Anatome vetulæ ulcere pulmonis laborantis.

D. Joh. Henr. Brechtfeld.

ANno 1663. d. 9. Febr. *Cl. Franciſcus de le Boë Sylvius* in noſocomio Leydenſi vetulam ſecuit, in cujus cadavere ſeqventia notabantur:

Hepar ſolito grandius, & usq; ad os coxendicis inferius protenſum, in ſiniſtro verò latere diaphragmati validiſſimè annexum, ut ſeparari non poſſet ſine rupturâ diaphragmatis.

Lien inſolitæ magnitudinis & mirabilis conformationis qvaſi ex pluribus lobis compoſitus videbatur, diaphragmati validiſſimè adhærebat, & inferius eousq; propendebat, ut ſiniſtrum renem planè comprimeret, eumq; admodum parvum relinqveret. Lienis color & parenchyma planè diverſa erant à ſtatu naturali, color erat valdè rubeus, qvi naturaliter ſolet eſſe lividus; parenchyma erat firmum inſtar parenchymatis renum, qvod naturaliter laxum eſſe ſolet & diffluens. Membrana externa craſſa erat, & ferè cartilaginea, qvæ ſubſtantia usq; in profundum tendebat.

Ventriculus infra umbilicum protendebatur, loco ſuperiori amplior erat, intermedio loco anguſtior, loco inferiori iterum amplior. Anguſtiæ in medio cauſam eſſe putabat magnitudinem inſolitam hepatis & lienis, à qvibus coarctabatur ventriculus.

Pulmo à flatibus erat diſtentus, ita ut, cùm diſſecaretur, flatus erumperent, variisq; in partibus thoraci per fibras adhærebat in dextro latere, in ſiniſtro planè erat liber.

In dextro pulmone, qvâ parte firmiter adhærebat coſtis, abſceſſus erat pus fœtidum, ſubviride & valdè tenax, continens ultra duo cochlearia. Co-

Color obſcurè rubens viſebatur in variis inteſtini tenuis partibus, ipſaq; vaſa inteſtini erant magis turgidula. Quâ parte attingebat folliculum fellis, ab ejus colore tinctum erat inteſtinum, qvi color penetrabat usq; ad partes interiores.

Humor fuſcus & obſcurè nigricans continebatur in ventriculo & inteſtino tenui, qvalem ſæpe à moribundis evomi ajebat, idq; peſſimum eſſe ſignum, & rarò ægros talia evomentes evadere. Putabat eam eſſe miſcellam bilis & ſucci pancreatici valdè vitioſam, ubi jam omnia à ſtatu naturali abierunt.

In rugis inteſtini duodeni qværendam eſſe ajebat inſertionem ductuum bilarii & pancreatici, ſtylum non poterat in ductum immittere ob aliqvod in illo obſtaculum, idq; indicium eſſe putabat alicujus valvulæ in ipſo ductu.

Transverſo pollice ſatis grandi diſtabat inſertio ductus pancreatici ab inſertione ductus bilarii.

Duplex erat inſertio ductus pancreatici in inteſtinum tenue, alter ramus erat in loco aliqvantulum ſuperiore, & erat minor, alter, qvi major erat, inſerebatur eo in loco, in qvo erat exitus ductus bilarii, qvæ duplex inſertio ut freqventiſſima eſt in brutis, canibus præſertim, ita rariſſima eſt in homine, ut ſibi nunqvam aliàs eam viſam diceret.

Ductus pancreaticus tantæ erat capacitatis, ut ſtylum calami ſcriptorii craſſitie admitteret. Immiſſo tubulo in ductum & inflato, attollebatur tota ſubſtantia pancreatis.

Inter duplicem tunicam inteſtini tenuis ad transverſi pollicis latitudinem inſerebatur ductus bilarius, planè ut ureteres inter duplicem tunicam veſicæ inſeruntur.

Ren ſiniſter erat valdè exiguus ac mollis, & cùm diſſecaretur, pus aqvoſũ emittebat, in parte ſuperiore bonâ ſui parte con-

conſumtus erat, nullꝰ tamen aderat calculus. Suppurationem illam renis proveniſſe putabat à compreſſione ejus factâ à liene grandiore, unde urina diutiùs retenta acrior facta ſubſtantiam renis eroſit.

Membrana renis interna, qvæ pelvim conſtituit, triplo ferè craſſior erat, qvàm naturaliter debebat, idq; ſæpiùs fieri ajebat in partibus purulentis, ſangvinem enim affluentem partes magis tum munire adverſus acrimoniam humorum.

Ureter ſiniſter ſatis erat grandis, ut rarò tam grandis appareat.

Ren dexter in parte ſuperiore, ubi fit ſecretio ſeri à ſangvine, cavitatem habebat piſi magnitudine, in qvo calculum hæſiſſe putabat, & hinc inde per totam renis ſubſtantiam obſervabantur granula qvædam ſabuloſa albicantia.

Vena umbilicalis non prorſus coaluerat, reperiebat enim ſtylo per eam ingreſſum in venam portæ.

Uterus totus erat contortus verſus dextram, qvod ſibi nunqvam viſum ajebat, fieri qvidem interdum, ut fundus uteri magis declinet in alterutram partem, ſed totam uteri ſubſtantiam ita contorqveri, rariſſimum eſſe putabat. Cauſam eſſe exiſtimabat propinqvitatem nimiam oſſis ſacri, cui uterus neceſſum habuiſſet cedere. Putabat idcircò, illam partus habuiſſe minùs felices, ob viciniam enim oſſis ſacri coanguſtatur locus, per qvem fœtui tranſeundum eſt. Juſto qvoq; grandior erat uterus, & vaſa in eo valdè conſpicua, qvod in vetulâ mirum.

Orificium veſicæ admodum erat amplum; exiſtimabat proinde, illam aliqvando excreviſſe calculos.

Inſerto tubulo in apertum aliqvod vas in tubâ uteri & inflato, plurima vaſa hinc inde per tubam diſcurrentia attollebantur, in qvibus vaſis ſæpe ſtagnare putabat ſangvinem, & variorum morborum in fæminis cauſam eſſe.

Ductus

Ductus thoracicus valdè erat exilis, ut diceret, ſe tam exilem in corpore humano nunqvam reperiſſe. Dum immitteret tubulum, & inflaret, tentans, an partes ductus ſuperiores intumeſcere vellent, obtinere id non potuit ob aliqvod qvaſi concretum in ipſo ductu, qvo remoto intumuit, ut optimè pateret inſertio ejus in venam axillarem ſiniſtram.

Liquore rutilo totus ductus erat plenus, qvod ſibi nunqvam viſum ajebat.

Vaſa cerebri à ſangvine valdè erant turgida, ut nunqvam ſe adeò turgida vidiſſe diceret.

In ſinu falcis ſuperiore reperiebatur ſubſtantia tenax & viſcida, per totum ductum falcis diſperſa, qvale qvid freqventer reperiri, in Belgio præſertim, poſſeq; eam vocari polypum cerebri ajebat. Addebat, reperiri etiam in omnibus venis ſæpe talem ſubſtantiam, & reperiſſe ſe in ipſis venis capillaribus. Subinde in venæſectione in venis hærere talem materiam, ut Chirurgi aliqvando cogantur abſiſtere à venæſectione, nec eam adminiſtrare poſſint, niſi emollitâ & ſublatâ hac materiâ.

Aqva cruenta ſatis copioſa modicæ ſalſedinis particeps reperiebatur inter utramq; meningem, ut & ſpumæ ſatis multum, cujus cauſam eſſe putabat, qvòd, cùm illa inſpirando mortua eſſet, facilè potuiſſet fieri, ut in illâ anguſtiâ aliqvid aëris ad cerebrum penetraverit.

Immiſſo tubulo in arteriam carotidem & inflato, intumeſcebant omnes arteriæ per totam cerebri ſubſtantiam diſperſæ.

In cerebri ventriculis aqva copioſa ſalſi ſaporis continebatur.

Infinita vaſcula àb arteriâ carotide tendebant usq; in plexum choroidem, qvi ex multis parvis rubicundis glandulis conſtabat, qvo in loco, ſi qvod ſit, eſſe putabat rete illud mirabile Galeni.

Ex radice cerebri duo corpora nervoſa ſatis conſpicua utrinq; ferebantur in ipſam glandulam pinealem, qvæ ſe primum reperiſſe ajebat, ipſi etiam Carteſio ignorata, qvem in Anatomicis planè imperitum & inexercitatum fuiſſe ajebat ex propriâ illius ipſi factâ confeſſione.

In glandulâ pineali arenulæ grandiores reperiebantur.

XV.

Anatome phthiſici.

D. Joh. Henr. Brechtfeld.

ANno 1663. d. 7. Junii Cl. *Johannes van Horne*, Anatomes in Acad. Leidenſi P. P. à Cl. Sylvio, Amſtelodamum profecturo, exoratus ſecuit cadaver maſculum phthiſi defunctum in noſocomio Academico.

Anteqvam ſectionem aggrederetur, monſtrabat modum faciendæ paracentheſeos thoracis & abdominis, ut & laryngotomiæ. Locum ſectionis in thorace deſignabat vel inter tertiam & qvartam, vel inter qvartam & qvintam coſtas inferiores, in qvo nullam eſſe differentiam ajebat, modò ſectio ita inſtituatur, ne lædatur diaphragma. Locum ita volebat inqviri: ſumendum aliqvod filum & menſurandum à mucronatâ cartilagine vertebras coſtarum verſus, deinde triplicandum illud filum, & in tres partes æqvales dividendum, ubi pertingunt duæ tertiæ partes fili, ibi facienda paracentheſis. Perforato ad prædictum modum in hoc ſubjecto thorace, effluebat aqva ſangvine tincta.

Paracentheſin abdominis ad educendas hydropicorum aqvas non qvidem tam artificioſam ajebat eſſe, qvàm thoracis, non tamen perinde eſſe, in qvo latere fiat, ſolere plerumq;

rumq; eligi latus ſiniſtrum, qvòd in dextro latere jecur utplurimũ inſigniter protuberet. Non volebat perforationem fieri in umbilico, non obſtante, qvòd natura per eum ſæpe educat aqvas, propter nimiam tenacitatem umbilici, qvæ & perforationem impedit, & conſolidationem reddit difficilē. Nec etiam in medio abdomine eam volebat inſtitui propter lineam albam, ſed in parte carnoſâ, quæ utrinq; ad umbilicum jacet, in muſculis ſcilicet rectis, in qvibus propter interſectiones nervoſas eligendus locus paulùm ad latus declinans ſpatio duorum circitèr digitorum ſub umbilico. Cannulam ſenſim volebat intrudi, qvousq; aqva incipiat effluere.

Sectionem aſperæ arteriæ tentavit, & expedivit ſæpe feliciter in canibus, ſed in homine eam fuiſſe adminiſtratam, nullum ſe noſſe exemplum ajebat. Locum inqvirebat non proximè ſub larynge, qvia ibi glandula nobilis hæret; ſed extenſo collo qværebat muſculos bronchios, in qvibus cùm ſectionem inſtitueret, ſtatim apparebat aſpera arteria, qvam loco inter duos annulos medio perforabat.

Vaſa epigaſtrica in interiore parte muſculorum rectorum ſæpe digiti medii craſſitie ſe reperiſſe ajebat in mulieribus, ob nimiam tenſionem abdominis in partu.

Pingvedo abdominis prorſus erat conſumta, & nil niſi membrana carnoſa apparebat.

Omentum magnâ ſui parte erat conſumtum; ejus uſum, præter communem & vulgarem, eſſe putabat, qvòd ſit ſuſpenſorium ſive meſenterium coli, qvod ſuâ gravitate deorſum tenderet, niſi ſuſpenderetur ab omenti tabulâ inferiore.

In cavitate abdominis aqva ſubcruenta copioſa reperiebatur.

Plurimæ glandulæ in meſenterio conſpiciebantur, aliæ piſi magnitudine, aliæ ad magnitudinem fabarum.

Pulmo validè annectebatur pleuræ.

Aqva ſubcruenta copioſa in cavitate thoracis continebatur.

Ductus pancreaticus & bilarius intervallo duorum transverſorum digitorum diſtabant ab invicem, ubi fiebat inſertio in inteſtinum tenue, qvod à multis annis in homine ſe non vidiſſe ajebat.

Lien erat exiguus, & naturalem habebat figuram inſtar plantæ pedis, colore erat ſatis ſano, ad hepatis colorem accedente.

Hepar qvoq; moderatum erat, nec in magnitudine excedens.

Veſicula fellis flaccida erat, & bile ferè inanita. Capſulæ atrabilariæ egregiè apparebant, qvia aliàs pingvedine valdè obducuntur, ſemel tantùm in illis reperit humorem nigricantem inſtar atramenti.

In pericardio aqva ſubcruenta ſatis copioſa continebatur, cui purulenti qvid erat permixtum.

Siniſter cordis ventriculus valdè flaccidus erat, & paucâ carne conſtabat.

Membrana pulmonis exterior inſignis erat craſſitiei, & veluti concreta pituita. Pulmonum parenchyma, qvod aliàs flaccidum & ſpongioſum eſſe ſolet, duriuſculum erat, & multis qvaſi granulis inſtar ſteatomatum, qvæ aliqvid ſebacei continebant, refertum. Tuberculis pure ſcatentibus totus pulmo obſitus erat, & in ſiniſtro lobo ulcus manifeſtâ cavitate ſeſe prodebat. In dextro etiam lobo vomica erat longè majori cavitate, & minores plurimæ per totum pulmonem.

Paſſus fuerat aliqvando fracturam coſtæ, qvæ per callum ite-

iterum coaluerat. Seroſus humor ſubcruentus & ſubſalſus in ventriculis cerebri continebatur.

XVI.

Anatome virginis ſcrofulis & hydrope pectoris laborantis.

D. Joh. Henr. Brechtfeld.

ANno 1663. d. 22. Jun. Cl. *Sylvius* in noſocomio Leidenſi ſecuit Saram Janſen., 20. circitèr annorum virginem, in çujus cadavere ſeqq. notatu digna occurrebant.

Hepar in dextro latere loco admodum profundo ſitum erat, & infra umbilicum ſuperioremq; partem oſſis coxendicis propendebat. Pallidiuſculum erat, & qvia ſatis grande, partes ſubjectæ inferiùs, qvàm ſecundum naturam debebant, ſitæ erant.

Suſpenſorium hepatis, qvod ſolet eſſe in dextro vel medio thoracis, planè in ſiniſtrâ parte ſitum erat, & tres digitos transverſos minimùm diſtabat à medio. Alter lobus hepatis occupabat totum ſiniſtrum hypochondrium, qvod eo totum replebatur.

Folliculus fellis in ſiniſtro etiam conſpiciebatur latere. Tinctura ipſi peritonæo à folliculo fellis erat inducta.

Ventriculus non continebatur in medio, ſed totus in ſiniſtro hypochondrio ſitus erat, & qvodammodò convolutus. Pylorus etiam erat in ſiniſtro latere.

Ventriculi ſubſtantia inferior interiùs nigricabat, & vaſa minima inſigniter conſpicua erant, & ſtellulas qvasdam qvaſi repræſentabant, ex qvibus alia vaſa exibant.

Pancreatis ſubſtantia benè ſe habebat,ſed glandulæ conglobatæ ipſi adhærentes grandiores & duriores erant.

Lien admodum exiguus erat,ut raròtam parvus appareat.

Inteſtinum colon ſitum erat loco decliviore ob hepatis magnitudinem,& flatibus erat turgidulum, cùmq; communiter è dextro latere transverſim verſus ſiniſtrum feratur, in hoc ſubjecto deorſum ferebatur. Vaſa minima & capillaria in eo variis in locis valdè turgida erant, qvod indicium eſſe putabat alicujus φλογώσεως, idq; ſibi nunqvam in craſſis inteſtinis viſum. Tam tenuis etiam erat membrana hujus inteſtini, ut in nullo tenui eſſe ſolet,qvod etiam rarum,& ſibi non viſum ajebat. Apparebat autem tenuitas illa eo potiſſimùm in loco,ubi major ejus erat diſtenſio.

Inteſtina tenuia aliqvâ ſui parte diſtenta erant, & vaſa illorum turgida & rubicunda, aliqvâ verò parte flaccida & pallida.

Glandulæ plures notabiles in meſenterio apparebant.

Ren dexter pro conſtitutione reliqvarum partium admodum grandis erat,ſiniſter comprimebatur à partibus ſuperioribus,qvapropter etiam aliam à naturali conformatione habebat figuram.

Ductus pancreaticus ſatis grandis erat, ut duos ſtylos admitteret , ingreſſum ejus in inteſtinum cùm ex pancreate non poſſet invenire,diſſecto inteſtino, & immiſſo ſtylo in orificium ductus bilarii,manifeſtè in inteſtino protuberantis, ſtylus in ipſum ductum pancreaticum penetrabat.

Spatium inſertionis ductuum in inteſtinum qvatuor circitèr transverſos digitos diſtabat à pyloro.

In cavitate thoracis, potiſſimùm in dextrâ ejus parte, aqva fœtida copioſa continebatur, qvâ aliqvot catinos implebat.

Ab acrimoniâ illius aqvæ pleura & tota ſuperficies interior

rior diaphragmatis exulceratæ erant & eroſæ, ut etiam pus darent.

Membrana pulmonis dextri qvadruplo ferè craſſior reddita erat ab aqvâ illâ purulentâ.

Pulmo dexter planè durus erat & corrugatus, coloris lividi & fœdi. In partibus ſuperioribus interiùs corrumpi cœperat pulmo dexter, & aliqvid puris continebat.

Pulmo ſiniſter meliùs habebat, in ſiniſtro laterè aqva etiam cœperat colligi, ſed limpidior, nec partes ita rubebant & excoriatæ erant, hinc inde in ſubſtantiâ ſiniſtri pulmonis glandulæ parvæ erant.

Pericardium plenum erat aqvâ limpidâ, qvæ 6. vel 7 cochlearia implebat, cùm naturaliter vix duo cochlearia adeſſe debeant.

In orificio interno uteri materia viſcida reperiebatur.

In parte internâ colli uteri parvi qvidam muſculi eleganter apparebant, qvos nunqvam ſibi tam eleganter apparuiſſe ajebat.

Ex glandulis colli conglobatis diſſectis & preſſis albicans qvædam materia pultacea, & veluti gypſea erumpebat. Conglomeratæ verò vicinæ nihil mali erant paſſæ. Ex glandulis meſenterii diſſectis planè ſimilis materia exprimebatur.

Non niſi emollientibus ſingularibus gypſeam illam glandularum materiam emolliri poſſe ajebat; qværenda putabat ejusmodi remedia, qvæ non tantùm emolliant, ſed materiam magis fluxilem reddant, ſcrofulariam, ſqvillam & ex eâ parata medicamenta, ut & gummata, galbanum, ſagapenum, ammoniacum &c. commendabat.

XVII. Ana-

XVII.

Anatome vetulæ diarrhœâ defunctæ.

D. Joh. Henr. Brechtfeld.

A. 1663. d. 9. Jul. Cl. *Sylvius* ſecuit Apolloniam Simons vetulam, qvæ continuo alvi fluxu per ſeptem hebdomadas laboraverat, in ſectione ſeqq. notabantur.

Vena umbilicalis coaluerat cum peritonæo.

Linea alba cartilaginea erat.

In ſiniſtro latere ſub ventriculo tumor magnus & rotundus ovi anſerini magnitudine reperiebatur omento adnatus, qvi diſſectus continebat materiam variam, maximâ qvidem parte viſcidam inſtar concretæ pingvedinis, aliqvâ gypſeam, minimâ autem mellis inſtar fluidam & luteam.

Omentum ſurſum erat retractum, ut inteſtina nuda conſpicerentur.

In inteſtino colo nigredo apparebat, fortè corruptionis ſignum.

Inteſtina tenuia valdè flaccida erant, & coloris obſcurioris, aliqvibus in partibus magis rubebant, ubi fortè fuit inflammatio.

Inteſtinum tenue per fibrillas qvasdam connatum erat inteſtino craſſo, qvod ſibi nunqvam obſervatum ajebat. Conjunctum qvoq; erat & craſſum & tenue inteſtinum cum rene dextro.

Inteſtinum tenue, qvod ſub meſenterio ſiniſtrorſum ferebatur, profundè admodum ſitum erat, & usq; ad ſiniſtrum renem penetraverat.

Folliculus fellis bile ſatis plenus erat, ſed pallidiore.

Qvicqvid in inteſtinis tenuibus continebatur, à bile erat tinctum.

Du.

Ductus pancreatici in inteſtinum duplex erat inſertio, altera communis cum inſertione ductus bilarii, altera tribus circiter digitis à priore diſtans.

Uterus verſus partem ſiniſtram magis propendebat, & dextra tuba longior erat.

Minor erat uterus, nec major, qvàm in puellis eſſe ſolet, & ſatis mollis.

Membranulis qvaſi qvibusdam intertexta erat uteri ſubſtantia ſatis flaccida, per qvam ductus qvidam ferebantur hiantes, & ſtylum admittentes in ipſas tubas. Inflato vaſe in parte internâ uteri tota ſubſtantia tubarum attollebatur.

Internum uteri orificium valdè rubicundum erat, & pituitâ viſcidâ refertum.

Lien pallidior erat, præſertim in parte poſticâ, & ſatis grandis; cætera ſanus.

Pulmo qvoq; benè ſe habebat, ſed per fibras variis in locis dextro lateri adhærebat, in ſiniſtro liber erat.

Hepar etiam laudabile erat.

Tantillum aqvæ ſubflavæ continebatur in ſiniſtrâ thoracis cavitate.

Pericardium flatu diſtentum & turgidum erat, qvod ſibi nunqvam obſervatum ajebat, in ejus cavitate liqvor ſpumoſus continebatur ſatis copioſus, ſapore ſubſalſo & ſubacido.

Inter œſophagum & arteriam magnam in ſiniſtrâ parte qværebat & inveniebat ductum thoracicum ad latus venæ ἀζυγ. prope ipſas vertebras, qvi ſatis grandis & elegans erat, color contentorum ſubrutilus erat.

Immiſſo tubulo in ductum thoracicum & inflato, dexter ventriculus cordis manifeſtò intumeſcebat, & ſangvis ex vaſis erumpebat, & tota auricula dextra mirè indè tumeſcebat.

Valvula in ipſo ductu reperiebatur, qvæ impediebat, qvo minùs verſus inferiora inflari poſſet ductus.

Ubi ad regionem lumborum deveniebat, ductus qvaſi contorqvebatur in ſemicirculum, ductus qvidam minores ex muſculis venientes inſerebantur in ductum majorem. Dum perſeqveretur ductum, videbat plurima vaſa è ductu deferri usq; in hepar & minores aliquot ramos ad inteſtina.

XVIII.

Modus dealbandi oſſa pro Sceletopœiâ.

ELegantiſſimum modum à ſe inventum, dealbandis cum humanorum, tum aliorum qvorundam animalium, bipedum, qvadrupedum, itemq; volatilium aut pennatorum oſſibus apprimè conducibilem, pro ſecreto hactenus ſervavit Vir rerum Anatomicarum & Naturæ peritiſſimus, *D. Simon Paulli*, Regiorum Medicorum Senior, & Experientiâ Medicâ primus, qvem tamen diu revelare publico promiſit. Quò minùs autem necdum, qvam dedit olim, ſervaverit fidem, facilè ab orbe erudito veniam impetrabit, cùm alia ſtudia, publicæ utilitati deſtinata, ab eo inſtituto retraxerint, & Machinæ Anatomicæ, qvam ſub manibus eruditis habet, reſervaverit. Cæterùm, qvia vitæ cum orbis plauſu actæ ſumma ſpem, qvod dolemus, vetat inchoare longam, Anatomes & Chirurgiæ Studioſis hoc inventum communicare conſtituit, Actis noſtris inſerendum, velut trophæum præclarorum Operum in hoc ſtudiorum genere hactenus conſcriptorum. Publico nomine Seni inclyto gratiæ ampliſſimæ debentur, qvòd non tantùm propriâ manu nitidiſſimè conſtructis ſceletis Theatrum noſtrum Anatomicum, cui primus ſpiritum vitamq; dedit, exornaverit, famamq; his aliisq; factis extenderit virtutis ſuæ opere; verùm etiam, anteqvam

—— —— —— —— ſua Turnum
Fata vocant, metasq; dati pervénit ad ævi,

publi-

publici juris facere arcanum diu preſſum voluerit, meq; interprete vel parario, poſteritati conſecrare, qvo Proſectores ſpolio ovent, gaudeantq; potiti, & ſceleta nitidiſſima compingere doceantur.

Ipſi Viti Magni verba afferam ex Epiſtolâ eruditiſſimâ Parænecticâ, ad me publicè ſcriptâ Hafniæ 10. Junii ſeu Feliciani die Anno 1673. nemo enim rectiùs artificium hoc deſcripſerit, qvàm ipſe artificii elegantis Autor Experientiſſimus. Ita autem ille pag. 6. & ſeqventibus:

Sciunto ergò illi (Studioſi Anatomes & Chirurgiæ,) oſſa ante albeſcere, aut iis nitorem, ebur æmulantem, tractu temporis induci, ſi priùs artificioſè & decenter cocta, pòſt dein noctu interdiu, cœlo ſereno ac tempeſtuoſo, ſudum cùm eſt, aut, ùt cum *Ovidio* loqvar,

—— —— *dènſi funduntur ab æthere nimbi*,

atq; adeò libero aëri ac apricationi, in edito aliqvo loco ædium ad orientem & meridiem ſitarum, poſt ſolſtitium hybernum, nempe Decembri in finem ſe præcipitante, (qvod maximo obſervandum eſt opere,) Januario, Februario, Martio, Aprili, deniq; Majo, potiùs qvàm aliis ſive menſibus, ſive anni temporibus, exponantur. Cujus rei rationes & cauſas, ſcire qvi diſcupit, petere poteſt ex meo Commentario *de Febribus malignis*, itemq; ex Hiſtoriâ lenticulæ paluſtris, *mei Quadripartiti Botanici*. Hoc ſolum hìc loci addo, exaltari, ut Chymici loqvuntur, ſal illud, qvo nivea & pluvia, hiberno & verno tempore, prægnans aqva eſt, ſi utriq; illarum lapidis ſciſſilis, Danicè Skœverſteen/ Germanicè Schieferſtein/ Gallicè *Ardoiſe* dicti, fragmenta majora, cubitum circitèr longa, per dies aliqvot, imo ſeptimanas, veluti maceranda immerſeris; qvæ lapidis ſciſſilis fruſta, probè permadefacta nec deterſa, ſubſternas aut ſubjicias oſſibus neceſſe eſt, dum ea inſolantur, & qvidē ſuper aptâ & ſpatioſâ ligneâ abiegnâ, haud

qvernâ tabulâ; cujus oras aut margines faber lignarius undiq; aſſeribus, palmum ad minimum altis, pollicem craſſis, circumdedit, non ad perpendiculum, ac ad angulum acutum, ſed obtuſũ, ideo ſic aptatis, ne ſolis ſeu orientis, ſeu occidentis radii intercipiantur, ſed ut illi toto die oſſa omni ab umbrâ libera pertingant, aut penetrent: Quæ univerſa abiegna ſive tabula, ſive menſa, lintrem q. repræſentans artificioſá, arenâ littorali, & ei ſimili, qvæ cotidiè ad Templũ, Nautarum præſertim devotioni dicatũ, die Holmens Kirche hîc Hafniæ, cumulata aut in pyramides formata, venum omni populo exponitur, conſpergenda non ſolùm, ſed qvantum ejus capere poteſt, ad digitorum duorum transverſorum craſſitiem replenda eſt; qvam arenâ hinc inde operis, aut contabulas lapidis ſciſſilis fragmentis majoribus aut cubitalibus, qvibus, ut paulò antè innui, demum oſſa imponis, ac ita apricationi exponis, cujus arenæ præcipuus hic uſus eſt, ut eâ tumules carpi ac metacarpii, tarſi ac metatarſi oſſa, Germanicè die Beine der Hand-Wurtzel/das kleinere Hand-Gebein; metacarpii das groſſe Hand-Gebein; Tarſi die Beine der Fuß-Wurtzel; Metatarſi, die Beine des Mittel-Fußes/ appellata, medulloſa ac præpinguia, qvò ſolis ſubſidio, eorum ſive medullam ſive pingvedinem, ut charta bibula atramentum ſcriptorium, imbibat, qvæ à coctûra eorum adhuc in iis reliqva eſt. Sed revertor ad aqvarum nivearum aut pluviarum uſum; qvibus, niſi pluviæ cadant, opus eſt utraq;, nempe & oſſa, & lapides ſciſſiles iis ſubſtratos, conſpergere interdiu freqventer ſcopis veſtiariis, ex ſetis rigidioribus confectis, in iis intinctis, imò expedit & ipſa oſſa ſcopis perfricare, ſed non ocyùs, qvàm appetente meridie, aut, ut cum Poëtâ loqvar,

Jamq; dies medius rerum contraxerit umbras,

& rorem præcedentis noctis ſol matutinus omninò ab iis abliguriverit, ſeu ut Germani, Nos Megapolitani loqvimur,

des

ſetbatſe Knaken-drôg warden: Atq; ita ſupplere defectum pluviæ, aut hac arte eam imitari addecet. Inſuper obſervatione dignum, ſi dextrè hanc enchireſin ipſus ſive inſtitueris, ſive abſolveris, advertere te, ſole ſub ardente, ferire tibi nares tuas, aut te olfacere ſulphureas lapidis ſciſſilis madefacti exhalationes, non cominùs tantùm, ſed eminùs qvoq;, imò ex loco à tabulâ, cui inſtrata fragmenta ſciſſilis lapidis unà cum oſſibus ſunt, ſatis remoto aut diſtanti, haud aliter, ac ſi in loco aliqvo ſolo, neglectum fumaret ſulphuratum accenſum. Et his ſolis ſubſidiis, usq; dum autumnus appetit, potiſſimùm calcinatio (utor artis Chymicæ vocabulo) hæc vel qvaſi aut ſuperficiaria, ut ita dicam, abſolvitur; oſſibus incorruptis nec friabilibus, ut accidit cornibus cervinis, per philoſophicam calcinationem: qvæ ipſa nigro illo cortice ſplendido, qvo obducta aut veluti incruſtata ſunt, exuuntur, ſi eadem per aliqvot dies in vanno quadam aptâ ac capaci, ſuperfuſâ ipſis pluviâ aqvâ, ſolùm maceraveris; ita ut levi brachio pòſt dein defricari poſſit, ac jurares, ignis blandi & aqvæ ſubſidio, ea philoſophicè eſſe calcinata. Sed cùm lapides ſciſſiles non ſolùm ſale ſui generis, aſt qvoq; ſulphure inſignitè abundent, hinc accidit, dum proximus ardet Ucalegon, ut vicini tecta, contabulata lapidibus ſciſſilibus, aſperginem frigidæ non ferant, ſed in fruſta ac teſtas rumpantur, ſæpe tanto impetu, ut in facies involent incendium reſtingventium. &c. &c. &c. Verùm Deo volente, ſi vita ſuppetit, diductiùs hæc à me tractabuntur, ſimulq; ubi de cocturâ oſſium, decenter inſtituendâ, primitùs à me actum eſt, congruo loco ichnographiam concinnam inſtrumentorum, partim à me ipſo inventorum, partim à phrygionibus, automatariis fabris, torno deniq; victum ſibi qværentibus artificibus ſuppeditatorum, ad exterebranda, emedullanda, radenda, perpolienda, ac ultimò

coagmentanda, ac in ſceleton compingenda oſſa variorum animantium neceſſariorum, illorumq; utendi modum dare meditor. Interim paucula hæc prælibet qvaſi, ac æqvi boniq; conſulat, hic loci prolata, benivolum Lectorem obteſtor.

Tantum de hoc artificio nos ſcire voluit laudatus *D. Simon Paulli*, cujus veritatem in ſceletis variis probavit, qvæ in Auguſto Sereniſſimi Regis noſtri Muſeo, & Academiæ qvoq; Theatro conſpiciuntur, & Autoris dexteritatem loqvuntur. In qvibus tamen nitori ſuo ſervandis notandum, ut à pulvere & ſitu loci humidi præcaveantur, vel ſi fortè pulverem exceperint, ut ſolenni aliqvâ abſterſione mundentur. Damno ſuo experta ſunt injuriam loci humidi ſceleta, qvæ in Theatro Anatomico diſpoſita fuerunt, unde ut illorum ſplendori conſulerem, magnam illorum partem in ſuperiorem Muſei Academici Cameram magis illuſtrem & ſiccam tranſtuli, bonâ Donatoris cum veniâ, ut inter cætera Naturæ variæ ſpectacula, partim à beato noſtro *D. Henrico Fuirenio* congeſta, partim ab aliis munificis collata, curioſorum oculis paterent. Uſus artificii contemnendus neutiqvam eſt. Candore enim ita acqviſito diutiùs perennant oſſa animalium, cultores ſapientiæ alliciunt, propriâ veſte ſuâq; dignitate pari exornata ſuperbiunt, comta magis, qvàm ſumptuoſa.

XIX.

De Moſchi animalis pelle.

IN Viſitatione ſolenni Pharmacopolii Heerfordiani 1673. vidimus non ſine animi qvadam voluptate Moſchi animalis pellem integram, adhuc odoratam, cui tuberculum inerat. Per mercatores ex Oriente advecta oculos pavit

cu-

curioſos. Pili nigri ſunt. Cur aliis ſubrubri, aliis albi dicantur, rerum peritis dijudicandum relinqvo. Forſan differentiam coloris vel ætas facit, vel regio. Figuram Capreoli Moſchiferi variegati apud *Jonſtonium* inveniet, cui volupe. qvalem & depingit *Geſnerus*, qvi iſtam icona habuit ab *Anton. Muſâ Braſavolo.* *Scaliger* Exerc. 211. Gazelam vocat Capreoli facie, qvanqvam Capræ figurâ eſſe ex illis didicerit, qvi ex Syriâ venerant, qvi greges earum vidêre multos. Ab his ſe deceptum conqveritur, & *Cardanum* allocutus, inqvit: Vides ſcribendi periculum, qvando fides noſtra ex aliorum ſæpenumerò pendeat mendaciis. Nihil periculoſius hiſce hiſtoriis ſingularibus. Quod in noſtram qvoq; excuſationem accipiat Lector, qvando ex aliorum relatione hiſtoriæ conduntur. Stamus enim aliorum fide, qvando oculi ad diſſita loca ſe neqveunt diffundere, in vicinis ſæpe cæcutientes.

Moſchi hiſtoriam breviter priori anno recenſuimus, nec exinde meliora edocti. Placet tamē majoris lucis gratiâ *Scaligerum* laudatum audire Exercit. XXI. ubi ſeqventem hiſtoriam ex India advectam recitat: In regno Pegu Gazelæ ſimile animal album eſt; cujus ex inferiore mandibulâ æqvè dentes utrinq; ſinguli exſeruntur. Sub ejus ventre fit ſangvinis collectio in tumorem, qvod apoſtema Græci vocant. Captâ ferâ, eam partem cum corio ſimul abſcindunt. Quæ inter ſecandum guttæ ſangvinis effluunt caduntq;, eæ pro moſcho optimo atq; excellentiſſimo aut excipiuntur, aut colliguntur. Hujus minimæ portiunculæ beneficio ad cæteri cruoris condimentum utuntur. Ubi ſecuerunt, hirudines admovent tot, tamq; diu, qvoad earum ſuctu cruor univerſus cum ipſâ vitâ detrahatur. Eum ſangvinem exſiccatum, atq; in pulverem redactum, prioris illius perpauxillâ qvantitate, viribus verò efficaciſſimis perficiunt. Quippe cen-

centeſimam ſatis eſſe produnt. Tum illud in folliculos hoſce, qvi ad nos importantur, inditum ſervant. Ex hac relatione, ſi fida eſt, notamus: 1. non ſub ventre tantùm, ſed alibi in pelle, colligi in tumores ſangvinem. 2. Pro pretioſo non æſtimandum eſſe omnem moſchum, ad nos delatum, cùm ex ſangvine omni conficiatur, vel adulteretur. 3. Sangvini Gazelæ & ejusdem pelli inſitam eſſe illam odoris ſvavitatem, vel facultatem convertendi ſangvinem ſvaveolentem, ſicut ſuſpicatus ſum in Actis prioris anni n. LVIII. 4. Si qvidem diverſæ ſunt de moſcho ſententiæ & relationes, an moſcho peregrino fidere poſſimus medicamentis noſtris immiſcendo. 5. An ex propriis domeſticisq; rebus moſchus elici poſſit pro uſu Officinarum noſtrarum, ſi qvidem tanta ejus eſt neceſſitas ex Arabum delicatiorum præſcripto. 6. Non ſtatim ſangvinem in veſiculis collectum in moſchum converti, ſed menſtruo minimùm ſpatio. Ejus rei teſtem oculatum adducam *Gabrielem Sionitam* de Monte Libano, Profeſſorem Pariſinum, qvi in Deſcript. Urb. & Mor. Oriental. c. 5. ita moſchi generationem deſcribit: Moſchus in Oriente provenit ex urbe & diſtrictu Haleppi, qvi ex parvo ſubrubri coloris animali hoc modo extrahitur. Baculo animal pluribus uno eodemq; loco ictibus verberatur, adeò ut ſangvis in unum concurrat locum, ac tum pellis inflata ſangvinisq; plena ita ſtrictè ligatur, ut inde ſangvis concluſus egredi neqveat. Pellem illam in unam aut plures veſicas contractam exſiccari ſupra dorſum animalis ſinunt, donec absq; ullâ vi nulloq; adhibito inſtrumento eæ veſicæ cadant, ubi ille ſangvis ſuaviſſimus in moſchũ beneolentem poſt unum menſem converſus reperitur. 7 Moſchum neceſſarium nobis non eſſe, ſi ex domeſticis haberi non poſſit. Veteres olim eo carere potuerunt, cùm ante *Aëtii* ætatem, qvi vixit tempore Conſtantini Magni, nemo
Me-

Medicorum Græcorum ejus mentionem fecerit, ut rectè *Smetius* l. IX. Miſcell. c. 20. monet. *Paracelſus* ex ſtercore humano elicit, Carbonq; vocat & Zibettam Occidentalem, de qvâ *Crollius* & ejus Commentator *Hartmannus* conſulendus. Certè hodieq; odoris ſui ſvavitatem ex cloacis recipit moſchus, ſi vetuſtate fuerit inodorus. Quas delicias ſibi illi habeant, qvi peregrinis medicamentis ineſcantur ad luxum magis & pompam, qvàm neceſſitatem.

XX.

Damna ex Electuario *Nicolai*, qvod Reqvies dicitur.

Confectio hæc *Nicolai* in Officinis proſtat ad reqviem ſeu ſomnum inducendum in vigiliis nimiis, qvæ febres acutas ſolent comitari, capite ſicco & æſtuante, calidisq; vaporibus infeſtato. Vulgo vocatur Schlaffzucker / & ſine Medicorum juſſu, qvod dolendum, ſæpe ex Officinis venditur cuicunq; aſſem ſolventi. Malè tamen nuper cuidam improvidus ejus uſus ceſſit. Fortè nutrix qvædam cùm in Officinâ Heerfordianâ à muliere aliâ emi Electuarium hoc cerneret, vocariq; Schlaffzucker / qvæſivit, qvid rei eſſet, & cùm ad ſomnum provocandum conferre audiviſſet, ſoluto aſſe, etiam ſibi partem ejus comparavit, ut infantem heræ ſuæ irreqvietum ſopiret, & noctes qvietiores ſibi, cui cuſtodia commiſſa, procuraret. Naſutulæ verò medicaſtræ cura infeliciter ſucceſſit, dum infanti qvietem, exhibitis ſcrupulis duobus, ex Reqvie *Nicolai* conciliavit, ſibi conſcientiam turbatam. Placido enim ſomno per 24. horas continuas ſopitus infans perpetuum ſomnum minabatur. Hincq; ægrè excitatus, in Epilepſiam incidit. Ut vulgo poſthac cavea-

veatur, cui ex conſvetudine, ſine Medicorum conſenſu, ubiq; apud Pharmacopolas uſitata petenti, certo pretio concedere tenentur miniſtri Pharmacopœorum Reqviem hanc, nomine Schlaffzucker notam, conſilium fuit innocentis Pharmacopœi, ut autoritate Medicorum Opium & Mandragora, qvæ aliqvod periculum emtoribus imperitis poſſent afferre, ex illâ Confectione eliminarentur, qvæ vulgo ementi conceditur, integro Electuario Medicorum præſcriptioni reſervato. Satius tamen judicamus, ut incorrupta maneat Compoſitio uſitata, preſsè inſiſtere Regio Reſcripto *de Med. & Pharm.* §. 17. prohibenti, ne Pharmacopœus ejusve miniſter aut diſcipulus vendat Pharmaca periculoſa ignotis, ne damnum indè exſurgat. Præſtat vulgus offendere, qvàm Leges violare, damno mortalium. Et conſvetudo mala corrigenda, non tegenda, nec confirmanda, qvanqvam fremat Orcus. Fatemur Opio tantam nocendi vim non ſubeſſe, præſertim eâ qvantitate, qvam admittit *Nicolaus* in ſuo Opiato; ætatis tamen, & conſvetudinis, & affectus ratio attendenda. Ætas qvippe ſicca & calida, & affectus calidus ac ſiccus Opium fert, & narcotica alia, qvibus effervefcentes humores ſedantur. Conſvetudinis qvoq; magna eſt vis. Hinc Turcæ & Orientales alii populi magnâ Opii qvantitate veſcuntur ſine periculo. Et mulier qvædam Hafnienſis hodieq; ſine qvotidiano Opii, ad Drachmam integram aſſumti, uſu vivere non poteſt, cui jam pridem à granis incipiendo aſſuevit. Prudentiores autem Medici noſtris hominibus Opium ſolum per os vix exhibent, niſi in Laudano correctum; in compoſitis, non niſi ſummâ urgente neceſſitate, ubi vigiliæ vires debilitarunt, aut extremi dolores conficiunt. Malo nonnunqvam fato evenit, ut in Opiatis, niſi probè miſta ſint, ſpecies illæ, qvæ damnoſæ, junctæ qvaſi in cumulum aſſumantur, tumq; exitio ſint ſumentibus. An

tale

taleqvid ſoporoſo noſtro infanti contigerit, ignoro, nec facilè crediderim, cùm ſuſpecta non ſit Pharmacopœi periti induſtria fidesq;. Quicqvid ſit, infamis eſt Opii uſus ſine circumſpectâ cautione, qvocunq; modo aſſumatur, periculoſorum ſymptomatum ferax, & mortis in ſomno profundo. Ex Opio qvippe, qvod antiqvis Sopio, ſoporem ſuum, ſeu potionem ſoporiferam Dionyſius junior confecit, qvem Patri dare Medicos coëgit, de qvo teſtatur in Dione *Corn. Nepos*, qvòd æger Dionyſius Pater ſumto (ſopore,) ſomno ſopitus diem obierit ſupremum. Qvo ſenſu ſoporem pro potione ſoporem inducente cepit etiam *Seneca* l. V. de Benef. c. 13. Opponent nobis Theriacam, cum Opio indemnem. Sed *Rondeletius*, doctus Medicus, reſpondet, Opium addi ſolere in Antidotis, qvia incraſſando conſtringit meatus, ne venenum ferri poſſit ad cor, ſicq; juvare operationem Antidoti.

Ad noſtrum infantem ut revertar, non ſine ingenti periculo Opium illi ætati, quæ Epilepſiæ obnoxia, exhibetur; imò Laudanum Opiatum, qvod magis innoxium, in convulſis ſi detur, coma inducere inexpugnabile, Medicorum experientiâ didicimus.

XXI.

Apertio Vulnerati.

PEr luſum & jocum auriga fratris amantiſſimi *D. Eraſmi Bartholini*, & famulus peregrinus ſtrictis gladiis in fœnili congredientes IX. Sept. 1673. tragicum exemplum præbuerunt. Ex improviſo enim latus gladius ſub dextrâ brachii alâ immergitur corpori famuli inter coſtam ſecundam & tertiam, penetratoq; pulmone dextro vaſa cordis majora in baſi cordis lædit, & in ſiniſtro demùm pulmone ſe ſiſtit.

Dictum factum,ſed ſine dolore,concidit famulus *Torchillus Petri*, annorum XVIII. neſcius ſe vulneratum, anteqvam conſpecto gladio cruento in lipothymiam incideret. Chirurgo ſtatim advocato, qvia ex vulnere altiori nihil ſangvinis ſtillabat, vena in brachio dextro aperta nihil qvoq; cruoris profudit,ſiniſtra parum; unde ad ſe rediens æger reum amicum abſolvens, ſe dormire velle ait,& qvanqvam à ſomno retardaretur,tamen pòſt paulò placidè obdormivit, ſine ullo doloris ſenſu & ſigno. In aperto per Chirurgos Urbis *Bojum* & *Aſpachium* corpore defuncti, invenimus pulmonem dextrum coſtis adnatum,totumq; pulmonem qvoq; aridiorem ad phthiſin vergentem, qvippe artem figulinam didicerat,& æger diu indè receſſerat. Cavitatem thoracis grumoſus ſangvis copioſè implebat, à qvo, impeditis pulmonibus,cordeq; liqvore ſuo deſtituto, ſuffocatus. Sed cur ſine doloris ſenſu inſigni tam altum vulnus pertulit? Triumphat *Ariſtoteles* in cordis victoriâ. Nervis in baſi cordis diſſeminatis, hîcq; diſſectis aſſcribendum iſtud beneficium, qvi ad ſenſum magis,qvàm motum in corde promovendum ab Anatomicis plerisq; deſtinantur. Unde ad ſomnum propenſio? Quia ceſſante ſangvinis aliò derivati ex corde influxu,cerebri ventriculi conciderunt.

Quanqvam autem caſu ludentium inter ſe amicorum, ſine ullâ lædendi,nedum occidendi voluntate, homicidium hoc perpetratum ſit, vulneratusq; præſentibus teſtibus reum à crimine abſolverit, nec actores ulli de facto conqveſti fuerint, non mater mœſta, non ſorores fratresq;, nec Magiſtratus proinde Lege ſicariâ condemnaverit nocentem; exemplo tamen erit cunctis,cautiùs tractanda arma nuda. Seria ſecum trahunt. Nec rarò enim, etiam inter inermes, fata ſuum negotium agunt. Vitanda igitur omnis oca-

caſio periculorum, ne luſum nobis in luſu fortuna faciat.

XXII.

Obſtetricum Exàmen.

PRid. Cal. Octobr. 1673. examen obſtetricum Hafnienſium XV. in Theatro Anatomico inſtitutum, præſentibus mecum *D. Moinichenio*, *D. Borrichio*, *D. Kölichen*, *D. Stenonio*, aſſidentibus duabus obſtetricibus ſenioribus *Chriſtinâ* & *Eliſabethâ*. Pleræq; aptè ad qvæſita reſponderunt, ut de illarum ad exercendam artem capacitate dubitare non potuerimus. In Anatome tamen non ſatis ex voto verſatæ videbantur, unde hybernis Sectionibus Stenonianis intereſſe jubebantur, & prætereà à nobis monitæ ſunt: 1. ut in caſibus difficilibus ſeniores obſtetrices advocarent, & ad conſilium Medicos. 2. Si gravidæ vel puerperæ pauperiores fatis concederent, ut ſtatim Anatomico indicium hujus darent, gratis illis demonſtraturo, qvicqvid ad rem illarum pertinere exiſtimaverit. Notari meretur, omnes obſtetrices, qvæ nobis ſe ſtiterunt, liberorum XII. matres fuiſſe, unâ exceptâ, qvæ novem; & alterâ, qvæ ſeptem & decem liberos enixa fuerat in conjugio, ut etiam propriâ experientiâ ſe pro obſtetricibus commendare potuerint.

In diſcurſu nonnulla occurrerunt, qvæ expedit repetere:

I. De gemellorum ſecundinis interrogatæ, omnes ſe & ſimplices, ſed notâ qvâdam ſeparabiles, & geminas diſtinctè ſeparatas obſervaſſe teſtabantur. Monebat tamen Eliſabetha, cæteris, ut videtur, exercitatior, & inter noſtrates præcipua, geminatas eſſe, ſi diverſi ſexus ſint gemelli, ſimplices &

unitas, ſi unius ſexus. Id qvod *Riolano* qvoq; obſervatum, nosq; de eo pluribus egimus in *Anatome Novâ*.

II. De partu præternaturali, cùm ſternum ſeu pectus partui imminet, affirmabat qvædam verbis & exemplis promta, promoviſſe ſe ſemel iſtum partum feliciter. Mirantibus nobis & ſenioribus obſtetricibus, cùm metus ſit, ne caput contorqveatur, & ſpina dorſi frangatur, ſanum & vegetum puerum, adhuc ſuperſtitem, monſtrare ſe poſſe aſſeveravit. Forſan tamen in ipſo partu, inſciâ obſtetrice & non animadvertente naturæ agilitatem, converſus fuit fœtus.

III. Uno pede prodeunte, qværendum alterum, & ſic per pedes promovendum partum, omnes conſenſerunt. Ad difficultatē motam de periculo, ne caput in utero remanens à trunco avellatur, exemplo puerperæ Helſingorenſis, rectè regeſſerūnt, manibus & omni ope cavendum eſſe, ne uteri os claudatur.

IV. De ligaturâ puerperæ poſt partum, qvâ apud alias nationes univerſum abdomen conſtringitur, hîc faſciâ anguſtâ arctatur, faſſa eſt una ex obſtetricibus, ſe primiparas nunqvam ligare, ſed ex umbilicali ſangvine guttam exhibere, ne unqvam torminibus torqveantur, & ad accelerandum partum, ſecundinasq; pellendas verbo Dei uti, in nomine nempe Patris, Filii & Sp. Sancti, qvam precationem Beſpreſen vocavit. Severè ſuperſtitionem hanc caſtigantes, ne verbo Dei abuteretur, ad Confeſſionarium remiſimus malè doctam & piam.

V. Secundinas retentas poſt XIV. hebdomades ſenior obſtetrix vidit integras excretas.

VI. Interrogata junior, cætera non inepta, de uteri loco, affirmavit ubiq; in corpore ſitum, hinc inde enim per ventres oberrare. Auditum admiſſi riſum vix tenuere. Simplici-

tati

tati tamen ejus condolentes, verum locum in hypogaſtrio ex tabellis noſtris monſtravimus & ligamenta, qvibus alligatur, ne loco moveatur; deniq; docuimus, vapores flatusq; uterum in reliqvo corpore mentiri. Nam qvæ de teſticulis mobilibus à peritioribus Anatomicis dicuntur, captum illius ſuperabant.

VII. Si funiculus collum, pectus vel pedes involvat, ſi fieri poteſt, extricandum rectè reſponderunt; ſin minùs, digito inter collum & funiculum inſerto impediendam ſuffocationem.

VIII. De ſigno gemellorum reſpondit qvædam ſibi ſapere viſa, ſe tactu, manus utriusq; complexu abdomen dimetiendo, dignoſcere poſſe, an gemelli geſtentur. Sed ſi obeſa fuerit gravida? ἐφιμώθη. Sæpe enim in his etiam experientiſſimæ decipiuntur, qvod non ita pridem exemplo didicimus.

IX. Ad Epilepſiam puerorum præcavendam aliqvibus in uſu eſt, ſtatim nato infanti parum lotii materni exhibere, nec unqvam eo affectu poſſe infeſtari credunt. Quam qvidem praxin in pauperioribus laudavimus, ſed in lautioribus autores fuimus, ut Pulverem Marchionis, qvo nos utimur, vel ſemina Pœoniæ, vel Aqvam C. C. advocarent.

XXIII.

De Sanctâ Brigittâ.

Cùm in Chronotaxi Scriptorum pro uſu Bibliothecæ Publicæ conficiendâ occuparer, Revelationes *S. Brigittæ* ſibi qvoq; locum poſcere videbantur, de cujus ſeculo ſubdubitans conſului in Hiſtoriâ omni, præſertim patriâ, verſatiſſimum Virum, Dn. *Olaum Roſæcrantzium*, Baronem de Egholm, & Ordinis Danebrogici Eqvitem Illuſtrem, Fautorem

rem veteri conſuetudine ſuſpiciendum, à quo hoc reſponſum 11. Maji 1673. tuli, publicâ lectione digniſſimum:

De tempore & rebus Divæ *Birgittæ*, cujus extant Revelationes, id mihi ex melioris notæ & incorruptæ fidei Hiſtoriographis liqvidò conſtat, illam natione Suecam in patriâ vixiſſe ſeculo ab incarnatione Domini decimo tertio, potiunte rerum ſummâ id temporis in Sveciâ *Magno Smeck*, in Daniâ ultimo ejus nominis *Valdemaro*, in Rom. Imperio *Carolo* IV. & *Venceſlao*. Maritum habuit, ex fundatiſſimâ primariæ Nobilitatis familiâ, Regni Sueciæ Senatorem, nomine *Vulſonem Gunderi* filium, ex qvo qvatuor filios & totidem ſuſcepit filias, fæmina numeroſâ ſic ſatis prole ſtipata. Poſt obitum mariti, qvi incidit, meâ qvidem aliorumq; computatione, in annum prædicti ſeculi qvadrageſimum qvartum, nempe MCCCXLIV. (Qvanqvam inter ſe parum conſentiant, qvi variatis de anno illius è vitâ exceſſus ſententiis rationem temporum inveſtigatam ediderunt.) *Birgitta* viduata tædis, ſacræq; ac ſolitariæ vitæ addicta vaticinari cœpit. Inter hæc divino inſtinctu, cœleſtiq;, ut vulgo creditum, afflatu relictâ patriâ, iter Romam inſtituit, occiduam jam exactæ ætatis ſenectutem in ſeceſſu rerum, procul à faſtu ſeculi, tranſitura; ubi poſtqvã 15. annos vaticiniis ſacrisq; meditationibus impenderat, plena dierum è vivis exiit anno ſupra milleſimum trecenteſimũ octuageſimo tertio, mortalitatemq; explevit illa, qvæ ob vitæ ſanctimoniam & myſticà imminentium rerum præſagia immortalem nominis ſui famam poſteritati reliqvit. Indè caſſum animâ corpus in patriam tranſlatum eſt, & in Vadſtenenſis templi hypogæo tumulatum. Anno ab exceſſu illius octavo, qvi erat Pontificatus *Bonifacii* IX. Thomacelli ſecundus, in album & numerum Sanctorum relata eſt.

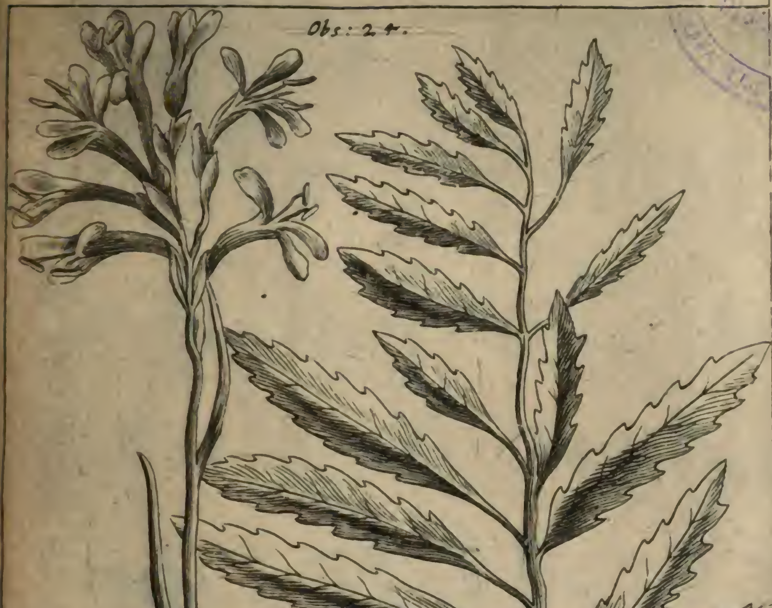
XXIV. Plan-

Obs 24.
Thymbra Africana
fol. ſpinoſis.
Erica
Africana
arboreſcens.
Aa

Vol

Digitized by Google

Digitized by Google

Obs: 24.
Verbena Africana minor
fl. luteo.
Verbena
lanuginoſa
Indica
fl. rubente
Eupatorium
-Indicum
fl. albo.

XXIV.

Plantæ novæ Africanæ.

A. 1673. ex Indiâ Orientali redux Hafniam *Hieremias Stolle* Chirurgus, in medio itinere, in Promontorio nempe bonæ ſpei, à D. *Paulo Hermanno* Medico, qvi aliàs in Inſulæ Ceilon urbe Columba habitat, accepit plantas qvasdam ibidem in Capitæ bonæ ſpei natas, qvarum exſiccatarum nobisq; communicatarum hic icones damus, nitidâ *Oligeri Jacobæi* manu, qvia alibi deſcriptas vel depictas non inveni, aliis inqvirendi occaſionem daturus.

Eupatorium Indicum fl. albo.
Laurus Africana ſerrat. foliis.
Sideritis African. fl. aureo oblongo.
Erica African. umbellata flore purpureo.
Verbena Indica lanuginoſa fl. rubente.
Erica African. arboreſcens fl. carneo.
Thymbra Africana fl. purpureo.
Canna Africana minor fl. ſvàverubente.
Verbena Africana minor fl. luteo.

68 Præstereà ſemina varia ſecum attulit, qvæ ſeqventi anno terræ noſtræ commiſſa qvicqvid protulerint, curioſis Lectoribus non invidebimus, ſi qvidem cœli noſtri ſint patientia.

Ficus Africana ſylveſtris fol. triqvetr.
Apium paluſtre fruticeſcens fl. ampliſſ.
Arbor ſiliqvoſa Geniſtæ ſemine.
Frutex Africanus Jasmini flore.
Fumaria Amplexi caulis Veſicaria.
Geniſta ſpinoſa arboreſcens African.
Phaſeolus perennis fruticeſcens African.
Gladiolus maximus Africanus.

Siliqva triangula erecta.
Pimpinella ſpicata maxima Africana.

XXV.
Arbor Philoſophica, & Tuber.

APud D. *Henricum à Möinichen*, Affinem noſtrum intimiorisq; notæ amicum, cum filio *Caſparo Bartholino* vidi XVI Sept. 1673, arbuſculam Philoſophicam in vitro ex margaritis præparatis eleganter enatam & ad latera ſerpentem, candidam ramulisq; exornatam, in qva inveniet Philoſophus ubi ingenii ſui & experientiæ vires exerceat.

Ibidem dono amici cujusdam folia nobis monſtrata, qvæ pro Tuberis foliis venditabantur. Cæterum rectè de hoc dubitavit nobiſcum, cum Tubera nusqvam in Italia, ubi freqvens illorum uſus, nobis viſa ſint cum foliis. Et in eo conſentiunt veterum pleriq; , ne omnes dicam. *Ariſtoteles* enim ſententia l. 1, de Plant. c. 3. tubera & fungi plantæ ſunt nec ramos habentes nec folia; qvam repetit l. II. c. 2. *Dioſcoridi* qvoq; l. II. c. 175 ex edit. *Saraceni*, Tuber radix eſt orbiculata ἄφυλλος, ſine foliis, ſine caule. Apud *Athenæum* qvidem l. II. Deipn: Pamphilus in gloſſis ὑδνόφυλλον vocari tradit herbam ſupernaſcentem tuberibus, cujus indicio ſubeſſe tubera cognoſcunt: ita qvippe habet verſio *Dalechampij* à *Caſaubono* Magno probata; ſed propria Tuberis folia non deſcripſit. Nam ἀφ' ἧς τὸ ὕδνον γινώσκεσθαι, ita verti poteſt; ex qva πόα ſeu herba hoc genus tuberorum dignoſcatur. Alias diſputat *Ciccarellus* de Tub. c. 19 cur herbæ circa tubera non oriantur. Folia verò iſta qvæ pro foliis Tuberis producuntur, re propius expenſa, ex ſolano Tuberoſo avulſa fuere, cujus radices tuberoſas vulgus Germanorum Tartuffeln vocat, propter affinitatem cum Tuberibus, qvæ Italis Tartuffi.

XXVI. Plantæ

XXVI.

Plantæ noctu odoratæ.

Viola Matronalis fl. variegato ineleganti in hortis Urbis noſtræ floruit menſe Majo, qvæ toto die inodora eſt, ſole verò occidente totaq; nocte odoratiſſima. Simile illi in odore & florum colore eſt Geranium noctu olens, qvod etiam horti noſtri dederunt. Color floris utriusq; qvaſi fritillariæ vulgaris. Sili qvæ in deflorata planta ſpeciem geranii referunt. Alioqvin, ut dixi, flores ad Violam Matronalem & odor accedunt. In Catalogo Horti Pariſienſis Anno Chriſti 1636 edito, extat Geranium Indicum tuberoſum noctu olens. Geranium triſte vocat *Jac. Cornutus* c. 44 Hiſt. Plant. Canadenſium, ubi depingitur foliis Filipendulæ, floribus qvinq; foliolis ut Geranium Robertianum. Cum Lunæ acceſſu odore moſchato qvaſi thure libet, qvi odor ad auroram perſeverat, ſtatimq; ſolis præſentia evaneſcit. Sapor acidus, radices à Barbaris comeduntur in epulis. Ad illam Heſperidis nomen ſpectat, qvam deſcribit *Theophraſtus* l. VI. de Cauſ. Plant. c. 25. qvæ nocte plus olet qvam interdiu. Heſperidem colore ineleganti vocat *Jo. Bauhinus* l. XXI. pag. 879. ubi figuram exhibet accuratam. *Cluſius* Heſperidem Syriacam vocat l. III. Rar. Plant. Hiſt. c. 5. ſub noctem valdè odoratis floribus, interdiu odoris expertibus. *Bauhino* laudato odor interdiu nullus, aut adeò tenuis, ut vix naribus percipi poſſit, ſed ſub veſperam gratiſſimus & ſvaviſſimus. Mihi fœtidus odor de die viſus, gratus nocte & ſole deſcendente ad Antipodas. Triſte dicitur à noctis obſcuro colore, vel qvod triſti facie ſine odoris ſvavitate conticeſcat qvando læti flores ſe exſerunt. Difficile eſt rationem dare, cur ſulphur illius

die torpeat, noctе ſe diſtundat. Suſpicatur *Cornutus* c. 47. qvod floris ſubſtantia rarior & odorifer ſeu oleoſus humor tenuis, per apertos meatus leviſſimo calore Lunæ evocatus ſpiret fragrantiſſimè; intenſiori Solis diſſipetur. At verò etiam Luna ſilente vel nubibus occultata odor funditur; adeò multa ſunt qvæ ſacro involucro teguntur, & ignorantur. *Boylæus* ille Naturæ Secretarius facem accendet, ſi velit. De his à me conſultus Amiciſſimus Collega D. *Olaus Borrichius* ita reſpondit:

Qvæ de plantis noctu odoratis meditatus es, oppidò placent. Addi ijsdem poſſet illa roſæ caninæ ſpecies, qvæ noſtris Engeltorn *appellatur; namq; illa vix interdiu ultra flores ſuos ſpargit odorem, eumq; tenuem, veſpertino autem crepuſculo, & in multam noctem, ubi conſita eſt paullo copioſius, totum ferè hortum ſvaviſſimo odore perfundit, cujus experimenta vidi frequentiſſima in horto ſuburbano vitrici Cl. Stenonii, ante obſidionem Hafnienſem. Qvod rationem ſpectat, agnoſco difficultatem; ſi quid pronunciandum, exiſtimarem plantas ejusmodi odoras etiam eſſe interdiu, ſed à nobis odorem non ita percipi, qvod à ſolaribus radiis qvaqvaverſum percurſantibus, & texturam effluviorum delicatiorem turbantibus nimium diſſipetur; recondente autem ſe Sole, effluvia illa ſui juris evadere, & juſta copia atq; textura ad nares noſtras allabi, adeoq; firmiora ſui imprimere veſtigia.*

Non abſimilis herbis ſupra nominatis eſt arbor in urbe Goa & in Malacca, alibiq; apud Indos nata, ſi odorem florum ſpectemus, de qva ita *Jo. Hugo Linſcotanus* In Navigatione in Indiam Orientalem cap. 59: *Arbor illa, qvam triſtem indigitant, quod non niſi noctе efflореſcat, toto anni tempore, inter miracula computari poteſt. Cum enim ſole occidente nullus appareat flos, mox poſt horæ medium floribus multis conſpicua aſpectum pulchritudine, naresq; odoris*

ſva-

ſvavitate *admodum replet. Sole revertente flores iidem decidunt, terramq; omnem tegunt, quaſi in luctum & internecionem arboris, quæ deinde poſt ſolis occaſum rediviva ſingulis anni noctibus vicibus ſuis floreſcit. Eſt ea pruni magnitudine expetita in areis* ob odoris ſvavitatem, *facili incremento. Nam detruncata etiam poſt ſex menſes ſtatim à virgultis flore crebro pullulat. Inde & ramus avulſus, ſi terræ inſeratur, flores ſuos multipliciter abjicit & recuperat.* Cæterum, qvia hæc arbor necdum hortis noſtris illata fuit, nolo de illius florum odore ſvavi qvicqvam addere nec de cauſa ſollicitus eſſe. Cui volupe de ea arbore conſulat *Cluſium, Garciam ab Horto, Chriſtophorum à Coſta*, aliosq;. Nos de notis viſisq; loqvi malumus, qvam ignotis dubiisve.

XXVII.

Vomitorium alvum movens.

AD evocandam ex ventriculo pituitam moleſtam Ampliſſimus & Conſultiſſimus *D. Petrus Scavenius* Juris in Academia Anteceſſor & Generalis Ser. Reg. Maj. Procurator, Affinis noſter, Syrupum Emeticum *Salæ* ad Drachmas qvinq; cum aqva Stomachali XXX Jun. 1673 ſumpſit. Sed ſpem fruſtravit medicamentum. Tormina enim per pluſculas horas ſenſit, nullo vomitu ſubſeqvente, niſi pituitæ craſſæ qvam digito provocavit. Nec qvicqvam promovit cereviſia tepida. Sed κάτω bis liberaliſſimè ſoluta alvo expurgatus eſt, ſive qvod pro pituitæ copia & robore corporis minor doſis medicamenti fuerit, ſive qvod in vitri Antimonialis præparatione aliqvid peccatum. Ex vitro enim Antimonii cum ſuis corrigentibus Syrupum hunc ſuum confecit Angelus Sala, Chymicus notæ famæ, ſicut ex autographo ejus liqvet, qvod Diſpenſatorio Hafnienſi Claſſe ſe-

cundainſeruimus. Clariſſimus *Hartmannus* Notis in *Crollium* Syrupi Emetici aliam dedit deſcriptionem ex eodem vitro Antimonii,ſed,qvod ad rem noſtram facit,rectiſſimè monet utrumq; medicamentum Emeticum tam Syrupum qvam aqvam ſuam apud diverſos diverſas operationes edere,plerumq; per ſuperiora purgare,nonnunqvam etiam ſuccedentibus ſolis alvi ſeceſſibus.

Quod de diverſitate temperamentorum affert, meo exemplo confirmabo. Neapoli olim ante hos triginta annos cum ſvaſu *M. Aur. Severeni*,hoſpitis tum mei ex vitro Antimonii emeticum ſumſiſſem, penè in Pleuritidem incurriſſem, qvia calidior ſicciorq; corporis habitus motum illum vehementem non patiebatur, unde ab hujusmodi remediis ſemper exinde abſtinui. At eodem tempore eodem emetico uſus Conſobrinus meus & Achates fidelis *Theodorus Fuiren*, nunc beatorum numero adſcriptus,qvia in pleniori corpore multa pituita abundans appetitum dejecerat,dictum factum tanta cum conferentia rejecit inqvilinum hoſtem, ut ad omnes ſtatim actiones & largiſſimum prandium redire potuerit. Exemplis igitur diſcant qvi præcepta non legunt, ut ſuo pedi proprius calceus aptetur.

XXVIII.

Singultus lethalis.

TErtiam cauſam Convulſionis & Singultus ſi *Hippocrates* VI. Aphor. 39 addidiſſet, nempe irritationem à materia acri & mordaci, oracula ſua complemento auxiſſet. Irritatur enim orificium ventriculi, vellicatis nervis à ſexto pari propagatis, vel à flatu, vel à vaporibus calidi hepatis, unde lethale prognoſticum in *Coacis* deducit, vel à tumore comprimente,qvalem illi adfuiſſe ſuſpicio fuit,qvem Patavii

rii perpetua ſingultiendi moleſtia novimus, vel ab acrimonia lactis non ſuperflui, qvæ infantes vexare nonnunqvam ſolet. Cujus etiam non ita pridem exemplum habuimus. Filiola natu minima fratris mei chariſſimi *Bartoli Bartholini*, Profeſſoris Regii & Academiæ noſtræ Senioris, *Bartelott a Maria* XVII hebdomadas nata, ventriculi nauſea ſenſim oborta, forſan à lactis acrimonia, circa meridiem XXV May ſpasma ſiniſtræ manus cum ſingultu continuo, eadem materia nervos ſtomachicos irritante & convellente, correpta fuit. Levior ille ſpasmus ſubinde remiſit in manu, qvia levior cauſa, ſed ſingultus perſeveravit, ventriculo à materia vellicante ſe expedire non valente, ut nullas ſomno inducias concederet. Omnia fuere à me & D. *Matthia Jacobæo* adhibita, externa pariter & interna, ad abſtergendam inimicam ſtomacho materiam, ſed inhibere in tenellulo corpuſculo nulla arte potuimus mortis celeritatem, qvin decima octava hora, ſingultu perſeverante, elegantiſſima anima expiraret.

Affinem hinc de ſingultu, ejusq; remedio, ſternutamento, obſervationem ad me miſit D. *Joh. Lud Hannemannus*, Actis noſtris inſerendam, qvam hoc loco commodo reponam ipſius Clariſſimi Viri verbis.

Ante biennium cùm qvidam Decurio ex præſidiariis noſtris epatis inflammatione laboraret, diebus paucis ante mortem in ſingultum vehementiſſimum incidit, ad qvem convincendum cùm varia à me adhiberentur, eum tamen tollere non licuit: duo verò præprimis aliquid auxilii afferre videbantur, & ſingultum ad mediam horam tollere, ſcilicet manus frigidæ imponeret aqvæ, juſſi, hinc ſingultus ad mediam deſiit horam; & cùm ſingultus rediret, cucurbitas meo juſſu ſine ſcarificatione ventri applicarent; iterum ſingultus ad horæ qvadrantem remiſit. Cùm verò hic ſingultus

tus ægrum rurſus moleſtaret, ad ſternutamentum tranſij, Errhinum fortiſſimum in nares inſufflatum eſt, verùm nullam ſternutationem movit: Quare ſi ægri ad ſternutationem errhino vel pulvere ptarmico compelli neqveunt, pro infauſto & infelici ſigno habeo: Naturæ conſultiſſimi, ac arcanorum ruſpatores hujus rei reddant cauſam. Meo judicio, qvando ægri ad ſternutandum medicamento impelli neqveunt, certiſſimum indicium eſt facultates vitales & animales peccante materia ſuppreſſas eſſe, ita ut non valeant hoſtem ſuum ipſas prementem expellere, & jam ſuccumbere victasq; dare manus. An verò in omni morbo pro infauſto ſigno habendum ſit, non definiam ego, eſt enim altioris indaginis. Credo enim, ut cuilibet morbo ſua ſingularis corpus occidendi methodus eſt, ſic qvoq; qvilibet morbus ſua peculiaria & propria infauſta ſigna habet. Sernutatio cui operi naturæ in macrocoſmo analoga ſit, non immeritò qvis qværeret? Terræ motum qvodammodo refert. An vero in infantibus lumbricos ſemper indicet? Mihi non ſit veriſimile, acres ichores ſæpius è capite depluunt membranas ſumme ſenſiles irritantes, ſternutationem cauſantur. In oculorum affectibus corpore l. a. exacuato ſternutationem maximè utilem credo, & ſic eam admittit in Curatione Guttæ ſerenæ Excell. *Coſterus:* præprimis verò probo in oculorum morbis pulverem naſalem *Th. Bartholini*, hic etiam citra ſternutationem cerebrum benè purgat, qvo pulvere omni mane utor jejunus, inter decem vices mihi vix ſternutationem movet, nihilominus maximam pituitæ copiam ex cerebro depluere facit, qvem itaq; in ophthalmicis morbis pro arcano habeo, cum ejus uſus maximè tutus jucundusq; ſit.

XXIX.

Pica in Hepate Bovino.

VAria animalia in corpore humano naſci in Actis ſuperioris Anni Obs. III. docuimus,& ſpeciem galli gallinacei in cranio cujusdam hominis inventam fide Cl. *Meibomij* retulimus. Ad bruta jam ſermone tranſlato,in ijs ſimilia demonſtrabimus uno alteroq; exemplo. In teſta ovi figuratum fuiſſe ſerpentem criſtatum & alatum, habentem pedes galli inſtar, narrat *Albertus* Magnus Tr. de Lapid. & gemmis,ſi qvidem tanti Viri autoritati in rebus naturalibus acqvieſcere curioſi velint incredibilia non raro tradenti. Rectè interim figuram ſerpentis teſtæ innatam ſcribit, non ſerpentem ipſum, ut malè hanc obſervationem ad ova gallorum gallinaceorum, ex qvibus baſiliſcus excludi vulgo dicitur, trahat *Jo. Pincierus* l. III. Ænigm. 23. Vero propiora dicamus. Cum nuper reculas ſchedasq; beati noſtri Conſobrini *Thomæ Fuirenij*,qvem hoc anno rebus humanis exemptum dolemus,qvippe qvi publicis in Academiæ Bibliothecam meritis & privatis in nos beneficiis publica laude, qvæcunq; à penna noſtra manare valet digniſſimus & inter nos fama magnis virtutibus & conſtanti animo parta perennaturus, pervolveremus, obtulit ſe nobis icon ſuis coloribus depicta hepatis bovini, in qvo figura Picæ avis majoris & duarum minorum roſtro ſibi oppoſitarum,graphicè expreſſa viſitur. Conſul nullus additur, ſed dies, isq; incertus Anni triceſimi tertij ſeculi currentis. Beneficio autem Cognati mei in ſpem familiæ nati & feliciter ſurgentis, patrisq; veſtigia vel æqvantis vel ſuperaturi *Theodori Fuiren* Junioris hanc obſervationem publico vindicamus, majora pro Actis noſtris augmenta ab illo expectantes qvando ex condicto Muſéum Academiæ rerum rariorum acceſſione di-

ditaverit, qvi vel eo nomine jam ſibi publicum devinxit, qvod non tantum Teſtamentum Patrui ſui, conſentiente qvoq; Amita, femina rariſſimi exempli, *Maria Fuirenia*, ratum voluerit, qvo pro Bibliothecæ *Academicæ* ſupplemento legantur ex inſtructiſſima Bibliotheca relicta qvotqvot in publica deſiderantur, addita uſura duorum mille Imperialium pro Medicinæ & Philologiæ Studioſo in peregrinationibus patriæ bono ſuſcipiendis inſumenda, ſicut Teſtamenti Tabulæ ab hæredibus jam laudatis ratificatæ fuſius beati *Thomæ Fuirenij* manu ſcriptæ teſtantur: ſed inſuper pluſculos alios Libros ipſe pro Bibliothecæ publicæ ornamento ſuperaddiderit. *A*uguria qvidem ſperno, nec cœlum cum *Arbitro*, aruſpicum curo, memor Hectoris apud *Homerum* Iliad M. qvi aves alas expandentes minimè moratus, ſive ad dextram vadant verſus auroram vel ſolem, ſive ad ſiniſtram adverſus occaſum obſcurum, ſed magni Jehovæ pareo conſilio, qvi omnibus mortalibus & immortalibus imperat, ſed omni encomio Hectoris excipio confeſſionem:

Εἷς οἰωνὸς ἄριστος ἀμύνασθαι περὶ πάτρης :

Unum auſpicium optimum pugnare pro patria.

Exta non conſulimus, damnata paganorũ ſuperſtitione, ſed in extis invenimus qvod auſpicatum ſit, fauſtumq; eſſe jubeat familiæ Fuirenianæ. Pica pugnantes pullos protegit, & pro pugnatibus pugnat. Sic in ſplendida lautaq; fortuna pari generoſitate animi locatus *Fuirenius* noſter (qvem non tam vinculo ſangvinis & paterna familiaritate mihi arctiſſimè conjunctum amo, qvam mente ad virtutem avitam aſſurgente,) in varia diſtractos animorum motus, ſed in bivio prudentes, obſeqvio rationis honeſtatisq; regit temperátq;, & ad patriæ emolumentum flectit, cui ſe natum haud ignorat. Hoc augurio, ſpretis voluptatum blandimen-

BIBLIOTECA

guntur. Certum enim experimentum habeo, oleoſam illam ſubſtantiam, qvam ſperma Ceti vocant, ex cerebro Cete majuſculi extrahi & depurari, id qvod propriis oculis vidit in Inſulis Feröenſibus Socer meus honorandus *Chriſtopherus Johannæus*, Conſul Urbis Hafnienſis emeritus, ſicut alibi docuiſſe me recordor. An per umbicum partesq; genitales profluens liqvor ad hoc genus referri debeat, non auſim vel affirmare vel negare. Ex cerebro tamen etiam hujus ſpermatis origo repetenda, vijs non ſatis adhuc cognitis.

Quemadmodum non ex qvovis balenarum genere Sperma Ceti extrahitur, ita nec dentes in omnibus invenias. Cetorum differentias in *Hiſtorijs Anatomicis Rarioribus* attuli. Ex illis duo ſunt dentibus prædita. Unum genus obtuſos dentes habet breves & craſſos, qvales in Muſéo monſtrare poſſum, alterum qvod Narhval vocatur unum ſolum dentem ex mandibula protendit longum, ſtriatum, qvé pro Unicornu univerſus orbis æſtimavit. Hujus cranium & dentes in Regio Larario conſpiciuntur. Deſcripti verò accuratè à Magno Borealium Antiqvitatum Promocondo D *Olao Wormio*, & à me in *Obſervat. de Unicornu.* Hic dens tanto in precio olim fuit, ut, qvia Unicornu credebatur, auri precium æqvarit. Exinde Epiſcopi Abſolonis Pedum confectum in Sacrario Roëskildenſi cuſtoditum fuit. Exinde ſolium Auguſtum *Fridericus Tertius* ſibi poſterisq; exſtruxit. Revera olim ex ſeptentrione advectum hoc Unicornu, Ultrajactenſe indicat, in qvo exſculptum nomen Norwegorum Regis *Sveri*, literis Runicis ᛋᚢᚽᚱᚱᛁ inveni, ſine dubio ad Canonicos Ultrajectinos à Svero miſſum cum, ut narrat in Hiſtoria Norwegiæ *Snoro Sturlæſonius*, in Inſula Ferógia exul ſacris vacaret. Meretur hic locum dens ejusdem generis, qvem, etiam fœtui balenæ utero extracto connatum, inter alia rariora ſervat Hafniæ Dn.

Thomas Henſhaw, Regis Britanniæ Magnæ ad Regem Daniæ Magnum, Legatus excellentiſſim⁹. Similem & ego poſſideo dentem, ſpithamam longum tenuem & acutum, qvem eadem pollere vi in ſudore provocando, qva majores dentes, non ſemel expertus ſum.

XXXI.

De Gróenlandorum Unicornu & Lingva.

NUperis annis ex Gróenlandia navibus ſuis onuſtis Ampliſſimus Vir & Nobiliſſimus *Henricus Müller* Dn. de Draxholm &c. Quæſtor Regius & Conſiliarius, Affinis noſter fratris loco colendus accepit copiam dentium balenæ, qvam Narhval vocant, ſeu Unicornua Borealia multa & grandia, qvorum aliqva trium ulnarum longitudinem æqvabant. Inſignis ponderis & longitudinis unum Muſeo Academico nuper donavit, qvod in æternam ejus memoriam publicè ſpectandum ſuſpendimus & curioſorum Naturæ admirationi exhibemus. De Uſu inſigni Medico, paria cum decantatis Monocerotum viribus faciente alibi pennam implevimus, actum hic neutiqvam acturi. Eadem navi Gubernator *David Denellius* ſecum advexit ex Gróenlandia Virum barbarum, nomine Juppaa, qvi in Norwegia ad plures abiit, & tres feminas fuſci coloris, Anum Gunneling, puellam Siogo & filiam Viri defuncti, cui nomen erat Cablau. Ædibus ſuis laudatus Quæſtor Regius Dn. *Henricus Mullerus* tres feminas excepit hoſpitaliterq; tractari juſſit, ut domeſtica familiaritate morib⁹ noſtris & lingvæ aſſveſcerent, ut tandem & Chriſtiana religione imbuerentur & reduces in patriam commercia felicius cum noſtris ſtabilirent. Cœlum tamen noſtrum & vivendi rationem barbaræ ferre

& pati non potuerunt, qvanqvam blandiſſimè tractarentur, ſed una poſt aliam fato conceſſit, minima natu diutiſſimè ſuperſtite. Interea cottidiana conſvetudine lingvam illarum addiſcere per varia ſigna rerum allaboravit frater meus dilectiſſimus *D. Caſparus Bartholinus*, laudati Mulleri Gener, & ordine alphabetico conſignavit vocabula qvæ expiſcari potuit. Nonnulla qvidem in Itinerario ſuo Perſico annotavit πολύτροπος *Adam Olearius* à Chirurgo navis edoctus, marisq; & feminarum icones addidit ſatis ad vivum expreſſas cum à Sereniſſimo Rege noſtro Divo *Friderico Tertio* ad aulam Gottorpienſem ſpectatum eſſent miſſi in terris noſtris rari hoſpites & advenæ: Sed auctius Dictionarium vocum Gróenlandicarum *Frater*, curioſitate ductus confecit diligenti examine, qvod, ne periret, à fratria mea *Anna Catharina Mulleria*, mœſta defuncti nuper Vidua, ex Schedis mariti beati communicatum, hic curioſis Philologis exhibendum duxi.

Vocabula Gróenlandica collecta à *Caſp. Bartholino* J.U.D.

Aulio —— Exire.
Anegſacua —— Reſpiro.
Avata —— Veſica qvæ lanceis appenditur ad figendas balenas uſitatis, qvales in Muſeo ſervamus.
Akei lugo —— Premere.
Aſuigne —— Ferrum.
Arg —— Manica.
Amya —— Corium.
Agneſſui —— Procerus.
Agakwugoo —— Heri.
Agſeita —— Manus.
Agelmachpo —— Reverti domum.
Akaggoo —— Hodie.
Akerlu —— Collum.
Am, Anagtim —— Ita.
Annuaga —— Veſtis.
Aglaa —— Coriacea fila.
Agpattong —— Currere.
Aluchtoppong —— Lingere.
Anningan —— Luna.
Agna —— Mater.

An-

Annenning, Kakſua — Jaculum, cui Veſica alligatur. Ex oſſibus piſcium conficitur, & ex Unicornu Grónlandico. Rarius ex ligno, & ferro, qvippe huj⁹ illiusve copiam non habent.
Agglaagſong —— Papyrus.
Aulegeſung —— Iter facere.
Acaccouong —— Annulus.
Aning —— Dorſum.
Alagſagtog —— Evello.
Apon —— Nix.
Aigna —— Soror.
Aglactong —— Scribere.
Anachtaſong —— Dormire. Ex Danico, Nat & Seſſn.
Atag. Neſchia —— Phocas.
Akbukmen —— Sex.
Arleng —— Septem.
Aniaktong —— Suſpirare.
Agmei —— Claves.
Aliaſuktong —— Mœſtus.
Anguta. Uvia —— Pater.
Ataiſon —— Monſtrare.
Æmeiſa —— Poculum.
Angewo —— Magnus.
Carluſe —— Hamus piſcatorius.
Canactuina —— Senex. Forſan ex Latino *Canities*.
Cablunaſſuin —— Extraneo.
Collaga —— Brachium.
Cabluca —— Cilia.
Caloktejenſong —— Diſſolvere.
Cajacca —— Cymba.
Canaa —— Pes.
Calakſukſua —— Mons.
Callulia —— Aſellus piſcis.
Cadeictun —— Saltare.
Cunjaugo —— Gratiæ.
Cublung —— Pollex.
Cabſi, Capzium —— Manducare. Quaſi *capere cibum*.
Cachſlutong —— Anas.
Cona —— Uxor. Ex Danico Kone.
Carlein —— Caligæ.
Cachain —— Eſuriens.
Cachaing —— Hic.
Cagoctuina —— Juvenis.
Cabluma —— Genæ.
Cagerlu —— Guttur.
Cumichtong —— Scalpere.
Comak —— Pediculus.
Caijuta —— Cochlear.
Capiſſiling —— Salmo.
Cannechluna —— Os oris.
Callibſi —— Olla.

Ca-

Caluctein — Tibia, ſeu Fiſtula.
Cunichba — Odorare.
Calaktoktong — Concutio me.
Caijuva — Juſculum carnis.
Camackein — Ocreæ.
Caloktakten — Cantare.
Canagtong — Niger.
Cakeigſong — Ronchos ducere.
Capogpong — Pungere.
Cavukein — Balena.
Canchlodo — Anas Sylveſtris.
Cagoctong — Albus.
Coparlung — Vermis.
Eijachſouting — Forfex.
Ekikin — Deformis.
Eipa — Parvus. humilis.
Ennowan — Tunica.
Iniaktou — After huc.
Ilulagein — Libellus.
Iktukſuna — Tonitru.
Ipſau — Terra.
Ikiuſing — Cubitus.
Igne — Ignis. Ex latino derivatam hanc vocem, manifeſtum eſt.
Igelaſſing — Feneſtra. Qs. ignem ſeu ſolem ad mittens.
Ikketichtongping — pugnus.
Iovin — Grǒenlandia.
Ipgin — Gramen.
Iglun — Domus.
Ilogo — Hic. Quaſi *in loco.*
Ibling — Tu.
Iebraune — Huc veni.
Iglaktong — Ridere.
Ingering — Culter.
Itagubta — Cras.
Igga — Fumus.
Iliout — Sol. Græcis Ἥλιος.
Iſekakkam — Calceus.
Ignitin — Sede.
Ichiauten — Sella.
Imak — Mare.
Ichſiaurong — Sedere.
Imachtong — Bibere.
Ivirning — Mammæ.
Imaw — Lac.
Imagna — Salus.
Ime — Aqva.
Iſikin — Oculus.
Itaguptaa — Mane.
Keinag — Facies.
Keimarciſing — Supercilia.
Kuan — Rad. Angelicæ.
Katougpong — Flectere.

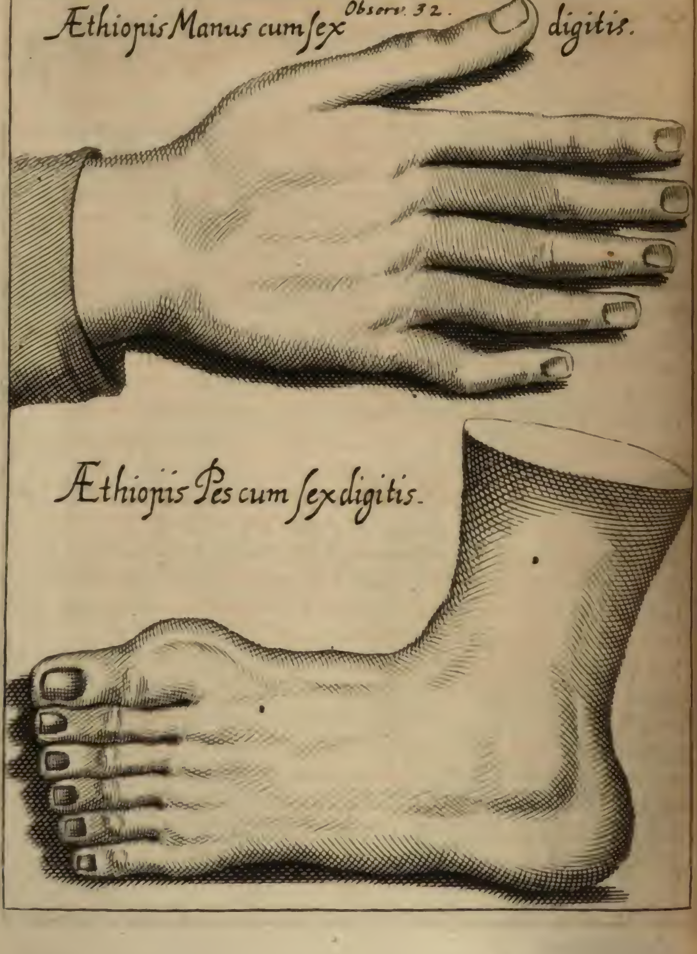
Kelachſon — Ligare.
Keibluo — Mordere.
Kiameble — Quomodo hoc vocatur.
Kablunarſuin — Peregrinus, qvi Gróenlandiam patriam non habet.
Kaichſung — Dare.
Kuekan — Fundere.
Keiſuin — Fruſtum Ligni.
Kueſoctong — Tuſſis. Alludit forſan ad Danicũ, Kuld⸗ſoet.
Kogh — *Cornu.*
Kejanaſcaun — Frigus urget.
Kamajachpung — Oſculari.
Kauctong — Pulſare.
Kagilau — Labium.
Keinaniſung — Non.
Keka — *Clavus.*
Kuggie — Ungvis digiti.
Keinga — Naſus.
Kakſua — Jaculum.
Kalouchta — Lorum.
Keiblankeja — Talcum.
Kichſe — Videre. Belgis *Kiken.*
Kaluliſen — Aſellus exſiccatus.
Keiſachtaktong — Saltare.
Kaſſilakaun — Satur.
Keinularon — *Clamo.*
Kanagſang — Tibia in pede.
Kau — Frons.
Kiſaccaun — Calidum eſt.
Keigerſon — Plorare.
Kiameble — Quomodo vocatur.
Kakauſiruk — Annuere.
Keigutin — Dentes.
Kag — *Cutis.*
Keiling — *Cœlum.* A Latino derivata vox.
Manni — Ovum.
Mingakeiſin — Piſcis.
Mikkakkaun — Pecten.
Mecco — Acus netoria.
Meccoſupua — Nere.
Mamad — *Cibus,* Ex Danico Mad.
Manitzanchlau — Scabere.
Matua — Janua.
Maccua — Multum.
Muliging — Papillæ mammæ.
Maglunc — Duo.
Mactu — Claude. Belgæ *Mak toe.*
Neicuigpo — Surgere.
Niangna — Frater, vel Filius.
Naſekka — Venter. Danis Seck/marſupium.
Navichpong — Frangere.

Nibleijchong — Latrare. Ex Germanico tranſlatum, qs. dicas der Hund bellet.
Nidlong — Glacies.
Niviukin — Muſca.
Nagaſong — Vorare.
Nakeigſva — Sanus.
Nikatin — Abi.
Nitaigna — Paſſer piſcis.
Nukeka — Crinis.
Naglein — Caligæ.
Neakind — Halec.
Niſac — Pileus.
Nuakangama — Tuſſis.
Nuloking — Poſterior.
Niviakzia — Virgo.
Niaccai — Caput. Danis Nakke cervix.
Narlaſong — Æger ſum.
Naluja — Filij.
Narlacava — Æger tuſſi.
Nenagau — Candela.
Nallarong — Cubare.
Nenaruachping — Lucerna.
Niſang — Mitra.
Nagge — Non.
Neiſin — Tunica, thorax.
Naudaning — Sqvilla, piſcis.
Nappacan — Explodere bombardam.
Nau — Navis. Latinæ originis.
Neſchia. — Phocas.
Naggaſung — Benè ſapit Danis Smage eſt guſtare.
Nachlaggua — Fœtet.
Nikuiktong — Stare.
Niptakau — Serenum cœlum.
Nakungarſong — Strabus.
Nulia — Mater.
Oculuctan — Loqvi.
Ochac — Lardum Phocæ.
Oculuppa — Nihil dico.
Ochpind — Baculus. Danis Pind.
Ojakpong — Vomo.
Ochuin — Sævum.
Pingeiuen — Octo.
Piſſuſe — Arcus.
Pingeijuva — Tres.
Piſucktong — Ambulare.
Pulachtong — Bonus dies.
Piſſiack — Canis.
Piſſion — Canicula.
Piogſua — Cœlum.
Pinialugo — Pulcher.
Pekeingerſong — Curvus.
Piniarluchtong — Ægrotare.
Puani — Regio.
Peta — Vir.
Peaning — Nares.
Pauting — Remus navis.
Pilachtagtong — Scindere.
Puuga — Vagina.

Patikka — Verberare.
Pugotobing — Menſa, tabella.
Pugoting — Portare.
Pannien — Filiola.
Pejiarach — Lavare.
Sabtiktong — Tangere.
Subluatogton — Infufflare.
Suvigming — Ferrum.
Sicadin — Pes.
Soluppava — Perca piſcis.
Sibigtong — Claudicare.
Saugming — Siniſtra manus.
Siſleman — Novem.
Siutam — Aures.
Sirucſua — Pluvia.
Sina — Dormire.
Suva — Quid dicis.
Silij — Cos.
Senagam — Latus.
Sunami — Ignoro.
Siuklong — Tremo.
Tejiarach — Armilla.
Tovarſan — Saltare.
Tuvacca — Unicornu.
Tauſſi — Unus.
Tucto — Caro.
Teca — Digitus.
Tabatton — Lætari.
Tellima — Quinq;
Tucca — Buccina.
Tigmiran — Induſium.
Teictu — Inſtrumentum muſicum.
Tingua — Parvus.
Tajochpua — Sternutare.
Tellochping — Dextra manus.
Tukungerſong — Mori.
Tiuting — Forfex.
Tue — Scapula.
Tictaktong — Scribere.
Tejavo — Clamare.
Tokovo — Mors.
Tongachſon — Diabolus.
Telliman — Decem.
Upiaum — Arbor. Germanis Baum.
Umixuin — Barba.
Ulusang — Genæ.
Una — Hoc vel illud.
Uviglisong — Mulier.
Uchtong — Femina.
Uvanga — Ego.
Usuking — Lebes.
Vamne — Regio.
Uvidlo — Conchæ.
Usua — Membrum virile.
Ujapoting — Sternutare.
Unuwoa — Nox.
*U*bleiſing — Stellæ.
*U*wangane — Ire cubitum.
*U*gaggan — Lapis.
*U*blau — Dies.

*U*vix

Digitized by Google

Æthiopis Manus cum ſex digitis.
Obſerv. 32.
Æthiopis Pes cum ſex digitis.

*U*via — Pater.	Veitſe — Expecta parum.
*U*gleſſin — Avis.	*U*kang — Lingva.

XXXII.

De Naturæ abundantia & defectu.

ÆThiopem alit in Aula ſua bonis exemplis inclyta Illuſtriſſimus Comes *Antonius Guntherus* Oldenburgi, cui in utraq; manu & utroq; pede ſex digiti optimè conformati luxuriant cum metacarpo & metapedio, unde tantum abeſt incommodum ex abundanti digitorum phalange ſentiat Æthiops, ut robur majus inde membris inſit. Aliàs mihi viſi, qvibus appendix digito minimo vel pollici adhæſit, ſine ullo metacarpio, ſed in hoc homine tanta digitorum cernitur proportio ut Natura non aberraſſe, ſed certo conſilio hunc digitorum numerum auxiſſe dici poſſit, velut arundines fiſtulasq; à Pane inventas, qvæ inter ſe ita collocatæ ſunt, ut altera alteri ordinatim adhæreat, aliam alia excedente, ut qvanto primam ſecunda ſuperat, tanto ſecunda à tertia ſuperatur, cæteræq; deinceps proportionem eandem ſeqvantur, de qva tibiarum proportione & inventione fuſius tradit *Achilles Tatius* l. VIII. qvem locum, inſtituto commodum, mihi ſuggeſſit filius *Thomas Bartholinus* cum hujus hiſtoriæ filum pertexerem.

Figuram digitorum in manibus pedibusq; Æthiopis à ſe apud Illuſtriſſimum Comitẽ, Literatorum & bonarum mentium Patronum incomparabilẽ Oldenburgi viſi, cum ex Belgio ad nos rediret, mihi communicavit Vir *Clariſſimus Jac. Henricus Paulli*, qvam publico non invidebo, ut in hac naturæ abundantis proportione admiranda diſcamus, qvantum DEus poſſit, magnus ille artifex, qvi nihil unqvam pravè format, aut ſuperfluum, ſed ſi ars ceſſet qvia id in qvo

exercetur, ſæpe inobediens arti eſt, alia arte defectum ſupplet ut in cœcis videmus præter naſcendi conditionem ingenioſis, vel ſi abundet qvod artificio ſupereſt, in utilitatem tamen ejus convertit quicqvid, naturâ qvaſi neſciente & prodigâ, acceſſit opificio.

De defectu Naturæ ſeu connato ſeu acqviſito in oculorũ abſentia vel uſu ablato, exemplum nuperrimum afferam, ex eadem cœli plaga petitum. Hafniam hac æſtate Oldenburgicus ille Faber Lignarius advenit, artifex ſtupendus in arte ſua, ſed oculorum lumine privatus. Capſam elegantem ex varia lignorum genere confectam à ſe expolitam artificioſè obtulit Regi Sereniſſimo, in cujus uti & Reginæ indulgentiſſimæ præſentia, ſtrophiolo oculis obducto ne ulla eſſet impoſtura, artis ſuæ ſculptoriæ ſpecimen dedit. Tanta eſt ſolertia vel experientia ut tactu explorare poſſit & dignoſcere genera lignorum & colores. Nihil hic de naturæ iniqvitate conqveri poteſt qvæ largiſſimè compenſat defectum, ſicut & aliis cæcis tam benigna fuit ut vel per nares viderint, cujus exemplum ſuppeditat *Smetius* L. 5. Miſc. Med. Ep. 13. vel Lynceos ſuperarint in arte qvamcunq; elegiſſent. Apud *Homerum* odyſſ. Θ Demodocus amabilis cantor à præcone convivium jucundum inducitur, qvem ſupra modum Muſa dilexit, dedit verò bonumq; malumq;, oculis quidem privavit, dedit autem dulcem cantilenam. In Belgio ſimilem cœcum vidi inſtrumentis Muſicis ad miraculum usq; uti ſcientem. Maſco qvidem, imperante in Dania *Waldemaro* Primo, inter Rugianos natu atq; autoritate præſtantiſſimus, luminib⁹ orbatus, ſed ingenij ſagacitate perſpicuus, deprædicatur à *Saxone* l. XIV. De Didymo Alexandrino, luminibus orbato ſed ad ſummi in Eccleſia Doctoris famam ſurgente *Ruffinus* l. II. c. 7. Hiſt. Eccleſiaſt. ſcribit multa. Exempla pluſcula alibi in *Hiſtoriis Anatomicis* adduxi,

duxi, ad qvas Lectorem Naturæ cultorem amando. Duo memorabilia apud *Philip. Camerarium* Cent. I. Oper. Subcis. c. 37 legantur, nec enim vacat exſcribere. Et, cui volupe, in ſolatium cœcitatis, legat *Eryc. Puteani* Conſolationem cœcitatis, ſed ſibi ab iſtis delicijs caveat qvicunq; oculorum uſum dignè ſcit æſtimare.

De Naturæ abundantis fœcunditate in materiæ ſeminalis copia aliqvid adhuc occurrit qvo Obſervationes noſtræ ſolennes augeantur.

Monſtri leporini iconem mihi dedit Illuſtriſſimus Heros Dn. *Enwaldus Parsberg*, Eqves & Regis Conſiliarius, Fautor noſter *Magnus*, cui monſtro dua corpora uni capiti ſubſunt. Fioniæ in Dalumenſi diſtrictu captus hic lepus fuit.

In *Muſeo* Regio viſuntur exuviæ pulli gallinacei bicipitis, & in Fuireniano felis pariter bicipitis.

*M*enſe Novembri anni 1673 Hafniæ pretio ſpectandum ſe probuit Jacobus Klein Friſius, annorum XXII, trium ulnarum longitudinem cum qvadrante æqvans, cæteriſq; membris, excepto capite, proportione vaſtis, dignus theatro noſtro, niſi poſtea alibi mori maluiſſet.

Naturæ ludentis monſtroſas facies imitari videntur Tumores *A*nomali vel caput humanum vel naſum mentientes qvales in Norwegia ſibi viſos nuper ad me ſcripſit Regiomonto Norvegorum VIII *A*uguſti 1673 filius meus *Chriſtophorus Bartholinus*, his verbis:

In urbe Bragenes, mulier ſe mihi obtulit duobus qvaſi capitibus prædita & à vulgo habita; unum vulgaris capitis formam non excedit, alterum paullo minus ſiniſtræ parti alterius adhæret, ſed nec oculis nec naſo nec reliqvis veri capitis partibus ornatum. Rudis autem caro adnata, figuram capitis informis repræſentat, unde pro bicipiti femina vulgus habet. Interrogata à me, qvo tempore ceperit Tumor ille

ille capitis æmulus, & qva occaſione increverit, aliud reſpondere non potuit, qvam ſe puellam ſex annos natam primo puſtulam ſenſiſſe exilem, qvæ ita ſenſim accrevit donec ad magnitudinem ferè capitis pervenerit, adjecitq; ſe nullum exinde ſentire dolorem niſi tempeſtate aliqva vel cœlo nubilo imminente; cæteroqvin durus tumor ſiniſtræ auris auditum impedit, cui firmiter adhæret. Haud diſſimili facie puerum, qvi hic labore victum qværit, duobus naſis conſpicuum vidi & valdè naſutum; alter naſus alteri incumbebat à ſiniſtris, isq, cum infantia accreverat, & in eo qvoq; pari modo tempeſtates dolore præſentit.

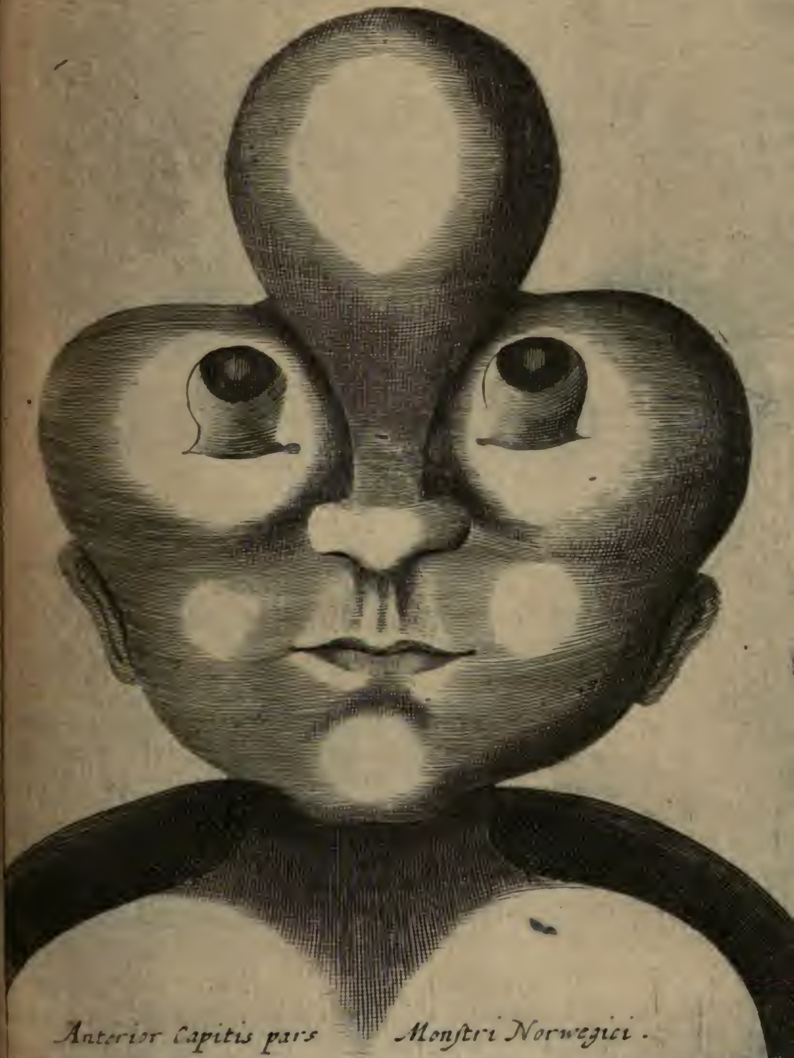
XXXIII.

De Monſtro Norwegico.

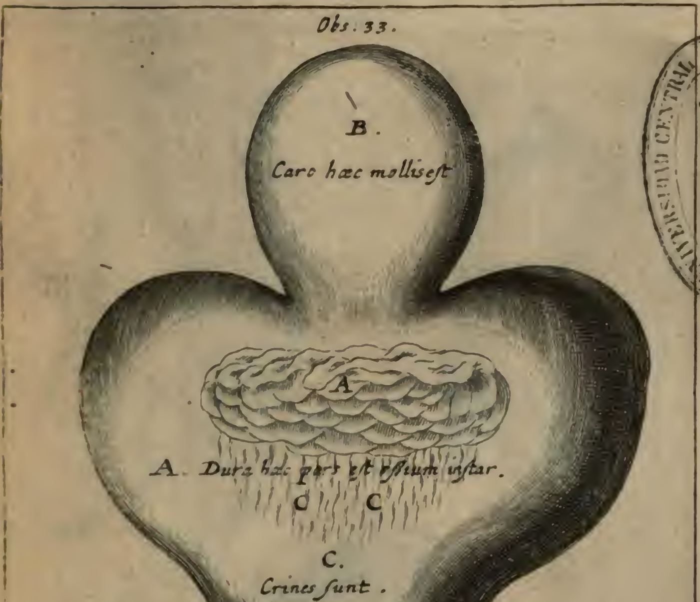
D. *Matthiæ Jacobæi* Prof. Regij.

ANno 1673 die 30 *Maij*, Friderici Hallæ in Norwegia natum monſtrum fœminini ſexus informe & aſpectu horrendum, an extra thorum conjugalem nec ne, non conſtat. Paupercula *Mater* intra ædes privatas tamen per ſacræ undæ aſperſionem Eccleſiæ inſeri curavit, & nomine Catharinæ vocari. Extremitates digitorum utriusq; manus valdè latæ & compreſſæ erant, ungviculis per medium diviſis; Turbinati capitis maſſa informis, mollis, colore ſubfuſco, inſtar vitri ſplendebat & tranſlucebat. Partem capitis poſteriorem qvæ litera *A* notatur, cutis mirum in modum contracta & corrugata, ſub qva oſſicula ejusdem figuræ eminebant, raris pilis obſita deturpabat. Oculi planè extra orbitam projecti fædo aſpectu inhorreſcebant, qvorum album color ſangvineus infecit, humorq; cryſtallinus ſeu albugine obductus triſti lumine langvebat. *Naſus* & os aber-

Obs: 33.

Anterior Capitis pars Monſtri Norwegici.

BIBLIOTECA
UNIVERSIDAD CENTRAL

UNIVERSIDAD CENTRAL
BIBLIOTECA
DE LA FAC. DE MED.

aberrantis naturæ errores evitarunt. Deformis illa caro qvæ ſphæram oculorum cingit tota erat laxa & ſpongioſa. In pedibus duo anteriores digiti non ſeparati ſed conjuncti & concreti conſpiciebantur. Sternum breve & Sublime. Monſtrum hoc nec communem naſcentium nec propriam miſeriem & ſortem deflere potuit, nullum enim vel gemitum vel ejulatum unqvam emiſit. Triduum ſupervixit, fame ſine dubio enectum, qvicqvid enim lactis ſuxit, per nares omne rurſus rejectum fuit.

XXXIV.

In Ovo & Pullo Obſervationes *D. Nicolai Stenonis* Anatom. Reg.

TEſtâ circa extremitatem obtuſam diffractâ, apparuit proxima teſtæ tunica, qvæ exterius aſpera interius lævis, omnia interiora involvit, & in obtuſo apice conſpicuam cavitatem ex parte conficit. Huic proxima tunica exteriori parte lævis eſt, interiori albumen proximè tangit; qvâ læſa effluit albumen.

Chalazæ videntur non tam in extremis ovi eſſe, qvam circa medium, ubi vitelli tunicæ qvaſi per album nervulum utrinqve adhærent: earum ope poterit vitellus variè qvolibet agitari à diſſecante; medio inter Chalazas loco circulus albus apparuit, velut album centrum habens, ambibat hunc circulum alius circulus velut halo Lunam.

Erant ab altera vitelli parte varii alii circuli cum ſuis centris, qvi tamen non albi ſed potius rubri, in qvibus etiam velut limbi qvidam obſervabantur; tales 5 circulos in uno numeravi, in altero 3 ſed inæqvales inter ſe.

In aqvam puram infudi albumen, vidiq; illam non omnino cum aqva miſceri, ſed maximam partem fundum petere, ita tamen ut ſingulæ guttæ reliqverint in Aqva à ſuperficie ejus ad fundum fibras qvaſi, qvæ manebant diſtinctæ & motu eleganter intorqvebantur, inſtar funiculorum. Inde Vitellum injeci, qvi fundum petiit; agitatione albumen in filamenta diſſolvebatur, vitellus verò patiebatur ſe miſceri aqvæ, qvam & tingebat exiguorum corpuſculorum figura, qvæ licet inde fundum iterum petierint, aqva nihilominus manſit turbida.

Ovo cocto, ad centrum, ubi Chalazæ funiculus jungitur, vitello, plures velut radii fibrarum; medio inter chalazas loco circulus; Variæ in albumine laminæ, in medio vitello qvaſi album qvid.

Die I.

Duodecima ab incubatu hora macula alba tantillum aucta videbatur, poterantq; in ea diverſæ notari partes. Eadem macula pro vario ovi ſitu ſitũ mutabat ſemper in ſummo hærens, ac ſi illa pars vitelli reliqvis partibus intra corticem ovi contentis levior eſſet. Eandem ſitus mutationem ſeqventibus diebus ut, 2. 3. 5. 6. 7. 8. etiam obſervavimus.

Die II.

Seqvente die plures in prædicta macula circuli numerabantur. Ipſa macula non modo heſterna multo amplior erat, ſed etiam ſupra reliqvam ovi ſuperficiem eminebat, qva ratione in oculo cornea pars, qvæ pellucida eſt, extra reliqvam oculi partem protuberat. In centro punctum album inæqvale.

In ovo circa finem ſecundi diei aperto macula alba integra conſpiciebatur, & in illius vicinia figura oblonga coloris cœrulei ac ſi eſſet corpus pulli cum ſua membrana magnitu-

dine

dine ſecundi diei. Circa dictam figuram erant qvædam lineolæ ſangvineæ retiformes formantes circulum digiti amplitudine. Cingebant hæc omnia plures circuli albeſcentes undarum more inæqvaliter curvæ, qvorum extimi diameter duos digitos cum dimidio ſuperabat. Levi attactu rumpebatur membrana, & effluebant humores, unde patebat principium eſſe corruptionis.

Quadrageſima ſeptima ab incubatu hora, circa punctum albicans duo circuli flavi, craſſi & irregulares.

Die III.

Cavitas non admodum magna, ſub tunica nihilominus proximè vitellus, & in illa ejusdem parte pulli initium, vaſa nempe ſanguinea, qvæ vitello etiamnum in ovo exiſtente minora videbantur, eô verò inde extracto majorem ambitum conficiebant, ex medio autem qvaſi centro pulſante duo vaſa deorſum ferebantur ferè ad rectam lineam, inde reflectebatur qvodlibet in oppoſitum latus, qvæ hinc reflexa ab obtuſa parte ſibi mutuo occurrebant. Præter bina hæc vaſa alia duo ſurſum lata ovalem figuram referebant, unde varii ad latera ſparſi rami replebant ſuis circulis annulum. Vibantur etiam inferius qvædam vaſa prodire. Sed elegantiſſima viſu erat oblonga pellicula pellucida admodum.

In alio vidi planè mutatum colorem vitelli & præter varias flaveſcentes ſtrias etiam velut aqvâ reſplendens tale ſpatium , ſed non licuit dignoſcere.

In alio poſt Septuageſimam primam horam limbus ſangvineus ablongus, cujus longior diameter fere duos digitos longa brevior ſesqvidigitum non attingebat. Per longiorem diametrum excurrentia vaſa à centro ſub pullo ſito, qva parte caput pulli erat, recta linea verſus limbum indiviſa ferebantur, parte verò oppoſita in plurimos ramulos ſecaban-

tur anteqvam continuarentur limbo: majora erant & in majores ramos diviſa vaſa, qvæ ſecundum ductum diametri majoris diffundebantur. Caput pulli unam tertiam partem totius corporis excedebat, reliqvum corporis inſtar vermiculi extenſũ in medio ſui vas ſangvineum monſtrabat. In regione cordis vas ſangvineum ſpiraliter intortum conſpiciebatur.

In alio punctum album una cum circulo albó intra ſangvinea vaſa diliteſcere videbatur. Non protuberabant hæ partes, ut heri; vitelli color ad pallidum vergebat altera chalazarum videbatur qvendam qvaſi canaliculum Cryſtallinum ſibi continuum habere, intra vitelli tunicã contentum, exiſtimo albuminis partem fuiſſe reliqvo albumine minus fluidam.

Die IV.

Die qvarto pulli rudimentum minus erat mobile nec in obtuſo apice reperiebatur, ſed medio qvaſi inter utrumq; apicem loco. In aliis duobus obſervavi pullum in parte acuta ovi. Ut adeoq; certum ſit non eſſe certum maculæ in obtuſo ovi apice ſitum, nec ſemper verſus partem ejus vacuam ferri.

In alio circa finem qvarti diei aperto veſicula pellucida qvidem ſed aliqvantulum flaveſcens parte corporis anteriore in vicinia caudæ conſpiciebatur. Remoto amnio veſicula ſuum humorem etiamnum continebat, eratq; caudæ proxima & magis aquea conſpiciebatur, qvã antea. In alio eadem veſicula conſpecta humore criſtallino plena.

In pulli corpore partem globoſam ab oblonga diſcernere licebat. In globoſa parte circulus apparebat, qvem oculi rudimentum exiſtimabam.

Aortæ diſtributio manifeſta, & qva ſecundum dorſum deſcendit, & qva circa caput exterius intorqvetur. In vaſis ru-

rubris à medo circumferentiam verſus pergentibus vaſa diſtingvi poterant, licet qvibus venæ, qvibus arteriæ nomen competeret, non pateret. Quô locô viſum heri punctum album cum circulo albo, hodie pars pulli oblonga conſpiciebatur. Erat ſub pulli corpore qvædam in tunica vitelli pars, qvæ alba apparebat.

Die V.

Vaſorum ſangvineorum limbus amplior redditus variis in locis continuabatur vaſis ſangvineis à medio exporrectis. Ipſe limbus non conficiebat lineam curvam in ſe recurrentem, ſed variis in locis hiantem, qvod ante tantum in uno loco conſpexeram. Videbantur hæc vaſa omnia à partibus ſub pullo ſitis aſcendere. Scilicet per vitelli tunicam, cui incumbit pullus, hæc vaſa diffuſa ſunt, ut adeoq; eorum cum pullo continuatio non ita facile conſpicua reddatur, niſi pullo prius inverſo, & tantillum à ſede ſua diſtracto. Quam heri videramus veſiculam humore plenam modo ſangvineis vaſis pictam notabamus. Vitelli tunica ſuis chalazis ut ante inſtructa. In pullo oculorum niger circulus pupillam manifeſtiorem reddebat, in capite duæ qvaſi veſiculæ conſpiciebantur, qvarum anteriorem cerebrum, poſteriorem cerebellum crediderã, ſed errorem ſeqventium dierũ obſervationes detegebant. Roſtri apex quoque conſpicuus. Supra cor extenſum corpuſculum albicans alas indicabat, pedes manifeſtiores. Infra pedes producta cauda uropygium arguebat. auricularum motus à motu cordis diſtinctus. aortæ truncus ſatis conſpicuus, ut et qvæ in dorſo exterius conſpiciebantur vaſa, an ſpinalis medullæ ſinus?

Die VI.

Die qvarto primum viſa veſicula jam multum erat aucta, vaſisq; umbilicalibus adhærebat. Chalazæ ſibi invicem admodum propinqvæ. Vitellum intra ſe continens tunica à

reliqvis tunicis facile diſtingvebatur. Cordis ſubſtantia albicans, auricularum rubicunda. In oculo nigra tunica præter pupillæ foramen lineam apertam habebat, à pupilla deorſum pergentem. In capite anterius duæ prominentiæ oblongæ ſibi mutuo qvaſi accumbebant. Eminentia poſterior, qvam cerebellum credideram, magna admodum, & ab anterioribus remota erat, medio inter illas ſpatio qvaſi eminentia, ſed exigua apparebat.

Die VII.

Chalazæ, ut heri, ſibi admodum vicinæ. albumen viſcidum admodũ, in veſicula qvarti diei humor qvaſi ſubluteꝰ. Hiatus tus tunicæ nigræ in oculo ad opticũ nervũ excurrebat, intra circulũ nigricantẽ in ſpatio, qvod pupillam credideram, minor aliꝰ ſeſe conſpicuũ reddebat circulus, qvi nobis verã pupillam indicabat, ſcilicet tunicam oculi exactius conſiderando vidi nigram tunicam fuiſſe choroidem, qvæ per corneam transparebat, adeoq; qvod pro pupilla prioribus obſervationibu shabitum, totam illam oculi partẽ fuiſſe, qvæ iridem ſimul & pupillã comprehendit. Humor cryſtallinus admodũ exiguus. In capite ſubſtantia cerebri alba ſic ſatis ſolida. binæ illæ eminentiæ anteriores cavæ conſpiciebantur, in eminentia poſteriori, qvæ magna admodum, ſtriæ albæ conſpiciebantur. Pars inferior roſtri bifida; cordis ſubſtantia verè carnoſa; ventriculus cum exigua parte inteſtini, hepar, renes, interius diſtincta; pars inferior abdominis claudi cœpta, pars corporis totius anterior ad alas usq; longa admodum & ampla. Septimo die nondum abſoluto Limbus ſangvineus mediam ovi partem incluſerat, in ipſo fœtu, pedes, ala, uropygium diſtinctè cognoſcebantur, caput mole æqvabat reliqvam partem corporis, oculi magni & protuberantes, roſtri nulla pars ante oculos exſtabat, oris tamen diducti hiatus inſignis erat, in cerebro tuberculum poſterius itidem conſpicu.

uum, humor criſtallinus & dum vitreo adhærebat, & remoto vitreo conſpiciebatur integer, hujus fere magnitudinis : •. Albumen flaveſcens & fundum petens.

In alio viſcera clauſa erant. Cor admodum magnum, in qvo & ventriculi & auriculæ diſtinctè cognoſcebantur. Hepar non erat rubicundum ſed potius flaveſcens. Ventriculus & inteſtina conſpicua. Vertebræ ſpinæ latæ in vicinia lumborum; toto ſpinæ ductu transverſæ lineæ elegantem figuram exhibebant ; pedes in digitos fiſſi erant, alæ extremitas lata, roſtrum necdum ante oculos protuberans, pars inferior roſtri in cavitatem oris reflexa & obtuſa. Lingva brevis ſed craſſa, oculi inſignis magnitudinis, nigricantis tunicæ pars medio proxima reliqvâ ejus portione magis nigricabat.

Die VIII.

Vidi membranam chorion ſupra totum ferè ovum expanſam eſſe: extracto per factum inferius foramen humore albo vitelloq; , & remoto chorio, elegantiſſimè ſe præbuit oculis noſtris amnion cum humore qvi cryſtallum ferè ſuperabat ſplendidâ pelluciditate. In ipſo fœtu intus deliteſcente caput proportione ſuperabat reliqvum corpus, oculi admodum magni; os patens, nec lingva obſcura, cauda vel oropygium præter modum extendebatur; cor cum auriculis movebatur diſtinctiſſimè; imò reſectum & ab omnibus etiam vaſis liberatum in manu mea diu movebatur; qvieſcens tandem & qvaſi planè mortuum oris anhelitu iterum in vitam revocabatur, id qvod ſæpius factum non ſine adſtantium admiratione. Cerebrum non aqveum ſed ad pituitam magis accedens, cerebellum admodum protuberans; Humor criſtallinus ſolidus admodum, Coſtæ elegantiſſimæ.

Quod pro cerebello primis diebus habitum nervorum opticorum continuatio erat. Circa cerebrum & cerebellum

lum humor manifeſtus,partes cerebri inferiores & laterales ante ſeperatæ, modo junctæ. Lingva conſpicua, collum cute tectuni thoracis cavitas etiamnum tota aperta, pedes fiſſi.

Die IX.

Quartus cerebri ventriculus latus admodum. Sterni pars formari cœpta; pulmones, teſtes, ureteres. Effractâ cruſtâ totum in ſubjectam patinam demiſi. Erat ibi elegans chorii limbus ſangvineus, in cujus medio ipſe pullus inſtar nebulæ latebat: cordis loco ſemicirculus qvidam admiſſum ſangvinem velut in gyrum propellebat. Eodem modo etiam alterum ovem in ſubjectam patinam demiſi,ubi omnia majora (ſed primò in parte acuta aperueram, & videram nondum chorion involviſſe totum vitellum) videbatur autem chorion qvaſi duplex una parte involvente vitellum, altera fœtum ambiente. In ipſo fœtu oculi heſternis majores; alæ & pedes admodum diſtincti, in qvibus etiam obſervatus motus non obſcurus. Hepar flaveſcens; involuta tum omnia partibus integentibus. Caput toto corpore majus. Vaſa omnia qvaſi ſupra tunicam elevata.

Die X.

In uno nec pullus nec pulli indicium erat;extracto nihilominus ex cruſta ovo,patuit medio inter chalazas loco album qvid disgregatum,nec in circulos coactum. In altero qvod in parte acuta aperueram, vidi albumen tenax admodum & ad colorem flavum vergens tantillum vel potius tale ob transparentem vitellum, inter albumen & extimam ovi tunicam jam tum vaſa ſangvinea conſpiciebantur diffuſa, ſed admodum exilia, qvæ verò albumen intet & vitellum in tunica prominebant vaſa erant elegantiſſima. Inde dimiſſis in ſubjectum vaſculum omnibus, vidimus intra liqvorem cryſtallinum æcrimoniæ non expertem movere pedes alasque

qve fœtum tantum non monſtroſum. Capitis qvippe & oculorum mira magnitudo ; in cerebro qvatuor partes dignoſci poterant ipſum cerebrum ſic ſatis ſolidum, in qvo etiam diſtracto patuit in medio partium divulſarum foramen. Oculi nondum toti palpebra tecti, tunica retina albedine ſua erat conſpicua, humor vitreus cryſtallino aliorum animalium non diſſimilis qva conſiſtentiam, magnitudine piſi, in ſummo ejus inhærebat cryſtallinus admodum exiguus. roſtrum planè formatum,. in apice roſtri punctum album. foramen auditus attenſe inſpicientibus ſangvineum vaſculum exhibebat. Colli vaſa conſpicua, cutis omnia intexerat, eratq; aſpera & in tergo pennarum præbuit veſtigia conſpicienda. In alis etiam exiguum qvod reliqvis oſſibus adſtat oſſiculum manifeſtum. In pedibus & vaſa utrinq; ad latera digitorum erant conſpicua & articuli ſatis protuberantes. uropygium admodum magnum. Interius conſpiciebantur pulmones, geminus hepatis ſed flaveſcentis lobus, qvorum alter à ſiniſtro ventriculi jacebat, ventriculus deorſum protenſus candidus, tria cœca & renes. Cor jam planè emortuum manus calidæ fotu revixit, dein cum qvieſceret compreſſo hepate, qvæ intra cor & hepar erat, vena cava iterum movebatur, potuiq; eo in loco valvulam ſatis manifeſtam obſervare, auriculæ tenuiſſimam membranam referentes, qvibusdam in locis albos qvaſi funiculos exhibebant.

XI.

In ovo qvod in obtuſa parte aperueram cavitas ſatis magna erat, extima nihilominus tunica adeo denſa, ut lucis radiis tranſitum denegaret, eâ diſtractâ patuit ſecunda tunica tenuiſſima albumen cingens in qvo plura vaſa, per hunc perſpeximus ipſum pullum vitello incumbentem, in qvo convenientem ſibi cavitatem velut lectum invenerat; vivebat integrè, caputq; & pedes alasq; agitabat, per intervalla in

M me-

medio humore ſubſultans. Albumen glutinoſum occupaverat obtuſam partem, qvod anne concuſſione factum dubito.' Effractâ ſenſim, poſt liberatam inde ſtylo membranam, cruſtâ, evertendo, omnia demiſi primò in manum meam, inde in patinam, ubi vitellus totus ſuam intra membranam latebat, nec reliqvi humores è ſuis effluxerant tunicis. Examinata vaſorum diſtributione, Chorioq; & amnio diſſectis, umbilicoq; diviſo ipſum fœtum manui impoſui, cujus fotu calefactum corpus tandem cordi vitalem ignem reſtituit, qvod ultra horam inde micabat: in lateribus thoracis materia qvædam cryſtalli inſtar pellucida conſpiciebatur, qvalis etiam in dextro latere ad ventriculi regionem conſpecta, absqve dubio ipſa amnii aqua per aſperam arteriam & pulmonum foramina transmiſſa, Circa orificium ventriculi conſpiciebatur punctum viride, lien viſui manifeſtus, hepatis lobi etiamnum tantillum flaveſcentes, oculorum ad partes cœteras proportio imminuta tantillum, licet etiam num à proportione naturali magna eſſet diſtantia. In cerebro in medio qvatuor particularum album qvid fortiſan glandula pinealis.

Die XIII.

In pullo oculi hæc erat figura ◎ circulus minimus criſtallini figuram refert, Luna falcata membranam nictitantem, extima circumferentia oblonga palpebrarum oram, qvæ ſeqventibus diebus ſenſim excreſcunt.

Hiatus in tunica oculi nigra clauſus, niſi qvà opticum nervum contingebat. optici nervi filamenta nigra, qvæ per vitreum pergunt cryſtallinum; Eleganter conſpicuum cerebellum, ſed exiguum admodum. Chalazarum utraq; etiamnum manifeſta. Meſenterii vaſa elegantia, abdomen ferè clauſum, excepto meatu qvodam pro vaſis umbilicalibus & inteſtinis. à vitello in inteſtinum canalis admodum

manifeſtus. Pulmones albicantes, plumulæ nigræ variis in locis per cutis poros prominentes.

Die XVIII.

Nondum per totum abdomen expanſa cutis, qvin præter limbum ſive extremam lineam veræ cutis, qvæ plurimis exiguis tuberculis ordinatè diſpoſitis aſpera erat, alius limbus apparebat alterius involucri, qvod omnino planum & læve. Partes cerebri anteriores & poſteriores propius accedere videbantur medio inter utrasq; ſpatio glandulæ pineali ſimile qvid conſpiciebatur. in ventriculo ſubſtantia qvædam intenſè viridis. Chalazæ adhuc manifeſtæ. manifeſtus qvoq; limbus ſangvineus à tertio jam tum ab incubatu die conſpicuus, qvi necdum totum vitellum incluſerat. palpebræ etiamnum apertæ.

In alio ventriculus continebat ſubſtantiam albam inſtar lactis concreti, intra qvam tantillum ſubſtantiæ viridis continebatur; qvæ ſubſtantia viridis erat in vicinia œſophagi; Erat qvoq; in veſica fellis copioſa bilis ejusdem coloris & ſatis amara.

Die XX.

Albumen totum conſumptum, exiguam partem albam reliqverat, qvam pro chalazis haberem, circa qvam tanqvam centrum circulus ſangvineus ſeſe conſtrinxerat vitellum totum includens. Continuatio ſacculi vitelli cum inteſtino in medio duorum vaſorum ſangvineorum manifeſta erat, digniſſima verò viſu vaſa flaveſcentia arbuſcularum inſtar ramos ſuos diffundentia & truncum inteſtino obvertentia qvæ magno numero intra ſacculum diſſectum libera deprehenduntur, qvaſi ſolis capillaribus ſacculo adhærentia. Pulcherrimè demonſtrantur illa vaſa, qvando in ſacculo etiamnum adhærente inteſtinis foramen longum fit ſuperius ita ut vitelli portio exhauriatur, tunc enim in reliqvo vitello patebunt exſtantia vaſa plurimis ramulis, filicis inſtar expan-

ſis, ſacculo interius annexa. Hepar etiamnum ex albo flaveſcens ut ſangvis colorem ſuum ex hepate minimè poſſit habere; in utroq; pullo palpebræ jam tum clauſæ.

XXXV.

Fœtus poſt biduum mortuæ Matris natus.

IN vicino pago Trónninge mulier Ruſtici, filia Johannis Jacobi Villici Præbendæ Theologi Hafnienſis, ex partus difficultate menſe Novembri anni currentis 1673, miſerè obiit, cum fœtum eniti non poſſet, fruſtra conantibus Obſtetricibus tribus, qvas ex vicinia in auxilium convocaverat. Biduo ferè elapſo præter omnium exſpectationem ſua ſponte fœtus cum impetu erupit, ſed mortuus, ſine dubio in partu, conſumptis viribus qvæ ſuperfuerant à morte Matris. Supervixiſſe enim interea, dubitandum non eſt, qvanqvam aſtantes non adverterint, nihil tale cogitantes. Vitam verò, ut ante, propriam vixit, & alimento antea per os in ventriculum congeſto, quaſi cochleæ ſuo ſucco victitant. Spiritum non difficilem traxit ex apertis uteri locis, qvi matre defuncta patentes manſerant. Ipſe enim altera manu viam prius ſibi paraverat, qvam amputaverant, cum reliqvum corpus eluctari ex anguſtiis vivæ Matris non valeret. Nec inſolens talis partus eſt. Unde in more poſitum habent mulieres, qvando gravidarum funera curant, in loculo ferali acus, forfices, filumq; addere, ſuperſtitione accedente, qvaſi Manes iſtis inſtrumentis indigerent in reſecando ligandoq; umbilico prodituri fœtus ex cadavere Matris. Obſervatum etenim in loculis defunctarum prægnantium nonnunqvam fœtus ex utero prodiiſſe. Ne via præcludatur, divaricatis cruribus reponuntur Matres mortuæ.

tuæ. Robur ſuperſtitis infantis ex puerpera denata promovere poſſe nativitatem exemplis demonſtrat *Hildanus* in Literis reſponſoriis ad Dóringium. Liberius fœtui nutrimentum ſuppeditatur, qvando mater fatis cedit anteqvam rumpantur membranæ, colliqvamentum illud Harvejanum ſeu liqvorem nutricium, qvem ore ſugit infans, includentes, ſed difficilior tum erit partus ille poſthumus, cum & lacerandis membranis & locis aperiendis, niſi per ſe longo Matris labore pateant, nimium delaſſetur. Promptior ad exitum erit, ſi arctè adhærentes unà prodeant. Id non rarò contigit, vidiq; puellum membranis ſuis ita involutum fuiſſe poſt partum, ut qvid eſſet ignoraretur anteqvam diſſecarentur illæ, & velut ex marſupio eximeretur fœtus. Quod ſi tá arctè ad natæ ſint infanti, ut ſine læſione tenelli corpuſculi ſeparari non poſſint, certa pernicies manet. Plures effluxerunt anni cum de ſimili partu orta eſſet controverſia in Italia. In territorio quippe Bergomenſi fœtus abortivus qvum ſecundinis arctè adeò involveretur, ut eximi non poſſet, & tamen motu vivus agnoſceretur, Parochus ipſum ita conſtitutum baptiſabat, cum verò mox expiraret, alter Parochus mortuo ſepulturam denegabat, negans verè baptizatum propter impeditum Phyſicum aqvæ contactum. Hinc diſputatio inter Theologos, Philoſophos ac Medicos orta, num aqva ſecundinas penetrare poſſet, & num hæ partem fœtus conſtituant? Re ad Medicos Patavinos tum fama celebres delatâ, reſpondit *Pompejus Caimus* Philoſophus major, qvam Anatomicus, ſecundinas ex Ariſtotelis ſententia non eſſe partem fœtus, niſi excrementiciam. Contra *Joh. Prævotius* aſſeruit partem eſſe, qvum vitâ fœtus vivat, non matris, ſuasq; habeat venas propriæ nutritioni dicatas. Aquam verò penetrare poſſe negabat, non ſolum qvod tunicæ hæ à natura geminæ ſint conſtitutæ, ut ſerum retine-

ant,cui fœtus innatat,ſed etiam quod ad externo aëre condenſentur. Hæc ita inter eos acta, fidâ beati *Rhodij* noſtri relatione ſcio. Noſtris patriæ ritibus ſepultura infantibus nullis denegatur, qui parentibus Chriſtianis nati, quocunq; impedimento, ſine contemptu Sacramenti, à baptiſmo excluſi fuerunt. Neq; enim privatio, ſed contemptus damnat, & quanquam parentes ſint negligentiores, culpam tamen innocui infantes non luunt, qui filii ſunt τῆς διαθήκης *Actor*. III, 25. Secundinas partem infantis eſſentialem non magis credo quam domum, quam inhabito, qvæ meis impenſis & exſtruitur & conſervatur, partem mei eſſe neceſſariam, aut tunicam qua veſtior. At arctè connatæ membranæ præter naturæ ordinem, morboſum infantem notant. An vis ſpiritus per aqvam baptiſmi minus efficax ſit in morboſo hoc ſtatu, judicent Theologi.

Nativitas poſthuma & antiquis & recentioribus Autoribus non infreqvens. In *Florilegio* Var. Epigrammatum Lib. III. c. 12. n. 42. ex Incerto de tribus narratur liberis defuncta matre editis. In qvippe, interprete *Eil. Lubino* loqvitur:

E mortua Matre vivus partus. Unus ſanè Deus
Ab hac vitam ſuſtulit, his verò dedit.

Exempla recentiora ſuppeditant *Schenckius* & *Marcellus Donatus*. Rara Bruxellis hiſtoria 1633 agitata fuit Medicisq; propoſita, de muliere gravida ſeptimeſtri qvæ convulſionibus Epilepticis die Jovis circa nonam veſpertinam ſuffocata fuit. Die Veneris ſpuma ex ore matris produt, exauditus murmurillus, qvaſi vagientis infantis in utero matris, tumq; venter ab aſſidentibus obſervatus attolli ac deprimi. Die ſabbathi circa decimam matutinam profluvium ſangvinis coëgit adſtantes denudare corpus, & intra femora matris provolutus infans deprehenſus adhuc calidus Inde na-

nata qvæſtio, qvæ Medicis Pariſienſibus, *Andreæ du Chemin, Nicolao Pietre, Jo. Riolano, Abeli Brunier*, Bruxellis tum cum Regina Matre commorantibus excutienda & judicanda proponebatur: *An fœtus extinctæ Matri tamdiu ſuperſtes fuerit, ut poſt triginta ſex horas ab interitu matris, vivus ſuopte impetu ab ergaſtulo ſuo erumpere potuerit?* Cui reſponderunt laudati Viri, ſi relationi certa fides adhibenda ſit, veriſimile eſſe mulierem poſt illas convulſiones epilepticas & hyſtericas, ſpiratione, ſenſu, motuq; orbatam, habitam ac derelictam fuiſſe pro mortua, ut in mulieribus hyſtericis & epilepticis ſæpiſſimè accidit, qvæ ad funus elatæ revixere: In iſtis convulſionibus orificium internum uteri ſufficienter ad partum dilatari potuiſſe, & fœtum imbecillum ſubſiſtere & morari in utero per 24 horas & ultrà, ad recuperandas vires in iſtis convulſionibus matris proſtratas. Attamen vixiſſe ſub finem diei Veneris, & matrem & Fœtum mulieris corpus adhuc calens, vagitum uterinum & abdominis ſubſultum, ac elevationem manifeſtè indicare & atteſtari: ſed vagitum infantis morientis matris indicem fuiſſe, & propriæ calamitatis internuncium, atq; tum matrem obijſſe cum ſpuma ex ore prodiit: Ac proinde potuiſſe Fœtum ſeptimeſtrem die ſabbathi ſuopte impetu, ruptis membranis tenerrimis & jam extenſis, vivum ab utero emergere, prius tamen mortua & extincta matre.

Reſponſionem Collegarum tuetur *Riolanus* & illuſtrat Lib. VI. Anthropogr. c. 8 Nam ſpatium illud diuturnioris moræ & cunctationis in utero per triginta ſex horas eſſe impoſſibile: Fœtum enim ſubſidio materno deſtitutum, vix per duodecim horas propria vita vivere poſſe, qvamdiu incarceratus uteri ergaſtulo detinetur; ideoq; extinctam Matrem, niſi confeſtim exeat, aut per ſectionem Cæſaream eximatur, diu ſuperſtitem eſſe neqvire, atq; ex viginti prægnantibus

tibus in enixu morientibus, vix unum aut alterum fœtum ſecto matris utero] extrahi viventem, multo minus vivum & incolumem ſervari in utero. Veroſimile igitur eſſe ultra duodecim horas in tali caſu mulierem non poſſe vitam producere. Soli Deo competere trium dierum ſepulturam & reſurrectionem, & de Lazaro reſuſcitato. Itaq; aut fictam eſſe hanc hiſtoriam alieno fœtu ſuppoſito intra femora matris mortuæ, aut non poſſe aliter explicari qvam à Medicis Pariſienſibus fuit pronunciatum ac determinatum.

Eadem hiſtoria ad Patavinos Medicos fuit transmiſſa. Habeo Synopſin Reſponſionum eorundem, P. Magiſtri *Seraſini* Patavini Auguſtiniani cura editam, ad duo qvæſita circa notabilem Matronæ Belgicæ partum. Ad Primum videlicet: *Utrum infans poſt obitum Matris potuerit naſci, ſi non vixiſſet tempore ſuæ nativitatis.* Reſp. Ex communi ferè omnium conſenſu ſtatuitur Infantem tempore nativitatis ſuæ omnino vixiſſe, qvod comprobatur ex eo, qvod ante partum, validè in corpore materno commotus fuerit atq; in ipſo partu ventrem Matris ſublevaverit. Supervixiſſe etiam ad tempus, poſt partum, à nemine negatur, qvia vagitus Infantis evidenter perceptus fuit. Confirmat idem corpuſculi tepor, labiorum rubor, & genuum divaricatio, atq; eorundem poſtea ſuperveniens frigus & rigiditas. In illo diſſentiunt: Utrum infans natus fuerit in ipſo Agone mortis maternæ; an verò mater prius mortua, & paulo poſt Infans ex utero prodierit. Priorem ſententiam tenent illi, qvi exiſtimant matrem ob ſalivam apparentem, & calorem circa ventrem ac lumbos perſeverantem, (ut in multis fieri ſolet epilepticis mulieribus) non fuiſſe verè mortuam ſicut aſtantibus videbatur. Poſteriorem amplectuntur illi primò, qvi indubitata fidei exempla adducunt, Infantium ſcilicet, paulò poſt extinctas matres ex utero erumpentium: deinde

inde qvod facta commotione corporis materni, nocte ſubſeqvente obſervata, nulla amplius ſigna vitæ præſentis appaꝛuerint.

Ad ſecundam: *Utrum ſecundum naturæ curſum, & rationem naturalem non ſeqvatur, ut res vera & neceſſaria, dictum infantem vixiſſe poſt ſuam nativitatem, & qvod per coopercula, aut aliter per materiam ſangvinolentam fuerit extinctus & ſuffocatus.* R. Ad hanc qvæſtionem, communi conſenſu determinatur, Infantem, partim ob nutrimenti defectum, corpuſculi laſſitudinem, ſangvinisq; malignitatem, partim verò, qvia pronus jacuit, & ſtragulorum pondere oppreſſus ſecundinisq; implicitus fuerit, ſuffocatum interiiſſe. Patav. 1633.

XXXVI.

Variæ Antiqvitates Danicæ.

NUmmum Aureum hoc anno in ſcrinio civis defuncti latentem nuperq; ſibi datum, mihi pro ea qva me ſolet complecti humanitate monſtravit Ampliſſimus Urbis Præſes *D. Petrus Reſenius*, Affinis & Collega ſuſpiciendus, ſed, qvod majus, de patria Antiqvitate cottidie benè merens. Valore Ducatum æqvat aureum, & magnitudine, una tantum facie ſignatus, cum anſula aurea, ut amuleti inſtar collo appendi poſſet. Cataphractum eqvitem exprimit, ſed non facile divinaveris qvalem aut cujus nominis. Literas Runicas in margine poſitas legere qvidem potui, ſed certum ex illis ſenſum eruere nec mearum eſt virium nec aliorum in hac literatura verſatorum, qvos in conſilium adhibui. Qvantum aſſeqvor, hæc eſt Inſcriptio Runica.

ᛘ ᛅᛚᛁᛏᚮᚮᛚᛏᛑᛁ ᚼᛁᛅᛚᛚᛁ
m alitooltdi hialli.

Eqves galeam gemmis videtur ornaſſe, chlamidem pictam habere, monſtroſo eqvo inſidens, ante ſe avem videt cum cruce, trigonum in pectore, bidentem in brachio. Quam ætatem habeat ignorare cogor. Certum eſt *Frothonis* ævum non attingere, cui aurum pro farina erat. Suſpicor amuletum fuiſſe, verbis & characteribus magicis inſignitum.

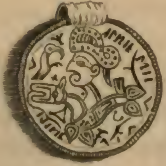
Verum tamen literarum Runicarum ſenſum communicato cum ſenioribus conſilio aſſeqvutus videtur in literis ad *D. Wilh. Wormium*, ſcriptis ex Iſlandia *Biórno Giſlai*, qvarum hæc ſumma; ᛘ litera Runica, qvæ vulgo vocatur *madur*, putatur ergò ſignificari *madur* vel *maduren*, h.e. Vir. ᛅᛚ, ali, vel potius halle, nomen proprium Viri, ᛏᚮᚠᛚᛅᚦᛁ, toflade, potius doflade, h. e. expoſuit, proſtituit, expendit, alea vel Schachide. ᚠᛁᛅᛚᛚᛁ, gialle, potius gialede, h. e. nummos. Eſt igitur hæc verborum ſententia, maduren halle doflade gialede, h. e. Vir Halle dilapidavit bona ſua.

Similis prorſus numus aureus, ſed ſine literis Runicis, inventus nuper in Lacu Eſſerom inter venandum à Ser. Reg. Majeſtate omni auro pretioſiore, qvē in Muſeo Antiqvario Auguſti noſtri vidi apud Virum paternarum Virtutum hæredem *D. Wilhelm. Wormium*, ejusdem Regii Muſei Præfectum, credidiq; amuleti qvoq; vice functum, qvod annulus confirmare videtur. Non videtur abludere ab his aureus nummus in armario *Pauli Petavi*. Regiæ Curiæ Pariſienſis Conſiliarii, qvem ipſe in Libello, cujus Titulus, Veterum Nummorum γνώρισμα, Pariſiis 1610 cum aliis æri curavit inſculpi. Differentia tamen hæc eſt, qvod Eqvus una numi parte conſpiciatur cum cruce, caput Eqvitis Cataphracti cum galera in altera parte.

Variæ monetæ aliæ cupreæ argenteæq; erutæ fuerunt ex agro per ſulcos everſo in Lalandia ipſo hoc qvod terimus an-

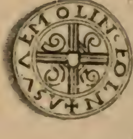
Obs: 36.

Nummus Aureus D. Petri Resenij.

Nummus Canuti Regis.

Nummus Conradi Imperatoris.

Obs:36.

Urna vitrea ſepulchralis in Muſæo Fuireniano.

no, qvarum aliqvas à Nobiliſſimo *Cornelio Lerche* Præfecto & Conſiliario Regio ad Sereniſſimam Reginam Matrem ſubmiſſè miſſas mihi conceſſit *Joh. Henr. Brechtfeld* ejusdem Reginæ Archiater meritiſſimus. Inter eas duæ mihi obſervatæ, qvarum icones ſubjiciam, dignæ qvippe curioſorum ingenio. Prima Herois faciem oſtendit cum galea & ſceptro, qvem *Canutum* Regem eſſe, qvartum ſcilicet ſive ſanctum, literæ marginales indicare videntur, qvæ antiqvitatem aliqvam ſapiunt ſed rudem. E∤AN◻ ✠ ENV. Cætera vetuſtate detrita. E pro C poſitum, in prima vococe Ceand ſanctum notat, interpoſita cruce, in ſecunda C nu, ſive Cnutum ſeu Canutum ſignificat. In altera nummi facie crux exprimitur cum ſuis ornamentis. Inſcriptæ autem literæ non facilè pro vero ſenſu conjunguntur. Videtur Provincia Angliæ LINEOLN deſignari, in qva ſanctus *Canutus* ſine dubio in veneratione fuit, qvanqvam poſt *Canutum Magnum* Angliæ qvoq; Regem, *Canutus Sanctus* Angliam fruſtra animo conceperit, *Saxone* teſtante l. XII.

Alter nummus peregrinus eſt, & claris characteribus *Chuonradum* ſeu Cunradum Imperatorem deſignat, cum cruce, in qva literis diviſis vox *Piligrim* ſcribitur. In altero latere Sacellum Chriſtianum extat, cum hac Inſcriptione: SANCTA. COLONIA. An Sancta qvædam hujus nominis Coloniæ unqvam extiterit, expiſcari non licuit. In Martyrologio Romano nulla certè ejus fit mentio. An Urbs ipſa, qvæ Colonia Agrippina vulgò appellatur Rheno imminens, variis Sanctis nobilitata, ſancta hic vocetur, dubito. Forſan Colonia piorum hominum in Oriente Sacello erecto ſedem ſibi fixit cum *Conradus* tertius Imperator in expeditione contra Turcas ad Hieroſolymam acceſſum aperiret hincq; peregrinantibus devoti itineris teſtem num-

mum hunc cuſum ſuſpicio eſt, qvod vox *Piligrim* videtur confirmare. Qui optimè conjecerit, optimus vates eſto.

Siqvidem de Runicis literis nuper injecta fuit mentio, qvibus patriæ monumenta conſignata olim fuerunt, placet in gratiam Antiqvariorum hic ſubjicere Inſcriptiones binas Runicas, qvas in ſchedis beati noſtri *Rhodij* reperi conjectas, neſcius unde ad ejus manus pervenerint. Literæ Runicæ ſunt, ſed ſenſus Latinus, verba Latina. Videntur in ſaxo exſculptæ, cujus veſtigia apparent in latere ſuperiori & inferiori. Prior Inſcriptio hæc eſt:

THEODATI. IN.
AMALESVENTAM.
INFAME. MONUMEN
TVM. AET. POS.

De Theodato, aliis Theodahato, Conſobrino Amalaſventhæ, qvæ filia erat Regis Theodorici, in Inſulam relegatæ & ab ejus Satellitibus in balneo ſtrangulatæ legendus *Jornandes* c. 59. Apud qvem cap. 60 Theodatus occiditur, & filia Amalaſventhæ matrimonio jungitur Witigio Regi Gothorum, qvi demum deletur & occiditur à Beliſario Imperatoris Juſtiniani Duce. Infamis merito dicitur Theodatus propter ingratitudinem Amalaſventhæ probatam. Quis ille ÆT. qvi poſuit hoc illi monumentum, haud ſatis ſcio, niſi errore lapicidæ ſit TEIA, qvi Theis dicitur *Hieron Rubeo* in Hiſt, Ravenn. l. 3. p. 166. Gothorum Rex, de qvo altera Inſcriptio hæc habet:

VSDRILA. ET. TEIA.
SVPERATIS. NARS
ETIS. VICTORIA. DE.
TOTILA.
GOTHORVM. REGE.

Lumen

Lumen fœnerabitur huic Inſcriptioni *Marcellinus Comes* in Chronico. Ind. 15. P. C. Baſilii XI: Hoc tempore, inqvit, Juſtinianus Auguſtus Narſem Eunuchum Chartularium & Cubicularium ſuum principem militiæ fecit, & in Italiam miſit. Qui commiſſa pugna Dei gratia victor Totilam occidit, & gentem Gothorum, auxiliantibus etiam Longobardis in Italia exterminavit. Hanc Victoriam perſeqvitur *P. Diaconus* l. 2. c. 1.

Seqvuntur ipſæ Inſcriptiones Runicis literis:

I.

ᛏᚼ᛭ᛅᚦᛆᛏᛁ· ᛁᚴ·
ᛆᛘᛆᛚᛂᛋᚢᛂᚴᛏᛆᛘ·
ᛁᚴᚠᛆᛘᛂ· ᛘᛅᚴᚢᛘᛂᚴ·
ᛏᚢᛘ·· ᛆᛂᛋ· ᛒᛅᛋ·

II.

ᚢᛋᚦᚱᛁᛚᛆ· ᛂᛏ· ᛏᛂᛁᛆ·
ᚼᚢᛒᛂᚱᛆᛏᛁᛋ· ᚴᛆᚱᛋ·
ᛂᛘᛁᛋ· ᚢᛁᛘᛏᛅᚱᛁᛆ· ᚦᛂ·
ᛏᛅᛏᛁᛚᛆ·
ᚠᛅᛏᚼᛅᚱᚢᛘ· ᚱᛂᚠᛂ·

Ad Antiqvitates hujus anni meritiſſimo jure referimus Urnam Sepulchralem Cryſtallinam in Norwegia prope Bergas in cœmiterio veteri erutam cum cineribus & oſſiculis uſtis, aureis filis craſſioribus ex optimo auro ornatam, & vaſculo æneo incluſam tenuiſſimarum laminarum, qvod per partes & fruſta eximebatur, urna ſalva. Cryſtallum ipſum rude nec valde politum, inciſis tamen lacunis pro filis aureis recipiendis in orbem undiq;. Forma pyramidalis vaſculum refert latius ſumma parte in orificio, anguſtius infima. Viſitur jam in Antiqvario Muſeo Sereniſſimi Regis. Cineribus vel Regis alicujus Norwagici, vel Herois lautiſſimi recipiendis dicatam apparet urnam tam ſumptuoſam, tam

ſplendidam, ſicut urnam Severi auream refert *Spartianus*, qvæ reliquias ejus continebat.

Ex vitro Urna ſepulchralis ſplendido qvoq; opere confecta, ſatis capax, & rotunda, qvam Patavio transmiſerat olim cum reculis ſuis Antiqvariis *Cl. Jo. Rhodius*, in Muſeo filii *Caſpari Bartholini* hodieq; Hafniæ ſervatur.

Urnæ figulinæ majores paſſim cineribus demortuorum & oſſium fragmentis plenæ ex tumulis camporum in patria effodiuntur. Nuperq; adeò cum prope aulam Sæbyenſem, cujus poſſeſſor Nobiliſſimus Vir *Henricus Mullerus* Quæſtor Regius, ad eruendam argillam collem vicinum effoderent operarii, duas urnas majores, unamq; minorem extraxerunt, cum cineribus ſuis, & adjunctis fibulis æneis, ſtylis, & pugionibus. Capax vaſculorum eſt venter, collum anguſtum, qvod operculo mobili clauditur. Integræ familiæ nobilis hoc videtur eſſe monumentum, qvalia non pauca apud nos erecta videmus, ſaxorum ſerie ornata, ex paganorum reliqviis, qvi cadavera ſua cremabant. Inter cineres obſervavi oſſa varia humana calcinata, petroſum, craniũ, vertebras, ſpinas dorſi, & alia manifeſtè patentia, qvæ ignis vim eluſerunt, ut in urnis ſuis perennarent, & chartis noſtris.

XXXVII.
Luxatio femoris,
D. Henrici à Möinichen
Medici Regij.

NEpos decimum ſeptimum agens ætatis annum, & mihi & ſibi 29 Martij currentis anni 1673 bene valere viſus, publicam ex more aditurus ſcholam, præter opinionem difficilius incedere coactus eſt propter moleſtum ali-

qvem

qvem ſenſum per plateas totum ſiniſtrum crus invadentem, ſenſim auctum cum humorum circa veſperam dolente decubitu ad ſiniſtrum coxendicis acetabulum, à qvo ad ejusdem lateris genu 31 Martij tranſiit tumor & dolor. 1. Aprilis nil amplius de ſiniſtro femore vel genu conqveſtus, dextrum genu vehementius dolere incœpit cum febri acuta, ſiti, urina confuſa & vigiliis. 6 Aprilis Carpum ſiniſtrum doluit, cum non levibus ſuppurationis indicijs, quæ poſt qvartum ſe prodidit, febre nihilominus ad meridiem indies exacerbata usq; ad 16 dicti menſis diem, quo omnia remiſſionem ſpondere videbantur, natura interim alium locum ſponte eligente, dextrum ſcilicet Coxendicis acetabulum, qvod tanto impetu obruebat, ut non ſolum ingentem totius femoris tumorem induxerit, ſed & inſcio ac non advertente ægroto ejusdem dextri femoris caput ſenſim laxato rotundo ligamento poſt dies aliqvot ex acetabulo & ſede ſua expulerit. Tentarunt qvidam, ut recta meminiſti, Chirurgi Philippus Harqvard & Dan. Aspackius radice Conſolidæ majoris &c. & aliis ex arte factis deligationibus emotum articulum ad priſtinam ſedem reducere, tandem & manuali aggreſſione, utrumq; tamen infelici ſuceſſu. Caput enim femoris in acetabulum me præſente repoſitum, emplaſtris ac faſciis aptè impoſitis iterum è ſede ſua verſus anteriora relapſum eſt, nec ullo ingenio & acetabulum poſtea reduci potuit. Ex ſuppurato carpo qvædam eroſorum oſſium fragmenta ſubinde egreſſa ſunt, jam verò cicatrix ulceri inducta eſt. Decimo qvarto à decubitu die de dextri oculi debilitate viſuq; fere ablato conqveſtus eſt, qvi tamen integer ex voto rediit poſt aliqvot dies. Interea qvæ è re viſa ſunt, exhibui evacuantia, alterantia, nervos & articulos roborantia, qvibus tantum profecit, ut ad initium Auguſti ferè ſine doloribus eſſet, eo autem inchoato, primum

diaria

diaria febris, qvæ poſt dies aliqvot rediit at ſub alio typo, cum horrore, calore acri & fixo, ſiti, vigiliis, novo dextri femoris & genu, at valdè dolente tumore, & inſigni virium proſtratione. 7 Auguſt. totum femur eryſipelatoſum fuit cum magnis dorſi doloribus per cruentas & valde obſcuras urinas intra triduum ſolutis. 11 Aug in interna femoris parte ad ſuperiora muſculi Gracilis, materia, qvæ eo ex toto confluxerat, in acumen ſurgens exitum moliri viſa eſt, qvem levi ſcalpelli ictu adjuvimus, prorumpente copioſo & cruento ichore; qvia verò omnia totius femoris integumenta communia à nimia dicti ichoris copia diſtenta erant, etiam in externa femoris parte poſt dies aliqvot inciſio tentata eſt, exeunte magis cocto pure. Chinæ interea decoctum diu uſurpatum, ac fonticulus cruri inuſtus. Et qvamvis poplitem necdum flectere poteſt, qvæ hujus morbi conſveta eſt calamitas, ad robur parti conciliandum qvotidianas jam ſuadeo deambulationes; omnia enim, ut nos Libro de Artic. docet Hippocrates, qvæ in corpore ad uſum facta ſunt, ſi qvis moderatè ipſis utatur & in laboribus exerceat, qvibus ſingula ſunt adſueta, ſic qvidem ſana ſunt & augeſcunt & probè conſeneſcunt; ſi verò qvis non utatur, ſed qvieſcat, morboſiora fiunt, & non augeſcunt, & cito conſeneſcunt, inter hæc autem non minimè perpetiuntur hoc & articuli & nervi, ſi qvis non utatur ipſis. Et ne gibbum contrahat, ſed erectiorem obtineat totius corporis figuram, longioribus ſub alas ſcipionibus incedens innitur; ita tamen ut planta pedis terram attingere poſſit.

XXXVIII. De

XXXVIII.

De Sympathia Morborum.

TRansplantationem morborum illuſtrari per ſympathiam inter fratres vinculoq; ſangvinis conjunctos ſed locis diſſitos, cum ſimul variolis infeſtantur, in *Diſſertatione* hujus argumenti ſuſpicatus ſum. Cum olim Mater mea ſvaviſſima Variolis laboraret Hafniæ, eodem tempore qvoq; Frater ejus Genevæ in Gallia ijsdem tentabatur. Pluſcula exempla alia memini, & res inter pleroſq; nota, ideoq;, *Seneca* judice, non deſiderant manifeſta monitores. Transplantationis autem hoſtis infenſus Clariſſimus *Medicus Hermannus Grube* in ſcriptis ad me literis Haderslebiâ Cal. Febr. *1673*, inter alia erudita, ſatagit rationem reddere, cur fratres videantur locorum intervallo disjuncti morbillis poſſe eodem tempore interdum laborare. Ipſa Viri Docti, nobisq; Amici, verba afferam, ut clarius ſententia ingenioſa intelligatur:

Videtur, inqvit, ipſe ortus, me qvidem judice, cum à ſpiritu ſeminis paterni genitali, tum materno menſtrui ſangvinis fermento arceſſendus. Quippe cum plerorumq; calculo medentium ſangvini menſtruo tempore geſtationis retento morbillorum debeatur origo, fieri poteſt cum craſiſimiliore à ſpiritu qvoq; ſeminis paterni genitali derivandâ, tum à pari fermenti ipſius materni ἐνεργείᾳ in fratribus utrisq, ut ſeminaria illa latitantia ſui excretionem eodem tempore in utrisq; moliantur haut raró, unde paucos ante annos in his locis memini gemellos eodem temporis ferme momento & correptos morbillis eſſe & extinctos. Ut adeo opus non ſit qvendam hic cum nonnullis fingere atomorum in tanto itineris anfractu per tot milliaria acceſſum. Quid? qvod caſu poſſit fortaſſis accidere, qvod æqvè huic fratrum qvam

O illi,

illi, ut ut diverſis in locis agentium cauſa eodem tempore ſuppetat occaſionalis, cujus vi μιάσματι illa excitentur. Dubia, qvæ moveri hic poſſunt permulta, & alia ad hiſtoriam Transplantationis facientia jam tum prolixius in ſingulari qvodam ſcripto publice, DEO ſic dante, ſum traditurus.

Non ſerio ſed animi gratia, ejusq; amici, ad propoſitam ſententiam Viri Doctiſſimi Dn. *Grubij*, pauca repoſui, ut veritatis ſcintillæ crebra ventilatione felicius excitarentur. En varia experimenta.

1. *M*aternus ſangvis malè incuſatur in Variolarum productione. Non ille venenatus, ut vulgo traducitur, ſed beneficus *M*atri & fœtui. Nec omnes homines Variolis fœdantur. Cauſa eſt aëris infectio, certo enim tempore Variolæ graſſantur, nec eadem ſemper malignitate nocent. Hoc anno beneficæ, ſuperiori anno malos mores Hafniæ induerunt, antea peſtiferæ, petechiisq; mixtæ plurimos extinxerunt, nonnunqvam tanta putredine vitioſæ ut vermes ulceribus ſuis recondant, qvod materno ſangvini fruſtra imputatur, qvi ipſi matri ſalutaris eſt.

2. Quanqvam ad maternum ſangvinem referenda ſit lues hæc, in diverſis tamen liberorum corporibus immutatur pro ſingulorum temperamento, qvod prorſus interdum in filiis variat, ut uno eodemq; tempore effervеſcere non poſſit.

3. Vidi robuſtiſſimos homines *M*atribus non adeò firmis genitos, qvi ter Variolas ſunt paſſi. Certè ſi qvid vitii à *M*atre hauſiſſent, robore corporis facilè ſemel ſuperaſſent.

4. Gemellas nuper enixa eſt *M*atrona inter noſtras præcipua. Altera brevi ſupervixit, convulſionibus extincta. Altera adhuc vegeta ſuperſtes eſt. Idem in utraq; ſangvis ma-

maternus, eadem paterni ſeminis ἐνέργεια. Vulgo tamen creditur gemellos ejusdem ſexus ſupervivere poſſe, qvod etiam non paucis exemplis didici, rarò evadere diu, ſi diverſus fuerit ſexus.

5. Sympathiam iſtam aliunde repetendam, uvæ, hordeum & alia vegetabilia teſtantur. Vinum turbidum fit in cadis noſtris, & effervеſcit qvotiescunq; uvæ in Gallia vel Germania, etiam diverſi generis florent. Neq; à calore illud provenit, qvi circa illud tempus intenſior, ſicut ſuſpicatur *Portzius*, qvia calidiſſima æſtate reliqva nihil tale patitur vinum vel cereviſia.

6. Atomos plurimum poſſe, vel ſolas forſan, ut transplantatio morbi in alios fiat, peſtilentia indicat, de qva diximus in Diſſertatione noſtra.

7. Pulcrum præbet ſpectaculum Roſa Hierechuntina qvæ in aqva ſe expandit. Obſtetrices id maximè contingere ajunt qvando proximum eſt partus tempus, hocq; ſigno mulierculis ſpem faciunt. Quanqvam qvovis tempore aliàs ſe dilatare in aqva viderim. Illarum obſervatio ſi qvicqvam veri habet, humor puerperii transplantatur.

8. De Ligno & pulvere ſympathetico res nota. Hujus in hæmorrhagia narium uſum probatum inveni, variis à me commendatum. Cavendum, ut obiter hoc addam, ne humido loco ſervetur pulvis ille ex Vitriolo confectus. Per pluſculos annos in theca lignea pulverem ſervavi. Hac æſtate cum in angulo ædificii mei, nuper ædificati, adeoq; adhuc à calce humidi, reponerem, inveni poſtea, ad prædium ex urbe reverſus, in aqvam reſolutum phlegmaticam, pulviſculo innatante, ſubſidentibus in pyxide lignea criſtallis elegantibus, oblongis, latisq;, & fundo adhæren-

tibus, ſalïumq; more ſurgentibus, ex aqva illa in clibano evaporante, cruſta alba emerſit, qvod vitriolum album eſt.

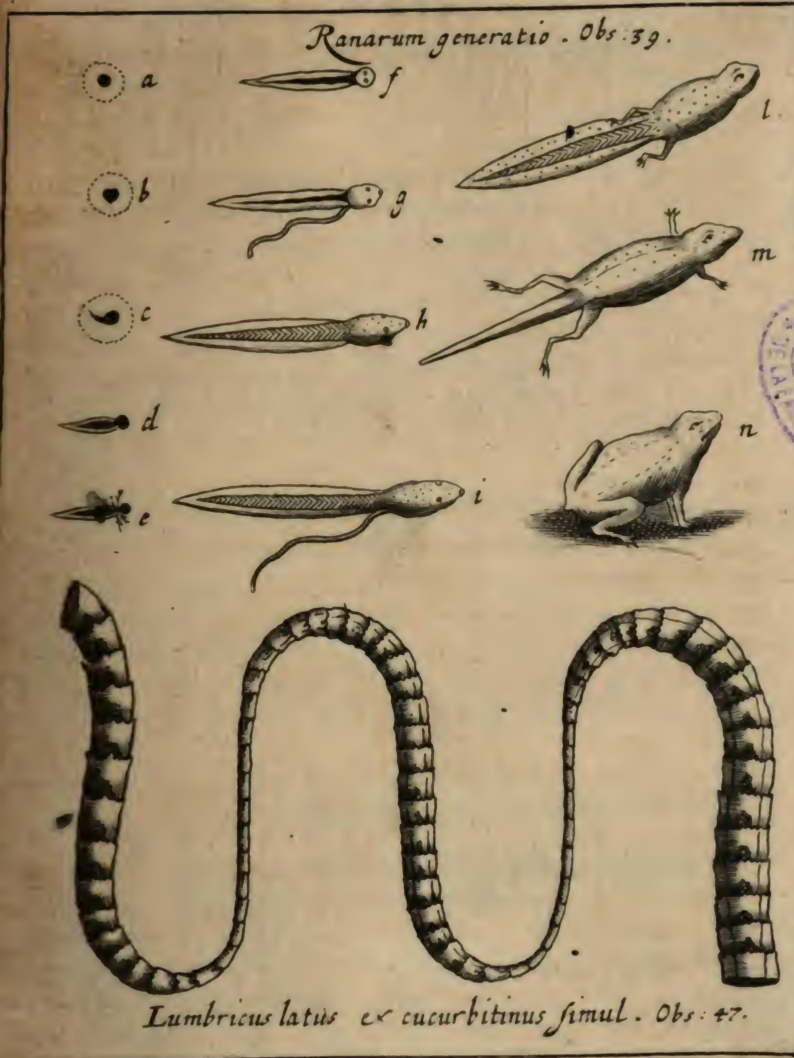
XXXIX.

De Ranarum generatione Obſervationes.

NOn inutili opera circa Ranarum generationem verſamur, qvæ in foro Medico qvoq; ſubinde coaxant: Ex illis qvippe oleum arthritidi conficit *Meſues*; & Hydropicis applicitos Bufones ſiccos materiam ſeroſam evacuare, pro arcano habetur. Rubeta viridis à mulieribus Italis ad ſolem extenditur, qvæ ex ejus liqvamine certum ad papillarum rimas præſidium petunt. Eadem ſangvinem ſiſtit, ſicut rubeta major fundit ſangvinem, fibras corrumpendo. De cæteris egregiè *Libavius* differit, & pleni ſunt Medicorum Libri. Carcinomati ſeu Cancro exinde ſingulare levamen qværitur. Ab Anatomicis quoq;, Duce *Malpighio*, expeti cepit Rana ad pulmonum ſubſtantiam veſicularem dignoſcendam. Chirurgi ſperma ranarum in pretio habent, emplaſtrisq; ſuis miſcent. Ipſasq; ranas viventes ſumit *Vigo*. Nec mirum ranis vim illam emolliendi ineſſe, cum foliis malvarum, viridibus betis, foliis braſſicarum aliisq; ſe muniant in Batrochomyomachia apud *Homerum*.

Igitur ranarum generationem ſcire expediet, in qva veteres titubarunt. *Plinio* enim autore l. IX. hiſt. Natur. c. 51. *ranæ pariunt minimas nigras carnes, qvas gyrinos vocant, oculis tantum & caudâ inſignes: mox pedes figurantur cauda findente ſe in poſteriores.* Sed in brevi deſcriptione confundit ordinem generationis & in nonnullis fallitur. Gyrinos confundit cum ovis, cum gyrini non ſint niſi cauda accedente, & ova præcedant, qvæ ſpermatis nomine veniunt,

Plinio

Ranarum generatio . Obs: 39.
a
b
c
d
e
f
g
h
i
l.
m
n
Lumbricus latus et cucurbitinus ſimul . Obs: 47.

Plinio carnes dictæ nigræ, qvia in medio nigram maculam oſtendunt. Neq; cauda gyrinorum ſe in pedes findit, ſed pedibus poſterioribus enatis, adhuc ſupereſt, velut in lacerta, brevi tamen evaneſcit. Veram autem geneſin ranarum laudabili curioſitate nobis aperuit hoc anno Nepos meus ex ſorore dilectus & rerum Naturalium ſtudio addictus *Oligerus Jacobæus*, diligentiâ & ingenii acumine æqvalibus palmam præripiens & ad majorum famam felici labore emergens. De his qvæ ipſe in Muſéo cottidie obſervavit, hæc mihi amicè communicavit propriâ pennâ deſcripta figurisq; eleganter, ut ſolet, adumbrata, qvæ Lectoribus curioſis pergrata fore nullus dubito. Ipſe certe morum ſvávitate & virtutnm comitatu omnibus bonis eſt gratiſſimus.

De ranarum generatione Obſervationes *Oligeri Jacobæi* Hafniæ 1673.

SPerma ranarum è lacu Hafnienſis ſuburbii, menſe Aprili, deſumptum, vitro excepi, & in Muſéo meo aqvâ qvotidie purâ affuſâ, radiis ſolaribus expoſui, ut qvænam inde oriretur mutatio, certo experirer. Dierum aliquot interjecto ſpatio, ſeqventes natæ ſunt obſervationes, qvotidiè ſingulares:

a. Figura ovi, interius rotundum & nigricantem globum, exterius glutinoſum qvid, membranæ incluſum, habuit.

b. Sinus, ſeu fiſſura medio globi nigricantis impreſſa.

c. Pars anterior globi obtuſa, poſterior acuta.

d. Corpus membranæ incluſum.

e. Excreſcentiæ ſeu rami minuti juxta caput protuberantes, qvæ ſenſim evanuerunt.

f. Oculi & os. Ab illo tempore, gramen & lenticulam paluſtrem comederunt.

g. Appendicula, inteſtino ſimilis, qvæ in aqvam delapſa, ranis cæteris ceſſit in alimentum.

h. Maculæ per cutim ſparſæ, ſtriæq; elegantes in cauda.

i. Appendicula iterum enata.

l. Pedes Poſteriores apparentes.

m Pedes anteriores emergentes. Quo die qvoq; ſenſim cauda anguſtior facta; & à membranæ ſuæ involucro liberata.

n. Rana perfecta fuit.

Hactenus *Jacobæus*.

Simili modo & ordine ex ſpermate ranarum cum aqvis imbibito in ventriculis hominum generatas eſſe ranas vero fit ſimile, cujus exemplum præbuit ancilla Altenburgenſis, ut alia ſilentio prætercam. Mentionem hujus ancillæ feci in Hiſtoriis Rarioribus olim editis. Exinde verò accuratam deſcriptionem ad me miſit Vir magnæ famæ & Doctrinæ *Thomas Reineſius*, una cum figuris Ranarum & lacertarum, qvas evomuit puella. Subjungam *Reineſii* laudati, ſed jam, qvod doleo, ſuperis adſcripti Epiſtolam lectu dignisſimam.

Thomæ Reineſii Epiſtola ad *Th. Bartholinum* De Ancilla Altenburgenſi ranas &c. evomente.

CAtharina Geilerin / ancilla ruſticana è pago Kürebdorff diſtrictus Waldenburgici, annos circiter 30 nata, qvæ per annos multos operis ſervilibus in opido noſtro vitam toleravit, corpulenta colore florido, poſtqvam vere anni præteriti varios in abdomine dolores lancinatorios, inſolentes

cet in eodem motus & inflationes ſenſiſſet (eadem ſymptomata uſi & faſtidium qvorumcunq; potulentorum, inſanum vero appetitum aqvarum & lactis à qvinqvennio vernis menſibus ſe experiri & vomitibus vehementiſſimis adfligi conſveviſſe refert ipſa,) 23 Junii A. 1647 neſcio cujus conſilio adſumptâ theriaca balneas ingreſſa, nocte inſeqvente ingraveſcentibus doloribus, poſt jectigationem multam, ſudores frigidos, amputationem vocis, & alia ſuffocatis ex utero vel alioqvi graviter ventriculo laborantibus familiaria, evomuit 26 Junii bufones duos majores, qvatuor minimos, magnitudine fuci majoris, & lacertos duos exiguos auricularis digiti longitudine, craſſitudine calami ſcriptorii, vivos omnes. Territi hac inuſitata ferarum excretione domeſtici me vocarunt. Reperi adhuc de doloribus roſivis, ſenſu moleſto volutantium in inteſtinis glomorum & nauſea qverentem; præmiſſo igitur clyſtere è lacte, cui aliqvid Philonii, olei verò plurimum addideram, exhibui pilularum ex aloë ſucco citri imprægnata & extr. tr. alhandal ſeu diacolocynth. qvod deſcribit Libavius in Apocal. Hermetica, & oleo citri paratam maſſam; ventriculo verò roborando mixturam ex aq. theriacali, ſtomach. Man. cum rha - B. ſyrup. acetos. citri & momento aceti ſcilitic. præſcripſi: Dici vix poteſt, qvanta ſordium viſu & odore peregrinarum, viridium, luridarum, maculoſarum, viſcidarum copia ex intervallo ad uſum duplicis iſtius medicamenti ſeceſſerit; ægrota interim benè ad omnia habere, reverti ad petitus, cereviſia etiam ſine faſtidio ab ea ſumi, tumultu interaneorum etiam aliqvà ſedato XII Julij ſentire ſe in hypogaſtrio pondus q. qvoddam ajebat; accedebant tormina & motiones impetuoſæ cum ſumma anxietate & inqvietudine, donec ad miſtum urgeretur, qvo conatu ſeceſſit bufo minor vivus, & poſt bihorium major comite minimo qvodam mortuus. Haſce

fe-

feras ipſa è pudendis prodiiſſe,& enixam ſe eſſe ferebat; ſed deluſam arguit hoc, qvod ſemper juſta muliebria rectè proceſſerint,qvod ex ipſa primo ad eam ingreſſu qvæſiveram,& per alvum igitur excretæ fuere. Nihil autem novavi, ſed ex præſcripto juſſi pergere uti cœperat. XVIII Julii ingruére vomitus aqvarum lutulentarum, craſſarum, lentarum,citrinarum ſummè fœtentium, urinæ etiã ſimiles mingebantur cum ſedimento farinaceo copioſiſſimo, ipſa viribus admodum dejectis,nihilominus perrexi,exhibitis etiam ſubinde analepticis ægram refeci. XXVIII Julii poſt noctem prægreſſam graviſſimam cum conſvetis ſordibus (qvæ interea ad menſuras 30 ſeceſſerant) maſſam albam è luteo, fibroſam, corruptam, fœtidam puncticulis lucentibus velut oculis interſtinctam dejecit: ſimilemq; ad uſum Extr. tr. alh. & theriacæ è qvibus formari bolos & per qvatriduum exhiberi juſſeram IX Auguſti: ab eo tempore paulatim convaluit,conſvetos cibos potusq; adpetiit; lacte tamen & aqvis ſemper delectata eſt & nonnunqvam uſa, autumnum hyememq; ſine offenſa notabili exegit. Die 24 Mart. proximè de familiaribus in abdomine roſionibus & turbis ventris duritie & inflatione,adpetitu dejecto, corporis inuſitatâ gravedine pigritie & ad motum citatiorem ineptitudine, cum inſomniis turbulentis & dyspnœa moleſta ad me ventitans qverebatur; ſuſpicatus qvod erat, ſine cunctatione exhibui manè ſumendam maſſam pilularum è marocoſt. Mindereri, & ſucco abſinth. impprægn. extr. panchym. & tr. alhand. veſpere bolum è pulv. dict. Cret. contrayervæ excepto theriacâ, formatum, dejecit ſordes inſtar gelatinæ conſiſtentes virides viſcidas cum aqvis viridibus, fœtidiſſimis, & cum uſum horum per qvatriduum continuaſſet 29 Mart. poſt tormina atrocia excrevit ranam muco plurimo involutam cum tribus lacertulis & qvarto dimi-

Ranæ à Puellâ Altenburgenſi per vomitum rejectæ. Obs: 39.

dimidiato, vivam, ſubinde in aqvis ſuis coaxantem, & effuſis aqvis in tina ſaltantem: ea in ſextum diem in aqvis ſuis vixit. Die Jovis ægrota ſatis erat hilaris; juſſi igitur pergere. 4. Aprilis evomuit ranas virides majores duas vivas, & 11. Aprilis bufonem grandem, turgidum cum acutiſſimis ungviculis, mortuum alvo excluſit. Referebat ſoror per horas ſex enixu conatam fuiſſe excludere feram, ſed non valuiſſe, donec ipſa manum admoveret & extraheret. Nihil poſt hanc excretionem vivorum animalium, cum copioſiſſimæ prioribus ſimiles per dies plurimos contingerent evacuationes, ſeceſſit præterea; etſi per menſis ferê ſpatium aloëticis cum ſumma ἀφϑονίᾳ uteretur & biberet aqvam ſalviæ aceto ſcillit. temperatam. Vivit autem hodie valetq; ne minimum qvidem habitus monſtroſi indicium præ ſe ferens; non deſinam tamen proximo, ſi Deus vitam conceſſerit, vere, qvid cum ipſa futurum tandem accuratè obſervare. Variè qvidem jactavit, ut ſolet, vulgus è natura excluſas fuiſſe iſtas feras; idemq; de bufone illo grandi mihi perſvadere volebat ſoror; ſed minimè omnium veroſimile eſt in utero naturaliter conſtituto (qvalem noſtri ſubjecti eſſe ex abſentia ſymptomatum ſignorumq; male adfecti & menſtruis ritè ſemper, uti ad me fatebatur, progreſſis colligere potui) geſtatum, fotum, alitumq; fuiſſe. Non ignotæ ſunt hiſtoriæ enixarum ſerpentes, mures, ranas & ſimilia monſtroſa; qvas collegit *Schenckius* Obſerv. l. 4. c. de molis, duas etiam miras recenſet hujusgeneris *Zacut* l. 2. Prax. Med. Adm. Obſ. 140. & ſimilem de Fœmina Monſpel. *Riverius* Cent. 2. Obſ. Med. ult. ſed diverſiſſimus eſt caſus noſter ab ea qvæ dixi. Qvæſtionem & dubitationem omnem de generatione diverſorum in corpore iſto animalium nim. è ſeminario eorum hauſto cum aqvis corruptis & ſic ab errore externo factam, tollit narratio ipſius ægrotæ. Refert

fert enim ſe, cum ante ſexennium & qvod excurrit peſtilenti contagio infecta putaretur, domo hîc ab hero extruſam ad matrem ſe contuliſſe; villanos autem, qvod Altenburgo, ubi peſtis graſſari diceretur & qvidem ægra veniſſet, ſe in ædes maternas admittere noluiſſe; unde coacta fuerit ſe in caſam qvandam tumultuariè pro recondendo fæno in prato vicino extructam abdere; ex eo gurguſtio ſubinde, impellente ſiti, ſe obviis lacunis & ſtagnis adrepſiſſe, & manu hauſiſſe, qvod ſitim compeſceret, liqvidum; ab eo tempore cum utcunq; convaluiſſet, ſenſim ventrem intumuiſſe, & ſymptomata ſupra recenſita ſe adflixiſſe. Ego non dubitem adſerere, proximo ab hauſta ſeminibus animalium fœta aqva vere per vomitum, qvem ſingulis annis vernis menſibus pati ſolebat, excluſas fuiſſe feras; ſed qvas ne ipſa qvidem, utpote qvæ vel in cloacas vel in fimeta evomere conſveverat, obſervaſſet; ſenſiſſet interim multa craſſa & corpulenta ore ſuo extrudi paroxyſmis vomituum creberrimarum. Scripſi Altenburgi 20. Jun. A. 1648.

Reineſius.

Vivit adhuc, dum hæc ſcribo, ancilla iſta, vitamq; conſvetis operis tolerat, ſatis vegeta & ſana, cum nullis cachexiæ vel alterius chronici morbi ſignis; ſaltem langvet nonnihil, & reſpiratu non adeo libero, præſertim ad motum, fruitur. Victitat autem lacte utplurimum, cum intrito panis; potum alium omnem præterqvam aqvas abhorret, uti & carnes: qvas ſi qvà ingeſſerit, graviter adfligitur, & circa ventriculum inſolentes turbas perpetitur. Scripſi finiente Majo, A, 1661. Altenb.

Reineſius.

XXXX.

Obſervationes Chirurgicæ.

IN examine Chirurgico *Nicolai Wineke* menſe Junio 1673 in ædibus Senioris Chirurgi nobis præſentibus inſtituto, narratum fuit à *Chriſtiano Streit* de ægro qvodam ejus curæ ſubjecto, cui concuſſum caput fuerat, magnam aqvæ copiam per nares ſtillaſſe ad aliqvot menſuras, qvo fluxu ceſſante per oculos ſtillicidium cœpiſſe, qvo pariter ſedato per aures aqvam ſibi viam elegiſſe, tandemq; ſatis ita evacuato capite convaluiſſe ægrum. Colliqvationi cerebri fluxum aqvoſum non eſſe adſcribendum, curatio indicat & ſani ſenſus teſtantur. Vel igitur cerebri ventriculi ſero abundantes ſe exonerarunt caſu excitati, vel lymphatica vaſa in glandulis cerebri rupta profluvium ſeroſum concitarunt, qvibus aliàs hydrocephalus poteſt imputari. Ex infundibulo velut canali ſerum etiam illud provenit, qvod copioſè qvidam per errhina proliciunt, qvaſi profluentis ex fonte aqvæ. Tabaci illitu cum ung. roſaceo alii id efficiunt, agarici infuſo in aqva majoranæ, ſucco betæ aliisq; alii aqvam extrahunt per patentia narium foramina.

In eodem conceſſu fidem nobis fecit *Jo. Cocus*, mulieris cujusdam, qvæ opera ejus uſa fuerat, experimento, pro certo Epilepſiæ remedio haberi Leporis os tali, qvod Haſenſprung vulgus appellat, triaq; oſſa pulverizata in liqvore idoneo v. g. aqva Boraginis exhiberi bibenda; qvod in puero Hafnienſi nuper probatum ſit, exitu felici.

Menſe Auguſto tandem finem invenit caſus miſerandus uxoris Procuratoris urbani, cui carcinoma ſenſim palatum invaſerat, & fauces ſerpendo penè præcluſerat. Varios Medicos Chirurgosq; conſuluerat ſpe irrita, qvippe nemo ex-

ſcindere auſus fuit, ne culpam ſerpentis mali ullus præſtaret, nec ſvadere extirpationem, meo judicio, impoſſibilem auſus unqvam ſum. Diu ita miſeram vitam traxit, & liqvidis ſe ſuſtentavit. Conclamatas res ſuas Deo precibusq; in Eccleſia publicis piorum commendans, remedium invenit, Mortem.

Nauclerus qvidam pauperculus victum labore qværitans, duos ſolidos Danicæ monetæ, qvos collegerat, in ore ſervavit, ut cereviſiæ modium inde ſibi compararet data opportunitate. Inter labores forte in fauces decidit numus, & in medio colli hæſit magno cum dolore, ſputo cruento, & difficultate deglutitionis rerum ſolidarum. Ita per qvinq; hebdomadas affectus, ſenſim in ventriculum delapſo numo, nihil incommodi ſenſit. Tandem ſex menſium curriculo transacto, inter labores apud Pharmacopolam *Beckerum*, oborto vomitu vel tuſſi vehementi excrevit numum ærugine obductum, qvem nobis oſtendit *Jo. Mulenius Michaelis f.* Medicinæ Candidatus, menſe Septembri 1673.

XXXXI.

De Liqvore Stiptico Experimenta.

PErcrebuit hujus aqvæ fama inter Gallos Anglosq; naturæ curioſos, autore & inventore Gallo Dn. *Vivient* Colonello, & variis experimentis in Anglia confirmata fuit eo ſucceſſu ut ſecretum hoc 5000. Imperialibus in uſum claſſis ſuæ comparaverit ſereniſſimus Magnæ Britanniæ Rex. Hafniam nuper idem ſecretum advexit Dn *Boudet*, de qvo hoc Programma in vulgus diſſeminavit:

La Veritable & infaillible Eſſence Stiptique, pour arreſter le ſang dans toutes les Playes en un moment.

On

On doit convenir de bonne foy, que tous les ſiecles paſſez ont ignoré la nature & les qualitez merveilleuſes de noſtre Eſſence Stiptique; & que jamais on n' a trouvé un remede infaillible, prompt & ſans crainte de retour, qui arreſtaſt le ſang ſortant de toutes ſortes de vaiſſeaux, grands & petits, Arteres & Veines ouvertes, picquées, déchirées ou entierement coupées; comme le fait cette liqueur, le bonheur & le prodige de noſtre ſiecle, le treſor abregé de la vie & de la ſanté publique: Elle a une qualité tres-particuliere pour le ſeignement du nez pour le flux des hemoroides immoderé, & pour le déreglement des ordinaires des filles ou femmes. Dans les playes on ne ſçauroit trouver un plus excellent remede; ſon effet ſe fait tout ſur l'heure, & presque en un moment. Elle ne ſe corrompt jamais, & ceux qui la ſçavent à fonds & d' original, la boivent comme de l' eau commune, en font l' eſſay ſur leurs perſonnes; ce que les Copiſtes ou Contrefaiſeurs de cette eau n' oſeroient jamais entreprendre.

La maniere de ſe ſervir de cette Eſſence, eſt de tremper un tampon de linge dedans, & l' appliquer ſur la playe avec un compreſſe par deſſus, trempée dans ladite liqueur; tenant les doigts par deſſus..

Ladite Eſſence ſe fait par le Sr. Boudet, & on là vend chez &c. avec permiſſion de Superieurs.

Ut ab omnibus legatur, eruditorum lingva faciet. Hic igitur verborum Gallicorum ſenſus eſt.

Vera & infallibilis Eſſentia Stiptica ad ſiſtendum ſangvinem momento temporis in omnibus vulneribus.

Bona fide fatendum eſt, omnibus ſeculis præteritis ignoratam eſſe naturam & miraculoſas qvalitates Eſſentiæ noſtræ Stipticæ, nec unquam inventum eſſe remedium infallibile, promptum & ſine recidivæ metu qvod ſiſtat ſangvinem exeuntem ex variis vaſis magnis parvisq;, Arteriis & Venis apertis,

tis, inciſis, ruptis aut prorſus diſciſſis, ſicut liqvor hic facit felicitas & prodigium noſtri ſeculi, theſaurus compendioſus vitæ & ſanitatis publicæ. Habet ſingularem qvalitatem ad narium hæmorrhagiam, ad fluxum hæmorrhoidum immoderatum, & ad inordinatos menſes puellarum & mulierum. Ad vulnera excellentius inveniri non poteſt remedium. Ipſo quaſi momento effectum ſuum prodit. Nunquam corrumpitur, & qvi principia ejus & originem norunt, bibunt aqvæ inſtar communis, in ſeipſo periculum facientes, id qvod nunqvam auſint tentare qvi ad imitationem hujusſimilem aqvam præparare præſumunt.

Modus utendi hic eſt, ut linea petia eo liqvore imbuta applicetur vulneri ſuperimpoſito comprimente eodem liqvore tincto, digitisq; impoſitis.

Laudatam Eſſentiam conficit Dn. Boudet, venditq; cum ſuperiorum licentia.

Quanqvam efficaciam Eſſentiæ ſuæ paſſim probatam à ſe fuiſſe affirmaret Boudet, veritatem tamen ejus experimenti ad oculum nobis qvoq; Hafniæ probare voluit. Igitur ab Illuſtriſſimo Legato Gallico Dn. *Terlon* Eqvite invitati complures Medici convenimus cum aliis Magnis parvisq; ſpectatoribus curioſis, certiſſimi experimenti teſtes. Cani majori femur amputatur ſerrâ. Mox petiam ſuam liqvore ſtiptico imbutam applicat Boudetus, & manu impoſita vulnus velut velamine comprimente ſtringit. Nullus amplius cruor manare viſus, nec ulla convulſionum indicia apparebant. Poſt mediam horam remota manu comprimente & petiâ, ſine eſchara viſum vulnus nullo ſangvine profluente, conſolidatum, arteriis qvanqvam ſub membrana tenerrima pulſantibus. Ut porrò vulnus crudum curaretur, repetitâ petiâ vinculisq; & ligaturis injectis canis in lecto ſtramineo qvieti repoſitus, ſed pede uno mutilus, laudantibus ſpecta-

ſpectatoribus medicamenti aſtringentis. inſolitam virtutem. Ex vitriolo confectam eſſe aqvam, guſtu divinare potuimus, ſed ſingulari modo præparato, qvia ſine vomitu bibitur. Narrat ipſe Boudet, ex ſenis ingredientibus compoſitam, & ex illis unum eſſe venenum, ita tamen attemperatum ut nocere non poſſit. Credendum illi ſine teſtibus loqventi, qvanqvam rectius conſcientiæ conſuleret & publicæ utilitati, ſi ſine qvæſtu arcanum hoc propalaret, qvod aliqvando facturum non dubitamus ſi Magnatum indulgentiam fuerit expertus. Jam enim in Anglia ſereniſſimo Britanniæ Magnæ Monarchæ revelatum eſſe ſecretum, & ab aliis qvoq;. Medicis in Regia Societate Londinenſi experimentum factum nobis narravit Illuſtris Legatus Anglicus, Hafniæ reſidens, Dn. *Thomas Henshaw*, Vir civilis prudentiæ & rerum Naturalium peritiſſimus, ut cæteras animi dotes, qvibus fulget, prætercam.

De liqvore iſto aſtringente dubia non pauca occurrunt, qvorum ſolutio facilior foret ſi arcanus non eſſet. An Chirurgorum noſtrorum pharmaca ſangvinem ſupprimentia ex aceto, ovi albumine, vitello, pulveribusq; aſtringentibus, qvibus magnas hæmorrhagias in amputatione artuum, mammarum &c. repreſſas vidimus non ſemel, paria facere poſſint, expendendum illis qvi ignota in uſum trahere dubitant. In eo tamen nota remedia liqvor hic poſt ſe relinqvit, qvod citius vim ſuam exſerat. Vix enim ante tertium diem vulgatæ aliæ aqvæ removentur à vulnere, cum liqvor iſte ſecretus non qvidem momento ſed poſt ſemihoruli moram vaſa aſtringat & membranulâ obducat ſine eſchara. Deinde magicam artem ſubeſſe, affirmare non audemus. *Cardano* ſi credimus, ſi ter ſuper vulnus recitentur hæc verba, ſtatim omnis ſangvinis eruptio compeſcitur:

Sangvis mane in te, ſicut Chriſtus fecit in ſe.

Sang-

Sangvis mane in tua vena, ſicut Chriſtus in ſua pœna.
Sangvis mane fixus ſicut Chriſtus cum fuit crucifixus.

Nomen Chriſti morborum eſſe terriculamentum non ignoramus, ſed an bona Dei venia fiat, qvod nomine ſancto ad hæc abutamur, merito ambigimus. Novi amicum, qvi ter repetito nomine Jeſu, hæmorrhagiam narium qvaſi miraculo ſuppreſſerit, ſine ulla alia, ut fatebatur, ſuperſtitione. Oppoſui Oraculum: Non ſumes nomen Dei in vanum. Repoſuit: Vanam non eſſe ſanitatem. Reſpondi cum Theologis: ſolos illos rectè uſurpare nomen Dei, qvi illud eo fine uſurpant, qvo ipſe Deus illud uſurpari mandavit. Ille verò cottidianas preces urgebat, qvibus nos ab omni malo, etiam corporali, munimus, nomine Dei. Sed qvo fuco illi factum ſuum tegent qvi ignotis verbis hæmorrhagiam ſiſtunt. *Ex Schedis *Rhodii* olim Prævotii ſecretum accepi ab illo qvidem, non me, probatum. Si re qvacunq; inventa inſcribas parti viciniori unde fluxus manat, in Viris Ophilon, in mulieribus Ophila, hæmorrhagiam cujuscunq; partis ſedari.* Quicqvid de his ſit, pro magica curatione non pauci traduxerunt ungventum armarium, & pulverem Sympatheticum, qvo & vulnera curantur feliciter, & ſangvis ſupprimitur; cum per naturam, qvamvis nobis occultam, ſuccedat qvotidie operatio ſperata. Hujus pulveris ſympathetici virtus jam tot experimentis confirmata à vitriolo dependet, qvod primas tenere partes in liqvore hoc ſtiptico, nulli dubitamus, quanqvam de veneno aliqvo, aliisq; ingredientibus, nebulæ qvædam oculis noſtris objiciantur. Illud ſapore qvaſi ſorex ſuo indicio ſe prodit. Mera ſolutio vel coctio vitrioli videtur. Difficultas augetur unica, qvod innoxiè aſſumi dicatur. Et hic totum artificium latet, ut vitriolo emetica vis adimatur. Qvod ubi ſucceſſerit, in ſangvinis vomitu cohibendo præclarum remedium inventum eſt.

Aliud

Aliud experimentum ejusdem aqvæ ſtipticæ Boudeti poſtea factum eſt in Arce Regia, me in prædio meo abſente, de qvo ita ad me perſcripſit conjunctiſſimus Affinis & Collega *D. Henricus à Móinichen.*

Præſente Sereniſſima Regia Majeſtate feliciter heri ſucceſſit experimentum aqvæ ſtipticæ in cane moloſſo, cui poſt acre cum Urſo certamen poſtqvam à motu & ira ſatis eſſe viſcere ſangvinem conſtaret, circa horam decimam arteria carotis ſiniſtra transverſim diſſecta eſt. Sangvinem, ut in arteriarum vulneribus fieri ſolet, affatim & ſaltuatim proſilientem ex voto ſuppreſſit Aqva Stiptica. In ea namq; tincta linamenta præciſæ arteriæ impoſuit Philippus Hacqvardi ac manu ſuper compreſſit, ita ut nihil ſangvinis amplius ex vulnere elabi viſum ſit. Qvo autem de Experimenti veritate certius conſtaret, placuit poſt horulam vulnus detegere, qvia vero amotis linamentis novum ſangvinem præfecta arteria evomuit, aliis eadem aqva ſtiptica imbutis vulnus denuo impletum eſt, ac faſcia ſuper injecta aptè deligatum eſt, ac canem ad tertiam tum dimidia à meridie reliquimus. At tum vulnere detecto omnibusq; linamentis amotis, nudam ſine tegmine conſpeximus dictam carotidem arteriam, nec guttulam qvidem ſanguinis amplius fundentem, unde & ſimplex tantum linea faſcia vulneri injecta, & Canis, ne qvieſcentem jam ſangvinem aliorum incuria iterum commoveret, ligatus ad Dominum ſuum Leonum cuſtodem defertur, ubi & hodie ipſum vidi ſolutum & comedentem, & qvod magis, ne guttula qvidem ſangvinis hac nocte è vulnere ſtillaverat nec adhuc ſtillat. Expeditior poſthac erit magnorum vulnerum curatio, qvia poſt aptam ſtipticæ hujus aqvæ admotionem ſangvis ſtatim conqvieſcit nec amplius è læſa Vena vel Arteria fluit, & qvod palmarium, nulla ab hoc medicamento cruſta inducitur, ſed ſolo ruentis ſangvinis impetu inhibito, vulneri ſtatim proſpici poteſt dige-

ſtivis ac conſolidantibus. Et ſi ulterior fides adhibenda Boudetto (à qvo Sereniſſimus Rex noſter compoſitionem ſtipticæ hujus aqvæ obtinuit) poſt ejus admotionem nullus inflammationis, gangrenæ vel convulſionis metus erit: unde cordatiores inpoſterum habebimus Chirurgos in arteriotomiis, in magnorum vulnerum ac affectuum curationibus, in artuum & cancroſarum partium amputationibus, qvas ob certiſſima ingentis hæmorrhagiæ pericula (alia ut ſileam) permulti hactenus ſubterfugére Chirurgi. Juſſu Regio propria manu aqvam hanc confecit Philippus Hacqvart, ejusq; copiam promiſit ſe daturum urbis noſtræ Chirurgis, ut ejus vires data occaſione ipſimet experiantur, ita ut non opus ſit ad alia peregrina & conqviſita & compoſita medicamenta confugere.

XXXXII.

Medici ſtudii breviſſima Methodus Amico præſcripta.

FEci lubens qvod nomine Nepotis Tui me pronuper facere voluiſti. Paucis lineis conſignavi breviſſimam methodum pro Tyrone Medicinæ, cujus ductu ad Artem Divinam ſine ambagibus brevi enitatur.

Primum igitur ex Phyſica *Sennerti* vel *Parentis* noſtri Syſtemate Phyſico, rerum Naturalium principia Medico neceſſaria hauriat. Deinde Inſtitutionum Medicarum *Ejusdem* vel *Olai Wormii* Epitomen diligenter pervolvat, qvibus illuſtrandis *Fernelius* in Functionibus inſerviet, & ad recentiorum qvoq; hypotheſes *Kyperus* manuducet & in Oeconomia ſua *Charleton*.

Illis neceſſario adjungenda,

1. Anatomia ex *Veſlingio*, *Riolani* Enchiridio, vel *Bartholino*, qvem unum ſpero ſufficere poſſe. Huc ſpectat

Chi-

Chirurgia *Aqvapendentis*, *Sculteti* Armamentarium, compendium *van Horne*, & *Barbetti*.

2. Botanica ex Iſagoge *Spigelii*, & *Dodonæi* hiſtoria ſtirpium petenda, qvibus Quadripartitum *D. Simonis Paulli* lucem fænerabitur. Huc pertinet Materia Medica ex *Renodæo* & *Schrödero* addiſcenda.

3. Pharmaceutica ex *Cordo*, *Auguſtanis*, *Hafnienſibus* & *Zvelfero* vel *Horſtio*, formulæq; Medicæ ex *Morello* Blaſii & *Varandæo* ſumantur. Quo referenda Chymia, de qva *Begvinus*, *Crollius* & nuperrimè *Rolfinccius* egerunt per compendium.

His fundamentis præmunitus, anteqvam ulterius inoffenſo pede progrediatur, *Claudinum* de Ingreſſu ad Infirmos percurrat, ut ad Praxin Medicam ſe accingat. Prælibabit illam ex *Jonſtonii* Epitome ultima, vel Manuali *Sebizii*, totam devorabit ex *Joele* & *Sennerto* Wittebergenſi, qvam deinde confirmabit Obſervationibus *Foreſti* & aliorum Conſultationibus. Horis ſucciſivis conferenda ſtudia cum Veterum lectione, *Hippocratis* ex editione IX Junctarum Veneta, vel ejus Epitomatoris Lacunæ, *Celſi* Raphelengii, *Dioſcoridis* Matthioli, *Theophraſti* Brodæi à Stapelen. Ex *Hippocrate* familiares ſint Aphoriſmi *Heurnii*, Prognoſtica *Jonſtonii*, Epidemia *Valleſii*. *Galeni* Methodum Medendi, de Locis Affectis, De Uſu partium, De Simplicium Medicamentorum Facultatibus, De Compoſitione medicamentorum, & Artem Parvam præ cæteris commendata habeat.

Sed tardiores erunt ſuſcepti labores, niſi in Academia excitentur, qvalis noſtra eſt Hafnienſis, ubi Sectiones Anatomicæ publicæ & privatæ in Theatro, exercitia Botanica in excurſionibus æſtivis & hortis urbis, Pharmaceutica in Viſitationibus officinarum ſolennibus, Chymica in variis

Q 2 La-

Laboratoriis, Chirurgica, Prælectiones in Academia publicæ, Demonſtrationes Librorum Medicorum in Bibliotheca Academiæ Fuireniana, Rerumq; Naturalium in Publico Muſeo, & freqventes cum Medicis, Pharmacopœis, Chirurgis &c. congreſſus ingenia Æſculapio ſacra ita excolere poſſunt, ut matura deinde ſtudia pro ſui complemento in Gallia & Italia ægrorum Viſitationibus & Noſocomiis roborentur. In omnibus memor ſit Studioſis Artis, qvod inculcat *Seneca*, longum eſſe iter per præcepta, breve per exempla.

Hafn. XV Sept. CIƆIƆCLXXIII.

XXXXIII.

Colicæ remedium Inqvilinum, ex radice Naput.

NUlli regioni noverca eſt Natura. Ubicunq; morbi, ibi remedia naſcuntur. Cœlo & incolis hæc ſe accommodant, ut fruſtra alibi qværantur magno vitæ, bonorumq; diſpendio. Jam diu hoc ſaxum volvo, ut remedia inqvilina detegam & hominibus noſtris commendem, ſi ſibi perſvaderi patiantur nec Indos nec Garamantas adeundos ut medicamenta afferantur, qvæ pedibus noſtris domi obvia ſunt, ſed conculcantur, qvaſi pretio ingenti ſanitas conſtaret. Viã cœpi ſternere in Medicina Danorũ & Diſſertationibus de Theriaca & Alkermes Confectione, nec pedem figam priusqvam meditatam rem perfecero. Difficultates enim qvæ ex purgantibus, aromatis cœterisq; exoticis in uſum Medicorum hactenus receptis ſuperſunt, ſuperaturum me confido, domiq; in patria inventurum qvæ paria cum illis facere qveant. Inter has cogitationes verſanti commodum ex Norwegiâ noſtrâ filius meus chariſſimus

Chri-

Chriſtophorus Bartholinus radicem qvandam Regiomonti Norwegorum inter metallifoſſores uſitatam mittit, vulgo ibidem notam effectu ſingulari, non genere. *Naput* vocant ignoto Botanicis nomine, & pro ſingulari in Colico dolore adhibent remedio; manducantes fruſtulum matutinis horis & hauſto deinde potu cereviſiæ certiſſimum ſibi promittunt dolorum levamen. Cujus herbæ radix ſit, expiſcari non potuit. Sicca enim ex remotioribus Norwegiæ tractibus adfertur. Rotunda eſt, ſed nodulis aſpera. Intus poroſa & à candore flaveſcens. Sapore nec acri nec ingrato, primum comeſta raphanum inſipidum refert, poſtea ad Angelicæ ſvavitatem videtur accedere. Odor nonnihil aromaticum habet, & ſapor, ſed raphano rotundo vicinior, à qvo tamen figurâ radix differt. Raphanus certè dolori colico appropriatus. Probatiſſimum enim ex eo medicamentum ad dolores colicos, Nephriticos, & Iſchuriam *Antin. Mizaldus* Hort. Med Camp. 2 Ar. 4. fol. 27. ita commendat. ℞. cort. acerr. raphani ℥j. oſſ. meſpill. ʒij. blandè conqvaſſata macerentur horis 8 in vini albi generoſi ℥iiij. Colatura modicè calens propinetur in egreſſu & ingreſſu lecti. De noſtro plus promittunt experientiæ ruſticorum Norwegorum, qvam de raphano *Dioſcorides* l. 2. c. 137. eſt qvippe ſapore εὔστομος, virtute εὐστόμαχος. Nec tamen exceſſu tertio excalfacit, ſicut raphanus Galeni l. VIII. ſimpl. Med. Facult: ſed guſtu moderatior eſt, colico tamen dolori ſcorbutico, qvalis noſtrorum eſſe ſolet, vel facultate incognita nobis, vel calore levi, opportuna Radix Naput eſt. Affinitatem aliqvam habere cum Angelica, qvæ copioſè in Norwegia, Iſlandia & Inſulis Feröenſibus provenit, non negaverim, imò ex levi guſtu ſuſpicor, unde & hanc, ſecundo gradu calidam, colico dolori in frigidioribus regionibus noſtris diſſipando inſervire nullus dubito, qvanqvam hujus rei

nullus adhuc, qvod ſciam, meminerit. Forſan Napot pro Narot vocant Norwegi, corrupta voce Iſlandorum, qvibus Angelica Hvannarot appellatur. Ἐυςόμαχον & hanc eſſe radicé incolæ Ferröenſes experiuntur, qvando in annonæ defectu, ea ciborum loco veſcuntur, teſte M. *Luca Debes* Propoſito in deſcriptione Ferröenſi nuper in publicũ emiſſa. In cereviſia decoctam radicem Naput experiundi gratia comedi, gratumq; adverti ſaporem, ſine ulla nauſea, leviſſimâ acrimoniâ comitatum. Quicqvid præterea de hac poſthac reſciverim, non invidebo poſteritati.

XXXXIII.

De gramine Oſſifrago.

GRaminis hujus originem Norwegiæ debemus, qvod ea virtute vel malignitate præditum dicitur, ut jumenta, qvæ eo veſcuntur, enervet, ad motum inepta reddat, ut velut exoſſata videantur. Hinc conjectura ingenioſa ſuſpicatur Celeberrimus noſter *D. Simon Paulli*, Magnum illud Floræ & Anatomes decus, ſubeſſe illis locis, ubi germinat herba, fodinas vel plumbi vel argenti vivi, unde vitium hoc oſſifraga herba trahat. De qvo argumento eruditam Epiſtolam ad me publicè laudatus magno ſuo merito Senex exaravit, ex qva excerpam qvæ ad hoc negocium ſpectant, ut Lectoribus curioſis ſatisfiat: Ita verò ille:

Porrò *Celebratiſſime Bartholine*, vitio minimè mihi vortes ſi inſuper gnaviter ac obſtinate, te exorare contendam, conſilio, ſtudio, operâ tuis, mihi non deſis; ſed ut defeſſo Atlanti, impiger ſucceſſit Hercules; ita Tu mihi in ſtatione mea ſucceſſor, patriæ noſtræ in honorem & commodum, ſuppetias feras; & pluribus Te rogarem hæc omnia, niſi ſcires, Ciceronem à Platone præclarè ſcriptum putare in officiis;

Caulo:roſa.
Gramen- Oſſifragum
Obs: 43.
A
B
Periclymenum - humile
flore ſuper - florem.

ficiis: *Qvod non nobis ſolum nati ſimus, ſed ortus noſtri partem Patria ſibi vindicet*; hinc eundem qvoq; ſtatuere; *qvod omneis omnium caritates patria una complectatur*; *pro qva qvis bonus, dubitaret mortem oppetere, ſi ei ſit profuturus?* Quæ cum ita ſe habeant, egoq; compluſculis adhinc annis in eam devenerim ſententiam, & adhuc in ea permaneam; certo qvodam in tractu Norwagiæ, novo & inaudito exemplo, deliteſcere fodinas vel plumbi vel argenti vivi, æqvè ac pridem Dei gratia omni populo innotuit, argentum aliaq; metalla in ea reperiri ac effodi; Qvæ omnia Celeberrimus *Johannes Laurenbergius*, popularis meus, qva Poëta ad *Maronis*, qva Mathematicus ad *Euclidis* famam pergens, ſuo Heroico, meo honori dicato, cum Floram meam Danicam Danico idiomate 1648 publici juris facerem, univerſo orbi aſſeverare ſtuduit. Atq; interim non immeritò, meæ conjecturæ, de inveniendis plumbo ac argento vivo, in Norwagia & occaſionem & rationem prudenter exigis? Niſi ergo grave moleſtumq; Tibi, *perdocte Bartholine* fuerit, qvartam partem *Qvadripartiti* mei *Botanici* poſterioris editionis, & qvidem in ea hiſtoriam graminis evolvere (heluo aliàs librorum qvies, ſi tam honeſta in re, hoc loqvendi modo cum Cicerone uti mihi liceat) utiq; nullus dubito, qvin iſtic loci exacto & perpolito judicio Tuo abunde ſatisfaciam, præſertim cum *Nobiliſſimæ Europææ Nationes* (qvas inter *Gallicam* & *Britannicam* recenſeo) ſtudium hoc meum ſive collaudent ſive tacitè approbent; Sed in fidem priorum omnium *Nobiliſſimi ac maximè ſtrenui Viri Domini Georgii Reichwein, natione Catti, chiliarchæ* literas, Germanico Idiomate ad me datas, ex meo Quadripartito huc accerſam: Quem meritiſſimò, cum adhuc ſupereſſet, redivivum appellaſſes *Dioſcoridem*, adeò ſubactus erat, non ſolum in militari diſciplina, ſed qvoq; Botanico ſtudio, ita ut, ſi nonnullis

Medicinæ

Medicinæ Candidatis, negotium faceſſere ipſi placuiſſet, herbam illi ultrò ei porrexiſſent, & qvidem preſſo pollice. Sed linqvam hæc; illius verò ad me datarum literarum verba ita habent: (Latinè verſa in gratiam Exterorum.)

Honoratiſſime Dn. D. Simon Paulli. Qvandoqvidem editum Herbarium Tuum pervolvi, intellexiq; Te Dn. Doctorem, Herbarum apprimè eſſe peritum, & ex Te ipſo audivi plura meditari de his in publicam lucem proferendis: Reticere non poſſum multas in hoc Regno elegantes & mirandas ſpecies inveniri, qvarum qvædam qvidem cum aliis conveniunt, ſed ſingulari figura & colore, aliqvæ verò prorſus raræ, & me conſcio (qvi tamen in juventute mea iſtius ſtudii maximus cultor fui, plurimisq; cum Medicis præclaris familiaritatem contraxi, meq; ex parte in iis exercui, & adhuc data occaſione & temporis opportunitate ſummopere oblector & recreo,) à nullo deſcriptæ unqvam. Inter alias, duas ſpecies Tibi enarrabo & qvoad fieri poteſt deſcribam, & futuro anno, ſi deus vitam prorogaverit, & valetudinem indulſerit, ad vivum depictas & compactas, vel etiam, ſi poſſibile, recentes & vivas me miſſurum promitto, qvia hoc tempore haberi non poſſunt, cum diſſitis abhinc locis creſcant, ſexaginta circiter leucis, meq; alia negotia impediunt, qvo minus illas afferri ad me jubeam, nec enim libenter unicuiq; revelarem.

Prima ſpecies ſimilis eſt Apioriſus, ſed radices habet craſſas & nodoſas, inſtar radicum ſeu raparum Rothſeldianarum. Si beſtia, ut eqvus, vacca, bos, ovis, vel porcus illam devoret, (cujus tamen appetunt eſum, unde ruſtici ubi hæc herba creſcit, iſta loca circum ſepiunt in qvibus copioſe luxuriat) ſtatim moritur, & disrumpitur. Venenum ejus qvoq; tam vehemens, ut avis ſi cadaver involvet pariter concidat confeſtim, & ſi inde repellatur, ſtatim ex aëre decidat moriaturq; Hanc plantam Incolæ hujus Regionis appellant, Sylleræbbe.

Al

Alterius ſpecies hæc eſt hiſtoria. Gramen eſt, longis acutisq; foliis inſtar Iridis. Si eo pecudes veſcantur, ſicut de priori dictum, confringit & conterit illis ſtatim omnia oſſa, ita ut oſſa fracta intra pellem circa bacillum circumvolvi poſſint, non ſtatim tamen expirant, ſed curari poſſunt, ſi illis exhibeamus oſſa contuſa alterius alicujus beſtiæ ex uſu hujus herbæ mortuæ. Hinc etiam incolæ ſedulo provident, ut ſemper in promtu habeant hanc medicinam. Sæpe hanc plantam beatus Dn. Cancellarius Janus Bielcke & ego habuimus, qvi nomen oſſifragi illi dedit & impoſuit. Qvando ad manus Tuas pervenerit ipſa planta, de ea ulterius inqvires, ejusq; decentem Anatomen ipſe ſuſcipies. Chriſtianiæ 24 Auguſti Anno 1661.

Poſthabitâ ergò ranunculi venenata ſpecie; contra illa graminis maximè meretur ejus ut hic loci habeatur ratio, qvam *Perilluſtri ac Generoſo Heroi ac Domino*, Domino *Jano Bielcke, Norvagiæ Regni qvondam Cancellario digniſſimo*, eleganti mecaſtor, ingenioſo & effectui illius convenienti vocabulo, *Gramen-oſſifragum* appellare allubuit: ceu qvi peritiſſimus non literarum ſolùm, ſed inſuper qvoq; rei herbariæ, ac Medicæ erat: Quin & ille, in utrisq; his Septem Trionibus ſubjectis Regnis, ſuam ſenectutem iisdem ſtudiis hoc ſeculo æqvè oblectavit, ac multis retrò actis ſeculis, Orientales ſive Reges ſive Reginas ſe oblectaſſe accepimus; Hinc ego ſeqvutus *Incomparabilis rerum naturalium indagatoris Athanaſii Kircheri è ſocietate Jeſu Concionatoris*, aliorumq; eruditorum veſtigia, aut potius illorum rationes & obſervationes, ſciſco; in terræ viſceribus profundis, in Norwagia deliteſcere vel plumbum vel argentum vivum, ceu qvorum minerales exhalationes, cùm utræq; infenſiſſimæ nervis ſint, jumenta veluti enervant, dum paſcuntur hoc gramine oſſifrago eo in tra-

ctu,ubi alma Mater Terra,veluti ex gremio ſuo, hoc genus graminis,in jugis uti hariolor,profert. Næ ergo Te, eruditiſſime Polyhiſtor,Te compello *Bartholine*, amicorum intime,æqvè ac me ipſum pro re nata male habet, qvod *Nobiliſſimus Dominus Georgius Reichwein*, verbulo non meminerit tractus iſtius Norwagici, ubi hoc graminis genus pubeſcit aut pullulat, ſed ſolum ad me ſcribat *loca illa circiter 60 milliaribus Chriſtianiâ* diſtare. Dolendum ſanè ob publica commoda,hunc priſcâ virtute & fide Virum, ocyus vitæ pauſam feciſſe ſuæ,qvam in rem ea conferre poſſet,qvæ in ſuis ad me datis literis mihi pollicitus eſt; adeò verum illud noſtri *Hippocratis*,occaſionem eſſe præcipitem,ac *Pindari* qvoq; illud; homines cotidie ceu arborum folia cadere. Quæ cum ita ſe habeant, jam noſtrum eſt,ut pro re natâ *Chriſtophorum Columbum* imitemur. Quî ſic inqvies? Ut enim ille ratione & ſagaci conjecturâ, æternâ ſui laude Americam ſive primus invenit,ſive detexit,ita addecet graminis oſſifragi ſubſidio,nondum detectas,ſive plumbi,ſive argenti vivi fodinas, in muſæis noſtris lucubrantes, conjecturâ ratione non caſſâ,indagare ac aſſeqvi, mox calamis noſtris Deo fortunante, dicta metalla veluti effodere. Etenim nullus dubito, cum aliqvot exemplaria typis expreſſa hujus meæ Epiſtolæ, nomini ac honori tuo dicatæ, *Chriſtianiam, Bergas, Stavangriam, Nidroſiam aut Dronthemium*, data in rem oportunitate,mittere mediter; ut in Norwagia & præſertim celeberrimis his emporiis, diſtrahantur & divulgentur; Quin *Reverendi Domini Epiſcopi, Paſtores, Verbi Divini Miniſtri,ac alii honeſti Viri, paſſim in Nobiliſſimo Septentrionali hoc Regno habitantes*, ubi intellexerint,qvam pervicaci ſtudio ac operâ contendam,alteri huic patriæ, in qva qvidem eductus, Tu verò *Celeberrime Bartholine*, natus es, prodeſſe,nobiſcum ſagaciter loca illa indagere,aut reqvirere

in

in iſtos tractus occipiant, ubi gramen oſſifragum germinet; Tibi verò *amiciſſime Bartholine*, Domine Collega, Affinis ac Compater honoratiſſime cum complures eorum præ me, vel noti vel affinitate juncti ſint, proin qvæſo Te, publico hoc in negotio, tradamus operas mùtuas, Ego publicis his ad Te datis literis, Tu ad eos privatim dandis. Ego interim hic loci, priſcùm aut more majorum, acclamo *Feliciter! &c.*

Plura Senis diſerti & eruditi *D. Simonis Paulli* verba, in Epiſtola Parænetica publica legi poſſunt, qvo Lectorem amando, ut ad ipſam rem veniam qvam nos curare per amicitiam intimam pro publico bono publici amantiſſimus ſategit.

Ne votis tanti Viri deeſſem, cum ille ad Epiſcopos Chriſtianienſem & Nidroſienſem literas cum ſua Parænetica Epiſtola mitteret, ego ad Epiſcopos Stavangrienſem & Bergenſem commiſſum negocium cum officioſis literis detuli, ut & per ſingulas Regni Norwegiæ diœceſes exqviri ſedulò poſſet, an in locis, ubi gramen oſſifragum provenit, minera aliqva plumbi vel argenti vivi eruatur. Rei veritatem tempus aperiet, qvo ſuſpicio Magni Viri roboretur. Certè probabilitate non levi ſe tuetur, cum plerumq; herbæ locorum ſuorum vim redoleant, & qvalem ex terra ſuccum trahunt, talem veſcentibus præbeant, ſibiq; aſſocient. Apud *Achillem Tatium* elegans locus occurrit Lib. IV. de Clitoph. & Leucip. Amor. de Elephante benè olente qvia veſcitur nigra roſa. Autoris verba hæc ſunt Latio donata: *Indorum flos eſt, quem nigram roſam vocant. Hac elephantes veſcuntur, quemadmodum gramine apud nos boves. Igitur à primo fere ortu pabulo ejusmodi enutrita bellua cibo ſimilem odorem reddit, halitumq; odoratiſſimum ab imo, ubi ei ſpiritus fons eſt, efflat.* τὰ καρυόφυλλα hic deſignari *Salmaſius* in Notis docet

R 2 per

per roſam nigram,qvæ in India ex Græco nomine folia ſunt, in Græcia flores nigri. Quale igitur alimentum, talis corporis habitus. Allio veſcentes Orientales, hircum olent. Venenatis herbis paſta puella, Alexandrum inficere potuit. Purgantibus uſa nutrix,lac purgativum exhibet. Rosmarino,thymo,aliisq; odoratis herbis paſtæ oves in Provincia Narbonenſi ſapidiſſimas carnes nobis exhibuerunt. Infinita in eam rem exempla ſuppetunt. Herbas deniq; ex terræ viſceribus imprægnari tam notum, qvam olim Martis lucus. Hinc uvæ Aurelianenſes ex ſulphureo ſolo infames cum ſucco ſuo ex menſa Regia exſulant. Vinum qvoq; Alſaticum glebæ ſuæ gravitate noxium calculoſos efficit. Ne plura exempla afferam, ſufficit,qvia de mineralibus ſermo eſt,*Pechlini*,nuperi de Purgantib9 Scriptoris facundi,obſervatio,qvi ex relatione *Nicolai du Pont* Medici Colonienſis ſcribit oſtentatam fuiſſe Lugduni Batavorum arboris particulam vivo obſitam Mercurio: Poſſe qvoq; peſtilentem afflari auram à metallicis partibus ex eo conſtat,qvod in Polonia in graminum radices irrepere vivum *M*ercurium teſtetur *Beguinus*, & in Dalmatia arborum truncis inſtillatum mobile metallum oculorum ſe judicio agnoviſſe teſtentur Chymici. Simile qvid in Norwagia metallis fecunda pati poteſt gramen Oſſifragum,ut non tam oſſa pecudum,qvam nervi,qvibus Mercurius vivus inimicus eſt, afficiantur, tendinesq;contrahantur. Sunt,fateor,etiam ex Vegetabilium claſſe, qvæ oſſa emolliunt, folia nempe Cicutæ veſcentibus eapropter exitioſæ. Hinc pro callo oſſis emolliendo tale remedium proponit *Chalmeteus* l. IV. Enchirid.Chirurg.c.1. R. Fol. Cicut. M. iiij. f. Decoct. pro fotu. Folia terantur cum axungia ſuilla vel gallinacea, f. Cataplasma poſt fotum applicandum. An verò oſſa pecudum ab eſu graminis Oſſifragi ita emolliantur ut fragilia ſint, ſicut narrat *Reichbornius*

nius

nius, vel potius nervi debilitentur, qvod vero ſit mihi ſimilius, & ſuſpicatur qvoq; Experientiſſimus noſter *D. Simon Paulli*, accuratiorum relationes, qvas ex Norwegia exſpectamus edocebunt. De his aliisq; ad Oſſifragum gramen ſpectantibus dum ſollicitè cogitaremus, ecce veriorem graminis hiſtoriam Bergis Norwegorum ad Ampliſſimum Virum Dn. *Rótlınum*, in Collegio Commerciorum Aſſeſſorem benè meritum, Hafniam tranſmiſit Excellentiſſimus Medicus *D. Joh. Frid. Treublerus*, Amicus noſter, cujus Viri in Re *Medica* verſatiſſimi adeoq; fide pleni relationem hic ſubjungam, ut ab omnibus intelligatur, latina conſvetudine donatam:

*M*itto una caulem graminis deſiderati in fruſta diſſectum, ut anguſtia Epiſtolæ caperetur, qvod ruſtici noſtri (qvorum non paucos hac de re examinavi) Sterregræs / flores flavos jam amiſit, plenum ſeminibus adhuc tamen immaturis. Locis paludoſis & humidis creſcit inter alia dumeta prope omnes villas colonorum. Primum gramen eſt, qvod vere prodit, unde avida ſunt pecora ad decerpendum, qvamprimum verò alia gramina copioſius prodierint, hoc gramen averſantur, forſan propter caulem duriuſculum. Ex eſu hujus pecora malè habent, macie confecta, ſpina dorſi extra protuberante, (unde ruſtici dicunt, qvod dorſum ſit fractum,) pedibus oſſibusq; debilibus, ut ægerrimè incedere qveant. Quod autem prorſus mollia fiant oſſa, vix fieri poteſt, alioqvin omnia animalia perirent, & humi poſternerentur. Pro Antidoto ruſtici ſemper habent exſiccata oſſa in promtu, qvæ qvotannis conſervant ad hunc uſum, qvando carne prius abraſa uſi ſunt, eadem qvoq; oſſa in plateis & ædibus colligunt, qvæ exſiccata in parva fruſta confringunt, & mox ab animalibus magno appetitu in minima dentibus comminuta devorantur, unde qvaſi ſalivatio ſubſeqvitur,

multumq; aqvæ ex ore profluit, ut ſtatim melius habeant pecora, & prorſus convaleſcant. Aliqvi pro remedio in Pharmacopoliis emunt Radicem Tormentillæ; pleriq; tamen & pene omnes oſſibus acquieſcunt. Videtur (qvia ruſtici rationem nullam dare ſciunt) qvod pecora plerumq; primo Vere, terra adhuc humoribus nimiis fœta, ex hoc gramine præcoci tantam in ſe humiditatem ſuperfluam ſorbeant & devorent, qvæ deinde per oſſa ex ſiccari debet. Unicuiq; tamen ſuum relinquo judicium. Ad ſatisfaciendum curioſorum animo, gramen hoc in particula terræ, in qva creſcit, ſervavi, & in vaſe collocari juſſi, idq; juveni cuidam Piſtori Jano Danielis tradidi, cujus navicula in portu medio milliari hinc diſſito hæret Hafniam cogitans, adjunxiq; particulam graminis ipſius in charta conſignatam, ut petitioni ſatisfacerem.

Tantum de gramine ad Amicum laudatum perſcripſit Dn. *Treublerus*, magna cum fama medicam Artem Bergis exercens, ut plenam ex illo graminis Oſſifragi hiſtoriam jam habeamus, cui nihil addi poteſt, niſi uberior ſubterraneorum inveſtigatio, ut de mercurio vel plumbo forſan latente, certiores ſimus. Ex ſalivatione ſubſeqvente ſuſpicionem ſuam de Mercurio confirmari credit *D. Simon Paulli*. Quam tamen nimiæ graminis devorati humiditati aſcribit *D. Treublerus*, per oſſa exſiccatæ. Sola qvidem humiditas herbæ iſta ſymptomata inducere non videtur, qvæ patiuntur pecora, niſi alia maligna qvalitas adjungatur ex qvocunq; principio derivanda, qvod dies docebit. Figurā graminis integram confeci ex fruſtis à *Treublero* miſſis, & ex aliis non ita pridem mihi à *Cl. D. Borrichio* communicatis, accuratiorem daturus cum ex condicto *D. Treublerus* vas miſerit integra herba terræ ſuæ immeraa conſpicuum.

Idem D. *Treublerus* XIV Octobr. 1673 hæc porrò ad ami-

micum laudatum ſcripſit; De gramine hoc tantum reſtat ut dicam, copioſum in omnibus villis reperiri, mihiq; affuiſſe duos Chirurgos cum plantam hanc in menſa mea repoſuiſſem, qvi exiſtimabant eſſe Centaurium minus, affirmabantq; diu pro iſta herba ſe in uſum ſuum traxiſſe nec exinde qvidqvam mali profluxiſſe. Unde non video ex gramine vel herba provenire damnum, ſed ex humiditate, ſicut antea dictum.

XXXXIV.

De Flatu per penem emiſſo, & Cordis pulſu in dextris.

G*Eorgius Wolffgangius Wedel* Medicus Ducalis Saxoniæ in Gotha, nuperq; in *A*cademia Jenenſi Magno Rolfinccio deſtinatus ſucceſſor, Vir inuſitatæ doctrinæ, cum non ita pridem commercia literarum mecum amicè inſtitueret gratiſſimo officio & prolixa humanitate, obſervationes qvasdam ſubmiſit, qvibus Epiſtolas illuſtravit, Lectorum Curioſorum lectione non indignas. Aliqvas ex illis hic publicè recitabo.

Eſt Gothæ Vir primarius, qvi colicâ aliqvoties per annum affligitur cum βορβορυγμοῖς, tenſione abdominis, doloribus circa umbilicum, & flatus tunc, qvod peculiare eſt, per penem qvaſi ſolenni & conſvetâ excernuntur viâ, ſæpe cum ſæpe ſine urina. Olim adſuetus eſt, retinere diutius Urinam, ut qvosvis etiam commoratione hac, ſi velit, inter pocula vincere poſſit. Trahi huc poſſet locus *Hippocr.* l. 6 Epid. de flatibus in coitu emiſſis, licet alio ſenſu.

Cor dextro in latere pulſare manibus meis ultra centies ſenſi in typographo.

Ad

Ad qvas obſervationes ita Viro Clariſſimo reſpondi: Hiſtoria Viri iſtius primarii, qvi per penem ſolenni & conſveta via flatus excernit, rarioribus eſt accenſenda, qvanqvam nec ratione nec exemplis aliis careat. Ex utero enim per naturam muliebrem flatus proruiſſe obſervatum *Salmutho* Cent. 2. c. 57. ſimile exemplum memini annotaſſe me in *Hiſtoriis Rarioribus* de Muliere Hafnienſi primæ notæ. Et nuper aliam vidi de eadem re conqverentem. Cur de Virilibus membris dubitamus? ſed dubium eſt, an ex veſica, vel teſtibus vaſiſq; aliis generationi inſervientibus, qvi prorupiſſe narrantur flatus, effluxerint. Non diu deliberarem, teſtes vicinaq; vaſa incuſare. Ex flatibus enim Priapiſmus oritur, nervis genitalibus tenſis. Iisdem teſtes diſtenduntur nonnunqvam in Hernia. Imò inflammantur. Cui malo remedium à tonſore Piſano communicatum proponit *Fallopius* De Tumor. c. 31. Nec omni culpa abſolvi poteſt veſica. Cum ſero enim flatus miſti à renibus deſcendunt, imò huc ex venoſo vel arterioſo genere. Locus ex *Hippocrate* l. VI. Epid. ſect. 3. illuſtrat ſuſceptam obſervationem. Quanqvam ex *Galeni* Commento, hanc vocem, προσόδοισιν, omnes ferè de coitu cum muliere intelligant in Arceſilao, qvemadmodum & eam vocem ἀποψοφέειν, de emittendis per inferius guttur flatibus: Tamen de pene qvoq; explicari poſſe ſtrepitum illum, ex eodem *Galenio* liqvet, qvi *Ariſtoteli* conſentit in Problemate, Cur melancholici libidinoſi ſint, qvia ſcilicet ſpiritu abundant: ſemen qvippe ſpiritus eſſe excretionem. Vel, ſicut ego interpretor, cum ſemine flatus excerni, unde ſublevantur evacuato flatu qvi rugitus abdominis excitat. Certè acceſſus illos, ſicut vertunt alii interpretes interq; eos *Paulus Craſſus*, ex veterum mente *Foëſius* de mulieribus congreſſibus in verſione ſua exponit, & ſtrepitum illum, crepitum vocat ſine partis ullius de-

cer.

terminatione. Similis igitur prorſus eſt Vir Tuus primarius Arceſilao Hippocratico. Utriq; tumet venter flatibus diſtentum. Uterq; eadem per penem via liberatur. De illo in Perintho, cujus *Hippocrates* Sect. 2. mentionem facit, cui qvid ſimile ſemini excernebatur, qvod neq; flatu neq; ſtercore multo evacuabatur, cogitare vel ideò poſſes, qvod *Valleſio* interprete, utraq; via & per lotium & per alvum ſimile illud ſemini excerni potuerit. Sed dubia non tango. Certum eſt experientia apud *Schenckium*, fuiſſe nonnullos, qvi per penem pederent. Da veniam verbis non ſatis urbanis.

Typographo veſtro, cui in dextro latere cor pulſat, inverſum eſſe cordis apicem ſuſpicor, an verò ſiniſtra manu pro dextra utatur, apud præſentem exqvires. An vaſa qvoq; cordis inverſa ſint, nemo ante fata divinaverit. Quia de his loqvimur, mirari ſubit vaſorum κατ' ἴξιν conſenſum in variis morborum generibus illorumq; curationibus conſpicuum. Non ita pridem uxor amici mei febre continua detenta, ſiniſtro latere toto adeò incaluit, ut manum tangentium ferè combureret, frigido latere dextro, cui demum calor conſvetus rediit exhibito ſudoriferò. Multa ſimilia cottidie obſervamus, qvæ ſententiam ſuſpendunt.

De Dyſenteria, Impotentia & Procidentia Uteri, Ex alia Epiſtola *D. D. Wedelii*, ad meam priorem ſcripta.

Circa Virum flatus è pene emittentem hoc ſolum adhuc addo, qvod ſæpiſſimè id ipſi eveniat, adeoq; flatibus in abdomine etiam infeſtetur, ut niſi ſingulo mane aliqvid cibi capiat, ſentiat illos augeri, & moleſtiam ſibi creari majorem.

De Typographo, qvi jam Altenburgi Miſniæ degit certò novi, illum eſſe ambidextrum. Non nemo arbitratus eſt illum geminum poſſidere cor, cui vix aſſentior, probabiliorem arbitratus Tuum ϛοχασμὸν, inverſum ſcilicet eſſe cordis apicem. Cæteroqvin verum eſt, multa ſæpiſſimè in praxi occurrere, qvæ explicationē ex doctrina circulationis vix admittunt, ſive ea ſit judicii noſtri infirmitas, ſive naturæ luſus.

Lubet meminiſſe Dyſenteriæ indolentis, qvo ipſo locus Hippocraticus l. 2. Epid. Com. 6. videtur illuſtrari poſſe.

Anno 1669 in plusqvam qvadringentis dyſentericis multa ab aliis non annotata obſervavi, & hoc peculiariter, qvod multi de nullo unqvam dolore usq; ad extremum halitum fuerint conqveſti, omnes verò hi mortui, nullus evaſit, ſeu malignitatis majoris, ſeu inteſtinorum gangrænoſa conſtitutione, ſenſum omnem excludente, abrepti. Vidi in eodem morbo ſingultus non lethales, vomitum cruentum conjunctum, evadente ægro, cum convulſionibus non mortuos, cum petechiis freqventiſſimè maritatum, gravidas, licet mediis & ultimis menſibus nullas eo mortuas; nonnullis circa mortem qvaſi aura ex auribus exire viſa eſt, taceo ructus ſupervenientes bonos, aliaq;.

Inter alias fœmina dyſenteria hac defungebatur, cui aliàs ordinarie menſes per alvum fluebant, ſummè cachectica, cauſata, ſe malè olim in partu tractatam, unde novâ viâ menſes eruperint, relicta veteri.

Cum circa has partes occupemur, bina in mentem veniunt, alterum in Viro, alterum in fœminâ obſervatum.

Textor 30 annourm eodem anno 69 cum ictero laboraret, hæmorrhoidibus, antea fluere non ſolitis, ſuccedentibus à morbo liberabatur, qvæ occaſione conjunx ipſius remedium petebat, ad tardam ſeminis excretionem, referebat enim,

nim, veniam præfata, ipſum ſibi permoleſtum eſſe in concubitu, & ſæpiſſimè extremam accerſere delaſſationem, nullâ, licet maximè urgeret, ſubſeqva ejaculatione, qvod cum per qvinq; annos duraſſet, in ſterili vivebant conjugio. Cum vero Vir ob pudorem recuſaret medelam, poſt hunc ipſum morbum interjecto qvodam tempore, poſt ingentem conatum exanſlavit ſuum munus, & filiæ Pater factus eſt. Hoc opponi poſſet deciſioni *Plateri* l.1. Obs. p.m. 275. qvem locum cum evolvo, alius ex ibidem ſeqvente obſervatione recordor. Eſt in vicinia paſtor, qvi pluribus Medicis & Theologis referendo qveſtus eſt, conjugi ipſius (qvam ex ſterili conjugio viduam duxit) adeò arctum exiguumq; pudendi orificium à natura obtigiſſe, ut vix ſtyli magnitudinem admittat, adeoq; omnem congreſſum maritalem penitus excludat, ſoli urinæ excretioni non denegato exitu.

Alterum qvod memorandum ſupra reſtabat; eſt, qvod mulieres hydropicæ pleræq; ſimul conqverantur de procidentia uteri. Inprimis duæ vetulæ ſummam inde patiebantur moleſtiam, ad mortem usq;. Eo ipſo dubium ſe offert ex recentiorum obſervatis, v. g. *Barbetti* in Praxi, &c. qvi ſcribunt, vulgò dictas uteri procidentias videri, non eſſe, veras ut plurimum, ſed aut flatulentum vel aliud qvid ſarcomati ſimile. Pro affirmativâ verò, ut pauca hæc ſubjungam, verè nempe uterum procidere poſſe uti certiſſimum aliàs eſt, ita notavi, poſt partum ipſum qvandoq; uteri ſe explicuiſſe globum, & propendiſſe, qvod nuperrimè in præfecti cujusdam uxore accidit, cui fomentis calidis iterum reponebatur. Deinde in hydropicâ altera memorata vidi propendens uteri corpus, qvantum ob vaſtiſſimam tumentis corporis molem licebat. Mitto obſervationes aliorum. Cum ergò à ſero illo copioſo intra abdomen præter naturam collecto neceſſario laxentur ligamenta uteri, videtur probabile eſſe, & laxari ab humore & protudi à copiâ & pondere eun-

S 2 dem

dem poſſe, ſicq; veram tunc dari poſſe in hydropicis procidentiam. Illud verò mirum eſt, qvod in vicino pago ædituì conjux, qvotiescunq; concepit (contra morem aliàs affectus) procidentiam aliqvalem uteri primis ingravidationis ſeptimanis experitur. hinc ſenſim is iterum contrahitur, & extra illum ſtatum nil tale patitur.

XXXXV.

Cyſtis piloſa intra muſculum bubulum reperta,

Oligeri Jacobæi.

MUlier qvædam in vico Hafnienſi, qvi à Chriſtiano Bernecow nomen traxit, emptam in macello carnem bubulam coxit, menſæq; ſuæ, circa cænandi tempus, impoſuit. Pars muſculi erat coxam inveſtientis. Maritus ejus oblatam ſibi portiunculam diſcindere neqvivit; obſtitit qvippe nodoſum qvid, aciem cultri eludens, Mulier autem fruſtulum idem diſſecuit, qvanqvam difficillimè, & pilos ſibi invicem implicitos intus deliteſcere deprehendit, qvorum alii membranæ intra muſculum cyſtidem peculiarem formanti adhæreſcere, alii ſoluti plurimis gyris conglobatum plexum formare videbantur. An verò ſoluti pili, cultor diſſecti fuerint, an, cum certam magnitudinem attigiſſent, e radicibus ſua ſponte exciderint, ut capillis interdum evenit, admodum incertum eſt. Teterrimus inde odor ædes invaſit, qvi, ſuffumigiis in caſſum ferè adhibitis, ultra 3 horæ quadrantes mephitin ſuam ſparſit. Res ad vicinos delata. Accurrerunt catervatim rei novitate exciti. Alii in omen rem inſolitam vertere, alii pro natura pugnare, alii infenſum Numen incuſare, alii alia divinare. Muliercula autem qvæ car-

carnem emerat,certum iræ Divinæ argumentum rata eſt, ob crines adſcititios qvibus fœminæ hodiernæ frontem obvallant. Quomodo intra muſculi ſubſtantiam interiorem cyſtis hæc formata ſit,certò divinare difficile eſt. Scio quidem in ventriculis eqvorum, boum,ovium,aliorumq; animalium pilos conglobatos ſæpiuſculè inveniri, nec cauſa concretionis eorum adeo obſcura eſt; beſtiæ enim cutim lambentes, congeriem pilorum madidæ lingvæ adhærentem deglutiunt qvi ſaliva mixti in globulos coeunt, & ventriculi accedente calore, nigricante teſtâ incruſtantur. Sed a tophis his animalium longè diſcrepat piloſus hujus muſculi glomus. Majorem inter hunc & meliceridum, ſteatomatum ac atheromatum cyſtides eſſe affinitatem exiſtimo. Quemadmodum enim peculiaris ibi formatur membrana materiam vel melleam vel gypſeâ vel pingvem tranſudans, ſic in ſphærica hac cyſtide peculiaris membrana per ſui poros pilos emittens obſervatur,nec alia differentia inter hanc & illas, niſi qvod per illarum poros exeuntes particulæ ſibi non adhæreant, particulæ verò per hujus poros eliminatæ ſibi invicem connexæ, & qvaſi compedibus vinctæ maneant. Rem totam accuratius inveſtigandam arcanioris naturæ ſecretariis relinqvo.

XXXXVI.

Ex variorum animalium ſectionibus hinc inde factis excerptæ obſervationes circa motum cordis, auricularumq; & venæ cavæ,

D. Nicolai Stenonis.

1. IN fele,cum periſtalticus inteſtinorum motus vaſorumq; bilariorum multi magniq; tumores diutius nos in ſui

examine detinuiſſent, ad cor revertentes qvieta omnia invenimus; ſed vix ter qvaterve digitis compreſſeram, cum illico & cordi ſuus & cavæ rediret motus, licet rarus admodum, ſed ſimul & admodum diſtinctus, adeo qvidem ut manifeſtè pateret in cava motum a parte tum ſuperiore tum inferiore incipientem circa cor deſinere.

2. In cane dum flatum ex arteria cœliaca in lymphatica hepatis deducere fruſtra conor, moritur animali mox aperiendo pectus cor flatu admodum turgens à pericardio libero & ſimul rediiſſe motum video.

3. Ad eundem finem præſentibus amicis aperueram hora qvarta pomeridiana canem, ubi cum in lympha eandem expertus fortunam re infecta eos dimiſiſſem & ab aliis amicis detentus hora ſexta redirem ad cadaver, cordis ventriculos admodum diſtentos vidi, qvos digitis tantillum agitando, moveri auriculam, ſimulq, vicinam auriculæ cordis partem manifeſtè contrahi obſervavi. Sed qvod maximè mirabar, ad ſubjectum hora octavo à cœna redux tumidum ſemel tangendo, ſæpius pulſare auriculam manifeſto deprehendi, id qvod ad horam usq; nonam repetitis vicibus eodem ſemper modo obſervavi.

4. In alio cane vidimus modò qvintam, modò ſeptimam qvamvis auriculæ micationem unum cordis motum excipere, circa arteriæ pulmonalis cum corde connexionem; in ipſo exortu poſt qvamlibet cordis contractionem oriebatur tunicæ extra carnem cordis protuberantia. qvieſcens cor, cum pungeretur circa dextrum ventriculum, micabat illico, immotum manens, ut cunq; alio in loco vellicaretur.

5. In cane vidi exſectum cordis mucronem digitis impoſitum ſive ungve, ſive cultro vellicaretur, conſtringere ſe, ita qvidem ut in ſe retractis lateribus digito de-

ci-

ciderct , ſed & mucronem eundem invertendo vidi itidem moveri.

6. Fœtum canis, poſtqvam è membranis exſectus aërem ante ætatem hauſtum repetitus cum eiulatibus ſæpius exſpiraſſet, aperto demum pectore, digitis impoſitum ita intorqvebam, ut & cordis pateret motus ex arteriæ ductus: vidiq; tenellum cor & transparens, cum à baſi receſſiſſet mucro rubere, cum ad baſin accederet mucro carnis exſuccæ inſtar albere, vicina arteria ſangvinem non tumore tantùm, ſed & colore manifeſtante, qvi ob factum in vicinia vulnus illico effluxit. Initio ad qvemlibet auriculæ ictum bis micabat cor, ſed inde non niſi ſecundum qvemlibet auriculæ pulſum unicus cordis motus excipiebat. Exſectum inde cor, & manuum calore fotum etiamſi vicies & ultra ab omni latere acu transfoderem, ſuum nihilominus ad longum tempus continuavit motum.

7. In cuniculis anteqvam ad motum progrediar, de ductu vaſorum, qvorum ſæpius futura mentio eſt, ſciendum; cavæ ramos tres eſſe, inferiorem unum diaphragma penetrantem; ſuperiores duos, alterum recta in dextro latere aſcendenté, alterum qvi a dextro trunco juxta baſin cordis transverſim ſiniſtrorſum fertur, inde in ſiniſtro latere aſſurgentem. His præmiſſis qvæ motum ſpectabant fuere ſeqventia. Corde cum auriculis qvieſcente vidi cavam ſuperiorem motum ſuum continuare etiam reſciſſo cordis mucrone, etiam exhauſto qvi in illa erat, ſangvine modò novus ſuccederet, etiam frigidis ad tactum omnibus, jam tertia poſt cœptam ſectionem hora, ſed et anteqvam obrigeſceret cor obſervavi varium in illo motum prout digitis variè comprimeretur.

8. In alio vidi cavæ partem auriculæ annexam interdum

dum qvinqvies, non raro ſexies pulſare, anteqvam vel ſemel moveretur auricula.

9. In cuniculo fœmina præſentibus clariſſimis viris Dn. Sylvio & Dn. van Horne circa An: 1662 menſe Auguſt: diſſecta varia præſertim auricularum & cavæ motum ſpectantia fuere obſervata. Parcius & lentius micante dextra auricula patuit tandem motus cavæ & in dextro & in ſiniſtro ramo ubi poſt binas tresve cavæ pulſationes ſemel moveba- tur auricula, modo tamen non ſemper eodem, interdē enim in limbo auriculæ ab inferiori angulo verſus ſuperiorem ſerpebat motus, interdum contraria plane ratione à ſuperiore angulo ad inferiorem idem limbus videbatur concuti, nonnunqvam limbo plano qvieſcente in medio qvaſi plano auriculæ qvædam erat contractio (Etiam in corde columbæ vidi motum ab uno auriculæ angulo incipientem ad oppoſitum pergere) Ligatis dein' tribus cavæ ramis, & omni qvi ligaturam intra in cava auriculaq; & dextro ventriculo erat, ſangvine educto per foramen exiguum in fundo dextri ventriculi parvula acu factum, ſimul omnis ceſſavit motus, ut emortua omnia dixiſſes. Sed non diu duravit hæc qvies, qvandoqvidem novus ex venis cordis egurgitans ſangvis cavæ in ſe collapſas tunicas tantillum diſtendens novum ſed exiguum nec niſi in ſola cava conſpicuum motū produxerit qvi tamen cum remota vincula liberum ſangvini ad cor conceſſiſſent refluxum & cavæ & auriculis reſtitutus eſt integer. Circa ſextam veſpertinam aperueram cuniculum, & poſt mediam nonam cum ipſa etiam vivere deſiiſſet auricula, vixit adhuc cava: nec idem experimentum præſentibus aliis amicis repetenti ſucceſſum denegavit. Educto enim per idem cordis vulnus ſangvine iterum admiſſo, ad ſolitum rediit motum, & id qvidem modo peculiari, namq; in ipſo angulo, ubi ſuperiores cavæ rami cum inferiori concurrunt,

&

& qvidem præcipuè in ejusdem anguli latere ſiniſtro pulſus obſervabatur ab omni reliqvarum partium motu omnino diſtinctus: ad ſecundum qvemlibet hujus anguli ictum ſemel ramus tum dexter tum ſiniſter movebatur. Sed & in dextro ramo jam langveſcente videbatur motus inde incipere, ubi pericardium perforat, & verſus cor continuari.

10. In cuniculi fœtibus ex utero extractis notavi cor poſt contractionem fieri longius, & ſi commodo ſitu teneatur, manifeſte patere, cum longius fit, proprio pondere concidere; pro ut enim variaveris ſitum ita verſus diverſa latera labitur. Corde ita collapſo primo pulſant auriculæ, inde momento qvaſi conus cordis anteriora verſus ſurſum elevatur, dextra ventriculus intumeſcens brevior fit, totum cor ad contactum durius, & mox pulmonalis arteria viſa intumeſcere: reſectus conus non pulſavit. Reſecto dextro pulſavit nihilominus ſiniſter: reſectis auriculis & arteriis, in manu pulſavit ipſum cor cum vellicaretur; cum movetur auricula præſertim ſiniſtra, in medio ejus plano depreſſio manifeſta eſt.

11. In cervo aqvatico juniori de arbore nobis præſentibus è nido ſuo excuſſo cum circa ſecundam ab apertione horâ inciperet langveſcere cordis motus, manifeſtè ab illo diſtingvi poterant ut auricularum ita & cavæ micationes: omnes tres motus etiâ tempore a ſe invicem diſtincti; corde verò tandê qvieſcente pars auriculæ proxima venæ cavæ diu ſupervixit, donec & auricula omnino immota ſola pulſaret cava infra cor duos a ſe invicem plane diſtinctos exhibens motus qvorum alter in parte remotiore exterius conſpiciebatur, alter interiori latere in parte cordi proxima, ſed qvod mirabar maxime nec in alio inde ſubjecto licuit obſervare,

id erat, qvod reſecto cordis ventriculo dextro omniq; exhauſto ſanguine permanſerit nihilominus in ipſis venæ tunicis jam penitus in ſe callapſis motus, qvo fibrarum transverſarum una poſt alteram aliqvantulum elevabatur, filum ſuper venā transverſim ductum referens, idq; cor verſus pergendo, qvi motus ſecunda pomeridiana nedum ceſſaverat, cum tamen ante meridiem horâ nonâ ſectionem incepiſſem.

12. Gallinæ ſectio præter alia ſatis egregia, qvædam etiam cordis motum ſpectantia exhibuit hoc loco non reticenda. Nam ut qvæ de cordis auricularumq; motu ſatis ſunt vulgaria, omittam, non modò cavæ tum inferioris uterq; ramus, tum ſuperioris ea pars qvæ ad baſin cordis transverſim dextrorſum fertur diu movebatur qvam diſtinctiſſime, ſed & qvæ per ipſam cordis longitudinem a cono baſin verſus ferebantur, venæ tam clarum motus ſui edebant indicium ut etiam tunicæ concuſſio eo loco videretur incipere, qvo conum verſus radiculas ſpargit & inde ad baſin usq; cordis continuari.

13. Cor pulli ex ovo ſeptima die ab incubationis initio extracti ab omnibus vaſis liberatum diu in manu mea pulſabat, inde mortui inſtar qvieſcens oris anhelitu in vitam iterum revocabatur, id qvod ſœpius in eodem corde ſucceſſit.

14. In alio pullo cum poſt diuturniorem in reliqvis partibus moram ad cor tardius redirem, totum corpus calida manu fovendo & ſimul cordi tepidum digitum admovendo priſtinum motum illi reſtitui. Inde iterum mortuum dum ex hepate novum ſangvinem eò propellerem ſecundò in vitam revocavi. Similiter & alterius mortuo jam cordi vitalem ignem fotu digiti reſtitui. Sed & junioris cuniculi emortuum cor digiti calore ad ſe reverſum ultra

cen-

centies ſponte micare obſervavi.

Ex dictis colligitur 1. motum intermiſſum redire ad vellicationem ſive a re ſolida, ut acu, cultro, ungve, ſive a ſangvinis vel halitibus vel dilatatione.

2. Motum non eſſe totius ſubſtantiæ, ſed ſingularum fibrarum, nec tantum fibrarum integrarum ſed & utroq; extremo carentium.

3. Fibras non toto ductu ſimul, ſed ſenſim per partes contrahi incipiendo ab uno extremo & verſus alterum continuando, id qvod & in periſtaltico inteſtinorum motu conſpicitur. Poſſent inde & alia concludi, qvæ fuſius exponentur ſi Deus me patietur abſolvere, qvæ de corde olim cœperam. Licebit interea aliis experiri qvantum dabitur progredi in motus animalis modo & cauſa inveſtigandis. *Mihi* validiſſimum argumentum ad humani ingenii arrogantiam conculcandam porrigit 1. qvod hactenus tot ſæculorum labore & ſpeculatione nihil circa motus animalis veram cauſam & modum detexerint philoſophi; 2. qvod qvi de illa materia ſententiam ſuam magna cum autoritate pronuntiaverunt, omnes falſa nobis dogmata pro demonſtrationibus venditarunt: abſit plenam omnium expoſitionem promitterem; Deo tamen gratiæ debentur, qvi ſaltem errantium falſitatem omnibus evidentem reddidit. Prudenter olim ille:

Virtus eſt vitium fugere & ſapientia prima
Stultitia caruiſſe.

XXXXVII.

De lumbricis latis, & cucurbitinis.

D. Olai Borrichii Profeſſoris Regii.

URbanus Carelius, Juvenis XXVI annorum, ſed bulimos, de vagis dorſi, & inteſtinorum doloribus conqveſtus, inprimis de frigore naſi, qvem proximo triduo ſideratum iri, caſurumq; aſſeveranter juravit, ut erat triſtis & melancholici ſpiritûs, epotâ, juſſu meo, juſtâ doſi diacathôlici ex diaphœnici aqvis convenientibus remiſtâ, lūbrici lati fruſta excrevit duo, longa pedes XXIV, viventia, ut ille teſtabatur, cùm prodirent, ſed ad me delata ſine ullis vitæ indiciis; qvæ dum accuratiùs intueor, nonnulla deprehendo, minùs forſan aliis obſervata. Inciſuræ lumbrici, qvæ creberrimæ, non rectam lineam conſtituebant, qvales ferè *Sennerto* & *Tulpio* delineantur, ſed crenis innumeris findebantur denticulatæ. Per medium dorſi non decurrebat faſcia nodis contiguis diſtincta, ut glyptes *Sennerti* figuravit, ſed in ſingularum inciſurarum medio puncta qvædam apparebant, jam tria, ut *Tulpii* figuræ placet, jam plura, nonnunqvam eadem ſexangula, & ſemper liqvore craſſiuſculo plena, qvi primo qvidem die albicans lactis inſtar, poſtea in colorem ſangvinis æmulum mutabatur. Corpus ipſum lumbrici jam latius, & non tantùm medio dorſi punctis ejusmodi interſtinctum, ſed & ad latera minoribus; jam anguſtiis & omnibus punctis deſtitutum; verbo, totum cucurbitinum, ut ſuſpicari forſan non alienum ſit, cucurbitinos illos vermes partes eſſe lumbrici lati, videriq; tantùm genus aliud, qvod è reliqvo lumbrici lati corpore abrupti faciem aliam intuentibus præbeant. Sed qvod in hoc juvene mirum, non illa

tan-

tantùm vice ſimilia fruſta per ſeceſſum rejecit, ſed toto anno jam longiora, jam breviora, qvoties idem pharmacum propinabatur (propinatum verò fuit propemodum qvadragies) nec adhuc finis eſt, ut adeoq; ad hodiernum diem excreverit octingentorum & ultra pedum lumbricum, ſi omnia fruſta (qvorum apud me vel ducenti pedes aſſervantur) numerentur ſollicitè, nullo adhuc capite ſpectato. Nec prodiiſſe hactenus argumento eſt, qvòd æger ſemper abrumpi ſibi extrema ejus fateatur, nec unqvam finem ſenſerit. Tentavi mercurio dulci, aliisq;, qvæ rotundis & aſcaridibus fructuoſè opponimus, hoſtem expellere, ſed fruſtra, nullis enim hactenus obediit, niſi purgantibus. Idem mihi obſervatum in cereviſiarii uxore, idem in generoſâ fœminâ Holſaticâ, cujus tamen lumbrici lati fruſta ejusdem ubiq; latitudinis viſa ſunt, ſed puncta lateralia hîc alterna tantùm internodia diſtingvebant, nec ampliùs puncta erant, ut in juvene, ſed curtæ lineolæ, ita ludit etiam natura in erubeſcendis humanorum viſcerum abortibus. Noviſſimè poſt amarorum uſum liberalem ceſſavit bulimia, nec ampliùs veſtigia lumbricorum apparent.

XXXXVIII.

Aci marini anatome.

D. Olai Borrichii.

PIſcis, qvi Græcis μελόνη, ῥαφὶς, & αὐλωνίας, Latinis *acus*, Plinio etiam *aculeatus*, non incommodè deſcriptus eſt diligentiſſimo *Rondeletio* l. VII. de piſcib. c. III. Eſt tamen qvod adjiciam, præſertim circa interiorem ejus fabricam. Freqvens id genus in mari noſtro Balthico, qvod menſis ci-

vium non rarò inſertur. In cujus viſceribus hæc potiſſimùm viſa mihi ſunt digna relatu.

1. Aperto ventre non niſi unus continuus inteſtini, ejusq́; ampli ductꝰ obſervatus eſt, nullis gyris, aut voluminibus inflexus; nullum inter ſtomachum & inteſtina alia diſcrimen, niſi qvod parte ſuperiori ductus paulo eſſet capacior.

2. Ad latera inteſtini hujus, in aco fœminâ ova jacebant utrinq;, membranis ſuis involuta, infinita numero. In maſculo eodem modo inteſtinum utrinq; cingebant lactes.

3. Sub inteſtino hoc veſica protendebatur à branchiis ad usq; podicem extenſa, & albis qvibusdam lineamentis qvaſi pyramidalibus hinc inde inſcripta. Hujus beneficio jam attollit ſe piſcis, jam demittit, jam natat pro arbitrio, incluſo aëre variè gubernato.

4. Sub longâ illa veſicâ ſpectati renes, & illi à capite ad anum extenſi, coloris obſcurioris per qvorum medium grande vas ſangvineum ferebatur.

5. Hepar pro animalis magnitudine ſatis grande, ſed molliuſculum, cui annexa veſica fellea bile viridi ad drachmam dimidiam referta.

6. A veſicâ fellis per unum hepatis latus ſparſa erant *vaſcula* innumera *ſcintillantia*, ſed minuta. Dixiſſes fila auro, argentoq́; nitentia. His ſimilis color hinc inde in oculis & capite piſcium deprehenditur, in vaſis hepatis nemo hactenus, opinor, obſervavit. Hæc ipſa vaſa nitidiora erant in fœminâ, in muſculo obſcuriora.

7. Cor veſiculâ felleâ triplo minus, ſed firmum & pæne triangulare, unico tantum ſinu, eoq́; in medio donatum. Ad ſuperiora cordis album qvoddam, durumq; corpus notatum, figurâ nonnihil accedens ad pyramidem, qvod principium eſſe arteriæ magnæ poſtea compertum eſt.

8. Lien

8. Lien propemodum triangularis, & carne, qvàm hepar, ſolidiore.

9. In collo non niſi tria branchiarum paria (cùm qvatuor agnoſcat *Rondeletius*) ad inferiorem earundem partem tubercula qvatuor oblonga, dura, ſpinoſa, denticulata, referentia non ineptè qvatuor illos ſeminum folliculos, qvos in cynogloſſâ matureſcente notamus, niſi qvod hic nihil in medio protuberet.

10. Lingva minuta & oſſea, ſed maxilla utraq; fœminæ dentibus armata exiguis, maſculo præter hos dentes, etiam aliæ ſeries natæ erant, ſed minutæ.

11. Oculi grandes, humor cryſtallinus ad oculorum ſidem prorſus rotundus. Per corpus ſparſæ hinc inde ſqvammæ, ſed neqvaqvam contiguæ, in qvarum uno margine intenſa viriditas, in reliqvo ſqvammarum corpore nulla.

12. Spina dorſi viridis, ſed epiphyſes oſſeæ & coſtæ longè viridiores; qvæſita ratio ſiſtendi viriditatem illam in liqvore, ſed incaſſum; admota menſtrua acida, ſalſa, acria, lixiva nihil offecere. Solus vini ſpiritus purgatiſſimus tincturam elicuit, non tamen viridem, ſed flaveam, pereunte inter operandum colore oſſium nativo.

XXXXIX.
Abortus humanus examinatus.
D. Olai Borrichii.

HOnorata civis ſeptimâ circiter à conceptu hebdomade abortum paſſa, duas edidit maſſas informes, alteram ovi ſimilitudine, placentæ alteram. Ovum illud gallinaceo majus, deprehenſum mihi fuit conſtare exteriùs qvidem rudi placentâ, qvæ cæteris locis anguſtior & tenuior, circa apicem

cem verò ſesqvidigitum craſſa, intra qvam chorion latebat naturali non admodum diſſimile. Huic interius adhærebat amnion firmiter admodum, & in illo infantis loco duæ hydatides, altera pyramidem referens, altera farcimẽ longiuſculũ. Per porrectum illud farcimen vas ſangvineum interiùs ferebatur tenui mucilagine tectum, vaſis umbilicalis nomine haud dubiè cenſendum. Et hîc qvidem verè abortus.

Sed una cum maſſâ illâ prodiit & alia (ut natura hic gemellos meditata videatur) placentæ rudiori ſimilis, cujus appendicem, cùm ſtudioſiùs contemplarer, notavi infantulum eſſe, in ſua membra contractum, & avellanâ vix majorem, in qvo hæc obſervata:

1. Caput reliqvo corpuſculo craſſius, tertiam partem longitudinis implebat.

2. Oculi conſpicui, qvorum centrum albidum, circulus exterior ater. Diſtantia inter oculos æqvabat fere duplicatum oculi diametrum.

3. Lingva manifeſtè in hiatu oris ſpectata albens & rotundior. Supra lingvam cavitas angulum formans, palati ſuperioris limbum referebat, extra qvem labiorum veſtigium; narium verò aperturæ labiis velut continuatæ ſummum oculorum marginem attingebant.

4. Cranium, coſtæ, vertebræ non oſſeæ, non cartilagineæ, ſed ex mucilagine flexili conſtabant. Inprimis elegantiâ ſe ſe commendabant coſtæ fila tenuia albentia repræſentantes.

5. Pars cranii ſupra oculos admodum elevata. In dextro latere coſtæ manifeſtiores, qvàm in ſiniſtro. Pedis etiam ſiniſtri & manùs ejusdem lateris viſa rudimenta, in dextris forſan hæc diſcerpſerat obſtetricis incuria.

6. Vertebræ, qvò longiùs recedebant à capite hoc reddebantur anguſtiores. Viſcera interiora adeo confuſa, ut nihil admodum diſtingvi poſſet. Ex-

Exceperam poſtea totum embryonem vitro, affuſoq; vini ſpiritu conſervare deſtinaveram, ſed poſtridie cùm audiſſet mater infantulum adfuiſſe, maritum miſit, qvi denunciaret, inſtare ſibi perpetuas moleſtias, & inqvietudines nocturnas, niſi ſepeliretur, redderem proinde minutum pignus, nec qvietem genitrici inviderem. Ego præfatus anilia eſſe ejusmodi obſtetricum commenta, reddidi tandem depoſitum, cùm neqvirem extorqvere ſuperſtitionem.

L.

Vertebræ piſcium ad os ſacrum hominis excretæ.

D. Olai Borrichii.

LAurentio Weſtergardo, viro triginta annorum, cæterà ſano & robuſto jam aliqvandiu qvotannis circa ſolennia D. Martini dolores oboriuntur circa lumborum regionem & os ſacrum intenſiſſimi, qvorum non ante finis eſt, qvàm cutis ſe paullo ſupra os coccygis largo ulcere aperiat, & tria qvatuórve oſſicula heterogenea excludat. Ex eo qvies, & ſanitas anni reliqvo ſuccedit, recurrente iterum malo propemodum circa ſtatum illud tempus anno ſeqvente. Sed qvod inſolens admodum, à qvinq; jam annis oſſicula illa nullum cum oſſibus humanis commercium aut ſimilitudinem oſtenderunt, nonnulla vertebris luciorum acutis ſimillima, alia unco acutiſſimo & ſolidiſſimo hamata, crederes aculeos eſſe rajæ caudæ exemptos, ſuperiori demum anno frûſtum pæne qvadratum ſpongioſi oſſis per idem foramen excrevit. Is nihilominus jam iterum vegetus, valensq; negotia ſua adminiſtrat, ſui ad illum usq; temporis articulum ſecurus. Æſtimabam initio malum illud eſſe, qvod Italis ſatis

 fre-

freqvens, mihi Hafniæ non niſi ſemel conſpectum, *ſpinam ventoſam* appellant, de qvo affectu conſulendus in Medico-Chirurg. Obſerv. *Petrus de Marchettis*; ſed re ſollicitè expenſâ, accuratiſſima illa oſſiculorum excretorum conformatio parum abeſt, qvin perſvadeat honeſtum illum virum ex maleferiatis Canidiæ alicujus incantantis artibus in malum illud pertinax & inſvetum incidiſſe. Neq; enim fraudem ſubeſſe res ipſa qvotannis cum incredibili aliqvot dierum cruciatu loqvitur, & ſunt in promptu oſſicula iſtæc, qvæ mihi æger ipſe qverulus obtulit, Ampl. D. *Th. Bartholino* & aliis apud me etiam ſpectata.

LI.

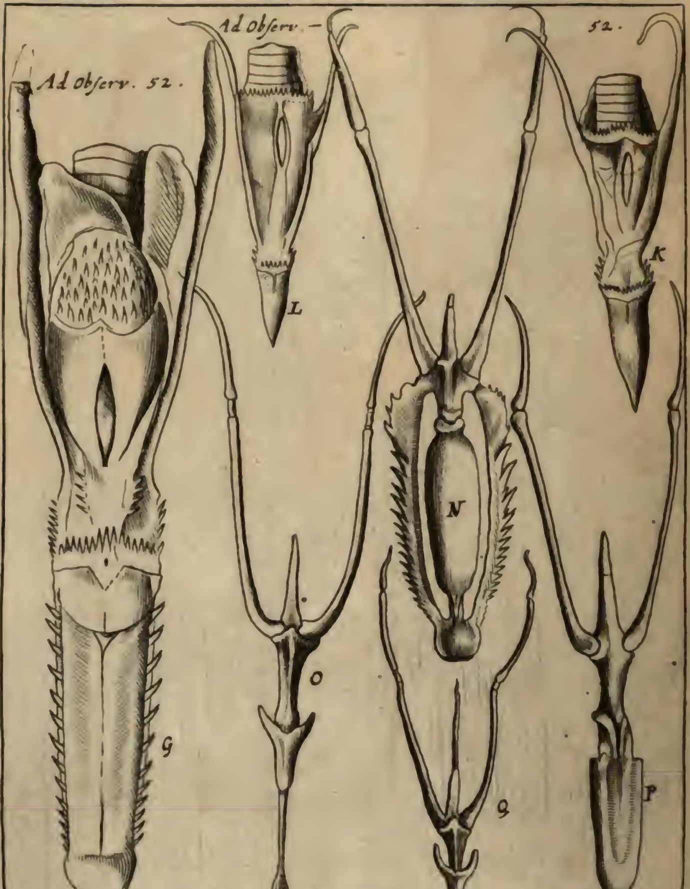
Urina circa os ſacrum exiens.

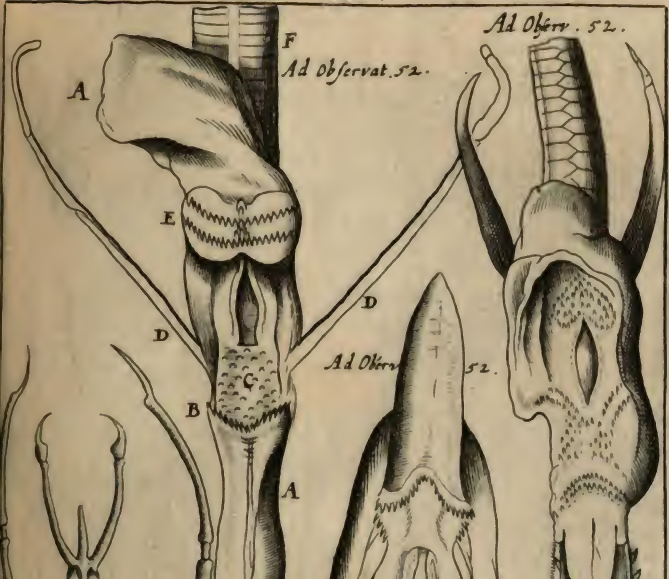
D. Olai Borrichii.

HEnricus Creutzfeldt, Medicinæ candidatus Germanus, jam diu auditor meus induſtrius, ex antiqvâ vertebrarum dorſi luxatione & gibbo per intervalla valetudinis afflictæ fuit, doloribus potiſſimùm circa os ſacrum infeſtantibus, qvi ſuperioribus menſibus adeo invaluere, ut ferendis impar juſſerit locum affectum, & puris delitеſcentis indicia non obſcurè præ ſe ferentem per Chirurgum aperiri. Quo ex arte aperto profluxit mox purulenta materia copioſè, & ſimul cum illâ urina per vulnus erupit. Duravit ille urinæ fluxus per locum affectum aliqvandiu, donec ſuperveniens paulatim hydrops mandata fatorum exſeqveretur, & juvenem eruditum in rationes Libitinæ referret.

LII. Lingva

Ad Obſerv. 52.
Ad Obſerv. —
52.
L
K
N
O
G
Q
P

F
Ad Obſervat. 52.
Ad Obſerv. 52.
A
E
D
D
Ad Obſerv 52.
C
B
A
R
I
M
H
Gg

LII.

Lingva avium cum oſſe hyoide expenſa.

D. Olai Borrichii.

DUm in lingvâ aqvilæ contemplandâ hæreo, & miram ejus fabricam intueor, ſubiit & aliarum volucrum, qvæ forte ad manum erant, ſcrutari lingvas, & diſcrimen in his qvoq; à ſapientiſſimo Architecto conſtitutum expendere. Neq; his contentus abraſis etiam ſollicitè carnibus os hyoides volucrum, qvod in ſingulis non nihil diverſum eſt, conſiderare libuit. Diverſitatem illam oculis hîc ſubjicere viſum, ut curioſus lector ex intuitu facilius, qvàm longis verborum ambagibus rem colligat. A. lingva aqvilæ. B dentes in lingvâ Aqvilæ duriſſimi. C. pori in lingvâ aqvilæ aperti dentes inter & rimam laryngis. D. Os hyoides, E. dentes alii, ſed cartilaginei. F. Aſpera arteria.

G. Lingva anſeris dentibus in ambitu ſerrata.
H. Lingva gallinæ Africanæ.
I. Lingva anatis domeſticæ.
K. Lingva capi domeſtici.
L. Lingva gallinæ.
M. Os hyoides aqvilæ.
N. Os hyoides anſeris, cum extremitate lingvæ duriori.
O. Os hyoides gallinæ Africanæ, cum extremitate lingvæ cartilagineâ.
P. Os hyoides anatis domeſticæ.
Q. Os hyoides galli gallinacei.
R. Os hyoides pſittaci.

Neq; tantum in his partibus mirâ varietate ludit polydædalus naturæ artifex, ſed & vel maxime in labyrinthis aurium earundem, qvos vere inextricabiles nullus calamus ſa-

tis expreſſè figuraverit, cujus rei exemplum etiam in cornice volucrum contemptiſſima videmus, ut fateri neceſſe ſit, naturam nusqvam magis totam eſſe, qvàm in rebus noſtro judicio abjectiſſimis.

LIII.

Veſica fellea ad examen vocata,

D. Olai Borrichii.

D*Emocritus* olim in felle conſiderando verſabatur, ego & in fellis veſicâ: qvam cùm attentiùs intuor in genere bubulo, deprehendo qvatuor conſtare tunicis membranaceis. Sub extimâ ſive primâ deliteſcit copioſa pingvedo, & ſerpunt vaſa ſangvinea; conſeqvitur ſecunda & tertia, inter qvas nullum ſangvinei vaſis indicium oculis meis patuit, ut neq; inter tertiam & qvartam ſive intimam, & bili excipiendæ natam. Quarta hæc cæteris denſior, craſſiorq;, & illa nullis vaſis conſpicuis interſtincta, eo forſan magni artificis conſilio, nè ab acerrima bile eroderentur, & morbos ſtatim ab ortu inducerent. Et hæ qvidem tunicæ qvatuor ſolâ manuum ope, nullâ coctione prævia in conſpectum venere. Poſt levem autem in aqvâ ſalſâ coctionem extima tunica eodem vultu perduravit ſine incremento, ſimilis tunicæ allantoideæ; proxima illi non admodum diſſimilis, niſi qvod fibris qvibusdam toroſioribus diſtincta appareret. Tertia & qvarta, ut bili viciniſſimæ, triplo evaſere craſſiores, imitatæ non ampliùs membranas, ſed denſum, firmumq; & non pellucens corium, ut puncturas bilis, opinor, faciliùs ſuſtinerent. Neq; verò hæ tunicæ intimæ patiebantur ſe poſt coctụram in plures tenuari laminas, ſed propter inexplicabi-

bile, ut conjicio, fibrarum textum attenuantis ſcalpelli induſtriam eludebant. Quod idem corio accidere obſervavi.

LIV.

Membranarum in ureteribus diverſitas.

D. Olai Borrichii.

EXterior qvidem ureterum membrana in homine etiam, ut notavi, poſt coc̃turam tenuis manet, ſed interior vel triplo redditur craſſior, duriorq; & pellucida, duc̃tus autem ipſe ureterum interea ita contrahitur, ut vix ſetam admittat; ut vel hinc conſtet, qvàm parum ſaluti ægrorum proſpiciant, qvi, hærente in ureteribus calculo, locum affec̃tum ſacculis oppidò calentibus & ſiccis adurunt, eoq; ipſo tunicam ureterum interiorem efficiunt anguſtiorem, & transmittendo calculo ineptiorem, cùm tepor humidus laxando ſufficiat, & oleum amygd. dulcium, ſi hauriatur freqventius, reliqva ſic ſatis feliciter plerumq; exſeqvatur.

LV.

Calculus lanuginoſus.

D. Olai Borrichii.

TRichiaſin, ſive mic̃tum capillorum viderunt jam ante *Hildanus, Horſtius, Tulpius.* Præcipuè rara ſunt illa *Schenchii* Obſerv. Med. l. III. 325. *Domi meæ*, inqvit, *inter reliqva* κειμήλια *mea aſſervo faſciculum verorum pilorum, ſubflavorum, tenerrimorum, digiti longitudine, qvibus hinc inde accrevit calculoſa materia, qualis matulis urinariis aliàs adhæreſcere ſolet, colore & odore propemodum ſulphuris, in*

 ve-

veſicâ cujusdam mulieris Argentinæ in noſocomio menſibus aliqvot decumbentis natos, & cum urinâ excretos. Qvos ab ejusdem noſocomii Medico induſtrio, Thobia Cnevlino transmiſſos accepi. &c. Propemodùm ſimile qviddam nuper contigit apud nos *Johanni Blattio*, Viro Senatorii ordinis, cui cùm hac æſtate medicamentis noſtris plusqvam ſexaginta calculi exturbati ſint, tandem maſſam oblongam tartaream calculis plurimis, ſed minutis velut adamantibus in ambitu diſtinctam excrevit, cujus figuram & naturam plicatilem cùm inſpiciens admiraretur, triſte qviddam ſibi ominatus, advocari me juſſit, ut monſtrum illud calculi coram intuerer. Deprehendo ergo adveniens maſſam hanc longam dimidium digitum exteriùs qvidem duram, calculisq; plurimis obſitam, ſed interiùs ex textu pilorum vel qvinqvaginta albentium & in ſe variè implicatorum compactam, & ad flammas nidorem ſulphureum exhalantem. Crederet aliqvis ſe illâ filamentorum videre congeriem, qvam in candelarum medio relinqvunt fæmellæ. Cauſam rejiciant, qvi volent in aſſatam pituitam, mihi propemodum decretum hic eſt non niſi phænomena adducere; qvibus feliciores animæ cauſas veras adjungant. De mictu aciculæ æreæ, & grandinis plumbeæ Hafniæ mihi obſervato jam ante alibi. Vivit adhuc uterq; & valet. Cætera etiam ſanus vivit Senator, & cimelium hoc ex proprio corpore excluſum viſentibus non difficulter oſtendit.

LVI.

Monſtrum Liundbyenſe.

D. Olai Borrichii.

PEperit & hic annus in Fionia monſtrum, de qvo literis ad

ad me datis ita Vir Clariſſ. *M. Georgius Hannæus*, Conrector Othinianus, & Sagax Medicinæ cultor: *Ruſticus qvidam Erasmus Matthiæ, jam peditum adſcriptus ordini, habitat in pago Liundby, diſtante ab Othiniâ unius milliaris intervallo. Hujus uxor Medea Andreæ excluſit infelici puerperio filium die Maji decimo, non levibus errantis naturæ notis, circa caput deformatum, cum tamen antea liberorum, in qvibus non lûſerat natura, mater fuiſſet. Infantis caput ita ſe habet:*

Frontis nec vola, nec veſtigium, qvod dicitur, apparet, hujus autem vices ſupplet vertex usq; ad oculos exporrectus. Naſum non minimum faciei ornamentum unà cum fronte denegavit ſpiſſus naturæ error: ejus loco apparet indigeſta qvædam portio carnea, ad figuram compoſita rotundam, nec parum prominula, cujus proceſſus in ore interiore obſervari poteſt, ubi autem terminetur, nemo adhuc novit. Os, janua aëris, loqvelæ & nutrimenti, clauſum eſt; propter abſentiam enim ſuperioris & maxillæ & labii, inferius labium juſto latiores accepit à novercâ natura terminos, qvos parti faciei ſuperiori fecit ſua ſponte conterminos. Unde fallacia à bene diviſo ad male conjuncta. Et harum pæne omnium, qvas hactenus recenſui, turbarum auctor mihi fuiſſe videtur defectus ſuperioris maxillæ, qvantum ex obſervationibus Anatomicis obſervare licet; cùm enim illa undecim conſtans oſſibus, ex qvibus in utroq; latere qvinq;, undecimumq; impar in medio collocatum ad ſtructuram faciei aptam & convenientem neceſſariò reqviratur, abſentiam ſuam ſine inſigni, notabiliq; totius faciei deformitate ulciſci non poteſt. Hoc verò detrimentum, qvod mortem & exitium minatur, fœnore aliqvali penſatum eſt, per foramen rotundum in dextrâ genâ ſitum: hocce illud ſtillatim admittit nutrimentum, qvod poſtea per inferius deponitur guttur. Lingva viget. Dextra manus tres ultimos

timos

timos digitos, ſiniſtra duos ultimos habet ſibi conjunctos. Cætera me fallunt, ipſius anima foras haud dubiè ſpectans luctatur cũ ultimæ horæ ſuæ fecialibus; ſæpius qvippe mutabilior chamæleonte colorem mutat totius corporis, interdum album, rubrum interdum, modò cæruleum referens. Ego ſuſpicor errorem qvendam circa interiora & principaliora vaſa circulationi ſangvinis deſtinata hoc pacto expiari.

LVII.

Ex fagino fructu liberaliter comeſo febris lipyria.

D. Olai Borrichii.

VIrgo nobilis annorum ſedecim, & corpore, animoq; valens dum menſe Septembri & Octobri in prædio paterno, animi gratiâ ruſticatur, &, ut erat delicatula, guſtus oblectamenta variè qværit, tandem inſtigantibus paganis qvibusdam mulieribus, faginos etiam fructus maturos, crudosq̃; ore attingit; dumq; in iis neſcio qvid ſvave, & lingvæ blandiens offendit, largiùs ſe ſe ſuillo hoc pabulo per aliqvot dies invitat, applaudentibus conſiliariis mulierculis, inveniſſe ſe tam gratum herili filiæ nutrimentum, & non parcâ manu delitias illas qvotidie in cubiculum virginis, matre inſcia, inferentibus. Paullò poſt reverſa cum matre in urbem, ſenſim faſtidit cibos, & pallidior ſolito de gravitate capitis, anguſtiis pectoris, & ventris inexplicabilibus conqveritur. Accedunt, corporis totius imbecillitas, pulſus vix ſenſu ullo obſervabilis, ſitis, inqvietudo, partium externarum frigus, illa interea non frigus, ſed ſummum calorem in viſceribus hærentem incuſante. Advocatus initiò jocari credebam virgunculam, ut qvæ de ardore corporis qveſta, tota rigebat exteriùs. Sed tentato carpo, notatisq; ſymptomatis com-

tantibus ægrè tandem cauſam mali exſculpo, febrimq̃, lipyriam (qvalis jam ante ab aliis, ſed nuper eruditè deſcripta eſt à *Raymundo Forti*, Medico Patavino l. de febribus) ſed natam ex nimiâ glandium harum faginarum voracitate, proinde malum aggreſſus diaphoreticis & alexipharmacis feliciter tandem, Deo fortunante, expugno. Vivit illa valetq; fagum jam prudentior averſata. Maneat ergo glans fagina ſuum, ſciurorum, gliriumq; pabulum, humani palati formido. qvod de copioſè tuburcinantibus intelligendum. Meturq; hic adjici illud *Bauhini* in Hiſtor. Plant l. VII. *Nobis ſanè obſervatum, fagineam glandem, potiſſimum virentem, & nondum exſiccatam, ſi paullò copioſiùs comedatur, lolii inſtar caput turbare, ac ipſos etiam ſues ejus eſu turbulentos reddi, & tandem obdormiſere: id qvod etiam Schwenckfeldius teſtatur: qvi ait caput tentare, & inebriare eos, qvi nimiùm comederint.* Sed febrim lipyriam ejus eſu excitatam nemo fortaſſis antea obſervavit.

LVIII.

Ericæ bacciferæ uſus an noxius?

D. Olai Borrichii.

FRuctum ericæ bacciferæ *Matthioli* largiùs comeſum capiti noxia inferre ſymptomata, atq; deliras ſubſeqvi geſticulationes ratione nonnihil inter turbatâ tradidit jam olim *Johannes Thalius* in deſcriptione Herciniæ, & ex eo *Sennertus* l. de Venenis, ſed cùm planta hæc in Cimbriâ noſtrâ copioſiſſimè noſcatur, Keſſlinger incolis appellata (Bauhino erica baccifera procumbens nigra) & æſtivo tempore baccæ ejus in alimenta plebejorum cedant freqventiſſimè,

 nul-

nullam cuiqvam ab illis noxam illatam fuiſſe animadvertere hactenus licuit; immò ipſe ego adhuc puer baccarum illarum ſapore oppidò delectatus plures æſtivis diebus manipulos cupidiſſimè qvotidie vorare ſolitus ſum, nullo ſanitatis diſpendio, & juxta mecum alii propemodum infiniti. Aliqvando memini me levem ex nimio illarum uſu vertiginem ſenſiſſe, ſed qvæ intra mediam horam deſiit, nullis comitata ſymptomatis aliis, ut neceſſe ſit pro diverſitate regionum baccarum harum vires admodum diſcrepare.

LIX.

Geranium faſciatum,
Corona Imperialis faſciata,
Hyſſopus faſciata,
Martagon faſciatum.

D. Olai Borrichii.

USq; adeo freqvens herbis malum eſt, caules in faſciæ latæ morem explicare, ut paucis fortaſſe liceat eſſe immunibus, qvoties loci natalis intemperies iſtuc invitet. Nè ſuperioris anni Obſervationes attingam, monuere id qvoq; hornæ qvædam opud nos plantæ, qvas inter geranium batrachoides eminebat in horto Viri Experientiſſimi *D. D. Caſpari Kölichen*, qvod cùm latitudine & amplitudine oppidò luxuriaret, & prodeambulantium oculos in ſe converteret, deprehenſus fuit uterq; caulis ejus è tellure aſſurgens duos propemodum digitos latus, qvi ex qvindecim caulibus minoribus, atq; adhuc conſpicuis in corpus unum coaluerat. Neq; in ſolis inferioribus ramis vitium illud notatum, ſed in ſuperioribus qvoq; nonnullis, poſtqvam ex geniculis ſuis nodoſis

Geranium co- lumbinum- faſciatum.
ad Obſerv. 59
Ee

doſis exiiſſent. Prima mali hujus origo in radice latuit, qvippe exempta & ad examen vocata præter morem diſtorta erat, & nodis qvibusdam heterogeneis obſita, affricante labem hanc viciniſſimâ tellure, qvam acris fortaſſis & erodens ſuccus nimiùm imbuerat. Sed in hyſſopo *Roſekrantziani horti* id mihi viſum inuſitatius, qvod caulis à radice exſurgens, rotunditate nativâ ſe commendaret, in progreſſu a, ut ad primum nodulum deventum eſt, ſenſim ampliaretur; cujus rei cauſam in noduli duritiem refero, qvæ non permittens viam creſcendi ordinariam, effecit ut ſuccus nutritius iſtuc qvotidie appellens vim faceret, & aliò ſe per errorem transferret. Idem propemodum in lilio cruento, qvod martagon appellant, ſpectatum; idem in hemerocalle *Dioſcoridis*, ſeu corona Imperiali, nec curioſis deerit qvotannis occaſio hic aliqvid ſemper adjiciendi. Linariam cœruleam faſciatam, ſpectatam celeberr. qvondam *O. Wormio* noſtro, ex Muſéo ipſius perſpicimus.

LX.

Pyrum pyro innatum.

D. Olai Borrichii.

ATtulit mihi amicus ex *horto Kitzeroviano* pyrum ex duobus integris in fructum unum monſtroſè coaleſcens. Cauda cum dimidiato fructu alterum conſtituebat pyrum, ſuperior illa & amplior pars alterum. In medio fructûs corpore folia utrinq; eminebant & illa inter ſe ita per harmoniam cöierant, ut folium unum diverſis inciſuris diſtinctum apparerent. Interiora ita ſibi cohærebant, ut fructus non niſi unicus videretur, ſed fibræ hinc inde erra-

bundæ & ſemina confuſis diſpoſita locis vitium tacite loqvebantur.

LXI.

Entero cel e per tiliam fiſſam ſanata.

D. Olai Borrichii.

PUellus annorũ octo herniâ inteſtinorum laborans cùm aliqvandiu hic Chirurgi alioqvin ſatis periti operâ fruſtra uſus eſſet, qvòd ſectionem non admitterent parentes, revocatur domum, conferunt conſilia vicinæ, exempla narrant felicis tiliæ ad urbem Halmeſtadium enatæ, cujus ope plures ab ejusmodi malis liberentur. Qũid multis? perſvadetur ſollicita mater, & cum filio iſtuc excurrit; qværitur in nemore viribus incluta arbor, & tandem reperitur. Hic puellus exuere ſe omni veſtium apparatu, & in morem Dianæ nudæ (ita enim juſſerat arti huic præfecta neſcio qvæ Canidia) per rimam tiliæ hujus junioris manibus duorum valentulorum juvenum eo ipſo temporis articulo diffiſſæ ter ſaltu celeri ſe proripere. Peractâ fabulâ veſtitur iterum puer, rimæ arboris cerâ & terebinthinâ admiſtis coëunt, & nobilis effectus ſenſim promittitur ſecuturus. Nè longus ſim, convaleſcit paulatim ſaucia arbor, & cum arbore paulatim æger, utq; frondere iterum illa incipit, ita firmari ſanitas puelli. Quo audito ſubiit animum conatus *Marniani* illius *amatoris* Ecl. X.

Certum eſt in ſylvis inter ſpelæa ferarum
Malle pati, tenerisq; meos incidere amores
Arboribus: creſcent illæ, creſcetis amores.

Similia memini ante paucos annos in Harlemenſi nemore attentata fuiſſe, & tũ qvidẽ in fiſſâ qvercu ſucceſſiſſe experimen-

rimentum. Scrutentur hic alii occultas rerum abditarum cauſas, ego nihil video præter ſuperſtitionem.

LXII.

Ex nimio abſinthii uſu lac puerperæ abſinthites.

D. Olai Borrichii.

SOphia Dorothea Riboltia, honeſtiſſima fœmina, cùm in febrim prægnans incidiſſet, eluctata tandem, ut *firmaretur* debilis ventriculus, ex conſilio vicinæ capit diu qvotidie in juſculo guttas XXX extracti abſinthii, unde validior reddita enititur juſto tempore filiolam, qvam cùm proprio lacte educare deſtinaret, advertit plorare ab adſumpto nutrimento virgunculam, & torminibus ventris oppidò divexari, comitante diarrhœâ pertinaci, & viridium continuâ egeſtione. Itaq; hortatu prudentiorum nutricem circumſpicit, cujus lacte ut convenientiori alatur infans. Dictum, factum; qvieſcit illa nutricis lacte aſſumpto, ceſſant ſymptomata, ſiſtitur diarrhœa. Igitur mater ſubirata mamillis ſuis, exprimit inviſum ſuccum, & deguſtat: ſed ut merum fel ſe libare mœſta advertit, guſtandum & aliis præbet, qvæ rei novitatem admiratæ cauſam inqvirunt, & in nimio abſinthii uſu paullò ante puerperium freqventato facile inveniunt. Ut vel hinc conſtet, qvam conveniat prægnatibus, reverenter & non niſi ex conſilio Medentium uti medicamentis.

LXIII.

Ex ſucco betæ noxa.

D. Olai Borrichii.

NOn infreqvens apud nos eſt in coryzâ difficiliori uſus ſucci radicis betæ, qvem permiſtum aqvæ majoranæ addito mellis anthoſati tantillo naribus excipiunt ægri, & ita paulatim lentæ pituitæ copiam inde prolectant, ſed non eſſe æqvè omnibus ſalutarem ſæpe deprehendimus; immò noxium iis, qvibus glutinoſa illa pituita non hæret in ipſis naribus, aut ſupra palatum, ſed ſtagnat adhuc in vaſis capitis ſangvineis exitum moliens, qvibus convenientius eſt ſolum foliorum betæ in aqvâ majoranæ infuſum, ut qvod minus narium interiora radit, minusq́; offendit. Spretæ hujus admonitionis pœnas luit non ita pridem virgo nubilis, quæ ut matri familias coryzâ laboranti, & ex hauſto radicis betæ cum aqva majoranæ ſucco nares cum dolore contrahenti ludibunda gratificaretur, excepit & illa naribus ſanis liberalem ejus miſturæ portionem, ſed paullò pòſt inter cruciatus intenſiſſimos caput ejus totum ita intumuit ut duplo majus naturali appareret, & veſtigia prioris formæ obliterarentur omnia. Poſt triduum ab infelici errhino meæ curæ permiſſa oſtendebat faciem tumidiſſimam, duram, ſublividam, præſertim ſub oculis, conqveſta de vertigine, inqvietudine, ἀγρυπνίᾳ, doloribusq́; graviſſimis. Inter hæc mala nihil ipſi triſtius, qvàm ſpeculũ inſpicere, & in vultu ſuo vultum fruſtra qværere, ita ille:

Hei mihi, qvalis erat, qvantum mutatus!

Ego præmiſſis univerſalibus contrario errhino, ex ſolo lacte recenti, eoq́; tepido, curam hanc, Deo bene fortunante, proſperè abſolvi. Præſagiens enim læſas primùm ab acri

betæ ſucco narium membranulas malum ad meninges cerebri & alia vaſa propagâſſe, credidi fore, ut infuſo per eandem viam blandiori lactis ſucco oblinerentur iterum offenſæ partes, & acrimoniâ betarum obtuſâ paulatim ad officium redirent. Quod ita ſucceſſit, ut hodie in conjugio vivat, felix nuper mater, & priorum oblita laborum.

LXIV.

Ex nimio aloës uſu cruenta urina.

D. Olai Borrichii.

ZYthopœus qvidam Hafnienſis ſexagenario major, & durioris alvi, ex conſilio amici ſuſpendit in cereviſiâ ſuâ fermentandâ ſuccum aloës vulgatum, & ita præparatâ utitur, primis qvidem menſibus ſine ullo ſanitatis diſpendio, tandem inter mejendum notat ſibi ſangvineum qviddam cum urinâ prodire, ſed negligentior ſui pergit, & in medicatâ ſua potione tam diu perſiſtit, donec loco urinæ ſæpe purum putum, & copioſum ſangvinem redderet. Qvam metamorphoſin formidans calamitatem ſuam mihi aperit, nec unde proficiſcatur, ullo modo poteſt hariolari. Ego in ſex res non naturales inqvirens cùm adverto potione illâ aloëticâ delectari ſenem, *eas vero*, inqvam, *tragœdias aloë excitat*, à qvâ porro abſtinendum, ut cui nihil familiarius, qvàm acrimoniâ ſuâ orificia venarum aperire. Cùm pareret monitis, & pilulas ex terebinthinâ, rhabarbaro, & marga ſaxatili concinnatas loco aloës freqventaret, ceſſavit inviſum malum, & cruor intra vaſa ſua coërcitus qvievit.

LXV. Sca-

LXV.

Scabioſa prolifera ſingularis,

D. Olai Borrichii.

SCabioſæ plantam Antiqvis innotuiſſe ſunt qvi exiſti-ment, eamq; alii ad *Stæben Dioſcoridis* referunt, alii ad *pſoram Aëtii*, ſed cùm ægrè ſe accommodent deſcriptiones, tutiùs erit rem illam in medio relinqvere, & certis potius immorari. Naſcuntur autem plures apud nos in hortis ejus ſpecies, ſed in agris qvoq; noſtris tres conſpiciuntur, 1. pratenſis, hirſuta, flore ex purpureo ad cœruleum inclinante, 2, minima flore globoſo impenſè cœruleo, qvæ *Adolpho Vorſtio*, Viro optimo *ſcabioſa arietina* vocari ſolebat, 3 prolifera, cujus qvidem flos magnus ſubcœruleus in extremo ſcapi recumbit, ſed ad floris radices qvinq; iterum alii caules aſſurgunt digitorum trium transverſorum altitudine, & ii in ſummitate ſuâ flore cœruleo viſendi, qvibus flos ille grandier tanqvam mater circùm glorioſè coronatur. Tertia illa hoc primùm anno hic inventa, qvod adeo non mirum, ut mirius ſit nunqvam inventam fuiſſe in agris ſtudioſiſſimo botanices *Cluſio*, qvi in cultioribus tantùm hortis Belgicis ſibi conſpectam fatetur. Adeo nondum effœta eſt apud nos benigna telluris natura.

LXVI.

Pomus bifera.

D. Olai Borrichii.

POmiferæ arbores, & ceraſinæ etiam in noſtris regionibus blandâ ſubinde autumni temperie iterum in flore-

in-

induuntur, & ſpeciem redeuntis poſtliminio veris oſtentāt, ſed cùm ſuperior hic æſtas freqventiſſimis diſtingveretur pluviis, effectum, ut ultra ſolitum fruges, fructusq; hinc inde luxuriaverint. Quod in raris mihi obſervatum, pomus fuit, in horto *Chriſtiani Petræi* fiſco Regio præfecti regerminans; enimvero hæc ipſa poſtqvam verno tepore invitata annotinos ſuos ſurculos, & in iis flores protruſiſſet, tandemq; fructus menſe *Julio* adulto iterum novos ſurculos ramulosq; ex prioribus extudit, eosq; novis iterum floribus ad alios iterum fructus moliendos conveſtivit, adeoq; æſtate unâ biennii labores ſuſtinuit. Immò credibile, hoc arboribus qvibusdam futurum perpetuum, ſi aëris temperies invitaret, cùm videamus in Italiâ, Galliisq; immò & in Belgio aurantiorum, citriorumq; arbores indulgentiùs habitas toto anno vel parere, vel parturire. *Meminiq;* me Vianæ in hortis *Illuſtr. Comitis de Brederode* vidiſſe unam, eandemq; arborem eodem tempore flores ferre ramorum aliis, aliis fructus immaturos, aliis maturos. Id qvod ex Indis reduces perpetuum ibi eſſe profitentur. Quæ intuentem non poteſt non afficere illud *Divini Scriptoris Apocal.* c. XXII. Ἐν μέσῳ τῆς πλατείας αὐτῆς, καὶ τοῦ ποταμοῦ ἐντεῦθεν καὶ ἐντεῦθεν ξύλον ζωῆς ποιοῦν καρποὺς δώδεκα, κατὰ μῆνα ἕνα ἕκαστον ἀποδιδοῦν τὸν καρπὸν αὐτοῦ. καὶ τὰ φύλλα τοῦ ξύλου εἰς θεραπείαν τῶν ἐθνῶν.

LXVII.

Utrum ex avibus, piſcibusq; ſal volatilis elici qveat?

D. Olai Borrichii.

MOvit mihi hanc in publico controverſiā Clariſſimus qvidam Magiſterii Philoſophici Candidatus, iis qvidem innixus rationibus, qvæ ſine vario experimentorum apparatu neſcirent facilè infirmari. Ut cætera, qvæ minùs

 urgere

videbantur, tranſeam, cùm brutis terreſtribus ſalem illum volucrem negare evidentiâ rei victus non ſuſtineret, avibus ideo negandum aſſeveraverit, qvòd in his alia humorum Oeconomia et conditio, alia in brutis reliqvis; enimvero vaſa lacta lactea & lymphatica in avibus fruſtra qværi, eoq; hinc diſtributionem chyli & naturam ſangvinis inferri aliam, & carnes inde enatas alterius ingenii jure cenſeri poſſe. Quin & volucres præſertim feras in eminentiori parte aëris, qvam cætera bruta, verſari, & motu plerumq; ferri incitatiſſimo; non eſſe autem proclive minutis corpuſculis (ut ſunt pleræq; aves minutæ (in ſubitis illis & qvotidianis rotationibus, calente præſertim æſtivis ſolibus aëre, ſalem illum volatilem, ſi qvem ſinu ferrent, diu tueri, ut qvi levi calore diſſipatur, & in auras evaneſcit. Et hæc qvidem de avibus; piſcibus autem juſtiori titulo viſus ſibi eſt eandem ſalium præſentiam ſubtrahere. Etenim illos & ſenſibili calore deſtitui, ſalium volatilium architecto, & eſſe toto corpore ad fidem lingvæ inſulſiſſimos, etiam pelagios illos, in ſalſo æqvore natantes; utq; largiatur aliqvis hoſpitari forſan in piſcibus marinis & qvotidianâ in ſalſo mari converſatione ſalinum aliqvid, nihil tamen illud facere ad rem, qvòd ſal marinus à volatili illo toto propemodum genere diſtet. In fluviatili deniq; piſcium catervâ nè hanc qvidem ſalis marini præſentiam poſſe obtendi. Noviſſimè, nihil eſſe vero ſimilius, qvàm ſalem volatilem, ſi qvis piſcibus inhæreret, diuturnâ illâ in aqvis, ſæpe etiam inſulſis, vivendi conſvetudine deponi & exſorberi, cùm nihil adeò promptè ſalia diſſolvat, arripiatq;, qvàm aqvæ elementum.

Sed qvàm parū valeant in rerum naturalium hiſtoriâ rationes etiam in ſpeciem nobis blandientes, ſed experimentis caſſæ, vel in hoc exemplo contemplari licet. Deficiant ſanè in volucribus lactei, lymphaticiq; ductus, ut hactenus oculos

culos ſemper noſtros fugerunt, non ideo deficiet Oecono-mus ille corporis vivi, & arbiter humorum ſal volatilis. Capiatur enim ales ſive domeſtica, ſive fera, vel ſola ejusdem oſſa ſuccida, ſolus ſangvis, ſola caro, & per vitreum retorti colli vas alacri igne arenæ urgeatur, admoto ori ejus excipulo amplo, & in paucis horis, gubernato bene igne prodibit aqva ſic ſatis copioſa, ſpiritus acris ſaliniq; nonnihil, multum olei fœtentis, & ſalis volatilis portio non aſpernanda. Ego præter qvotidianas illas cortis volucres, aqvilæ etiam ut altivolæ, & motu expeditiſſimi alitis membra & carnes ad examen vocavi; notaviq; ex unciis viginti carnis aqvilinæ, ſiccioris illius è muſculis pectoralibus exciſæ, prodiiſſe aqvæ inſipidæ, &, ut ſic dicam, elementariæ, uncias propemodum ſedecim, olei empyrevma redolentis uncias duas, ſalis volatilis drachmas circiter tres, terræ, ſive capitis mortui drachmas fere duodecim, (qvæ tamen aperto igni commiſſæ, evolantibus adhuc particulis aliis ſulphureis, ſalinisq;, deſiere in drachmas tres) ſalis fixi ſcrupulum unum; ut adeoq; reſoluta in ſua principia fulminis illius miniſtræ caro, non niſi qvinqvageſimâ tertiâ ſui parte, in terram propriè ita appellatam terminetur. Quod nè peculiari volucrum carnium naturæ attribuatur, eadem ferè elementorum proportio in analyſi carnis bubulæ mihi obſervata eſt; nec valde diſſimilis in examine concreti ſangvinis animalium varii generis, ipſiusq; adeo hominis: qvanqvam, nè qvid diſſimulem, in examinato hac viâ febricitantium nonnullorum ſangvine minus omnino ſalis volatilis deprehenderim, & plus fecum terrearum, qvàm vel in bubulo, vel in ſaniore humano, qvod vel unum argumento fuerit, convenire, ut lacuna hæc in ægris ejusmodi opportunè ſarciatur, tranſlato aliunde ſale volatili, & febrientibus, ſecundum medendi leges propinato, donec proportio ſangvini debita redeat, ejusq; circulus eò poſtea expeditiùs continuetur.

 Hic

Hic nè qvis obducat, vim fieri ſacris literis, corpus humanum in terram reſolvi affirmantibus, cuſtodiendum, divinis oraculis ſartam tectam nihilo ſecius conſtare veritatem, qvòd & ſalia hæc, & olea etiam ultimâ ſui reſolutione in terram abeant & qvidem olea repetitis freqventiſſimè deſtillationibus, ſalia fixa freqventi, ut propriè dicam, excandeſcentiâ, ſalia volatilia, freqventi in aqvâ calcis vivæ immaceratione, de qvibus alibi fortaſſe expreſſiùs. Deniq; & aqva tandem ipſa, utcunq; puriſſima, ſi ex vaſis recentibus & nitidis vel centies deſtillet, centies terreum aliqvid ſubtile ad latera vaſorum infima deponet. Quod ad piſces; neq; illos ipſos hac parte inferiores eſſe animalibus cæteris multiplicia me docuere experimenta. Salia eorundem & olea facillimè ſe ſenſibus noſtris ingerent, ſi modò ignium potiùs fidem imploremus, qvàm ratiuncularum. Teſtabuntur oculi, nares, lingva, & in pelagicis illis piſcibus & fluviatilibus ſalem volatilem, fixumq; delituiſſe, ſi eadem methodo, qvâ in carnibus animalium terreſtrium uſi ſumus, beneficio retorti vitri ex iis alacri igne propellatur, qvicqvid volatile gremio ſuo complectuntur & reliqviæ peruſtæ affuſâ ſtillatitiâ aqvâ percoqvantur in ſalem fixum. Haud ſcio tamen, an in piſcium ullo plus ſalis volatilis deprehenderim, qvàm in aſellis Iſlandicis vento induratis, qvi præter aqvæ portionem aliqvam etiam oleum vehunt & multum, &, (propter violentiorem impetum ignis) fœtidum, & ſalem volatilem ferè copioſiorem, qvàm bruta terreſtria; unde & haud dubiè in ventriculis noſtris duritie ſuæ carnis minus creant vel turbarum vel faſtidii, qvàm alioqvin à nutrimento tam rigido, & propè corneo fas eſſet exſpectare. Quid qvòd ſal hic volatilis à calore ventriculi excitatus coctionem adjuvet potenter: unde non mirum eos, qvi præ frigore ventriculi

ſui

ſui & debilitate ſalem illum ad operandum evocare neqveunt, ex ferculo hoc ſentire pondus & moleſtiam.

Libuit experimento diſcere, utrum paullò diutius coĉti hi piſces in aqvam deponerent aliqvam ſalis ſui volatilis portionem; notaviq; decoctum illum liqvorem leni poſtea igne redactum in ſpiſſamentum,& mox ex retorto vaſe propulſum dimidiam ferè ſalis illius piſcium volatilis ſecum aportâſſe; unde colligere promptum fuit, qvo diutius vel macerantur,vel coqvuntur hi piſces, hoc plus amittere ſalis ſui volatilis,& hoc minus fulcire labantem ſtomachum; adeoq; Batavos naturæ congruentiùs ad ſubigendam piſcis hujus duritiem, eligere freqventes mallei ictus, qvàm diunam coctionem, qvòd ab ictibus his compages piſcium laxetur commodè, ne ſtomacho moleſtiam creet,& quicquid adeſt ſalis volatilis,conſervetur univerſum. Simulq; intelligitur,cur ſcabioſæ manus non tantùm propriâ urinâ, ſed & decocto aſellorum ſæpe ablutæ experiantur fructum, utrobiq; enim acidum ulcerum à ſale volatili præſente caſtigatur.

Cæterùm non ſolis aſellis ſalem illum inſtauratorem largita eſt natura, ſed & natantium reliqvis: meminiq; hac æſtate ex aco marino recenti ſurrexiſſe mihi ſalē volatilē in phialâ,ad trium usq; pedum altitudinem,ſurrexiſſetq; haud dubiè altiùs,ſi vaſis forma permiſiſſet. Nolī prolixè de fluviatili piſcium genere hic commentari,cùm aliis atq; aliis mihi conſtet experimentis,eodem modo ex percis, alburnis, luciis,aliisq; cum oleo jam ſalem volatilem,jam ſpiritum acerrimum,& ſale volatili fœtum, cumq; acidis ſtrenuè efferveſcentem prolectari. Immò verò ipſa piſcium,avium,ranarumq; ova & ſemina hoc ſale prægnantia deprehendi. Libuit & dentem unicornu Grönlandici de ſalis ſui volatilis interrogare præſentia; paruit,& non acerrimum modò ſpi-

ritum ſalinum vi ignis profudit,ſed & acerrimum ſalem volatilem, mediocri tamen copiâ. Quod idem jam ante ſpectatum tum in ebore,tum in aprugnis dentibus, alcisq; ungulis,nec ulla hactenus animalium ſive volantium,ſive aqvaticorum,ſive terreſtrium pars mihi obſervata,qvæ torta ſupplicio ignis fefellerit exſpectationem.

Reliqvum eſt,ut agnoſcamus non ex calore aliqvo ſenſili, ut qvibusdam creditur, ſalia hæc volatilia pronaſci (qvis enim calor, ſi ſenſus noſtros teſtes imploremus, in piſcibus?) ſed jam tum ab orbe condito ſeminibus rerum inſita fuiſſe & beneficio alimentorum in variis corporibus variè augeri, minui,miſceriq;,nec per combuſtiones fieri,ſed tantùm ſeparari. Verùm qvia vehementer hic ſe opponunt nonnulli,libris,qvàm experimentis aſſvetiores,docentes ſalia volatilia non eſſe in rebus,ſed per combuſtiones tantùm produci, rogantur illi humaniter, ut non niſi probè exputatis mecum rationibus & phœnomenis naturæ, ſententiam pronuncient. Initio ergo,eodem propemodum ignis gradu ſalia hæc è corporibus nonnullis elici poſſunt, qvo ſtillatitia olea: qvòd ſi ergo ſalia hæc rebus non inſint, qvia calore educuntur,nec inerunt iſta olea, ut qvorum ſimilis eſt conditio, id qvod fidei abſonum. Utq; occurras tacitè,olea expreſſione etiam fieri,non multum profeceris, cùm & plurimum diſtent ſtillatitia olea ab expreſſis,& multa expreſſioni non pareant,omnia autem calori. *Deinde* in corporibus animalium terreſtrium nôn eſt calor comburens, ſed mitis, & benignus, eorundem tamen urina ſale volatili abundat; hinc epota urina humana in morbis etiam malignis à qvibusdam fructuoſè uſurpatur, nullo ignis miniſterio cruciata. Et jam olim à veterinariis inter remedia æſtimata eſt Auctore *Columella* l. VII. c. V. *Qvin* & ſi relinqvatur urina recens ad ſolem in patellâ latiori, donec humore abundantiori in

pa-

vapores attenuato reſtet in fundo magma craſſiuſculum, eiq́; affundatur ſpiritus vitrioli, mox bullas, pugnamq́; intuebe- ris, qvæ utiq; non contingeret, niſi ſal, acidi illius ſpiritus vitriolici hoſtis adeſſet; qvippe abſente hoſtium altero pugna nulla committitur, qvæ hic præſentiſſima eſt, ſed minus ferax, ob præſentiam oleoſarum in hoc magmate particularum, qvæ motum & ebullitionem alioqvin violentiorem qvodammodo temperant, & qvaſi refrænant. *Immò vero* ſi urinæ humanæ recenti, ſed jam frigidæ affundatur aqvæ fortis, luculentus ſtatim coöritur fumus, haud ob aliam, ut apparet, cauſam, qvàm qvòd ſal volatilis in urinâ latitans diſperſus, fugam capiat ob adventum acidi inimici. Sed his miſſis, ipſa caro beſtiarum terreſtrium, volucrumq́; recens, ipſo caro piſcium recentium, utcunq; incaluerit nunqvam, affuſo ſpiritu vel vitrioli, vel nitri, vel aqvâ forti, ſimiles bullarum curſus, & recurſus, ſimilemq́; pugnā evidenter oſtendit, lentam qvidem illam, ſed diuturnam, qvod oleum in carne ubiq; præſens conflictum partium adverſarum impetuoſum non permittat. Unde tot bullæ excitantur? cur ita ſubſultant, niſi ob ſalem carnium in acidum ſpiritum vim ſuam exſerentem? Auferatur planè ille ſal carnium nativus, comminuantur tum partes omni ſale ſuo deſtitutæ, & affuſo licet ſpiritu acido pugna nulla ciebitur. Id in hac pugnâ jucundum viſu, qvòd oppreſſo tandem à nimiâ acidi copiâ ſale illo carnium nativo, & redeuntibus ad qvietem omnibus, ipſæ minutiſſimæ carnium fibræ, & capillis multo tenuiores, qvæ ante viſum fugerant, tum demum copioſè prodeant in conſpectum: licet enim caro reliqva cruentior qvaſi in mucilaginem in his acidis tandem faceſſat, fibræ tamen ejus ut membranaceæ originis non ita vincuntur, ut non diu appareant capillorum minutiſſimorum ſpecie. Quod ſi quis urgeat, ſpiritus acidos metallis, & aliis, atq; a-

Iiis

liis corporibus affuſos, ſimilem pugnam moliri, utcunq; in iis dem nulla ſalia deliteſcant, in proclivi eſt reſponſio, ſermonem mihi hic eſſe de udis, mollibusq; corporibus, & aqvæ forti ſtatim cedentibus, non autem de duris illis & rigidis, qvorum & ſiccitas, & pororum obliqvitas irruenti ſpiritui acido, non ſine murmure aliqvo obediunt. Accedit, qvod vix inveniatur corpus ullum durum, cum acidis potenter efferveſcens, ex qvo neqveant ſollicitâ curâ vel ſalia educi, vel corpus ſalibus analogum; immò ex metallis plerisq; triplici etiam viâ vera ſalia extorqvere licet, ſi qvis ingenium, ſumptus, & patientiam afferre non detrectaverit, de qvo cùm nonnulla attigerim *libro de Herm Ægypt. & Chemic. ſapient.* hic nihil monebo ampliùs, contentus ſubjunxiſſe verba elegantiſſimi Philoſophi *Blaſii Vigenerii* l. de igne & ſale: *Les metaux*, inqvit, *ne ſont autre choſe, qve ſels congelez, & decuits par une longue & ſucceſſive decoction dans les entrailles de la terre.*

Ratio, qvæ contra piſcium ſalem priùs adducta, ſpecioſior videbatur, nimirum *non poſſe diu hærere in piſcibus, ſi qvis eſſet ſal volatilis, qvòd in aqvis, hoc eſt, qvotidiano piſciũ balneo, elueretur, & recederet*, in piſcibus ſponte mortuis & diu fluitantibus fortaſſe locum inveniret, neqvaqvam in vivis, qvi cutis membranarumq; ope non minùs excludere poſſunt aqveos liqvores prædantes, qvàm ipſam maris ſalſilaginem, ipſi in aqvâ etiam ſalſâ perpetuò inſulſi. Atq; nè hic qvisqvam inconſultè exiſtimet ſalia marinorum piſcium nativa marino illi ſali originem debere, expendenda jam erit ſumma utriusq; diverſitas. 1. Sal marinus non confligit cum acido, ſalia piſcium, brutorumq; confligunt cum eo acerrimè: ſed marin⁹ per ſe non attollitur in ſpeciem ſalis volatilis, ſalia hæc piſcium brutorumq; promptè attolluntur: ſal marinus ſi crucietur ignibus, faceſſit in ſpiritum acidum,

ſi-

ſalia hæc piſcium, brutorumq; in ſpiritum ſalſum, & acido inimiciſſimum: ſal marinus non tollit febres malignas, non ita provocat ſudores, non prodeſt epilepticis, apoplecticis, comatoſis, hyſtericis, qvas virtutes in ſalibus volatilibus delitefcere experimur.

LXVIII.

Utrum oporteat ſalia volatilia, & ſpeciatim ſalem humani cranii morbis opponere.

D. Olai Borrichii.

SUnt etiam è medentium Galenicorum numero, qvibus hæc ſalia ob fœtorem non placent, in qvo illud mihi videntur culpare maximè, qvod maximè in iisdem laudari meretur, & qvo ablato deſinunt integris eſſe viribus. Et ſi ob fœtorem proſcribenda eſſent, cur tam diu in pharmacopoliis toleravere galbanum, aſam fœtidam, caſtoreum, & alia graveolentia? Quod vires ſalium iſtorum attinet, deprehenſum eſt, multiplicibus ſeculo noſtro experimentis, nihil propemodum efficacius propinari in apoplexiâ, epilepſia, paralyſi, vertigine, comate, ſcorbuto, malis hypochondriacis, hyſtericis, aliisq; ab obſtructione & ſegnis pituitæ vitio naſcentibus, ſi cum judicio uſurpentur, & viſceribus non ulceroſis. Plena exemplis *Sylvii*, *Grabæ*, aliorumq; ſcripta; immo qvotidiana id ipſum experimenta loqvuntur. Obſervatumq; Cl. *Sorbaito* in Oper. Med. eadem in peſte & morbis malignis fructuoſiſſimo conſilio propinari. Quin & ſolus eorundem ſalium odor mirificè experrectos reddit ſpiritus, & hyſtericas opportune excitat, ſolaturq;, ut proinde curioſiores hodie cryſtallino vitro eadem excepta ſecum in crumenis circumferant, naribus ſubinde admoven-

tes,unde ſpiritus mirum in modum evigilare,& ad munia ſua promptiores fieri experiuntur. Neq; ratio deficit: ſalia enim illa cùm ſint excitatiſſimarum,& tenuiſſimarum partium, cùm recipiuntur corpore in intima ejus penetralia ſtatim eluctantur, ibiq; hærentes pituitæ,& ſangvinis grumos incidunt,putredinem avertunt, qvietem humorum noxiorum impediunt, & ad motum corporis noſtri liqvoribus neceſſarium inſtigant,atq; impellunt. Itaq; apertis iterum, reſeratisq; ſalium volatilium beneficio venarum, ductuumq; aliorum canalibus anguſtiſſimis ipſæ partes non ampliùs vitioſis humoribus oppreſſæ ad conſveta redeunt munia, ceſſantq; proinde mala,qvæ vel longam infirmitatem,vel interitum corpori minabantur. Interea prudentis Medici eſt, nè qvid nimis, nè qvid minùs offeratur, providere, & temperiem hominum, qvibus medicinam facit,expendere,qvòd,qvibus pituitoſior,craſſiorq; ſangvis, liberaliùs ſe ſe hoc pharmaco invitare poſſint ſine incommodo, qvàm qvibus tenuior & ſubtilior.

Erunt autem forſitan,qvi obducent,ſalia volatilia omnia ejusdem eſſe ſaporis, adeoq; propemodum ejusdem naturæ, parcendum eapropter humano corpori, & in uſum vocanda ſola illa qvæ ex brutorum genere eliciuntur; videri qvin immo ſalem volatilem cornuum cervinorum totum illud præſtare,qvòd à qvovis alio ſale volatili legitimè ſperari poſſit. Cæterùm utcunq; præclaræ ſint virtutes cervini illius ſalis illum tamen omnibus indicationibus, qvibus alia ſalia, & præſertim cranii humani,ſatisfacere, parum mihi ſit veroſimile. Seqveretur enim inde, ſalẽ volatilẽ è calvariâ vervecis,aut ſimiæ, aut, ſi mavis, corpore bufonũ, ſcorpionũ,aſpidũ,bruchorũq; idem efficere qvod ſal vel humani cranii, vel viperarum. Injuſtè etiam tam carò divenderetur pretio viperinus ſal, ſi paria faceret ex cornibus bubulis, vervecinisve

niſve extortus. Accedit experimentum *Charaſii* de ſale viperino, diverſitatem oſtendens. Proinde, qvemadmodum aliter afficit humanum corpus ſangvis veſpertilionis, aliter tauri, aliter rupicapræ, aliter hirci, aliter talpæ; qvemadmodum item aliter agit pingvedo leporis, aliter taxi aliter erinacei, aliter crocodili, alia enim laxat, alia leniter adſtringit, alia maturat, alia producit pilos, aufert alia; ita qvoq;, meâ qvidem ſententiâ, peculiare qviddam præ cæteris ſibi vendicat ſal humani cranii, peculiare qviddam ſal cranii vervecini, aſinini, bubuli, &c. id qvod evidenter elucet in ſale cantharidum (de qvo *Clar. Wedel.*) cui ſimilem in excoriando, & afficiendâ veſicâ humanâ efficaciam nondum in alio licuit deprehendere. Quid qvòd ſalia piſcium qvorundam volatilia, ut aſellorum, &c. manifeſtè piſces redoleant, qvod de carnium ſalibus pronunciare utiq; temerarium eſſet. Habent videlicet ſalia illa in corporibus diverſos ductus, canales, liqvores, ſive fermenta, à qvibus non poſſunt non aliqvâ ſui parte immutari, & peculiarem induere naturam. Ut in diverſis animantium ſpeciebus cornua, dentes, pili, adeps, urina, immò omnia à ſangvine generata diverſa ſunt: ita ſalia hæc volatilia, ut moderato tantum igne inde elicita iisdem legibus obnoxia eſſe veriſimile eſt. Ad ſummam, ſicut pingvedo humana, ejusq; ſtillatitium oleum peculiare qviddam gremio ſuo complectitur, nulli alii conceſſum; ita qvoq; ſal cranii humani volatilis in epilepticis & apoplecticis inſultibus, aliis omnibus id genus ſalibus meritò videtur præferendus, non tantùm ob auctoritatem Clariſſ. Virorum, *Sennerti*, *Becheri*, *Schröderi*, aliorum; & deniq; freqventia in morbis ſimilibus experimenta, ſed & ob temperamenti analogiam, qvippe qvæ ſalia jam ante in humano corpore nata & ſuo ibidem modo fermentata poros omnes capitis diu perreptàrunt, eosdem in alio, ſed ægro capite

pite humano tantò invenient faciliùs, hoſtilemq́; inde pituitam, & ſi qvæ alia latet morbi cauſa, feliciùs exterminabunt.

Quibus præmiſſis, intempeſtivæ pietatis videri poteſt, in illo articulo calvariis pepercisse cruciariorum, illi adhuc vivi profuere nemini, immò creavere perniciem, ergo mortui proſint, & bene de ægris poſt fata ſua mereantur, ituri alioqvin in corvorum pabula, aut nutrimenta vermiculorum. Neq; deprehendimus usqvam in ſacris literis ideo vapulâſſe Ægyptios, qvòd corpora mortuorum variè inciderint, & tandem in mumias converterint, humano corpori hodieq; ſalutares. Qui unus displicet in ſalibus his ſapor, mitigari variis modis, miſturisq; poteſt; ſed diſſimulandum hic non eſt, qvo plus hic elegantiæ coloris, ſaporisq́; ſtudetur, hoc plus virium in qvibusdam morbis generoſo huic medicamento decedere: permittendum potiùs, ut ſalis aculei qvibusdam proprii olei particulis comitatiores corpus humanum ſubeant, ita à ſalibus ipſis ſperanda inciſio, & obſtructionum reſolutio, ab oleo balſamum & lenimen doloris; neq; enim aliud in ſummis artuum, membranarumq́; cruciatibus lenit efficaciùs, mulcetq́; hoc ipſo animali oleo ſtillatitio, emplaſtris convenientibus adjuncto, qvod peritis non poteſt latere. Sed cur junctis in corpore animalium fluunt alveis ſal & oleum? magnum illud ſapientiæ Conditoris noſtri argumentum eſt; enimvero ſi ſalia hæc largâ copiâ peculiaribus in corpore noſtro cellulis concluſiſſet, in paucis diebus præ acrimoniâ ſuâ eroſiſſent vaſa, turbâſſentq́; omnia; ſi olea uni addixiſſet loco, in paucis itidem diebus abiiſſent præ calore animalis in ſpiſſamentum, atq; hoc ipſo ſangvinis circulum, & motum humorum corporis retardaſſent. Nunc autem cùm miſta fluant, quacunq; ingreditur

ſal

ſal pungens & aperiens, illuc factâ jam viâ ingerit ſe qvoq; oleiqviddam mitigans. Neq; dubium eſt, morbos ſæpe in corpore noſtro produci ob nimiam ſalium iſtorum, & oleorum ſeparationem; qvod & opportunè ſerviet illuſtrando divini *Hippocratis* dicto l. de vet. Medicin. *Eſt*, inqvit, *in homine amarum, & ſalſum, & dulce, & acidum, & acerbum, & fluidum, & alia infinita, qvæ inter ſe miſta & temperata non lædunt hominem; ubi verò qvid ſecretum fuerit, lædit, atq; offendit.* Sed video eſſe adhuc, qvod legentem remorari poſſit. Enimvero ſunt, inqvies, in unius hominis corpore vel duæ ſalis volatilis libræ; cur illæ, ſi tantum valent ſalia iſtæc, à caduco malo, ab hyſterico, à ſcorbutico non præſervant? cur paucæ drachmæ aliunde transportatæ plus efficiunt geminatâ libra ſalis inteſtini? Immò verò præſervant domeſtica hæc ſalia toto vitæ tempore, absq; qvorum interventu, perpetuò mortales haud dubiè laborarent caduco. Sed cùm vel minuuntur nimiùm vel nimiũ opprimuntur à diætæ vitiis, aliísve cauſis, adeoq; nimis ſparſa ſunt, nimis viſcidæ pituitæ & oleo craſſiori immerſa, hebeſcunt, niſi ſuperveniente ſale recenti excitentur denuo, ut alacriùs ſe ſe iterum moveant, & veluti novis aucta ſupplementis obſtructiones inimicas amoliantur.

LXIX.

Qvid de ſalibus animantium fixis cenſendum.

D. Olai Borrichii.

ELici ex animalibus præter volatilia ſalia etiam illa, qvæ fixa Naturæ conſultis appellari ſolent, perpetua experimen-

mentorum conſtantia loqvitur. Neq; mihi hactenus oblatum eſt ullum ſive brutorum terreſtrium, ſive volucrum, ſive piſcium genus, qvod probè excuſſum illis caruerit. Eduxi ea è carnibus beſtiarum & avium varii generis, è piſcibus pelagicis & fluviatilibus, è cancris, ranis, bufonibus, erinaceis, ovis volucrum, ovis ranarum, aliis. Immò verò, non integra tantùm animantia eorumq; carnes, ſed & partes eorundem propemodum univerſæ Vulcano fatente, vehunt ſalem fixum, qvem deprehendi in animalium ſangvine, felle, urinâ, qvin & oculorum humore aqveo & vitreo; in ſolo cryſtallino nondum licuit invenire; non negaverim tamen exiguiſſimum qviddam inde fortaſſis exſculpi poſſe, ſi qvis plures ejusmodi humores coacervaret, & ſollicite ureret. De oſſibus contradicunt nonnulli, ſed invitâ veritate; ego enim ex peruſtis violentâ aliqvot horarum flammâ oſſibus bubulis fixum ſalem facilè elicio, ſed exiguâ duntaxat qvantitate, acerrimum tamen, & cum acidis egregiè efferveſcentem. Et credibile eſt, curioſiores rei monetariæ præfectos id præſagire, cùm ad catinos ſuos auri, argentiq; purgatores reqvirant oſſa non uſta tantùm, ſed & aqvis incocta. Quòd ſi cocturam hanc negligentius inſtituant, non mirum erit, ſi aliqvid metalli nobilis, qvà data porta in catinos ſe inſinuet, & dominorum exſpectationem fruſtretur. Cur autem à ſalibus volatilibus in corporibus animalium, copiâ longiſſimè ſuperentur ea, qvæ fixa vocantur, ratio fortaſſis in blando illo, & continuo animalium ſive motu, ſive calore potiſſimùm qværenda eſt, à qvo etiam multa, qvæ fixa videri poſſunt ingeſta eſſe, fermentantur, & in volatilem ſubſtantiam deſinunt. Notatumq;, qvò ſaniora ſunt animalia terreſtria, hoc plus eadem abundare ſale volatili, qvo debiliora, id eſt qvo magis in iis oppreſſum eſt calidum nativũ, hoc minùs, non ſufficiente videlicet ad πνευματωσιν illam liberalem

beralem calore imbecilli. Hinc & boves, & eqvi, & beſtiarum aliæ paſtæ licet ſolis herbis urinam qvotidie reddunt multo ſale volatili prægnantem. Et tamen ex herbis pauci hactenus ſalem volatilem potuerunt extrahere; ſpiritus eqvidem vini & plantarum aliarum nonnullarum fermentatione debitâ præmiſſâ ad id puritatis reducuntur, ut ſtrenuè cum ſpiritibus acidis mineralium efferveſcant, eoq; ipſo ſatis teſtantur de præſentiâ ſalis ſui volatilis, ſed in ſolida ſalis volatilis formâ illos ipſos ſpiritus ſiſtere, artis eſt curioſiſſimæ, qvam, vel illi ſimilem à *Cl. Wedelio*, (qvi publico ſpem fecit ſalium volatilium plantarum) proximè exſpectamus non ignari qvid præſtet colli proceriſſimi phiala. Sed & alii ſua producant experimenta, neq; enim nos omnia noſtra ſimul decrevimus expromere. Interea *Ampliſſ. Nat. Curioſor. in German. Academiæ* ingenuitatem in promovendâ ſalis tartari πνευματώσει collaudamus meritò, ſimulq; adjicimus, non eſſe planè de nihilo illud *Helmontii, in Blas human ſalem in liqvatione concremationis arripere ſibi partem vicinam ſulphuris, ſive pingvedinis, & ſic partim evolare, partim apprehenſo ſulphuri colliqvando incorporari*, adeoq; in igne fixum aliqvid ſalis reddi, qvod antea fuerit volatile; enimvero ex. gr. XX libræ plantæ cardui benedicti recens evulſæ & mox luculentâ flammâ in cinerem peruſtæ, plus omnino ſalis fixi ſubminiſtrant, qvàm libræ totidē, ſi in aere diu ante exſiccatæ tandem concrementur; neq; obſcura ejus rei eſt ratio, in ſubitâ enim illâ & impetuoſâ exuſtione cùm ſulphur omne ob tot partes aqveas non ita promptè evolare qveat, aliqvid vicini ſalis ſibi agglutinat, ſecumq; jungendo fixum reddit, in alterâ illâ autem ſiccæ plantæ uſtione ſulphur, cùm ob humore aqveo non ita interpelletur, ante deflagrat, qvàm multum ſalis ſibi intimè poſſit incorporare. Utrum autem omnia plantarum ſalia fixa ante uſtionem in

plan-

Plantis ipſis volatilia ſint, qvod *Helmontio*, *Tackenio*, aliisq; nonnullis viris doctis, viſum, nunc qvidem in medio relinqvo. Sed ut ad ſalia animantium fixa regrediamur, omnia hæc, qvantum indagare hactenus licuit, ſi bene gubernentur, in cubos abeunt. Et qvidem hi cubi ex ſangvine bubulo prodeuntes medio corpore obſcuriùs albicant, ad margines pellucent more cryſtalli. Crederet aliqvis ſe viſis iis videre cryſtallum obſcuriorem minutam cryſtallo majori pellucidiſſimæ incluſam.

Noviſſimè, cùm nemo, qvòd ſciam, de ſalium fixorum ex animalibus petitorum naturâ peculiare qvicqvam tradiderit, ab re non fore exiſtimavi, glaciem hanc frangere, & januam ulterius inqvirendi minus, qvàm ego ſum, occupatis aperire Itaq; obſervatum mihi, ſalia hæc non eſſe omnia ejuſdem naturæ, neq; per omnia vel cum ſale communi, vel cum lixivis plantarum ſalibus convenire. Pleraq; mihi tentata non tantùm ſapore accedunt ad ſalem communem, ſed & figuris, & præcipitandi poteſtate. Sal fixus bufonum momento præcipitat Saturnum in aqvâ forti diſſolutum, ſed ſine ſtrepitu; ſal ranarum leniùs præcipitat eundem, & tardè: ſal aqvilinæ carnis, ſi affundatur Saturno in aqva forti ſoluto, totum liqvorem ſubito reddit lacteum ſine evidenti ſtrepitu; eſtq; hujus ſalis ſapor non lixivus, ſed idem ferè, qvi marini ſalis, nec odor etiam lixivus deprehenditur ullus: Sal ranarum, qvantum ex uno experimento colligere licuit, Mercurium ex aqva forti non præcipitat, qvantumvis cum aqva illa forti acriter efferveſcat: ſal bufonum præcipitat Mercurium in pulverem cineritium: ſal bubuli fellis præcipitem agit Mercurium cum ſtrepitu & bullis comitantibus. Sal ſangvinis bubuli imitatur mores eosdem; ſed carnis bubulæ ſal, utcunq; valide in aqva forti ſtrepat, non ita validè præcipitat. Sal fixus lucii piſcis cum aqva forti

ſtrepit,

ſtrepit, bullitq́, vehementiſſimè, immò nubem in vâſe excitat & denſam, & diu durantem, ſimulq́; Mercurium in pulverem præcipitat albiſſimum. Sal fixus ovorum gallinaceorum, eorumq́; ſpiritus cum aqva forti potentiſſimè effervescit. Hos fervores cum in aqvâ forti exercere neqveat ſal communis, oportet ſalia hæc fixa ſalis marini naturam non usq; qvaq; referre. Propius accedunt ad genium lixivorum illorum ſalium, qvæ ex plantis eliciuntur, vel ob hanc cauſam, qvod ſulphura ſatis expeditè diſſolvant; in eo tamen diſcrimen obſervatur, qvod ſoluta eadem neqveant diu apud ſe retinere, collabentibus non ita multo pòſt in fundum ſulphureis corpuſculis, ſecus qvàm accidit ſalibus lixivis plantarum. Differunt & pleraq; à lixivis plantarum ſalibus ſapore, odore, & figuris, qvemadmodum præmonuimus; ut proinde ſalia hæc peculiarem naturam præ illis plantarum, nacta videantur. Atq; eſt hic propemodum cur *Galeni* acumen miremur, qvi fixa hæc beſtiarum ſalia ad medicos uſus ſapienter vocavit. Vox ejus l. de Theriac. ad Piſon. c. XXXI. *Præparantur*, inquit, *& ſalia ex his beſtiis.* Et c. XXXII. *Omnes*, inqvit, *ſimul combuſtæ & integræ accenſæ beſtiæ pravam vim corporibus inditam exuſtione deponunt, & ab igne auxilii ſymmetriam nanciſcuntur.* Deniq; & Meth. *Med.* l. XIV. c. XV. *Sed & ſal*, inqvit, *qvi ex combuſtis fit viperis, potenter extenuat.* Et mox narrat *ſe juvenem morbo articulari laborantem ſale theriaco percurâſſe*, argumento, acidum violentiùs impactum articulis hoc lixivo commodè expugnari. Nè exiſtimemus autem *Galenum* hic de volatili ſale viperarum ſcribere, obſtat præparandi modus; enimvero agnoſcit ſe l. de Theriac. ad Piſon. Viperas clauſo vaſe perurere, apertis qvatuor foraminibus, donec fumus omnis obſcurus ceſſaverit, qvod utiq; calcinare eſt pro ſale fixo excipiendo, non ſalem volatilem

extrahere; utcunq; ergo ſalem volatilem animalium ignoraſſe videatur *Galenus*, fixi tamen ſalis beſtiarum vires adeo non ignoravit, ut morbis etiam feliciter oppoſuerit. Neq; qvæ hic contra *Galenum* moliuntur ex *Zwelfero* alii, tanti nobis videntur, ut ignorantium ſapientiſſimi *Machaonis* liqvidò oſtendant. Eſto enim, uſtulata ſint qvandoq; cum viperis alia, non ideo viperarum ille lixivus ſal periiſſe exiſtimandus, ſed ad ſanandum ſuam qvoq; contuliſſe ſymbolam.

LXX.

Salis ſerpilli peculiaris figura.

D. Olai Borrichii.

INter epidemica vulgarium Chemicorum mala, & hæc ipſorum ſententia eſt, *lixiva plantarum ſalia non poſſe parari clauſis vaſis, ſed duntaxat luculentè apertis.* Quod vanum eſſe qvotidiana nos docent experimenta, plantæ enim dummodo clauſo vaſe non nimiùm, ſed juſtâ morâ concrementur, & mox affuſâ aqvâ communi ſtillatitiâ proliciatur inde alacri calore lixivium, atq; hoc ipſum leniter exhalet ad cuticulæ adventum, ſolent in illo lixivio ſenſim pronaſci ſalia & flava, qvod non omne ſulphur plantarum deflagrarit, & mirè figurata; qvæ majoris, meo qvidem judicio, æſtimanda ſunt, qvàm albiora illa vulgata, qvòd unâ particulam ſulphuris plantarum nativi ſecum vehant, adeoq; vires ſimplicium magis referant, qvàm ſolennia illa. Quod ſi qvis diutius urgeat clauſa eadem vaſa, lixivium ex cinere her-

herbarum collectum non ampliùs flaveſcit, & ſalia inde producta albicant, indicio maximam jam tum ſulphuris partem periiſſe. Si autem non uſtulentur juſto diutius, ludunt poſtea pulchris figurarum varietatibus. Exemplum mihi fuit hoc anno ſal ſerpilli, qvi ita præparatus abiit pedetentim qvaſi in trabem flaveſcentem pluribus hinc inde cuſpidibus more crucium diſpoſitis, & verſus extrema acutiſſimis pulchro ſpectaculo armatam. Dixiſſes te ligneas illas crates videre, qvas oppidorum portis munimenti loco appoſitas militari vocabulo *Eqvites Hiſpanicos* appellant. Similia ludentis naturæ phœnomena curioſè attenti in aliis atq; aliis plantarum generibus qvotidie ſpeculabuntur.

LXXI.

Salis volatilis liqvidi varia phœnomena.

D. Olai Borrichii.

POſtqvam ſuperiori menſe *M*ajo, Antimonio diaphoretico diu lixiviis cinerum clavellatorum incocto ſalis armoniaci largam affudiſſem qvantitatem, eoq;, ut propter ſalis lixivi præſentiam par erat, multum ſpiritus ſalis urinam redolentis, beneficio alembici, excepiſſem, illius, ſed omnium acerrimi libram unam, ne fruſtra exharet æſtivis caloribus, infudi antimonio alii diaphoretico, ſed jam tum à ſalibus lixivis, ablutionibus crebris liberato, cogniturus utrum vel tincturam Antimonio extorqvere longâ maceratione poſſet, vel ſulphuris illius inflammabilis, qvod per ignes plures ſtibium diu & pertinaciter comitatur, reliqvias qvodammodo exſorbere. Neutrum contigit; ſed ſpiritus ille interea vitro accuratè clauſo in feneſtrâ ferè qvotidie novis luſit imaginibus, jam trabes, jam cruces, jam qvadras, jam ſtel-

 las

las,artificioſiſſimè formatas in lateribus vaſis oſtendens. Inter cætera in medio propemodum liqvoris tenuiſſima qvædam & pelliculæ ſimilis nubes ſuſpenſa videbatur,ſuperficiei exqviſitè parallela,qvæ diebus frigidiuſculis uno, eodemq; loco hærebat conſtanter,ſed ſuccedente paulatim æſtivo calore nonnihil migrabat de ſtatione ſuâ,verſus inferiora tantillum declinans,donec tandem decimâ ab origine ſuâ hebdomade,die qvodam fervidiori deſineret apparere, poſtea nunqvam revertens. De qvo phænomeno aliorum malim experiri judicia, qvàm meo acqvieſcere.

LXXII.

Antimonium non acidis tantùm,ſed & ſalſis diſſolvere.

D. Olai Borrichii,

HAud ſcio an id cuiqvam ante obſervatum: verum tamen eſſe experimenta oſtendunt. Immò ſi verum qværimus, acida vulgaria ut aqvæ Regiæ, & ſimiles ſpiritus non tam diſſolvunt antimonium, qvam variè diſcerpunt, præcipitantq; maximam omnino partem albi pulviſculi ſpecie, ſupernatantibus ſulphureis in ſuperficie particulis, qvâ methodo,facilè ſulphur Antimonii conficitur. Utq; largiaris, reliqvas Antimonii particulas ab acidis tandem verè diſſolvi,ſulphur tamen ejusdem ex ſuis qvidem latibulis acidorum beneficio excutitur, nullo tamen modo diſſolvitur. At ſalſa utramq; hic paginã faciunt, ſi conveniens operi patientia adhibeatur.Non eqvidẽ ſalſa omnia, ſed ſalſa lixiva, qvæ cum ſulphur Antimonii promptè diſſolvant, etiam,ſi inſtiteris operi diutius, partes ejus Mercuriales, ſalſasq; attingunt,ſolvuntq; in clarum liqvorem nullâ præcipitatione

con

conſeqvente. Ut id factum jam eſſe internoſcas, vel jube liqvorem illum ad ignem exhalare, reliqvias in tigillo funde, & purum, integrumq; immò & ſcintillans Antimonium inde colliges; vel præcipita liqvorem acidis, & magma ſubſidens in ignibus experire. Ego ita & mineram Antimonii & regulum ejus longâ patientiâ in lixivio fagino aculeis aliqvot calcis vivæ roborato diſſolvi, qvin & non roboratum id præſtat lixivium, ſed morâ paulo diuturniore. Saltem ergo hinc conſtat, mercurialia etiam lixivis ſalibus tandem obedire, qvod novum fortaſſe curioſis lumen accendet.

LXXIII.

Singulare qviddam de adaucto Reguli martis pondere.

D. Olai Borrichii.

PLumbum in tectis augeri pondere arbitrantur non pauci, cujus rei ratio in purgamenta ex aëre ex pluviis incidentia vulgò rejicitur. In hoc autem exemplo qvid ſit illud, qvod pondus reddit auctius, non ita liqvidum eſt. Experimentum fuit illud: Cepi Reguli martis ſtellati, inq; pulverem comminuti libram civilem præciſè unam, & affuſâ eâ aqvæ fortis vulgatæ qvantitate, qvæ latum digitum ſupra pulverem emineret, ex retortâ vitreâ recenti, in arenâ ſervatis ignis gradibus propuli qvicqvid liqvidum erat. Aqva inde prodiens acerrima viſa eſt, pæne ut priùs, ſed lunam tamen, figuris particularum à ſulphure Antimonii inverſis diſſolvere neqviit. Corpus autem Reguli vaſi exemptum in tenuiſſimum abierat pulverem coloris ſubfuſci, ſapore omni deſtitutum, ſed adeo leve, ut licet jam frigidum eſſet, ad

minimum tamen vitri motum fumaret, ut arenulæ æſtivæ à vento impulſæ. Deniq; pondus Reguli integris qvinq; ſemunciis increverat; qvæ gravitas unde ceperit originem, ambiguum. Ex ſalinis aqvæ fortis particulis auctarium illud ponderis ſupervenifſe non levis ſuſpicio eſt, ſed tria ſunt qvæ ſcrupulum movent, 1 qvòd aqva illa propemodum æq; acris appareat, atq; ante, 2 qvòd pulvis omnis inſipidiſſimus ſit, 3, qvòd vix credibile ſit tantillo deſtillationis unius tempore qvinq; ſemuncias ſalinas (ſi ibi in aqvâ adfuiſſent) in corpus inſipidum potuiſſe converti. Aliâ vice cùm vitri Antimonialis vncias duas incoxiſſem aqvæ Regiæ, abluto poſtea accuratiſſimè pulviſculo, tres unciæ reſtabant, eæq; inſipidiſſimæ. Secutum deniq; experimentum aliud absq; ſpiritibus acidis. Cepi ſecundo die Januarii Anni 1673, libras XII civiles Reguli martis, & in amplâ ſartagine ferreâ recenti in calcẽ redegi igne tredecim horarum, ita valido, ut fundũ vaſis perpetuo incandeſceret. Interea multũ Antimonii fumando exhalaſſe qvivis facilè conjecerit, & nihilomint abſoluta operatione, omnibusq; ad frig. nativum redeuntibus, deprehenſum eſt corpus illud Reguli integra libra civili, exceptis tantummodo drachmis tribus, increviſſe, adeoq; poſt tredecim horarum flammas decima tertia ſui parte propemodum auctius, & gravius exiiſſe. Conjiciebam initio culpam in ſqvammulas ferreas ſartagini inter operandum abraſas; ſed expenſo probè fundo, ferreisq; illis bracteolis ſollicitè excuſſis, &, rejectis, adhuc ſuperabant unciæ tredecim & ultra, qvas cui adſcribere oporteat cauſæ, non ita adhuc liqvidum eſt, eoq; nihil definio, ut lectori pateat judicandi libertas.

LXXIV. Exa-

LXXIV.

Examen Chemicum ſpermatis ranarum.

D. Olai Borrichii.

SUperiori vere cùm ſuppeteret abunde ſperma ranarum, qvidam convictorum meorum curioſitate inducti longâ plurium hebdomadum patientiâ vivas ex eo ranas produxere, ego ad examen igneum provocavi, cogniturus an in tam frigido corpore & alios tam potenter refrigerante calidum qviddam deliteſceret. Igitur ex larga lenti hujus corporis qvantitate aqvam illam inſipidam vulgò notam tam diu elicui, donec in fundo ſpiſſamentum craſſum & nigrum glutinis inſtar relinqveretur. Hujus glutinis ſemuncias qvinq; retortæ vitreæ commiſi, auctoq; gradatim igne propuli qvicqvid in ſublime agi poterat. Prodiere ergo liqvoris ſubflavi & acerrimi circiter drachmæ ſex, qvas ſale volatili abundaſſe docuit conflictus & pugna efferveſcens cum acidis. Licuiſſetq; iterata per phialam longi colli ſublimatione in verum & oculis conſpicuum ſalem convertiſſe, ſi res tanti viſa eſſet: & jam id ante in ſimili ex aco piſce prolecto liqvore peregeram. Demum & oleum prodiit ex flavo ſubfuſcum eodem propemodum pondere, qvod exceptum latiori vitro, inq; feneſtra ad aliqvot dies collocatum tota ſuperficie tegebatur infinitis globulis rotundis, iis ſimillimis, qvos in ſpermate ranarum oculos vulgò appellamus. Qvæ orbiculorum nigrorum, æqvaliumq; per retortam aſcendentium conſtans figura digna viſa eſt, qvæ publicè innoteſceret. Caput mortuum nigerrimum, qvod unam propemodum unciam pondere æqvabat, diu poſtqvam è vitro exemptum refrixiſſet, ſponte manifeſto ſubinde ſonitu inſtrepuit, donec actis hinc inde à ſubeunte aëre rimis

con-

conqvieſceret. Id qvod tamen & aliis qvandoq; contingit. Ex hoc ipſo capite mortuo ulteriùs peruſto aliqvot tantum grana ſalis fixi lixivi educta ſunt, qvæ cum aqva forti ſatis vehementer efferbuere.

LXXV.

Spiritus ovorum gallinaceorum.

D. Olai Borrichii.

ILle ſive ſpiritus, ſive liqvor ſale volatili fœtus (appellet enim qvisq; ut volet) ob peculiare qvoddam phænomenon locum hic meruit. Poſtqvam ſolenni methodo ex tribus gallinaceis ovis recentiſſimis, quicquid volucre erat, in excipulum alacri igne extudiſſem, prodiere olei fœtidi drachmæ duæ, & multum liqvoris albi ſpiſſi, lentiq;, qvi per chartam emporeticam non niſi affuſa aqva calida transmitti potuit. Hæc ipſa aqva deſtillationi iterum commiſſa ſpiritum dedit, ſpiritui ſalis armoniaci æmulum, & acerrimi omnino ſaporis, qvi aqvæ forti immiſſus non tantum validiſſimè efferbuit, ſed & hoc habuit ſingulare, qvod inter effervescendum infinitas guttulas extra vitri oras ſubſultando protruſerit, duravitq; is ſubſilientium altè guttularum motus aliqvandiu. Aqva fortis autem inde reddita eſt rubicundula. Quin & poſtqvam ſoluto in aqva forti argento liqvor hic affunderetur, ruborem ſuum conſervavit, nonnullis lunæ partibus in fundum præcipitatis.

LXXVI. Sa-

LXXVI.

Salia operculis vitrorum exteriùs ſponte adnaſcentia.

D. Olai Borrichii.

NOn rarum eſt hoc phænomenon in officinis Chemicorum, ſed cauſa oppido abſtruſa. Duo tantum exempla jam afferam. Cùm ſuperiori annò Antimonium diaphoreticum ab omni ſuo heterogeneo ſulphure, quantum licuit, bimeſtri induſtria liberaſſem, & nitri atq; ſalis armoniaci beneficio evexiſſem in ſublime, collegi ſeorſum qvod in alembico hæſit. Seorſum qvod in cucurbitæ medio, & ſimilibus vitris, ſimilibus operculis utrumq; in eodem loco ſed frigidò concluſi. Qūod in alembicum usq; aſcenderat, licet magis volucre, operculum ſuum adhuc vacuum oſtendit & purum, aq; ſapore ſalino alienum. Quod autem in medio ſuſpenſum tenebatur, operculum ſuum externo margine ſalinis arbuſculis pleniſſimum exhibet; qvod ſi pruina illa acerrima ſemel abſtergatur, renaſcitur tandem eodem loco; neq; margines tantùm occupat, ſed latam operculi ſuperficiem externa facie inveſtit. Interea vitrum non niſi ad tertias plenum eſt illo pulviſculo, & operculi loco excubat præter chartam veſica bubula ſollicitè omnes rimas obſtruens, nec illa hians usquam, aut pertuſa, aut eroſa. Et qvod potiſſimum expendi meretur, non modò interior vitri ſuperficies (niſi qua recumbit pulviſculus) ſed & interior operculi facies puriſſima apparet, atq; nullo ſalis vel grumulo infuſcata. Quod ſi ſal ille operculum exteriùs duntaxat allambens à fundo vaſis aſſurrexerit, cur interiora vitri latera intacta relinqvit? cur inferiorem veſicæ tunicam non veſtit, ſed tantùm ſuperiorem? cur nulla eroſionis in in veſicæ corpore veſtigia, cùm ſal in marginibus exterioribꝰ

hærens ſit ſaporis acidiſſimi? cur, ſi à fundo aſcendit, ſiſtitur ſtatim extra vitrum, & non pergit ulterius, ut libertate jam gaudens ampliſſima? Alterum exemplum: Venetiis mecum in patriam attuleram libram æris, viginti & uno diebus in fornace vitriarii Muranenſis peruſtam, cujus aliqvot uncias ſali armoniaco immiſtas in retorta vitrea igne valido exercens ſpiritum inde propuli, primum qvidem, ut fit, urinæ graveolentia proximum, inde acidum. Hunc acidum vitro ſtrictioris excepi, & illi vix ſemipleno operculum vitreum non politum qvidem, ſed alioqvin ſatis fideliter claudens admovi, chartâ inſuper ſtrictè obligans, ne qva ſe ingererent aliena. In hoc autem operculo progreſſu temporis plurimum ſe ſalis acidiſſimi, & figura pruinoſi externa facie collegit, excuſſumq; ſubinde rediit, interioribus vitri lateribus interea pellucidiſſimis, & ab omni ſalium, guttarumq; commercio liberrimis. Quid hic, loco frigido, ſpiritum illum acidum non modò in altum extulit, ſed & à lateribus vitri internis avertit, aſcendentemq; (ſi aſcendit) in aëre ſupra extimam operculi ſuperficiem in ſalinam formam ſolidavit? Id qvod etiam Chemicis hactenus difficilè fuit, ſpiritus acidos ſine ullius materiæ addimento in ſalem coagulare. Non deeſt qvidem hic, qvod ſentiam, in re tamen dubiâ malim, evulgato duntaxat phænomeno, aliorum ſententias exſpectare.

LXXVII.

Ex venâ brachii, fluentibus menſibus ſectâ, periculum & mortes.

D. Olai Borrichii.

QVàm malè ſibi conſulant fæminæ, qvæ Medicis non con.

conſultis, qvoties rapit impetus venas brachiarum Chirurgo (& ſæpe nè illi qvidem ſignificato ægritudinis ſuæ ſtatu) præbent ſecandas, vel ex ſubjungendis elucebit. Ancilla Dn. Jacoti van Ham, neſcio qva febricula langvens advocato Chirurgo venam brachii incidendam offert, durante menſtruo fluxu, & ex febre qvidem convaleſcit, ſed intercepto mox ſangvinis per inferiora procurſu, ſentit paulatim præcordia ſibi aggravari, & in mamilla ſiniſtra pullulare nodoſum qviddam, qvod aliqvot menſium ſpatio ita adaugeri, liveſcere & punctiunculis moleſtum eſſe perrexit, ut niſi maturè eum *Philippo Hacqvardo* occurriſſem malo, haud dubiè in deſperatum erupiſſet carcinoma. Graviùs in ſe deliqvit locuples Angla, qvæ in ſimili propemodum caſu manum Chirurgi fluxus illius ignari poſtulavit, unde tranſlato in pectus motu ſangvinis impetuoſiſſimo, comitantibus graviſſimis anxietatibus cordis, aliisq; ſymptomatis vivere deſiit, neqvicqvam poſtea revocato per venam tali ſectam in deſertos alveos cruore, neqvicqvam conferentibus conſilia tribus, qvi ſeriùs advocabantur, Medicis. Idem fatum alterius fuit mulieris juvenculæ, qvæ febre petechiali tentata eodem modo mortem ſibi inconſulta venæ ſectione, durantibus menſtruis, acceleravit, transportato in caput motu ſangvinis impuri; unde levia deliria, averſatio medicamentorum, conſtans in juvenili ætate & lautâ Fortunâ moriendi propoſitum, & tandem mors ipſa ſucceſſere.

LXXVIII.

Ex retentione menſium, obſtinata oblivio.

D. Olai Borrichii.

QVantum noxæ creet fæmineo generi vel inhibitus, vel

turbatus menſium fluxus, qvotidie experimur in medendo occupati. Aut fallor tamen, aut rariſſimum illud ſymptomatis genus eſt, qvod in Zythopœi uxore qvadraginta annorum ſuperiori æſtate deprehendi. Illa ergo poſtqvam ſana & vegeta multos annos exegiſſet, advertit vectigal illud ſuum menſtruum non expendi ampliùs more conſveto, & ſimul caput ingraveſcere, ſenſus paulatim hebetari, & tandem ita obliterari memoriam, ut nè qvidem Orationem Domini, toto alioqvin vitæ tempore ſibi, ut erat religioſa, familiariſſimam, recitare poſſet, niſi fruſtillatim & turbatè. Acceſſit ex metu lapſantis memoriæ trepidatio, & in medio ſermone pauſa lacrymis permiſta: dixiſſes ægram mores Didonis, qvanqvam diverſis ex cauſis imitatam, nam de illa divinus vates Æneid. 4.

Incipit effari, mediaq́, in voce reſiſtit.

Obviam itum eſt huic malo ſectione venæ tali, pilulis aloëticis, extractis & decoctis hyſtericis, ſalibus volatilibus, ſangvinis incidentibus craſſitudinem, & ad motum promptiorem inſtigantibus; etiam illis, qvæ caput adverſus impetum humorum in arcem corporis irruentium tuerentur, & roborarent; deniq; ob pertinaciam mali, & mores fæminæ à pharmacis alieniores, ventum ad cauterium occipitis; qvibus tandem paruit diuturnum illud malum, & memor lingva ad officium reverſa eſt.

LXXIX.

Ex hauſtis Mercurii fumis cardialgia, ſcotoma, & pulſus propemodum interceptio.

D. Olai Borrichii.

PEterſonius Tevto, ferreis, æreisq; laminis inaurandis vitam

tam apud nos tolerans, dum ſuperiori hyeme aliqvandiu incautiùs lamellas ſuas amalgamate exercet, in conclavi ſpiraculis camini deſtituto, adeoq; haurit liberaliter ore & naribus infauſtos argenti vivi fumos, ſentit paulatim capitis vertiginem, ut gravitatem, pectorisq; anguſtias adeò crebras & enormes, ut actum de vita ſua putaret, & remedia, ſi qva liceret deſperabundo ſuccurrere, circumſpiceret. Evocatus in auxilium obſervo vires in corpore licet juvenili collapſas, faciem cadaveroſam, oppreſſionem pulſus, tremorem membrorum, turbata omnia. Credibile, corpuſcula illa fumantis Mercurii, qvamvis minutiſſima, impacta nervis acceſſiſſe tremorem, admiſſa in ſangvinem, motum ejus naturalem impediiſſe. Reſtituerunt ægrum freqventes ſudores ex alexipharmacis, & decoctum præcipuè radicis pimpinellæ ſaxifragæ crebriori uſu malum penitus ſuſtulit. Sed de carbonum fumo eſt, qvod attexam. Mercatoris cujusdam Hafnienſis filiæ duæ propemodum nubiles ſuſpenderant in cubiculo ſuo ex chordis lineis ceraſa recentia, ut vento indurarentur. Quod cùm ſegniùs procederet, interpellantibus diebus pluviis, infelici conſilio carbones accenſos hinc inde ſupponunt cubitum ituræ. Poſtridie manè, cùm experrecta altera videret ſibi accubantem ſororem interiiſſe, deliranti ſimilis intra XXIV horas ſibi qvoq; inſtare mortem vociferatur, & miris geſtibus atq; ejulatu propemodum mente ſe motam oſtendit. Rogatus, ut in ædes funeſtas ſummo mane devenio, puellarum alteram video mortuam, contractis membris rigentem, ore patente, facie ſublividâ, ſphinctere ani reſoluto, omnia enim in illis mortis præludiis latè conſpurcaverat; alteram præ anxietate cordis & pulſus univerſali prope interceptione vix compotem ſui. Credideram initio, cùm de carbonum fumo nihil memorarent, puellas per imprudentiam cum ceraſis avidè devoratis ad-

hæreſcentes ex aliqva beſtiola venenata reliqvias unà hauſiſſe, ideoq; ad theriacam, unicornu Grönlandicum, & alexipharmaca recurri, ut vivæ adhuc ſuccurretur; qva etiam viâ percurata eſt, hodieq; ſana vivit. Tandem poſt redditam ſanitatem reſcivi venenum aliud non fuiſſe, qvàm fumum carbonum in clauſo arctè cubiculo ſæpe lethalem, & remedium ejus in alexipharmacis opportunè inveniri.

LXXX.

Ægra videns omnia in cubiculo duplicata. Item de lynceis Iſlandicis, & Ægyptiis.

D. Olai Borrichii.

SI in literatis virtus eſt, duplum videre, qvod Poëtæ Græco olim creditum, certè in illiteratis vitium eſſe ſeqvens hiſtoria docebit. *Hyldeburga Drejeria* diuturno pulmonum & lienis morbo fracta, jamq; fato vicina, cùm me accerſitum de ſtatu ægritudinis ſuæ conſuleret, conqveſta inter cætera eſt, omnia oculis ſuis duplicia videri, pocula, vitra, cochlearia, patinas, alia, necqvaſi per nebulas, ut in moribundis, ſed ſatis clarè. Libuit experimento diſcere, qvodnam ex viſis objectum germanum eſſet, qvodnam imaginarium; itaq; diſpoſito in feneſtrà poculo argenteo, rogata nè gravaretur locum ejus mihi deſignare, monſtravit digito, ut erat alioqvin rationis adhuc plena, tum verum illum poculi locum, tum aliũ vel duos pedes naturali altiorem, & *utrobiq;* inqvit, *eadem poculi facies*, æqvè conſpicuis lineamentis oculis meis obverſatur. Malè ominabar rebus ægræ, quòd in vitri polygoni ſimilitudinem humores luminum degeneraſſent. Nec mora, duravit malum hoc biduo,

& in mortem deſiit. Quomodo autem nonnunqvam in oculis ægrorum ex intercepto alicubi ſpirituum influxu, duo veluti centra viſionis conſtituantur, opticis non erit fortaſſis arduum explicatu; at lynceorum qvorundum in Iſlandia noſtra naturam expedire, illud verò in arduiſſimis repono. Hi nulla arte adhibita, nullo morbo aggravante, referunt ab incunabulis ſibi adhærere illam videndi acrimoniam, ut hominum ſive umbras anteambulones in animalis cujusdam ſpeciem formatas, ſive genios appellare mavis, clarè, diſtinctéq; conſpiciant, & ex figuris umbrarum judicant de occulta inclinatione hominum. Duo in illis mira, *unum*, qvod ſæpe horis aliqvot prænoſcant hujus, illiusve hominis adventum, rogatiq; cauſam reſpondent, videre ſe jam tum præcurſoriam venturi umbram, ut longo qvandoq; intervallo corpus ſuum antecedentem: *alterum*, qvòd tecta hujus hominis conſilia ad rapacitatem propendere ex lupina umbræ ipſius ſpecie, illius ad verſutos aſtus ex ſimulacro umbræ vulpinæ, iſtius ad generoſos impetus, ex imagine leoninæ &c: prodivinent. Quin & ſi mercatorum noſtrorum eò qvotannis ventitantium aſſeverationibus debemus fidem, prænunciant ipſis ſubinde ab hoc & illo, utcunq; nondum palam inimico cavendum, qvod præſagiant ex utriusq; geniis ſibi adverſis, & qvandoq; invicem depugnantibus foveri tacitas inter utrumq; inimicitias, utq; nondum in nervum eruperint, brevi erupturas, qvod & ipſum eventu tandem comprobari noſtri profitentur. Cœterum judicet qvisq; de his geniis pro capto genui ſui, ut volet, dum ego ex *Plutarcho* gemellam Ægyptii cujusdam lyncéi naturam propono. Ita ergo nobilis ille *Chæronenſis* in M: Antonio: *Erat*, inqvit, *in contubernio ejus fatidicus qvidam Ægyptius, ex natalibus prædicere futura doctus; qui vel Cleopatræ gratiâ, vel expromens veritatem, apertè demonſtravit Antonio,* au-

auſpicatiſſimam ejus & ſummam fortunam à Cæſaris fortuna obfuſcari, ſvaſitq; ut ab illo juvene removeret ſe quàm longiſſimè. Hujus enim genium, inqvit, formidat genius tuus; qvi erectus & celſus incedit, ubi ſolus eſt, illo autem appropinqvante demiſſior redditur, atq; ignavior.

LXXXI.

Anevriſma naſi poſt variolas.

D. Olai Borrichii.

QVàm triſtia variolis accidant nonnunqvam ſymptomata, in confeſſo eſt, & loqvuntur ea ſubinde taciti vultus, totaq; vita de unius ægritudinis ferocia declamant. Non attingam nunc operoſè convulſiones, qvas ſupervenientes variolis malè cuſtoditis obſervavi: non annotabo prolixè, in iisdem qvandoq; deſperatis, ſinu in medio relicto ferentibus ſe retro, cùm medicamenta incaſſum propinarentur, in veſicatoriis me felix præſidium inveniſſe: De anevriſmate hic variolis ſuperveniente, ut rariſſimo ſymptomate qviddam commentabor. *Anna Pralia* XVII. annorum virgo, & variolis decumbens, cùm præter cætera membra, naſum potiſſimùm his tuberculis ſuppuratis coopertum præ doloris vehementia ferre neſciret, eò usq;, inqvietis corporis agitationibus, &, haud ſcio, anne etiam frigida ſuperfuſa, rem redegit, ut qvieſcente tandem morbo, naſi extrema circumferret oppidò tumentia, mollia & leviter pulſantia, magno ſpecioſæ alioqvin faciei dedecore. Tentata diu in remedium mali cathartica cephalica, venæ ſectiones, ſcarificationes, repellentia, emplaſtra adſtringentia; omnia incaſſum, donec, qvod pharmaca neqvierant, febricula ſe poſſe oſten-

oſtenderet, qvæ feliciter tandem ſuperveniens & paroxyſmis fervidiſſimis inſtans malum ita ſuſtulit, ut ſanitati iterum reddita nec volam, qvod dicitur, nec veſtigium aneuriſmatis in naſo amplius ſentiat. Ita in tempore venire rerum omnium primum eſt.

BIBLIOTHECA FACULTATIS MEDICINAE

LXXXII.

Gravida aſpectu mutili exterrita mutilum peperit filium.

D. Olai Borrichii.

QVam in omnem partem efficaces ſint, & prope impenetrabiles humano ingenio imaginationis vires, experiuntur præ cæteris magno ſuo malo gravidæ, qvarum fixæ cogitationes fœtum ſæpe numero ita figurant, ut cælum artificis argentum. Plena exemplis vita communis; plena *Medicorum* ſcripta; ſed qvi plenius argumentum hoc perſecutus ſit, qvàm Clar. *Thomas Fienus*, nondum mihi conſpectus. Et nobis triſte hoc anno exemplum juvencula *Gerhardiana* præbuit, quæ cum qvarto geſtationis menſe aream palatii Regii incauta perambulat, conſpicata ad pedem Byrſæ egenum mendicato viventem, (qvi ut miſeria ſua miſericordiam tranſeuntium evocaret, truncam manum ſuam, & pedem mutilum latè oſtentabat) viſo infelici oſtento ita cohorruit, ut domum revertens marito triſtitiam inde conceptam ſignificaret, & de frigore dorſi circa os ſacrum conqvereretur. Ille frigidulam auram, viæq; longioris moleſtias cauſſari, & alia atq; alia lætitiæ argumenta conqvirere, ut erat ſagax & non inſcius futuri, ſi imaginatio conſtantius uxori adhæreſceret. Quid multis? perit tandem facti me-

memoria, & animus gravidæ à ſollicitudine revocatur ad qvietem. Interea ex horaria ſpeculatione turbata fæminæ imaginatio eas jà in embryone duxerat lineas, eos ſignaverat characteres, qvi totis ſex menſibus neſcirent obliterari. Prodit enim juſto tempore miſellus infans & easdem infelicitatis notas manu, pedeq; , qvas in mendico ſpectaverat mater, in auras vitales ſecum exportat.

LXXXIII.

Lac eſt brachio fœminæ carcinomate laborantis.

D. Olai Borrichii.

OBſidebatur nuper ſiniſtra Matronæ honeſtiſſimæ mamilla cancro, & illo, ob non advocatam tempori manum medicam, immedicabili, cui cùm ſe adjungeret inſignis totius & brachii, & manus ſiniſtræ mixto dolore tumor, rogatus cum Celeb. *D.D. Simone Paulli* conſilium, ſvaſi in ſolatium ægræ (nam reſtitutionis plenæ ſpes decollaverat) cauterium in brachio, qvo aperto profluxit primis XXIV horis non pus, ſed lac, aut certè ſerum lacti ſimillimum, admirante ægra unde illi lactis rivi in brachium ſe ſe infudiſſent. Non detumuit tamen inde brachium qvippe ab occultis cancri radicibus fotum; ſed aucta paulatim mole in formidandum excrevit tumorem; adeo ut inter dolores ejus acerbiſſimos conqvereretur identidem afflicta diſtentum inſtar tympani inviſum membrum brevi diſruptum iri. Ipſi digiti propemodum decuplo majores ſolito, gigantis alicujus membra æmulabantur, digitisq; reſpondebat aucto in immenſum tumore brachium, & ipſum hinc inde propemodum trans-

translucens. Interea nullis fomentis paruit malum, ſed cum ipſo mammæ vicinæ carcinomate fatali demum horæ miſeram adſtituit. Videram ante tumidiſſimum *Antoniæ Janinæ* brachium ab *Hildano* Centur. IV. Obſerv. LXIX. depictum, ſed qvod huic neq; magnitudine neq; dolore reſponderet.

LXXXIV.

Glandula omenti inuſitatæ magnitudinis & illis ſuccedens hydrops.

D. Olai Borrichii.

ANna Lambertia X L annorum fœmina, cæteroqvin laudabilis temperamenti, ſenſit paulatim ex moleſtiis itinerum & diætæ vitiis diſtendi ſibi ventrem, non æqvali qvidem tumore, ſed nodis hinc inde duris, ſcirrhoſis, & doloris ſenſu deſtitutis molliticm diſtingventibus, qvos conſpicari exterius non licebat, ſed tactu profundiori, ut erat macilenta, facilè ſentire; hos inter unus, capite infantis major verſus lienem magis declinabat ſed inconſtanter, alio enim motu corporis in dextrum latus nonnihil vergebat, digitis etiam prementibus non difficulter cedens, qvieſcentibus ſubter inteſtinis, ut omenti malè affecti vitium facile intelligeretur. Conatus erat omnia Medicus Ordinarius, & ex arte præbuerat cathartica, incidentia, chalybeata, alia, fructu qvidem, qvæ erat mali pertinacia, & invicta ſcirrhorum durities, non magno, ſed ſpe, ſi perſeveraretur conſtanter, majori. Verum illa in medio curſu pertæſa pharmacorum naturæ aliqvandiu omnia commiſit. Interea pedetentim flacceſcere ſuperiora, creſcere venter, imminui profluxus urinæ, & malum in verum hydropem degenerare. Quo viſo

turbatior Hafniam tranſlata eſt, & arbitrio Viri Celeb. D.D. *Simonis Paulli*, Archiatri ſenioris, Exper. D. D. *Frid. Hammerici*, & *meo* permiſſa totis ſex hebdomadibus medicamentis convenientibus uſurpandis morigeram ſe ſe declaravit, jamq; detumeſcere manifeſtè venter cœperat, & urina largius profluere, cum iterum palpandum ſe nobis offerret inſolitus ille omenti ſcirrhus (diu enim contrectationem prohibuerat tenſum duriſſimè abdomen) ſed illo adeo obfirmatæ duritiei, ut ab arte medica integram promittere ſanitatem tutò non liceret. Inſtandum tandem ſvaſimus, vinci qvandoq; longo, patientiq; medicamentorum uſu ea, qvæ æſtimantur inſanabilia; ſed illa ingruente hyeme de curis domeſticis ſollicita, ſpondensq; ex præſcripto noſtro ſe poſt domi victuram ad ſuos diſceſſit, ibiq; in uſurpandi ſegnitiem paulatim relapſa, & ſubinde Agyrtarum vocibus auſcultans in antiqvum abdomis tumorem incidit, hoc uno felicior, qvòd largius adhuc profluat urina, & ciborum appetitus conſtet, adeoq; par rebus domeſticis gerendis etiamnű deprehendatur, cum antea totos fere dies lectulo affixa detineretur. Interea cum noſtræ adhuc fidei permiſſa pharmacis ſeroſam colluviem expurgantibus alternis fere diebus uteretur, multum ſemper ſeri excluſit, ſed nigerrimi, & atramenti propemodum æmuli, ut non leviter admiraremur infauſtum copioſiſſimi illius liqvoris colorem, cùm neq; adhuc nos chalybem adhibuiſſemus, nec totis ſex menſibus, ut Medicus ordinarius aſſeruerat, qvicqvam chalybeati deguſtaſſet. Chalybeata autem jam ante dimidium annum propinata tam diu latere in viſceribus potuiſſe, ut tingerent poſtea liqvores, difficilè pronunciatu; ex lienis vel vaſis, vel parenchymate tantum profluxiſſe, iterű difficile, præſertim cùm nec ſit melancholici genii, nec lienis majuſculi, & acidorű abſtinentiſſima. Fortè dum ægræ huic medicabamur, diſſectus,

diſſectus ab *Exp. D. D. Stenonio* Rangifer, qvi ex hydrope obierat, itidē oſtendit nonnullas glandulas omenti ſcirrhoſas, & nonnullas pure viridi refertas, qvod iterum nos confirmavit de glandulis omenti fæminei ſimiliter propemodum affectis. Quanqvam fortaſſe nec meſenterii glandulæ, in hac matrona immunes fuerint.

LXXXV.

Ex glandulis ſubalaribus pleuritis.
D. Olai Borrichii.

NObilis annorum XIX, jam ante triennium ſub initium autumni, glandularum ſub ala ſiniſtra tumore, & pertinaci duritie tentatus, ex meo conſilio, poſtqvam in iisdem pus collectum exitum moliri prævidiſſem, aperiri locum ferro juſſi, exoneravitq̄; ſe tanta cramatis purulenti copia, ut vel qvinq; libras, aliqvot hebdomadum decurſu inde exſtillantes notaverim. Nec ante deſiit profluxus, qvàm ad decocta lignorum exoticorum, ut exſiccantia, perventum. Superiori iterum anno recruduit eodem loco malum, eademq; arte ſublatum eſt. Ut ergo hornam calamitatem evitaret futuri metuens, eqveſtribus ſe ſe exercitiis obfirmare paravit, & factis hinc inde itineribus diſcutere materiam ad alas alioqvin prolapſuram. Sed nè ſic qvidem recidivam evaſit; redeunte enim autumno novi iterum ſub axillâ nodi, novi dolores, qvos cum juſſiſſem ſudoriferis diſſipare, ille, ut fit, paulò ſui negligentior diem ex die procraſtinando effecit, ut aliqvando toto qvidem triduo evaneſcerent, mox tamen iterum magno recurrerent impetu. Quas vices ubi ter, qvatérve obſervaſſet, ratus malum

ſponte tandem ceſſaturum; cum die qvodam incautiùs ſe frigoribus objeciſſet, ecce tibi raram metaſtaſin; evanuere ſubito nodi, ſed traſlato in pleuram, & pulmones humorum peccantium impetu violentiſſima ſurrexit tuſſis, & illa triſtiſſimis comitata ſymptomatis, frigore extremorum, ſumma virium debilitate, vigiliis perpetuis, dolore præcordiorum & laterum, ſputo cruento, qvibus febris ſe adjungens ultima minabatur. Quam malorum συνδρομὴν, cum iis oppugnarem pharmacis, qvæ pleuritidi opponi ex arte ſolent, expugnari ſe deniq; paſſa eſt, & fortunante Deo opt. max. per freqventiſſimas purulenti & viſcidi magmatis exſcreationes noviſſimè qvievit, relicta curioſis ingeniis materia ſpeculandi, qua via tam prompte à glandulis ſubalaribus eatur in pulmones.

LXXXVI.

Idioſyncraſiæ raræ.

D. Olai Borrichii.

MIrifica illa antipathiarum diverſitas in omnium pæne medentium inculcatur ſcriptis, à pauciſſimis explicatur. Nec virium mearum eſt tot expedire difficultates, nec inſtituti hujus illud ipſum conari. Tantum ſubjungere decretum eſt nonnullas, qvæ mihi ſpectatæ nondum in publicis monumentis, qvod ſciam, innotuere. Fuere ex meæ curæ permiſſis jam ægris jam neutris, qvi cætera robuſto temperamento hauſtis XV tantum granis radicis jalappæ cum tantillo cremoris tartari, & ælæoſacchari cinnamomi, L vicibus ad ſellas conceſſerint Patroclianas. Quidam ita hoſtili odio cinamomum averſantur, ut dapes aromate illo alioqvin delicatiſſimo conditas nè deguſtent qvidem, eſurituri potius, qvam attacturi. *Alexander Ruthven*, nobilis Scotus,

Scotus, viſus mihi eſt totus ſubito palleſcere, deliqvio animi proximus, qvoties angvillas toſtas vel oculis uſurpabat. Nobilis virgo, jam mortua, cum pennas nullo motu animi graviori concuſſa ferret, plumam in aëre volitantem, & ſibi vicinam ita formidabat, ut acerbiſſimè ejulare non deſineret, donec ab adſtantibus removeretur. Agricola Gladſaxienſis viſo vel cane, vel eqvo transeunte, vel movente ſe oſtio, horrendo fletu & clamore ſtentoreo intonuit. Hyſterica qvædam ab omnibus antihyſtericis offenditur, à ſaccharo opem ſentit. *Maria monetaria*, poſtqvam cruciarium ignotum ſibi vidiſſet vectabulo humili alligatum in ludibrium circumferri per plateas, qvoties id genus vehiculi conſpexit, oborto ſtatim mixtis ſingultibus fletu amariſſimo fata & fortunas ſuas deplorabat, haud aliter ac ſi ipſa mox in numellas & compedes eſſet abducenda: cauſamq; à me, qvi medicinam ægræ faciebam, interrogata nullam valuit expromere, niſi extorqveri ſibi violenter hos animi motus, & remedium mali à me poſtulari. Sæpe inter lætiſſimos mecum ſermones ſubitò his lacrymis & ſuſpiriis oppreſſa ægrè ſibi reſtituta eſt. Tandem expiata lienis & vaſorum illi vicinorum amurca ceſſit malum chalybi, qvod toties inſpecto ligno recruduerat. Ancillæ Tribuni civilis cùm ſideratum Dominæ brachium ſtillatitia pingvedine humana ex pharmacopolio allata aliqvandiu ex conſilio meo ſponte & ludibundæ perunxiſſent, tandem, neſcio qvo temerè effutiente, advertentes ſe manibus tractare adipem humano corpori exemptum, in triſtia ſymptomata & vomitiones crebras inciderunt, qvoties ad perungendum invitarentur. Quin maluere demum ſervitio exire, qvàm faſtidito illo ungvine manus polluere.

LXXXVII. Ox

LXXXVII.

Oxygalæ damna.

D. Simonis Paulli.

PUer qvatuordecim qvaſi años natus, hero ſuo qui eſt à pedibus & manu, feria tertia Pentecoſtes hujus anni, finita concione veſpertina, inviſit domum alicujus patris familias hujus Urbis; qvi merendæ loco oxygala ipſi apponit: Idem domum reverſus, cum fortè in culina heri ſui, reperit ſolo in loco, ab ancilla ſepoſitum lac ovillum, ejus magnam parté, in ſe ingurgitat avariter. Pauculis autem horis intermiſſis, & die ſe in crepuſculum præcipitante: ecce puer hic usq; adeo horrendis ſymptomatis corripitur, ceu toxicum hauſiſſet. Accerſor; compareo; jubeo; actutum ut paretur Clyſter domeſticus ex lacte, ac ei dextrè applicetur. Verum licet is, alvum ſemel atq; iterum, ab illius uſu deijceret, attamen gliſcebant Symptomata choleræ propria, usq; adeo ut præ doloribus intolerabilibus, ita ſive exclamaret, ſive vociferaretur, ceu in qvæſtionem eſſet datus. Jubeo, aſtantes pararent, ex ter na infuſione vini, florum camomillæ campeſtris, potionem pro aliqvot ſive doſibus ſive vicibus, eum in modum, qvem pridem in hiſtoria camomillæ Quadripartiti mei Argentorati à filio meo Chariſſimo Simone editi, publici Juris feci: qvem proin non opus eſt huc arceſſere, ne actum agere ac Medicinæ Candidatis, aut novellis practicis, veluti Cramben bis coctam obtrudere velle videar, qvorum in gratiam & commodum

(non moror non ſum invidus)

hic loci noto; qvod ab uſu dicti infuſi florum camomillæ, horrenda illa ſymptomata, miteſcere qvidem occeperint: attamen cum contumacius eſſet malum, (lac qvippe coagulatum in vivo corpore comparatur ad venena) ac labaſcente-

tes vires pueri præſentiſſimum alexipharmacum poſcere viderentur; hoc ipſum, Collegâ & conſultore Viro Celeberrimo *Dno. Olao Borrichio*, præſcripſi, qvod

R. Aqvæ Zedoar. cum vin. ℥iiij.
Card. Bened.
Veronic. an. ℥vj.
Theriac. Andromach. recent.
Diaſcord Fracaſtor. an. ℈ij.
Radic. Zedoar.
galang an. ʒj.
Syrup. ment. criſp. q. ſ. ad edulcandum
miſc.

Cuius miſturæ, cum unum itemq; alterum cochlear abſorbuiſſet, dictum factum, divina interveniente benedictione, dolor & cætera Symptomata evanuerunt penitus. Interim Medicinæ Candidatis, (inſuper habens illorum cauſa, vel paradoxologus nominer, ab illorum hominum genere, qvi nihil rectũ putant ſcioli, niſi qvòd ipſi faciunt) revelabo hic arcanum practicum, jam Dei gratia, ab hinc qvadraginta & amplius annos, praxin medicã exercens, nempe ex ſimplicium aut vegeta bilium numero, contra inflationes hypochondriorum ac ventris tormina, in utroq; ſexu, haud repertum iri Zedoariæ radice generoſius medicamen; imo inſuper puerperis lochiis ceſſantibus, radice Zedoariæ nihil eſt conducibilius; ſi illius pulveratæ, drachma dimidiata, duabus tribusve guttulis roriſmarini olei irrorata, aut conſperſa in vini hauſtulo calido propinetur.

LXXXVIII.

Obſervationes Anatomicæ ſpectantes ova viviparorum.

D. Nicolai Stenonis.

QVo magis confirmentur & illuſtrentur amicorum obſervationes de productione animalium ex ovo, quæ mihi circa eandem veritatem divina monſtravit liberalitas, illorum laboribus addam ex variorum animalium ſectionibus ſeligendo, qvæ ad ova viviparorum pertinent. Ovi autem nomine intelligo non modo rotundas veſiculas humore plenas teſticulorum magnam partem conſtituentes, ſed & chorion cum omnibus ſuis contentis. Utor plerumq; terminis ſolitis per teſticulos fœmellarum ovaria, per tubas cornuaq; & uteros oviductus intelligendo. ovaria s. teſticuli dant ovis principium, oviductus autem ſeu uteri vel cornua cum tubis dant qvicqvid reqviritur ad perfectum incrementum fœtus.

In utero vaccæ.

Cotyledonum binæ ſunt partes glanduloſæ carnis ſpeciem præ ſe ferentes; altera adhæret chorio & innumeris apicibus obtuſis, quaſi totidem radicibus, inſeritur alteri cotyledonum parti, qvæ membranæ uteri adhærens albicantem ſuccum emittit, ſi comprimatur: a membranis uteri poterit commodiſſimè ſeparari ſubſtantia glanduloſa, niſi qva vaſa recipit, qvorum diſſectorum rubentia puncta teſtantur ea eſſe ſangvinea.

Intra chorion allantoides utrinq; in cornua protendebatur, qvorum alterum altero duplo longius; extracta inde aqva inſipida & alba brevi ſedimentum album depoſuit.

*M*ultæ rotundæ qvaſi veſiculæ in amnio conſpiciebantur, aqva illius copioſiſſima, ſubſalſa & aliqvantulum viridis.

In fœtu arteriæ umbilicales iliacis, unde exeunt, erant multò ampliores; vena umbilicalis extra umbilicũ bifida; lien ſatis elegãs, oblongꝰ, ingrior, ventriculꝰ diſtentus humore perlucido; pulmones, licet denſi, flatu tamẽ patiebantur ſe rariores reddi; diſſecto abdomine ſangvis copioſus effluxit.

In ſecundo vaccæ utero.

Teſticuli variis veſiculis erant pleni, qvæ flavam continebant aqvam; Extracto cum omnibus involucris fœtu, amnion ita ſeparavi, ut & omnem ſuum in ſe contineret humorem, & allantoidis humor non diffluerct; amnion in ſuperficie plurimas qvaſi albas glandulas aut cavernulas hinc inde diſperſas habebat, intra ſe verò continebat humorem ſubſalſum.

Amnii interior ſuperficies plena albis ſolidiuſculis apicibus ſatis exſtantibus, qvorum ſinguli manifeſta ſangvinea vaſa excipiunt, freqventiores circa umbilicum videntur; in confinio amnii cum cute qvaſi annulus qvidam conſpicitur.

In choroide præter majores glandulas cotyledonum alteram partem conſtituentes, per totam tunicam exteriorem diſperguntur parvæ glandulæ, qvæ reſolvuntur in partes minimas ſubtiliſſimæ arenæ ſimiles, ſed admodum copioſas; videbantur filamenta qvædam ad ſingula pertingere, ſine dubio vaſorum ſangvineorum capillares anguſtiæ; credamne in uteri tunica interiore reperiri his reſpondentes alias glandulas ut in cotyledonibus obſervatur? Sane in uteri interiore ſuperficie plurima granula flava aderant, multa etiam rubentia vaſa, ſed & ibidem ſub tunica conglomeratis glandulis ſimilia corpuſcula obſervata non pauca.

Circa extrema allantoidis eſt qvaſi nodus qvidam extra chorion propendens.

In abdomine fœtus ſangvis copioſus extra vaſa effuſus; hepar qvaſi undiq; arroſum. Veſicula bilis alba, alba & ipſa bilis, nihilominus amara.

Spinalis medulla circa lumbos & circa collum craſſior, medio tractu tenuior.

In tertio vaccæ utero.

In vagina materia admodum lenta ut & in collo obſervabatur, ſimilis albumini ovorum, qvando aliqvot a cœpto incubitu diebus tenacius evaſit; fœtus alterum cornu occupaverat, in altero nihil erat præter allantoidis cum chorio continuationem fere ad extrema continuatam, in qva humor albus & turbidus erat. veſiculæ aqvoſæ in teſtibus conſpiciebantur: binæ aliæ adhærebant patulo tubarum in uterum ductui; inflata veſica urinaria intumuit allantoides.

In qvarto vaccæ utero.

Fœtus canem mediocrem æqvabat; majorum cotyledonum diameter qvatuor digitos longa erat, in qvarum portionibus adhærentibus utero hiatus inſignes manebant extractis radicibus portionum chorio adhærentium; licet radicum color ad rubedinem vergeret ob ſangvinea vaſa in iis contenta, ſine ſangvinis tamen effuſione extrahebantur: unde patet ſangvinea vaſa matris non continuari cum vaſis ſangvineis fœtus; in ipſo fœtu diſſecto bilis ſapor non amarus, color loturæ carnium ſimilis.

In qvinto vaccæ utero.

Chorium non modò cornua ſuis extremitatibus implebat, ſed etiam filum longiuſculum utrinq; qvaſi per totam tubam extenſum habebat cum materia albicante in globulum concreta. Videbatur præter humorem amnii & allantoidis tertius adeſſe peculiari membranæ incluſus. In

In ſuperficie chorii exteriore conſpiciebantur maculæ albæ, ac ſi cruſtæ qvædam eſſent, qvæ utero adhæſiſſent.

Cocto utero non cotyledones tantùm ſed etiam tota interior uteri ſuperficiem poroſa erat, forſitan cotyledones inter & reliqvam uteri ſuperficiem hæc differentia eſt, qvod copioſior in illis exudans materia ſenſim majorem parenchymatis molem colligendo tubercula producat, extra illas parcior reliqvam ſuperficiem tantum cruſtâ obducat.

Fibrarum motricium carnes in ſubſtantia uteri ſæpius ſe interſecant, in qvibus, præter triplicem ductum, nihil ordinatum potui determinare; feruntur verſus teſticulos, alas, cornua, tubam, multæ etiam videntur in membranam ejus exteriorem terminare.

Tubæ orificium teſticulo obverſum ſimile eſt oſtio oviductus in avibus, qvod ovarium reſpicit; fibræ carneæ extra tubarum anguſtias exporrectæ, undiq, ſeſe diffundunt, nec tamen omnes ad orificii expanſi extimam oram pertingunt.

Coctis teſticulis examinavi ova, qvæ plura uni, pauciora alteri erant, omnia albuminis more concreta. ubi ova pauciora reperiebantur multæ particulæ aderant vivido rubore lucentes & ſubſtantia qvædam, ſic ſatis magna, flaveſcens per cujus medium usq; ad ſuperficiem teſticuli filamentum inſtar vaſis excretorii ferebatur, in cujus extremo apice punctum, foraminis inſtar, conſpiciebatur.

In utero ovis.

Præter protuberantias nihil aderat, qvæ diſſectæ vaſa oſtendebant manifeſta; erant autem protuberantiæ undiq; membrana tectæ, in media planitie protuberántiarum videbatur qvaſi rubedo qvædam ſed humoris nulla notatu digna copia.

In alio utero ovis.

Cervix uteri admodum anguſta,& variis parvulis eminétiis hinc inde aſpera ſtyloq; invia ; chorii extima ſuperficies, variis albis qvaſi lineolis picta, qvæ licet multis in locis admodum irregulares eſſent,in aliis nihilominus ſecundū longitudinem ductæ,qvaſi rotunda qvædam ſpatia ſuis interſtitiis includere videbantur, ; cotyledonum magnus erat numerus, nec certus ſitus, medio loco adhærebant illis vaſa chorii: premendo eas in confinio uteri ex alveolis utero adhærentibus prodiere integræ glandulæ chorio annexæ,qvibus ſimilis ſubſtantia in ipſi alveolis reperiebatur.

Inde ſuſpenſa manu chorii ſeparationem aggreſſus ſum, qvæ & feliciter ſucceſſit,licet amnion a cotyledonum centro aliqvanto difficilius ſecederet; in allantoide vaſa qvædam ſubtiliſſima agnovi : aqva allantoidis erat fere inſipida, amnii tantillum ſubſalſa. Diſſecto fœtu ex abdomine aqva effluvit, lien parvulus & fere rotundus, veſicula bilis adhærebat hepati, cui incumbebat alia tenuiſſima veſicula hinc inde agitabilis, in veſicula utraq; diſſecto humor albus erat & ad ſenſum vix amarus. In ventriculo aqva erat limpida & vix ſapiens ſalſedinem , in inteſtinis tenuioribus viridis color obſervabatur, in craſſioribus excrementa ſordida.

In tertio utero ovis.

Manifeſto ſepto intermedio dividitur uterus in duas partes. in extracto chorio cotyledones ultra centenas numeravi; fœtus tres communi chorio tegebantur,amnio autem & allantoide erant ab invicem diſtincti, ex illis unum aperui & inflata veſica urinæ patere viam in propriam allantoidem oſtendi ; ex fœtibus unus niger erat ob punctula manifeſta pilorum nigrorum exitum ſibi e cute parantium,

erant

erant & barbati jam tum omnes; bili nulla notatu digna amarities.

In cane ſponte mortua.

Plures in ſiniſtro ingvine tumores erant, ubi diſſecta cute patuit eſſe ſub fine muſculi obliqvi interni factâ dilatatiohē peritonæi, inſtar ſacci, ad pugni magnitudinem, ita tamen ut videretur appendiculam qvandam habere ſecundum proceſſum peritonæi hujus figuræ. Partem tumoris minimam inteſtini portio conſtituebat, maximam uteri cornu ſiniſtrum cum membrana plurima pingvedine intertextis, qvæ membranæ ſingularis erant figuræ. Etiam in dextro latere conſpiciebatur tuberculum, qvod diſſectum membranoſa uteri ligamenta continebat naturali omnia colore; ſiniſtri vero tumoris exteriora & interiora multis in locis gangrænâ corrupta erant.

A teſtibus uteri usq; ad infimam coſtam videbatur aſcendere qvaſi muſculus longus & rectus, cujus ſeparationem a ſubjectis partibus cum molirer, diaphragma ſimul ſeparavi; elegantiſſimum vas neſcio cujus generis a diaphragmate, recta eo deſcendebat & in ramulos dividebatur.

In utero cuniculi viventis.

Vidi uteri motum; qvo ſe diſtendebat, contrahebat, longior fiebat, etiamſi mihi fueram viſus impediviſſe ſangvinis in illas partes influxum per ligaturam aortæ circa ſpinæ medium; vidi etiam moveri cornua, ſed maximè mirabar prope veſicam fibras ad ſenſum manifeſtè moveri, qvæ nec cornuum erant, nec uteri, ſed velut qvædam ligamenta.

In alio cuniculi utero.

Præter plures in teſticulorum ſubſtantia veſiculas humore aqvoſo plenas, tres aliæ veſiculæ communi membrana te-

tectæ adſtabant alterius tubæ orificio, cui ſimilis una tantum circa alterius tubæ orificium reperiebatur; ipſæ tubæ apertæ admodum & expanſæ.

In urſa.

Teſticuli conſtant plurimis granulis albicantibus inſtar ovariu piſcium, tubarum extrema expanſa illos adeo undiq; includunt, ut parvulum duntaxat foramen inde abdomen pateat qvo dilatato ſponte elabuntur teſticuli.

In erinaceo.

Verſus tubas uteri fibrarum motricium duo genera feruntur, unum habens extremitatem oppoſitam ſuperius ſub rene, an in prima coſta an tantùm in peritonæo dubium. alterum habens extremitatem oppoſitam inferius verſus ingvina; hoc ligamenti rotundi nomine venit: hujus extremitas tubæ continuata videtur fibras ſuas diſpergere per totum cornu usq; ad concurſum ejus cum cornu oppoſito; fibræ ſuperiores verſus extrema cornuum videntur in nodum album colligi, a qvo nodo exeunt fibræ eleganter diſperſæ verſus ſangvinei vaſis ductum arcuatum ova ſuſtinentem. An hæ fibræ continuentur cum fibris motricibus tubarum incertum eſt, poſſunt vel ſimul agere & ſic tubam veluti tenſam tenere, vel ſeorſim, & ſic modo ſurſum modo deorſum trahere. Moventurne in conceptione an in partu an extra illa tempora, an in omnibus illis temporibus? Circa extrema cornuum veſicula conſpicitur, intra qvam ex altera parte ova ex altera ductus cartilaginoſus conſpicitur in circulum, non tamen clauſum, inflexus; ubi haut circulus, oſtiolum eſt: e veſicula in abdomen in vicinia oſtioli aperit ſe tuba intra veſiculam, cui adſtat tuberculum album elegans, forte impediens ovorum dilapſum extra veſiculam in abdomen, qvo facilius tubas ſubintrent; ova omnia ordine diſpoſita ſunt circa vas ſangvineum in gyrum ductum, cui adhærent

libe-

liberè per vaſcula ut in ovariis avium. Plura hic ſangvinea vaſa ad tubas, cornua & uterum qvàm ad ovarium ferebantur; qvod ideo contingit, qvia plus materiæ ovo accedit in illis locis, qvam dum ovario adhæret.

Sub fibris cutim admirando artificio moventibus ſita ubera regionem pectoris & abdominis utrinq; occupant, in qvolibet latere unum corpus glanduloſum conſtituentia, licet papillarum qvinqve paria forment.

Inter fibras muſculoſas cutis & reliqvos muſculos ut & inter conglomeratas lacteas plures glandulæ conglomeratæ aderant, una rubeſcens ſub lacteis in pectore.

*M*irabar veſicam urinariam adeo tumidam ut ovo gallinæ major ſurſum egerit inteſtina & veſiculæ fellis proxima tincturam inde viridem traxerit, cum tamen a morte levi preſſione omnis urina efflueret.

In lepore.

Gemina teſticulorum erat ſubſtantia, griſea utraq; ſed obſcurior altera, altera magis ad album vergens: in hac multæ rotundæ maculæ conſpiciebantur iis ſimillimæ, qvæ in gallinis in baſi ovarii conſtituunt ovorum primordia. Tubæ apertæ teſticulis incumbebant.

In Salamandra.

Ovarium utrinq; unum ovis plenum, cui adhærebat corpus oblongum flaveſcens, oviductus itidem cuilibet lateri ſuus, qvi neutra extremitate jungebantur; erant in eis ova humore qvodam obducta.

In teſtudine.

Ova plurima membranæ cujusdam limbo adhærebant, qvorum minima erant alba, media ex alvo flaveſcebant, maxima croceo colore fulgebant: in ſingulis ovis membrana calicis more illa continens rotundo ſpatio hiabat, qvæ alias in gallinis lineam oblongam vaſis vacuam relinqvit. ſub

ovarii membrana utrinq; adjacebat venæ cavæ corpus albicans.

Oviductus gemini in commune oſtium externum confluentes: in qvolibet oviductu hærebant duo ova cortice albo & jam tum duro obducta.

In mulieribus.

Prima in qua teſticulos me diſſecuiſſe memini, dicebatur qvinqvagenaria, ubi multæ intra teſticulos veſiculæ continebãtur: ipſa cervix uteri preſſa ſeroſũ humoré exſudabat. In ligamento uteri rotundo videbantur fibræ motricibus ſimiles verſus os pubis abire. In duabus aliis itidem vetulis hæc peculiaria mihi viſa ſunt; in altera teſticuli, præter qvædam granula calculoſa duos veros calculos continebant, rotundum alterum, ſed minutum, alterum majorem, ſed pluribus tuberculis inæqvalem; in altera, præter cætera ſolita, unum aderat calculo tuberoſo prioris ſimile non ſubſtantia, ut pote qvæ naturalis erat, ſed figura.

In juniori muliere & multa erant ova, & rotunda, nec ejusdem magnitudinis omnia, omnia tamen difficilia ſeparatu propter ſoliditatem ſubſtantiæ, qvæ continebantur. In alia ligamentum uteri rotundum accuratius examinans inveni vaſa ſangvinea, nervos & fibras carnoſas uteri ſubſtantiæ continuatas. Tubæ extrema laciniata ſcatent ſangvineis vaſis per longitudinem excurrentibus ferè ut in branchiis piſcium. Intra tubas fibræ per longitudinem excurrunt; flatus ex tuba in uterum apertum tranſitum invenit.

LXXXIX. In

LXXXIX.

Ova viviparorum ſpectantes obſervationes factæ juſſu Sereniſſimi Magni Ducis Hetruriæ.

D. Nicolai Stenonis.

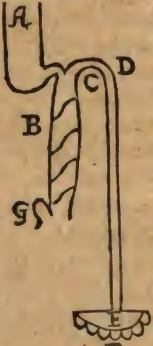
Galæus lævis.

IN Galeo lævi, Italis peſce palombo, tres fœtus in qvolibet oviductu continebantur, ejusdem magnitudinis omnes, qvi non excipiebant ſe invicem, ut in aliis animalibus fieri ſolet, ſed mutuo ſibi appoſiti capita antrorſum vertebant.

Sua cuilibet fœtui erat membrana, qvæ pro amnio haberi poterit, cum more amnii proximè ambiret fœtum humori limpido innatantem. In eo tamen ab amnio differebat, qvod placentæ annecteretur, id qvod chorio proprium eſſe ſolet; dubito an tunica fœtus ſimul omnes in qvolibet oviductu involvens chorion fuerit, an verò interior oviductus membrana: in uno fœtu ſubſtantia ovo ſimilis adhærebat imæ parti amnii, a cujus ſubſtantiæ tunica in amnium ferebatur linea qvædam aſpera vaſi non abſimilis, qvæ exhauſto liqvore amnii modò deſignato ſponte plicabatur . Unica tantum eaq; exigua placenta cuilibet fœtui erat, qvæ rubicunda adhærebat oviductui circa inferius orificium & membrana obducta cavitatem formabat.

Per rimam ſitam ſub regione diaphragmatis inter binas pinnas anteriores vaſa umbilicalia in abdomen fœtus penetrabant. Illorum ductum perſeqvendo in uno bullas aëreas intermediis liquoribus diſtinctas obſervavi, quæ ulterius propulſæ inteſtinum ſubibant: mox in altero fœtu inflato inteſtino dum variè illud agitarem, in placentam usq; aëri viam aperui. Patuit inde contineri inter vaſa umbilicalia

lia vaſculum quoddam non ſangvineum, cujus altera extremitas cochleato inteſtino intra abdomen latenti continua erat, altera placentæ adhærebat, quo loco ſuperior placentæ ſuperficies tenui membrana obducta cavitatem format. Liquorem in hoc vaſculo contentum a placenta in inteſtinum transmitti evidens eſt, cum oſtium quo in inteſtinum hiat ſimile ſit ductus pancreatici oſtio, per quod pancreas ſua contenta exonerat in inteſtinum; quod ſi ab inteſtino in placentam tranſitus fuiſſet, fœdus inteſtini humor, manifeſtum ejus rei indicium in ipſo canale exhibuiſſet. Idem vaſculum Bellonio notum fuit, ut ex Aldrovando didici, ſed niſi fallor, aliter conformatum, dicit enim contineri in abdomine perulam adducto hac via alimento vitelli inſtar replendam, quæ perula & a ſtomacho & ab inteſtinis diverſa fuerit oportet, cum in eodem piſce ſtomachum vacuum & plenum excrementis inteſtinum deſcribat. Ex fabrica vaſis patet in hoc piſcium genere a cavitate placentæ, quemadmodum in avibus a vitello ipſi inteſtino ingeri alimentum, quamdiu ab humoribus matris fœtui alimentum ſuppeditatur, ſed & per os nutriri eundem fœtum viſa in ſtomacho ambienti ſimilis aqva evincit.

*M*ajoris evidentiæ gratia canalis hujus figurã apponere volui. A ventricul⁹. B. inteſtinũ cochleatum. C. canalis inſertio in inteſtinũ. D. ipſe canalis. E. inſertio canalis in receptaculũ placentæ, F. placentæ ſuperficies qvæ oviductui adhæret. G. inteſtinum cæcum.

Ad latera podicis binæ papillæ extabant, qvibus excernebatur ſangvineum ſerum illi ſimile, qvod abdomen continebat. Earum ductum inqvirens, nil niſi foramina eſſe deprehendi, qvibus effuſi

effuſa in abdomen liqvida effluere poterint. Quis ſcit anne dictis meatibus analogum qvid reliqua animalia poſſideant? Sane vix unqvam humore vacuum reperitur abdomen, etiamſi in vivo animali aperiatur : & niſi qvis dixerit, humorem illum per mediam corporis ſubſtantiam transpirare vias admittat, oportet, in veſicam, inteſtina aut alia loca eundem derivantes.

Perpulchra erat cavitas, qvæ pone oculos in cartilagineo cranio recondita, ſine omni dubio auditui inſervit. Tres circuli in cranio excavati erant, qvorum unus qvaſi in plano ſitus, reliqvi duo & ad ſe invicem & ad primam erant perpendiculares. Hoc anfractuoſo ductu continebatur canalis qvidam cartilagineus, qui bis, terve in receptaculi rotundi formam expanſus illis in locis fibrillas a nervis auditoriis excipiebat. Eidem ſolidiori canali mollior alius includebatur uterq; limpidiſſima aqva plenus. Veniam merebor ſi de canalis hujus uſu deq; modo, qvo piſces audiunt, nihil hic attulero, cum ne qvidem noſter audiendi modus cognitus mihi ſit. De fabrica id addere liceat, qvod triplici giro intortus canalis, qvi in hoc piſce cartilagineus erat, in homine & qvadrupedibus ſolido oſſi inſculptus ſit, & in avibus pariter oſſeus ſpongioſo oſſe undiq; ambiatur. Hæc illa cavitas eſt, qvam Labirinthum appellant Anatomici. Erat eodem cranii loco amplior cavitas alia, unde extracta ſubſtantia mollis & alba, in aëre indureſcebat, nec ab igne detrimentum patiebatur, ex illa materia calculos in piſcium capite concreſcere vero ſimile eſt. Quæ alia in præſenti piſce obſervavi in hiſtoria piſcis ex canum genere deſcripſi, nimirum vaſa unctuoſum humorem cuti præparantia, nares, oculorum muſculi & cartilagineus cilindrus a nervis opticis diſtinctus, & dentium reliqvis ſuccreſcentium mollities, ſi alias dentes appellare licet mandibularum aſperitatem, qvæ

 li-

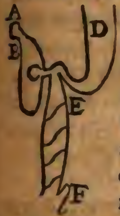
limam imitabatur; in cerebro vix ulla diverſitas erat, niſi qua molem, quæ hic pro corporis magnitudine, longè amplior erat, qvam in piſcibus eſſe ſolet. Nec in ſtomachum congeſti piſciculi ab alterius piſcis eſca diverſi erant: mirabar eorum qvosdam cute, pinnis & cauda usq; adeo nitidè ſpoliatos, ac ſi qvis de induſtria id aggreſſus fuiſſet, id qvod ſolventis fluidi efficaciam eo evidentius teſtatur qvò certius patuit ab aſperitate mandibularum non eſſe illud effectū. Ovariis extrinſecus adhærebant ova, non ut in altero piſce ſacculo incluſa; oviductus cætera alterius oviductui ſimilis, id ſibi peculiare habebat, qvod ſupra corpus, qvod mammas dicunt ſanguineo ſero eſſet plenus. Forſitan & huic animali lochiorum fluxus a partu ſupervenit.

Spina piſcis.

In piſce ſpina dorſum binis aculeis armatur, ſed inæqvalibus, majore exiſtente eo qvi caudæ propior eſt, utrumq; aculeum ſua proxima excipit pinna: cauda triangulo ſcaleno ſimilis habet baſin longiorem inferiori latere, breviorem latere ſuperiori, cui baſi inſculptus eſt ſinus admodū profundus; in parte prona corporis duo pinnarum paria ſeſe expandunt; hepar in duos lobos fiſſum, veſicula fellis oblonga in acutum apicem deſinit.

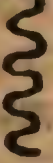
Oviductuum corpora cum eorundem infundibulo & oſtio inferiori ſimilia erant iis, qvæ in diſſecto piſce ex canum genere obſervavi, patulus infundibuli hiatus multas fibrarum rugas oſtendebat, qvo facilius muſculoſum crederem; in utroq; ovario plurima minuta ova erant, lacteum humorem continentia; aderant & qvatuor alia ova ovis gallinarum ſi non majora, certè paria vitelli more flaveſcentia omnia, ſi unum exceperis, qvod totum lacteum erat & plurimis rugis aſperum; cuilibet ovario peculiaris membrana erat, ova omnia qvaſi burſæ incluſa continens. Ex majoribus ovis

tria dextro latere, qvartum ſiniſtro continebatur. Unus in altero oviductu erat fœtus, in altero gemini, omnium capita uteri oſtio obvertebantur, qvò etiam reflexa erat caudæ extremitas loci brevitate impediente piſcis extenſionem in rectum. Mirabar humorem, cui innatabant fœtus, ſolis oviductuum tunicis contineri, nulla ibi conſpicua nec membrana peculiari, nec placenta, mox ipſos piſciculos attentius

examinando ſub cordis regione tuberculum albicans A obſervavi cavum qvidem, ſed vacuum. Diſſecto piſciculorum abdomine prodiit veſicula C oblonga, deſcripto tuberculo per exiguum canalicum B continuata ipſi veſicæ mediæ annectabatur inteſtini cochleati F. ſuperior pars oſtio E ſic ſatis magno exiſtente, qvo in inteſtinum veſica hiabat. Aperta veſica effluxit humor ex alvo flaveſcens, qvo humore bile jam tum tincto inteſtinum plenum erat; In ſtomacho eorum D humor erat ſimilis humori intra oviductum contento, cui innatabant, ut adeoq; & hæc hiſtoria nobis oſtendat piſces ibidem, ut aves, tum per os, tum per inteſtina alimentum excipere.

Secundum longitudinem oviductuum in ſuperficie illorũ interiori decurrebant vaſa ſangvinea ſinuoſis flexibus eleganter crispata, qvorum flexuum alterni anguli ſupra tunicã elevari poterãt.

Torpedo.

In torpedine parvula utrinq; hepati poſterius adhærebant ovaria, qvorum altera extremitas infundibulo vicina erat, magnus ibi ovorum numerus erat, qvorum majora luteo colore fulgebant, minora aqvæ inſtar diaphana erant.

In

In alia majori torpedine ex ſubrufis, qvæ novem libras pondere æqvabat, plurimis ovis referta erant ovaria, qvorum pleraq; vel alba vel flaveſcentia erant, pauca omnino aqvea. Sub ovariis qvæ hepati accumbebant, cavitas erat, qvam ego crediderim portionem venæ cavæ extra hepar egreſſæ. in oviductu dextro ſex erant ova, in ſiniſtro octo, qvæ nec oviductui, nec ſibi invicem adhærebant, ſed omnia innatabant humori, cujus pars vitreum oculi pars aqvam limpidiſſimam referebat, Ovorum in oviductu color qvibusdam in locis intenſè viridis erat, cætera ex viridi albicabant, conſiſtentia eorum caſei recentioris inſtar mollis, figura non amplius rotunda ſed ob mutuam a contactu compreſſionem planior reddita a torpedinis figura non multum recedebat.

Crediderim in oviductu torpedinis formari & c e[illegible]cere fœtus, licet nulla ſui parte oviductui adhærcant; intra interiorem & exteriorem tunicarum ſtomachi continebatur corpus molle album ſic ſatis craſſum, interius in ſtomacho certæ papillæ extabant, ut reſolventis humoris vaſa viderentur, vaſa ſuperficiem torpedinis unctuoſo humore oblinentia multa erant, & pulcherrimo ordine diſpoſita a capite poſteriora verſus pergebant, qvo facilius aqvæ occurſu contentus humor exprimatur. Notatu dignæ erant fibræ majuſculis anſerum pennis craſſiores, molles & albæ quæ in utroq; latere perpendiculari ductu inter ſuperiorem & inferiorem corporis tunicam ſitæ transverſis fibris ab invicem ſeparabantur, & manifeſtos nervos recipiebant e transverſo accedentes ut non dubitarem motrices dicere: occupabant locum, qvi eſt inter pinnas laterales & branchias atq; caput usq; ad regionem abdominis, hac fere figura anteriores poſterioribus breviores erant, coctæ moliſſimam carnem exhibebant. Animali vivo hic locus tactu qvidem mollis erat, ſed ſi eodé

tempore,

tempore, qvo qvis illum tangebat, animal ſeſe contraheret ſentiebatur in extremis digitis contractio cum ſpecie qvadam doloris formicantis per brachium aſcendentis, qvi per aliqvod temporis ſpatium continuabat, qvieſcente animale nihil ſentiebatur, qvemadmodum nec mortuo animale.

Criſtallini triplex ſubſtantia; uveæ illa figura, qvæ pupillam claudere valeat: cilindrus cartilagineus durus, & oculi globo firmiter adhærens.

Argentina.

In argentina piſce unius oculi ad cerebrum ea ratio erat, qvam habent 19 ad 2, abdomen in duas cavitates dividebatur, qvarum altera ſpinæ dorſi vicina erat & continebat renes & veſicam aëris longam, plura interius corpora continentem iis ſimilia in angvillis in veſicula aëris conſpiciuntur, altera cavitas continebat ſtomachum, lienem, hepar, duo corpora oblonga & alba, qvæ inſignem cavitatem continebant patulam in inteſtinum rectum circa finem inteſtini recti latebant intra abdomen plura animalcula conchiliis hiantinis a Fabio Columna deſcriptis ſimilia, niſi quod teſtis carerent.

Viperæ.

Viperis duo ſunt ovaria, qvorum dextrum ſiniſtro altius ſemel obſervavi, an & in reliqvis ita fuerit neglexi. In eoſdem ſi bene memini tria ova ſiniſtro in latere erant, in dextro quinque quodlibet ex ovariis videtur eſſe membrana peculiaris, in formam cylindri ſeu ſeu portionis ab inteſtino reſecti utraq; parte ad ſenſum clauſæ, cui intus adhærent ova.

Oviductus itidem gemini verſus exteriora confluunt, in commune orificium oblongum ſitum inter inteſtinum rectum & dorſum; verſus interiora manent orificiis ſuis diſtincta, qvæ exigua admodum & ovariorũ extremitati proxima,

ma, in unius viperæ oviductu dextro videbatur oſtium interius expanſum in ſacculum, qvi extremitatem ovarii amplexabatur. In gallina ſemel oviductus geminus repertus eſt, licet ovarium non niſi unicum in ſiniſtro latere conſpiceretur.

Lupa.

In lupa teſticuli plurima in ſe continebant ova, ſuis ſingula membranis & vaſis ſangvineis conſpicua, prout in avium ovariis moris eſt, omnia ſibi mutuo vicina erant & cingebantur ſubſtantia qvadam non in totum membranoſa, ſed ad glandularum naturam accedente, illius baſis inſtar unde ova in avium ovario dependent: inſignis illa cavitas erat, qva teſticuli includebantur, nec niſi exigua apertura in abdomen patebat; ſupra teſticulum extendebatur orificium tubæ, per qvod albeſcens humor non modò per totam tubæ longitudinem, ſed etiam in cornu uteri circa interius orificium reperiebatur; reliqva uteri parte vacua exiſtente, tubæ oſtium utero obverſum mediæ papillæ inſculptum erat, certo argumento ex utero in tubam difficulter, è tuba verò in uterum facilè transire humores, in vagina uteri ingens tuberculum extabat, in qvo radii pentogonia figura conſpiciebantur. In concurſu radiorum uteri oſtium reperiebatur.

Cerva.

In cerva cotiledines pollicem altæ copioſiſſimos canaliculos monſtrabant, & numero & ſitu diverſos ab illis, qvi in vaccino utero conſpiciuntur; cum chorion ſepararem, radices chorii dictis cotiledonibus infixas inde eduxi, nulla ne qvidem gutta ſangvinis effuſa, ſingulas radices attentius examinâti duplex ſubſtantia ſe manifeſtabat, exterior albicans, & transparens gelatinæ adinſtar, qvæ facilè patiebatur ſeſe abradi, interior rubicunda & ſecundum radicum longitudinem extenſa, continua vaſis ſangvineis, qvæ penetrabant in

cor-

corpus ipſius fœtus, qui jam tum omnibus ſuis numeris abſolutus erat,& brachium circiter longus: ea ratione chorii ſeparationem adminiſtravi,ut amnion & allantoides a ſe invicem diſtinctæ conſpicerentur, nec tamen effunderentur humores,qvo exactius humorum proportio inveniretur;humor in amnio contentus ad eum, qvi in allantoide continebatur, eam habet rationem,qvæ eſt 30 ad 13: amnii humor limpidus & ſubſalſus affuſo aceti ſpiritu albeſcebat, idem aceti ſpiritus humorem allantoides, qui dulcis erat & albus, ex albo flavum reddebat, ſubſeqvente manifeſta præcipitatione. Spiritus vini rectificatus reddebat amnii liqvori colorem, qvem aceti ſpiritus mutaverat, & præcipitationem impediebat, qvotiescunq; illi miſcebatur ante affuſionem ſpiritus aceti: in allantoide reperiebantur ſolida corpora oblonga & albicantia ſimilia lacti concreto, ſed tenacius compacta, ferè ut eſſe ſolet cordis polypus. a veſica in allantoidem patens aeri via erat; interiori amnii ſuperficiei elegantem ornatum addebant propendentes ab illa qvaſi ſtiriæ albæ copioſiſſimæ, qvæ variæ longitudinis erant,qvibusdam earum longitudine transverſum digitum æqvantibus; inflatâ tubâ intumuit uterus; teſticuli ovis pleni, fibræ motrices ab utero vel ejus tubis ad teſticulos usq; extendebantur: extra teſticulũ membranas inter hærebat oblonga veſicula limpidiſſimo humore turgens.

Scropha.

In utero Scrophæ ſilveſtris qvatuor fœtus continebantur, qvorum,qvi collo uteri proxim⁹ erat, chorii alteram extremitatẽ bifurcatam habebat,parte ejus in alterũ cornu aſcendẽte,parte verſus orificiũ uteri prolapſa.membranæ cuilibet fœtui qvatuor erant,prima chorion,qvæ tota in rugas annulis ſimiles corrugata erat, ſibiq; reſpondentes alias rugas in tunica interiori uteri inveniebat. Per totam chorii ſuper-

ficiem diſſeminatæ erant infinitæ maculæ albæ ovales magnitudine ſeminis aniſi, qvæ qvibusdam in locis ſe invicem contingebant, cætera parum admodum à ſe invicem remotæ, in medio omnium macularum rubri qvid emicabat: maculis chorii ſuæ in utero maculæ reſpondebant, & ſitu & magnitudine illis ſimiles; qvibusdam in locis chorii maculæ maculis uteri firmiter admodum adhærebant, ut pro cotyledonibus eas habendas vix dubitaverim; reliqva chorii, ut & uteri, ſuperficies innumeris cavernulis erat aſpera: ſecunda allantoides, cujus humor parvus erat & flavis excrementis fœdus, tertia amnios cujus humor itidem parvus ſed limpidus & tantillum glutinoſus, plenus globulis flavis ſibi mutuò adhærentibus qvarta membrana fœtum pilis jam tum veſtitum, arctè undiq; ambiens, ut & pulchrè inveſtiens ſingulos pedes, ungulas, caudam, auriculas; ſolum os cum narium foraminibus, umbilici ambitu & pudendis nudum erat relictum; in ciliis ſuperciliisq, oculorum pili longiores extra dictam membranam extabant. Novo experimento patuit, ore nutriri fœtum in utero, qvandoqvidem non modò amnii humori, ſimilis humor in eorum ſtomacho repertus fuerit, ſed etiam conſpecti ibi fuerint globuli ſolidi, magnitudine, figura & colore illis ſimiles, qvi intra amnium erant, qvos globulos inteſtini recti excrementa fuiſſe reſidui in eodem inteſtino globuli prædictis ſimillimi evincebant; quid amplius miramur cutis excrementa inſervire nutritioni, ſi ipſa ani excrementa in ſtomachum revehuntur; Scilicet qvæ primis a formatione diebus ab internis fluidis in externū fluidū per capillaria vaſa ſecernuntur, cum vel ſucci viſciditas vel caloris imbecillitas multa ibi reliqverint cruda circumamnum & cum tempore in partes ſubtiliores reſolvenda, toties de novo in corpus recepta eundem circulum percurrunt, donec acria reddita, ubi ſemel in fluidum exter-

num

num ſeu amnii liqvorem depoſita fuerint, ut ſenſum nimis ferientia, rejiciuntur ab animali, illudq; ad exitum ſtimulant.

Aſina.

Aſinæ teſticuli ovo gallinaceo magnitudine pares erant, figura renem referentes. ultra viginti ova in parte cava u-nius numeravimus, lupino æqvalia pleraq; ſed ſphærica, qvæ & à teſticulis & a ſe invicē inte- gra ſeparavi. coĉto altero teſticulorum, qvæ profun-diꝰ delitеſcebāt ova, albuminis coĉti colorem conſiſtentiā & ſaporē acqvirebant, niſi quod levis acrimonia ſimul perciperetur. Reliqva tubæ proxima ova, qvæ veluti nuda in ſuperficie exſtabant, fluida manebant. Reliqva teſticuli ſubſtantia fibroſa mihi viſa, ut papillæ renum, ſi corpus triangulare exceperis colore ſangvineo qvod plurima exigua ova continebat. In vicinia ovorum ſuperficialium (ſi ita apellare licet qvæ in ſuperficie qvaſi extabant) erant certæ appendiculæ non abſimiles calicibus ovorum in gallinis poſt delapſa ova in ſe contraĉtis. Tubæ orificium expanſum erat ſuper teſticuli partem, qva nuda ova extabant & capax erat lupini minoris.

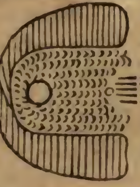
Mula.

Sed & e duabus mulis eduĉtos teſticulos examinavi.

In prima teſtes exigui admodum, ſed vaſis ſangvineis copioſis inſtruĉti, in iis diſſeĉtis nulla ovorum veſtigia reperiebantur. Tuba ſic ſatis longa, & in multos anfraĉtus plicata, exterius orificium teſticulis proximum patulum ſatis erat, interius adeo arĉtè clauſum ut ne qvidem aëri in uterum tranſitum permitteret, licet in cornu uteri papilla manifeſta eſſet, qvæ in aliis animalibus patens reperitur. Interior uteri tunica rugis multis aſpera, ſed latioribus & in ſuperficiē uteri inclinatis. Orificium uteri minus arĉtum erat, licet protuberantiæ annulares illud claudere ſolitæ non deeſſent.

 In

In ſecunda mula teſticuli magni, ut in Aſina, in qvorum parte cava præter pauca & exigua ova, , continebatur in uno ovum hujus magnitudinis liqvore flaveſcente plenum. in altero corpus oblongum ex rubro nigrũ, qva fabricam glandulæ conglomeratæ ſimillimum, cujus extremitas verſus partem teſticuli gibbam extenſa cavitatem

in ſe continebat, altera extremitas extra partem cavam teſticuli extabat; totum hoc corpus ad omni parte liberum erat nullis vel vaſis vel filamentis teſticulo adhærens, uter9 interius rubens tumeſcebat, omniaq; ejus vaſa ſangvine turgida erant.

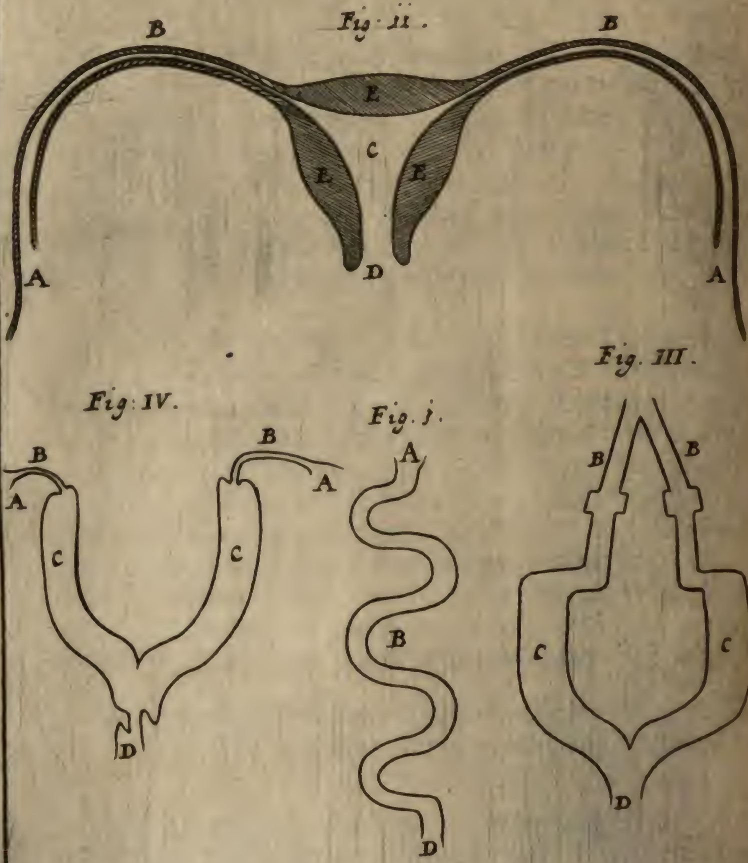
Poterit itaq; absq; miraculo mula parere, ſi ovorum in teſticulis proventus adfuerit, licet miraculo non careret, ſi ex prædicto ſimul contingeret tum inſignis aliqvis in rebus politicis eventus, tum mulæ partus. Sterilitatis autem in illis plures dari poterint rationes, ut ovorum abſentia, aut nimia intra teſticulos profunditas, vel materia ovorũ conceptui inepta, aliæq; plures inter ſolitas ſterilitatis cauſas numeratæ. Quod ſi ſæpius in teſticulis reperire liceret ſimile corpus ac in ultima mula deſcripſi, in illam ſuſpicionem devenirem dari fœmellarum genus in quadrupedibus in qvarum teſticulis ova jam tum placentæ primordiis inveſtiuntur.

Taceo porcellos Indicos & taxum fœminam ubi pariter reperta ſunt ova & qvidem in taxo plurima granis minutis ſimilia.

In Damis qvater in teſticulorum ova inqviſivi. Prima junior erat, nec prægnans ubi plurima ova albicantia humore transparenti plena erant. Secunda prægnans qvidem erat, ſed nullum fœtus principium exſtabat, tumentibus dun-

Digitized by Google

Oviductus in varÿs animalibus. Obs. 89.

duntaxat interioribus partibus uteri: hujus alter teſticulus inſignis magnitudinis ovum continebat, pars teſticuli glandulosâ ſubſtantia conſtare videbatur. Tertia ſenior fœtum integrè formatum geſtabat, licet chorion utero non niſi qvàm leviſſimè adhæreret, ova teſticulorum minora hic quam in ſecunda, in qvarta utrumq; uteri cornu humorem albugineum includebat, qui coctus albuminis inſtar induruit, qvo modo teſticulorum ova coctione indureſcebant ſimul & albicabant: Erant in iisdem teſticulis quædam cavitates omni humore vacuæ, aliæ humore cornu adinſtar diaphano repleta. Et hic ſubſtantia alba paranchymatodes conſpicua erat.

Quanta divinæ ſapientiæ & bonitatis argumenta ex ſingulis diſſectionibus eruere licuiſſet, ſi qvod tempus datum ſvavitati objecti præſentis & vanæ de inventionis honore perſvaſioni, totum conſecratum fuiſſet auctori in objectis adeo pulchris & artificioſis contemplando; Quia in imis ſponte ſubſiſtimus, ad altiora nobis ipſis viam præcludimus.

Explicatio figurarum qvibus oviductuum varietas in diverſis animalibus exhibetur.

Fig. I. Oviductus gallinæ & oſtio utroq; A, D, & cavitate B ſimplex.

Fig. II. Oviductus muliebris oſtio interno A A & illi proxima cavitatis parte B B duplex, reliqva parte cavitatis C & oſtio externo D ſimplex. In hac figura & cavitas C & ſubſtantiæ craſſities E, E, E, & longitudo canalium vera menſura exhibentur.

Fig. III. Oviductus Galei lævis utroq; oſtio A, D, ſimplex tota cavitate B, C, B, C, duplex.

Fig.

Fig. IV. Oviductus lupæ, oſtio interno A, A & cavitate qvaſi tota B C, B C, duplex, oſtio externo D ſimplex.

LXXXX.

De Gramine oſſifrago Appendix
Ex
Epiſtola Illuſtris & Magnifici Cancellarii Norwegiæ *Johannis Friderici Marſchalch*, Bergis ſcripta
ad *D. Simonem Paulli* Medicum Regium.

QVandoqvidem intellexi Te adhuc ſollicitum eſſe de herba vel gramine, qvod ex relatione beati Generalis Majoris Reichwin, oſſa confringit animalium, quæ eo veſcuntur; inqviſivi diligenter in illam rem, & tandem inveni gramen illud, qvod in his regionibus appellatur Stur, cujus ſpecimen mitto, forſan minus, qvam pro naturali magnitudine, quod hujus anni frigori imputandum. Quando æſtas calore ſuo germinis hujus flores protruſerit, vivis coloribus delineari curabo, captaboq; occaſionem commodam perfectiorem plantam Dn. Doctori transmittendi. Aliàs intellexi feminas qvæ pecus cuſtodiunt & curant, narrare beſtias oſſium dolores experiri qvando eo gramine veſcuntur, ſanariq, exhibitis oſſibus contritis aliorum animalium; non enim audivi exhiberi illis oſſa animalium eodem gramine occumbentium ſicut Reichwinus beatus ſcribit. Vale.

XCI.

De Ancillâ viginti tribus Cultri Ictibus Sauciâ.

D. Caſpari Kölichen Phyſici Hafnienſis.

ANcilla cujusdam Civis Vidui, qvâdam veſperâ, abſente Hero, idq; ipſo die ſolis, cum ſola in ædibus eſſet, intravit ad Ipſam homo nefarius & deſperabundus, furto & cæde fortunam fabricare volens; petiit enim primo ingreſſu Vitrum aqvæ Vitæ, ſiqvidem illa Vitæ aqva, qvemadmodum vulgò vocatur, ibi venalis erat: Ancilla petito ipſius obſecundare volens, ingreditur conclave, ubi reſervabatur illa Vitalis aqva; Ille & furto & cædi intentus, ancillam ſolam videns, extinctâ candelâ, cultro ipſam aggreditur & in terram proſtratam tot Vulnera infligit, qvot ejulatus ancilla edidit; tandem, cum ad tot Vulnera, miſera illa, conticuiſſet, ille ancillam mortuam ratus ſolus in ædibus ad Bona diripienda progreditur, ſed à januâ per quam exire debebat, aberravit, intrabat enim in Conclave alterum in poſtico hypocauſti loco ædificatum, ubi ſine luce & lumine Cœci inſtar palpitabat; id cum Ancilla humi proſtrata & tot Cultri ictibus ſaucia, ſed viva adhuc, animadvertiſſet, ſeſe iterum collegit, ſurrexit & ad fores properavit; (timor enim addidit alas), quas apertas poſt ſe reliquit; hinc vociferans auxilium petit à vicinis. Fur ille ſicarius nefando ſuo propoſito fruſtratus, ancillam enim, qvam mortuam ratus, adhuc viventem & vociferantem audivit, per conclave illud erupit & non niſi cantharum argenteum, vix viginti Joachimicis æſtimatũ auffugiens ſecũ portare potuit, metuebat enim, ne, ſi longiorem in ædibus moram traheret, apprehenderetur. Ille tanto ſcelere perpetrato, fugâ illâ ex ædibus ſibi benè con-

ſuluiſſe ratus, ſed manè perpetrati criminis memor ad portam Urbis, ut ulteriori fugâ exitium illud, qvod ex nefando illo facinore cervicibus ſuis imminere conjecturabat, evitaret, progreditur; qvid fit? Ille ſceleratiſſimus collare heſterno ancillæ ſangvine tinctum cum adhuc geſtaret, ab illo proditur: miles enim, qui excubias pro ſalute publicâ ad portam Urbis illâ hora agebat, ex illo collari ſangvine tincto ſiniſtri quid ſuſpicabatur (rumor enim tanti ſceleris jam intra & extra Urbis mœnia, increbuerat) comprehenſus ergò fatetur delictum & canthαro argenteo, qvem intra veſtes occultatum ſecum pro Viatico auferre volebat, illud confirmavit: In Carcerem ergò conjectus & examinatus cum eſſet, datâ à Iudice ſententiâ, ad ſupplicium trahitur, ubi decollatus rotæ in altum erectæ imponitur, ſuperſtructo parvo patibulo & affixo cultro furti & cædis indicibus, ut tanti facinoris memoria prætereuntibus conſtaret.

Interea Ancilla à me & Chirurgo curatur ex illis viginti tribus vulneribus ægra, nullum verò lethale per ſe vidimus, niſi unum in brachio, quod ſatis periculoſum videbatur, totum enim illud brachium ſiniſtrum ex nervo læſo (ab inferiore parte juxta alam) ita unicâ illâ nocte intumuerat ut Gangrænam metueremus, præſcripto verò ſudorifero, & decoctoBardanæ ſyrupo ex bellide totâ edulcato, pro potu alterante, qvod Deo benedicente optimè profuit, chirurgo etiam externis ſuis medicamentis dextrè ſuccurrente, ſenſim detumuit brachium & cum hoc etiam cætera ſanata fuerunt vulnera, manus verò illius brachii ſemper pendula manſit, qvod nullâ arte corrigere potuimus nervo vulnerato aut diſſecto id prohibente.

XCII.

Variolæ in Æthiope.

D. Caſpari Kölichen.

JUſſu Clementiſſimo, Sereniſſimæ Reginæ Daniæ & Norwagiæ, Charlottæ Amaliæ, Dominæ noſtræ Clementiſſimæ, Æthiopem puerum curavi, qvi vix ſemeſtre ſpatium hic in Daniâ dum vixerat, (anno enim 1672 ex Indiâ orientali, Dansburgo (Caſtellum Regis Daniæ ibi terrarum ita vocatur) in Daniam delatus erat) Variolis infeſtatur, (erat enim tum temporis morbus iſte inter pueros ſatis freqvens) qvas peculiares notavi, ſecus ac in Europœis, & quamvis cœlum mutaſſet puer iſte æthiops, natura tamen idem corpòris temperamentũ ſervare voluit, qvod tam citò ſub alio cœlo mutari non potuit. Poſt uſum enim medicamentorum expellentium totum corpus præter faciem ubi nullæ apparebãt, Variolis ſcatebat, ſed tam minutulæ erant & manebãt ab initio ad finem usq; morbi ut magnitudinem ſeminis milii non excederet materiâ qvidem purulenta, ſed magis ſeroſâ repletæ, exceptis manibus & pedibus ubi paulò majores erant Europœorum ferè ſimiles: qvæſivi ex iſto puero an natura gentis tales ſemper in patriâ protruderet Variolas; reſpondit Æthiops, imò & parvas habemus & magnas, per magnas autem, ut ex verbis ipſius colligere poteram, illas fortè intelligebat Variolas, quas Galli ſuâ lingvâ la grande Verole appellant, quas India ſibi ſoli ſervet precamur: nihilominus tamen illa materfamilias, ubi decumbebat Æthiops iſte aſſeverebat, ſe idem obſervaſſe anno præcedente in puellâ æthiope, æq; minutulas ſcilicet ac illas in puero Variolas & nullas planè in facie, qvod mirabar: matres enim noſtræ Europœæ tam anxiæ ſunt in præ muniendâ facie fi-

filiarum Variolis laborantium, ne decor & Venuſtas illa naturalis pereat, & natura tam benigna eſt in iſta obſcura æthiopum facie, ubi præter nigredinem nulla pictura apparet, ſimplex ergò color, color optimus. Hoc præterea ſingulare in iſtis Variolis obſervavi, ut qvamvis priores ſemel exſiccatæ evanuiſſent, novæ iterum erumperent tam parvæ qvàm antea & hoc vel ternâ Vice, hinc factum ut longius decumberet qvàm Europœi ſolent.

XCIII.

De pilulis Vetulæ cujusdam Medicaſtræ.

D. Caſpari Kölichen.

VEtula qvædam Medicaſtra, peſſima Venefica pilulas circumtulit procul dubio ex Mercurio malè præparato conflatas, ut qvæſtum inde faceret & panem lucraretur, unam ergò pro unâ vice dedit, qvæ alvum non movit ſed vomitum & ſalivationem excitavit: Venit ergò illa nequiſſima mulier quodam die in ſtabulum Regis, ubi intellexit qvendam ex ſervis Regiis qui curribus & cæteræ illius ſtabuli ſupellectili præerat, phthiſi laborare, adiit ergò ipſum & ipſi recommendavit ſuas pilulas, ſpemq; de ſanitate recuperanda maximã fecit, ipſiq; perſvaſit periculum nullũ ſubeſſe, unicã ſaltẽ devoraret pilulã, quæ tantæ eſſet efficaciæ ut brevi temporis ſpatio omnem ex pectore & pulmonibus materiam mucilaginoſam expurgaret, idq; non niſi frequenti ſputatione; conſentit ille & unam atq; alteram devorat pilulam: ut verò certus eſſet de ſalubri harum pilularum uſu, ipſa qvoq; Medicaſtra unam deglutivit, ſicq; domum ſe contulit: quid fit? moritur illa *M*edicaſtra die poſt aſſumtam pilulam, juſto Dei

Dei Judicio & pœnâ Talionis; alter verò ille de quo jam Verba feci ægrotus eadem legit mortis veſtigia brevi dierum intervallo: ad Ipſum enim cum ſummo mane vocatus eſſem & quidem proximo ante obitum die, inveni hominem viribus omninò proſtratum, conqverentem de maxima cordis anxietate, anguſtia pectoris, difficili reſpiratione, lancinatione & torminibus ventris, de ſingultu ferè perpetuo, quem ſubinde vomitus nigræ & terreſtris materiæ ſequebatur, eaq; in tantâ copia ut mirarer unde nigra hæc & terrea materia, eâ qvantitate, vomitu rejiceretur; & qvamvis abdomen valde tumidum eſſet, nihil tamen imminuebatur crebris iſtis vomitionibus, quin potius augeretur: verbô, omnia ſigna aſſumpti veneni aderant, quod in pilula hac procul dubio latitaverat; id quod Vir Excellentiſſimus & Experientiſſimus Dn: D. Henricus à Moinichen Archiater Regius & Vir Excercitatiſſimus M. Henricus Scriverius Regius Chirurgus mecum teſtantur oculati teſtes. Nihil efficere poteramus in hoc ægro quamvis ſaluberrima ipſi exhiberentur medicamenta, & ipſe nullis parceret ſumptibus, ſed potius ſuccumbere debebat natura, viribus ejus antea fractis ex morbo chronico, phthiſi ſcilicet, qvâ ultra tres annos jam laboraverat. Adeò verum eſt illud, qvod vulgò circumfertur:

Fingit ſe Medicum qvivis Idiota, Profanus,
Et Deſtillator, Hiſtrio, Tonſor, *Anus*.
Sed,
O miſeræ Leges! qvæ talia crimina fertis,
Ut cum Palingenio exclamare liceat.

Apud nos in Daniâ, qvod Deo & Regi acceptum ferimus, nuper Lege Regiâ ſancitum eſt, ne quis ex ejusmodi Impoſtorib⁹ admittatur nec toleretur, ſuperadditâ pœnâ in Conſtitutionibus Regiis denominata.

XCIV.

De Arcano qvodam aromatico.

D. Caſpari Kölichen.

VIdi ego hic Hafniæ apud nonnullos Amicos *Arcanum aliquod aromaticum*, talis enim Vitro oblongi orificii inſcriptus erat titulus; unde allatum eſſet, eqvidem ſcire non potui, interim tamen Arcanũ erat, ſed ne maneret, ſedulò inqvirebã, comperi tandem & hiſce meis oculis vidi, nihil aliud fuiſſe illud *A*rcanum, quàm Olea illa deſtillata, e. g. Cinamomi, Caryophyllorum, macis, Cardamomi &c. in Spiritu Vini tartariſato diſſoluta: habet enim ille ſpiritus præ cæteris illud peculiare, ut cum in cæteris liquoribus, etiam ſpirituoſis ſupernatent illa olea deſtillata, illa tartariſatus Vini Spiritus diſſolvat & ſibi invicem uniat.

XCV.

Ex Irâ Phrenitis.

D. Caſpari Kölichen.

IRa furor brevis eſt, & ex Irâ nuper Phrenitis: Uxor enim cujusdam Scriniarii temperamento cholerico-ſangvineo, cum menſtrua Ipſi, conſveto equidem tempore erumpere cœpiſſent, cum Vicinâ ſuâ altercari coacta eſt hinc ex illa animi commotione ſubſtitére menſtrua, quid fit? circa noctem phrenetica ex lecto proſilit & varías movet turbas, hinc optimus maritus me ſummo mane vocat & auxilium implorat, ſuadeo Venæſectionem in pedibus, ſed nolebat admittere etiam coacta: ut ergò ſedatior eſſet, propinavi ipſi

ipſi potiunculam anodynam, cui immixta erant Extracti anodyni Hildani grana decem (qvod Extractum nihil aliud eſt qvàm ſuccus capitum capaveris immaturorum expreſſus & l. a. inſpiſſatus) hinc poſt levem ſomnum paulo ſedatior, admiſit venæſectionem in utroq; pede ſupra talum (ſaphenam intelligo) qvâ largius celebrata, (rubebat enim facies valdè ex ſangvine ſurſum delato) ſenſim ad ſeſe rediit, divino aſpirante Numine.

XCVI.

Ex Riſu pleuritis.

D. Caſpari Kölichen.

——— ——— ——— Riſum teneatis Amici!

EX riſu enim Pleuritis nuper oborta; Ancilla enim cujusdam Reverendi Viri germana, ad riſum alioqvin prona & facilis, dum inter conſuetos ancillares labores cum ſociâ Ancillâ verba conferret, & fortè fabulas vel narraret vel audiret, ſubitò in riſu agitata fuit, & cum ipſo riſu ſternutatio ſimul oborta pleuritidem peperit: hinc illæ lachrymæ! ex nimiâ enim illa pectoris commotione procul dubio Venula aliqua intercoſtalis (ſive ramulus Venæ (ἀζύγυ) rupta dolorem illum lateralem ex ſangvine inter pleuram ſubſiſtente & tumorem ibi excitante, procreavit: exquiſitiſſimi enim eſt ſenſus membrana illa coſtas ſuccingens propago duræ matris, ratione nervorum intercoſtalium ex ſpina dorſi egredientium, ex qvorum tunicis, quæ nervos illos tegunt, membrana hæc oritur. Vocatus ad ægram iſtam præſcripſi pulverem ex oculis Cancris crudis in vehiculo aliquo con-

ve-

venienti ſumendum (crudi enim Cancrorum oculi ſive Lapilli efficaciores ſunt præparatis, & per crudos intelligo illos qvi ex Cancris vivis certo tempore colliguntur, illi enim, qui ex Cancris coctis aſſervantur parum efficaciæ nobis præbent & eo minus ſi præparati ſint) cum Ungvento & emplaſtro lateri dolenti inungendo & applicando: ſeqvente verò luce cum dolor ille lateralis adhuc perſeveraret & ſputa cruenta ſeqverentur, Venæſectionem inſtitui in brachio lateris dolentis, & ſic, Deo adſpirante, feliciter reſtituta impoſterum cautius ridere didicit.

XCVII.
Lymphaticorum varietas.
D. Nic. Stenonis.

IN canibus obſervata varietas circa lymphaticorum concurſum cum vena cava in ſiniſtro latere colli, conſiſtit tum in ramis inſertionum, I, qui modo plures ſunt, modo pauciores, tum in annulis, K, qui vel omnino deſunt, vel adſunt qvibusdam plures, aliis pauciores, interdum anguſti, nonnunqvam admodum ampli, ut figuras inſpicientibus patet.

Fig. 1. debetur diligentiæ amiciſſimi D. Schwammerdammii. 2 & 3 parum diſtinctè qva inſertionem à me præparatæ, ſingularum peculiares explicationes ſuper vacuas judicavi cum eadem communis omnium explicatio ſufficiat:

Venæ cavæ, A, truncus ſupra cor.
B, ramus jugularis.
C, axillaris ramus.
D, ramus tendens in poſteriora colli.
E, ramus tendens in interiora colli.
F, Lymphatica colli.

G. Lym-

Fig. 3.

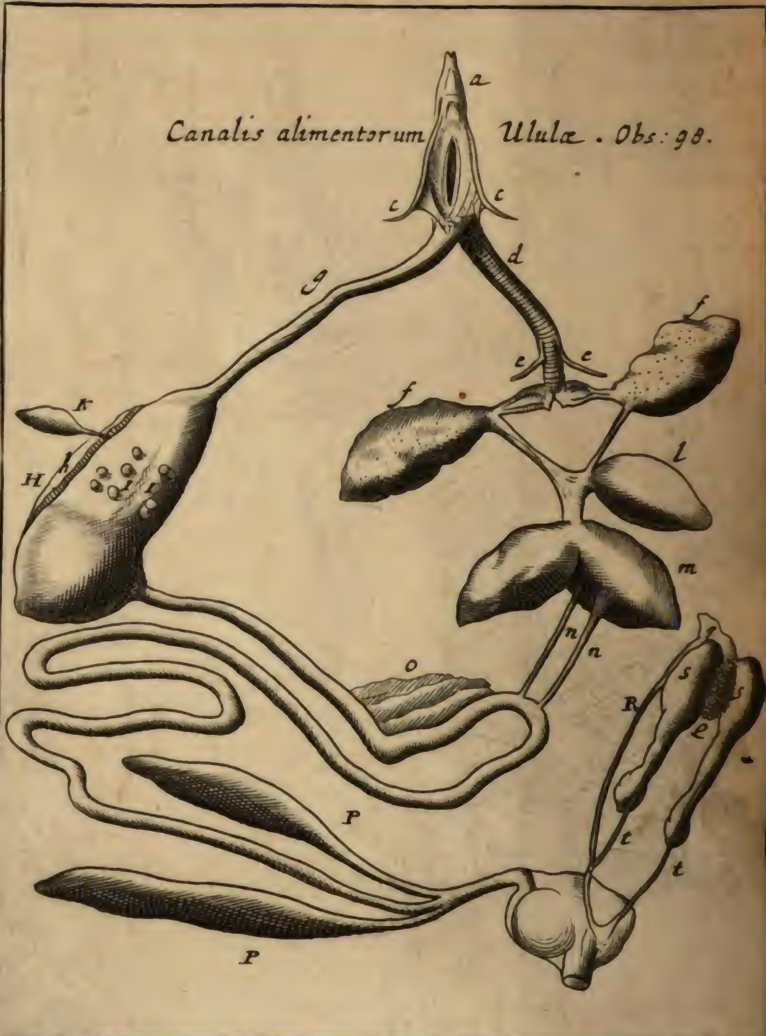
Fig. 5.

uli ſive La.
intelligo il.
ur, illi enim,
: nobis præ-

Digitized by Google

Canalis alimentorum Ululæ . Obs: 98.
a
c
c
d
g
f
e
e
f
K
h
H
I
I
l
m
n
n
o
R
s
s
e
P
t
t
P

G. Lymphatica ſiniſtri pedis anterioris.
H. Lymphaticorum infra jugulum communis trunc⁹ dictus Thoracicus.
I. Rami quibus Lymphatica continuantur cavæ.
K. Annuli Lymphaticorum, per qvos ut plurimum vel vaſa vel nervi tranſeunt.
L. Lymphatica ab inteſtinis & hepate.
M. Lymphatica à lumbis & pedibus poſterioribus.
N. Glandulæ conglobatæ.

Cum ejusdem generis vaſa in eadem ſpecie animalium tam inſignem in diverſis individuis admittant varietatem facile patet omnium opificem Deum inter alia ex corpore animalium agnoſcenda Divinitatis attributa etiam hæc duo voluiſſe nobis proponere, ſe ſcilicet nec caſu ferri, cum à conformationis generalis regula non aberret, nec adſtringi ulla neceſſitate, cum particulares conditiones pro arbitrio in individuis mutet.

XCVIII.

CANALIS alimentorum Ululæ cum viis aeris & urinæ, ex obſervatione *Oligeri Jacobæi*.

a. LIngva
b. Rima epiglottidis.
cc. Cornu oſſis hyoidis.
d. Arteria aſpera.
ee. Muſculi arteriæ aſperæ.
ff. Pulmones.
g. Oeſophagus.
H. Stomachus.

h. Tubuli glanduloſi, unde humor reſolvens.
H. Tubercula rubicunda in ſtomacho.
K. Lien.
L. Cor.
M. Hepar.
nn. Ductus bilarii.
O. Pancreas.
PP. Inteſtina cæca.
Q. Ovarium.
q. Parenchyma flaveſcens, ovarii baſis.
R. Oviductus.
ss. Renes.
tt. Ureteres.
U. Cloaca.

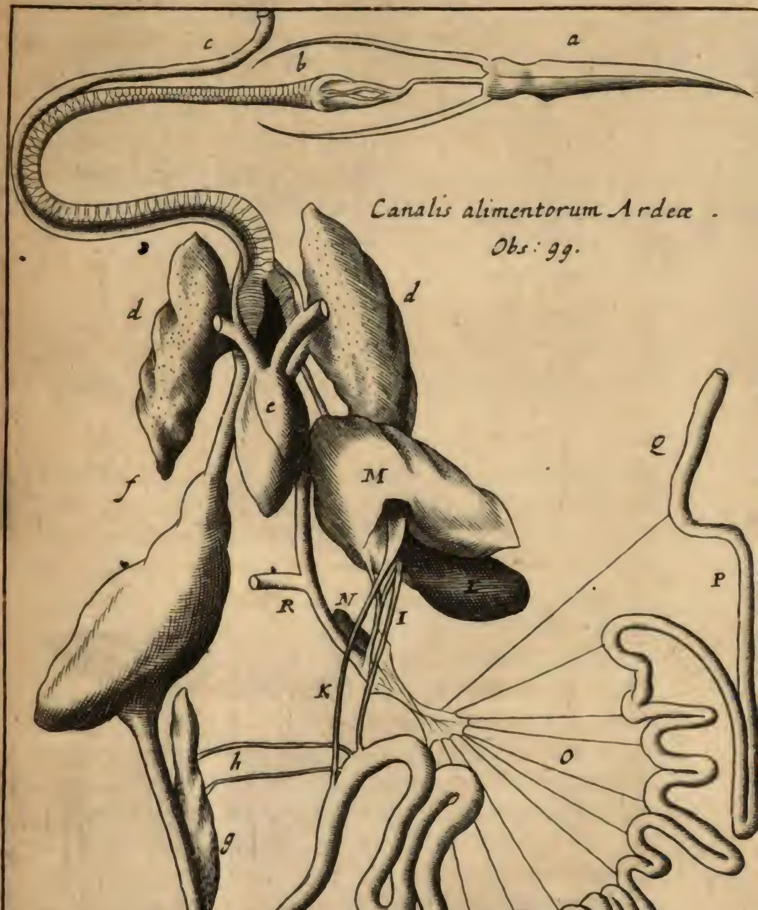
XCIX.

Canalis alimentorum ex Ardea eductus cum duplici ductu pancreatico & bilario, & ſimplici cæco, deſcriptus & depictus ab

Oligero Jacobæo.

a. LIngva.
b. Arteria aſpera.
c. Oeſophagus.
dd. Pulmones.
e. Cor.
f. Stomachus.
g. Pancreas.
h. Ductus pancreaticus duplex.
I. Ductus cyſticus.
K. Ductus hepaticus.
L. Veſicula bilis.

M. He-

Digitized by Google

M. Hepar.
N. Lien.
O. Vaſa meſaraica.
P. Inteſtinum cæcum.
Q. Inteſtinum rectum.
R. Biſurcatio arteriæ aortæ.

C.

De Cataractæ metu.

D. Jo. Lud. Hanneman Med. Buxtehud.
XVI. Jan. 1673.

ANnte X menſes ferè oculis meis ſimulachra telarum aranearum inſtar obverſata, viſus verò DEi gratia adhuc, licet nullus dies ſine qværela tranſigatur, dum hæc ſcribo, tam acutus eſt ut nec atomus fugiat eum, & ſplendidiſſimam lucem citra omnem ferunt laborem oculi mei, univerſum corpus ſæpius evacuavi, ut & caput pilulis cephalicis mundavi, interdum quoq; ad ſudorem eliciendum me compoſui, fonticulum in ſiniſtro brachio & jam per IX. menſes habui, veſicatoria quoq;. errorem in diæta angue & cane pejus vitavi, nihilominus adhuc dum hæc ſpectra ante oculos fluitare, & varias juxta oculorum nutum induere formas, perſeverant. Periculoſam prognoſin mecum inſtituo, & ne tandem aliqvando, qvod tamen cæleſtis avertat Archiater, ſuffuſio ſuccedat, paveo herclè; licet Clariſſ: *Plempio* à pueritia, *Platero* & ipſi ægro apud *Carolum Piſonem* talia citra natabilem noxam oculis fuerint obverſata, & ipſe in hac praxi mea vidi virum, cui qvaſi rete ante oculos expanſum per qvod objecta videret, verum jam citra ullam

qværelam acutè cernit, nihilominus tamen ego mihi vereor, quare à Te imploro auxilium &c.

Th. Bartholini ad *D. Hanemannum* Reſponſio.

DOlendi cauſam ſubminiſtras, ſed telis aranearum, ut ſpero, fragiliorem. Times ſcilicet à ſuffuſione, quod ſimulachra quædam inſtar telarum aranearum ante oculos obverſentur. Sed noli metuere. Securum Te à ſuffuſione eſſe jubeo vel meo exemplo. Triginta & amplius anni effluxerunt, cum primum Patavii hæc ſpectra metum qvoq; mihi injicerent, ut conſilii gratia ad ſenem Medicum *Jo. Dom. Salam*, in Praxi meum ibidem Ducem, accedens pro remediis ſolatium reportarem, plus hæc terrere quam nocere. Ego certè ex illo tempore ſprevi iſta ſimulachra, quæ pro aëris humidi vel calidi conditione, vel augentur vel minuuntur, nullo viſus impedimento, quem Tibi quoq; integrum & acutum ſupereſſe lætor. Cæterum ſedulo ex illo tempore cavi à lucubrationibus, à quibus mihi tempero, ut poſt cœnam ad lucernam nunquam vel legam vel ſcribam. Præterea pulveri Tabaci magnam partem clarioris viſus refero acceptam, derivanti per nares oculorum humiditates offuſcantes viſum. Quo remedii genere plures ſublevavi. Vel ſola Tabaci folia in pulviſculum comminuo, vel addo majoranam, euphraſiam, Agaricum Trochiſcatum & ſem. fœniculi. Alia medicamenta ad ſuffoſionem præcavendam Tibi commendare nolo, ne noctuas *Athenas*. Ipſe qva es experientia, plura & ſcis & rectè ſingulis uti noviſti. Axungiam viperinam laudatam vidimus in *Miſcellaneis* Curioſis Germanorum, qvam etiam amicus qvidam meus expertus nuper eſt, quem idem metus tecum terret. Sim-

plex aqva Opthalmica ex vino albo Rhenano, in qvo infuſa fuere fœniculum, bethonica, ruta, euphraſia, chelidonium majus, farfara, triticum, laudabatur mihi Patavii ex *Bellocati* traditione. Non dubito qvin corpore quotannis ritè expurgata, ſervataq; decenti victus ratione, & à lucubrationibus abſtinentia, poſthac ſimulachra iſta mecum diſcas ſpernere, quod ex animo precor, ut diutiſſimè ſalvis oculis tuis perfruaris.

Ad alterum caſum de Dæmoniaco in Actis reſpondi.

CI.

De Organo Sanguificationis

D. J. L. Hannemanni

IX Martii 1673.

HActenus cum Ampliſſimo Collegio Hallenſi & aliis Celeberrimis Medicis de ſanguificandi Organo prolixè diſſerui, qvi omnes pro Corde ſtabant, ita ut me etiam ferè ad palinodiam redegiſſent, ſed criſtam mea opinio iterum erigit ſub præſidio *Joachimi Georgii Elsneri*, Viri ad invidiam Doctiſſimi; hic enim in chylo in vaſis Lacteis exiſtenti, ibidemq; per ligaturam retento poſt aliqvot horas, cum Amicis invenit liqvorem rubicundiſſimum ſangvinis inſtar loco chyli, hinc Ego iterum in eam ivi ſententiam, qua ſtatuo, ſangvinem à ſangvine modo aſſimilationis ex chylo fieri, & ſic nullum viſcus, nullam, venam vel arteriam & nullum locum ſangvine præditum & naturaliter cruorem foventem à ſangvificandi facultate proſcribo] vel excludo, dummodo cordi non ſolum elaboratio ſangvinis tribuatur, quod nobis non veriſimile, omnia enim illa reqviſita ad ſangvificationem apprimè neceſſaria & cordi à cordis patro-

nis aſſignata debenter eodem jure ſangvini, ſit cor primum vivens & ultimum moriens, juxta vulgare tritum, Ego tamen provoco & peto Apoſtolos ad Clariſſimorum & Nobiliſſimorum Virorum Cathedram *Gliſſonii* & *Franciſci Piens*, uterq; vidit micans punctum ſangvineum ante omnium viſcerum exiſtentiam, licet illud ſubtiliſſimus *Hoffmannus* in Mantiſſa ſuæ Cardianaſtrophes ſubtili diſtinctione enervare conetur; ſtat ſic & theſis, quod ſanguis prior ſit corde, & ſic ſuum rudimentum minimè cordi debeat & corruit effatum ipſius *Stagyritæ* Philoſophi reſpectu hujus puncti, quod cor non ſit primum vivens. eadem facilitate etiam obtinerem, cor non eſſe ultimum moriens. ſed lubens mitto, quoniam theſin noſtram non arietat, verum redeo ad Obſervationem Clariſſimi *Elsneri*, illa ſubitanea chyli in liqvorem rubicundiſſimum metamorphoſis nihil aliud eſt meo arbitratu, quam inexiſtens forma intrinſeca ſanguinis chylo innata, quæ in actum ſui Entis completi ſcilicet ſangvinis ſurgere ſatagit, & qvoniam chylus ipſe in vaſis lacteis jamjam maturus ad induendum Ens ſangvinis & ipſi denegatos acceſſus ad ductum thoracicum, cæteraſq; venas & arterias nectare hoc vitali turgidas ipſa colchodea univerſalis egit in maſſam chyli & in cruorem rubicundiſſimum transmutavit, & videmus hinc, quod ſpiritus ſanguificans non ſolummodo in corde, verum in omni hoſpitet ſangvine, hinc & confirmatur noſtra theſis.

Th. Bartholini ad *D. Hannemannum* Reſponſio.

TE jubente ad ſaxum ſiſyphi revolvor, totiens à me olim, cum his ſtudiis vacarem, tractatum, ut repetendæ operæ pœniteat. Tuam tamen in gratiam ero breviſſimus, ſed

ſed ab omni ſtudio alienus, cum veritati ſemper ſacramentum dixerim, nec mea referat an Cor ſangvinem elaboret, an ſangvis, modo ſangvinem alteruter laudabilem conficiat. Vellem tamen ut ea quæ hac de re diſſerui in Anatome Nova videres, tuamq; ſententiam illis lectis mihi aperires. Nunquam à veritate averſam mentem geſtavi, monitus ſemper meliora ſeqvuturus. Dubia interim Tua, quibus nimium fidis, paucis expendam. In experimento Cl. *Elsneri*, cui univerſa tua theſis nititur, notandum arctam ligaturam non omnem ſangvinem ex vicinis venis, quo chylus inficiatur, poſſe excludere, cum morâ illâ flacceſcant tunicæ & vincula laxentur. Præterea in demortuo ſuppliciisq; enecato animali corrumpitur chylus, à putredine autem ruborem elici variis exemplis vidi, qui quidem rubor rebus ineſt à ſulfure ſuo, nec ſangvinis veri indicium eſt. Adhæc chylus ſi ſangvinem conficit, utiq; ruit tua theſis, quod partes omnes qvæ ſangvinem habent, ſanguificationis officio defunguntur, niſi velis chylum cum ſanguine confundere & chylifera vaſa pro ſanguineis reputare. Et qvanqvam id obtineres chylum in vivo corpore immutari in ſanguinem in proprio vaſe, certè in mortuo animali & impedita facultate transmutatoria vel torpente, vinculisq; à ſuperioribus intercepta, ſangvis vitalis quomodo generabitur? Taceo ex ſingularibus experimentis perpetuam theſin non poſſe conſtrui. Si ſangvis ubiq; ſanguinem generat, quid tantus viſcerum cordis &c. apparatus? Nulla viſcerum obſtructio, nullum vitium, attrophiam membris induceret, ſi vaſa ſalva, ſi ſangvis in reliqvo corpore oberrans ſangvine confecto proſpicere partibus indigentibus de ſufficienti idoneoq; alimento poſſet. Verbo abſolvam, præparant venæ lacteæ materiam ſangvinis, ſeu nutrimentum corporis, Cor, velut machinæ noſtræ Sol & Præſes, perficit & ſignat, qvod mecha-

cha-

chanicis exemplis illuſtrari poſſet, ſi id ageremus. Punctum verò illud micans, quod in prima corpuſculi fabrica conſpicitur, cum cordis rudimentum eſſe non dubitem, alibiq; probavi, ſententiam Tuam promovere non poteſt, eo enim præexiſtente, ſanguis demum ſeqvitur.

C II.

De errhinis & calculoſo.

D. J. L. Hannemanni
XV May 1673.

DE morbo meo Ophthalmico cum Excellentiſſimo Domino *Kirſtenio* eandem habes ſententiam, & hic pro ſuffuſione non habet, quam Deus lucis Creator avertat! Pulvere Naſali pro oculis, qvi extat in Actis Veſtris *Obſervat.* 21. p. 50, quoniam perplacet, uſurus ſum, & tanto magis, quoniam tabaci uſum ad acuendum viſum prædicas *Cent* 3. *Epiſt.* 66. p. 276. & in Tuo ad me dato reſponſo pergrato, poſthabitis aliorum practicorum ſententiis, ſternutationem in oculorum affectibus laudat Dn. *Sigismundus Graſſius* Obſerv. 71. Ephemeridem Anni Primi p. 175 & ſic Centunionem Battaville reſtitutum commemoras *Cent.* 1. *Epiſt* 92 p. 523. Et non infimæ notæ Medicus qvidam pulverem ex Mercurio Lunæ factum mihi transmiſit, qvi etiam citra ſternutationem multam humiditatem ex cerebro elicit, ſi naribus attrahatur, dum adhuc jejuni ſumus. Ob affinitatem materiæ addo hiſtoriolam:

Ante annos ſex agyrta quidam Matrem meam de imbecillitate capitis & Vertigine conquerentem acceſſit, pulverem qui evacuabat catarrhos, ipſi dedit, cum in oleo oliva-

rum

rum infuſum naribus attraheret, hinc actutum ex oculis, naribus, palato tenaciſſimus pluebat humor usq; ad guttam ſangvinis, qvod pro bono ſucceſſu interpretatus, cum ex ipſo qværerem, quodnam genus medicamenti eſſet, gummi exoticum ex India allatum dixit, cumq; mihi oſtenderet aliquot fruſta, aliqua gummi ſpecies mihi viſa fuit, hanc catarrhi pluviam nominabat Fluß abzapfen; nil verò levaminis inde ſenſit mater mea, quare? ratio in promptu, quoniam corpus non ante præparatum vel evacuatum, ut oportuit, ſcis enim quanam præpoſterâ & ſiniſtra utantur medendi methodo, qva homines magis bellè necant, qvam tutò ſanant. De catarrhorum extractione ſimilem Obſervationem Ephemeridum Curiòſorum Anni primi Obſ. 34. p. 110. 111. 112 legi, cui hanc hiſtoriam meam ſocio, eamq; dudum ad aliqvod Academiæ membrum tranſcripſi, qvæ dubio procul hujus anni meſſi inſeretur.

Ecce notabilem Obſervationem aliam: Cum ante annos ſeptem peſtis in Friſia Orientali graſſaretur, inter alios puerum calculo graviter laborantem invaſit, qui & periculoſè peſtis vehementia lecto affixus, hic enim cum jam à peſte convaluiſſet, ſimul qvoq; à calculo curatus fuit, & nullum poſthac calculi ſymptoma paſſus, quod miror, cauſam Tu dicito.

Th. Bartholini ad *D. Hannemannum* Reſponſio.

IN oculorum affectibus errhina magis laudaverim, qvæ ſternutamentum non proritant, quia vehementi illa capitis concuſſione liquor catarrhalis ad oculos potius propellitur quam evacuatur. Sternumentum levis eſt epilepſia, qvam cautè advocabimus. Idcirco ex errhinis meis exceſſe jubeo

lilium convallium, elleborum & alia, qvæ cient ſternutamenta. In capitis gravedine & dolore ſternutamenta commendantur *Scribonio* Comp. X. Plinio l. XXIIX, c 6. aliisq;, qvia vi qvadam craſſior materia capiti impacta excutienda, quo conſilio ad ſecundas deturbandas ſternutatorium immittit *Hippocrates* V. Aph. 49. & in ſoporoſis affectibus *Medici*. In cataractæ tamen principio ſternuere conducit, ut incipiens humor à cornea diſcutiatur. Sed cautè id agendum ne plus advocetur mali qvam depellitur. Sunt etiam catarrhoſi, qui errhina quæcunq; ferre nequeunt, magisq; obſtruunt nares coryzâ, quam liberant, quod in beato noſtro D. *Mothio* obſervavi. Peccant deniq; qui vehementioribus irritant nares. Malo ſuo id expertus eſt nuperis annis Capitaneus Claſſis Regiæ, qui euphorbio pro errhino uſus, inflammationem cerebri concitavit.

Empirici errhinum, quod ad pluviam catarrhi adhibuit Matri Tuæ, ejusdem forſan farinæ fuit. Vidi vel menſuram pottæ noſtræ liqvore ex naribus ſtillante velut ex fonte perenni impletam à qvodam Empirico. Secretam autem hanc artem ſervant Agyrtæ, nec ſatis illi fidendum, cum euphorbio vix ſit melior. Rectè ille:

—— —— ignotum nolis præponere notis.
Cognita judicio conſtant, incognita caſu.

Optima qvippe remedia, Hollerii judicio, qvæ plurimis cognita, pluribus probata ſunt. His ergò utamur, præeunte *Vindiciano* ad Valentinianum Imperatorē, quibus ſumus benè experti, & qvorum beneficio conſeqvuti ſumus optabilem ſanitatem. Non dubito ad eliciendam per nares aquam, qvin *Agaricus*, gummi gotta qvocunq; modo præparata plurimum valeant.

*M*orbum morbo curari inſolens non eſt. Hydropem febris ſanet exſiccatione humorum, & volvulum copioſi urina

rinâ VI. *Aph.* 44. & capitis dolorem *Aph.* 51. Ita & febris peſtilentialis abſumere potuit in puero calculoſam maritem illa ætate fluidiorem. Obſervatum multis à peſte convaleſcentibus vocem diu læſam fuiſſe exſiccatis faucibus. Si bubones adfuerint, multorum in corpore puerili malorum evacuatio ſecuta. A calculo verò liberatum puerum poſthac ſecurum eſſe juberem, niſi diſpoſitio hæreditaria adſit. Induciæ enim erunt, nulla pax.

CIII.

De ſanguine Vetito & lacteo.

D. J. L. Hannemanni

XXIX Junj 1673.

PUlvere Naſali in Actis veſtris deſcripto diligentiſſimè utor, ac ſingularem experior ſucceſſum, cerebrum mundificat, oculos clarificat, tibi loqvor experto, crede mihi experto:

Quod porrò attinet de ſangvine Vetito, Tuum Tractatum avidè perlegi, ac huic opinioni ſubſcriberem, niſi obſtaret locus *Pauli* Epiſtola Priori ad *Corinth.* c. X. vers. 25: quem ſi removes ſcrupulum, non ſolum tibi ſubſcribo, verum etiam adverſus *Heideggerum* hac de materia ſtingam calamum.

Hac die hæc ſcribens ad ægrum vocatus ſum. Cum ad ipſum accederem, oſtendit mihi ſuum ſanguinem à mediana à Chirurgo effuſum. Ille erat gelatinæ inſtar concretus punctis candidis interſtinctus, conſuetum ſangvinis ſerum ſero lactis coagulati, quam ſimillimum, veluti

ſerum parum flaveſcens, in omnibus ſerum lactis æmulabatur.

Th. Bartholini ad *D. Hannemannum* Reſponſio.

BEnè Tibi auguror, ſi in uſu pulveris noſtri & caput purgiis perrexeris, & lucubrationibus vale dixeris. Cottidiana quoq; ablutio cum lotio proprio matutino plurimum oculis conferet, cujus cauſam non ignoras. Crede mihi, quo magis maculæ illæ oculorum ſpernuntur, minus nocere.

Gaudeo qvod Disqviſitio mea de Sanguine Vetito & lecta Tibi ſit & probata. Simplici quaſi narratione ſeculorum praxin expoſui, nec ullius conſcientiam obſtrinxi. Nunc verò miſſam illam curam facerem, niſi ad partem Medicinæ diæteticam pertinere ſcirem, Tuq; ita in literis juberes, ut hæc per tranſennam attingerem. Locus ille dubius S. *Paulli* 1. *Cor*. X, 25 non videtur mihi difficilem habere explicationem. Quanquam proprie me non feriat, quia de Idolothytis loquitur: attamen, cum ſanguine ſiquidem prohibentur hæc *Act*. XV, pari paſſu ambulare cum ſangvine videntur, diſpari licet condicione, cum ſangvis nusquam exinde legatur conceſſus, idolothyta verò hic loci concedi videantur propter conſcientiam. Sed revera etiam hic & ubiq; idolothyta prohibentur, ſicut apparet ex Capite VIII ejusdem Paulinæ Epiſtolæ ad *Corinthios*. Et *capite* X Dæmoniorum cibis annumerantur, à Deo vero averſis. Conceduntur autem ut reliquæ carnes in macello, quando idolothyta eſſe ignoremus. Igitur Apoſtolus vetat interrogare de genere carnium. Si enim conſtet Dis eſſe conſecratas carnes, prohibet illarum eſum propter conſcientiam, ne

in.

infidelis ſcandalum capiat, credatq; Chriſtianum conſentire Paganis erroribus. Propter propriam conſcientiam antea inter prohibitos cibos recenſuit S. *Paulus*, ne participes ſiamus menſæ Dæmonum, ſi ſcilicet ſciamus Dis cibos iſtos eſſe dedicatos. Tantum abeſt conceſſa promiſcuè fuerint in Eccleſia primo ſeculo Idolothyta, ut in Apocalypſi B. *Joannis* cap. II, 20. Angelo Thyatiræ Eccleſiæ infenſus ſit Deus, quod permittat mulierem Jeſabel manducare de idolothytis. Domitiano autem imperante, in Patmo Joanni hæc revelata, longè poſt tempora S. Paulli ad Corinthios ſcribentis. Hinc in Hiſtoria Eccleſiaſtica legimus, fame potius conſumi voluiſſe veteres Chriſtianos quam carnes ex macello emere, qvas ſciebat ab Imperatoribus Paganis omnes Dis fuiſſe conſecratas. Et poſterior *Leo Magnus*, qui A. c. 440 vixit, Epiſtol LIX. c. 5. idolothyta veſci vetuit ſub gravi cenſura. Nil his clarius. Sed alii viderint.

CIV.

De generatione hominis ex Ovo, & contra Arſenicum euporiſton.

D. J. L. Hannemanni

XXVII Julii 1673.

Diebus paucis elapſis ab Excellentiſſimo D. D. *Laurentio Gieſeler* Archiatro Brunsvicenſi litteras indeptus, in quibus obſervationem quandam adducit, quod videlicet in teſticulo puellæ 9 annorum hydrope exſtinctæ ova invenerit: hæc & talia obſervata generationem ex ovis jam à multis aſſertam aſtruunt. Quid Tu de generatione ex ovo ſentias lubens ſcirem: ea opinio enim temnenda non eſt. Veteres

teres Talmudiſtæ totum univerſum cum ovo compararunt, hic etiam mundus ovum Thalmudicum audit. Ego ſubſcribo huic ſententiæ ſalvo Tuo judicio. Ovum noſtrum Harveanum de Generatione animalium, in qvo aſſeritur quod omnis generatio ex nihilo fiat, Magno *Wedelio* olim Archiatro Gothano jam Profeſſori Jenenſi digniſſimo inſcriptum, Brunswigam ad Excell. *Gieſelenum*, illinc Jenam ibit; Doleo verò quod Tu Generationem Harveanam pro paradoxo habeas, ſi enim Tu huic opinioni una nobiscum ſubſcriberes, de tanto patrono gratularemur.

Addo, adverſus Arſenicum cryſtalli foſſilis ʒj cum oleo amygd. dulc. antidotum cenſetur, ut lapis Bezoar orientalis cum aqua boraginis ad gran. X. commendatur; Ecce verò Euporiſton: Carbonarius in Holſatiâ, cum ibi adhuc praxin Fridrichſtadii exercerem, ad me accedit conſilium pro ſua uxore petens, quæ incautè arſenicum pro muribus expoſitum aſſumſerat, ego hominem pauperem reſpiciens, Radicem Sambuci inciſam in lacte incoqvere, ſic exprimere ac multum butyri in lacte calido ſolvere, ſicq; tepidum haurire juſſi, hinc evomuit ac deplorata ægra reſtituta eſt.

Th. Bartholini ad *D. Hannemannum* Reſponſio.

DE Ovario in feminis humanis poſt Stenonii noſtri diligentiam nemo ambigit. De inventione hujus inter ſe litigant Belgæ Proſectores accurati, *Swammerdammius* & *Graafius*, uti ex editis Opuſculis liquet. *Cl. Swammerdami* Figura nitida & accurata noſtro Operi Anatomico inſerta eſt, pro qva ipſi gratias agimus. Primam occaſionem ovarii ſubminiſtravit Cl. *Stenonius* in Obſ. de *Muſculis* Hafniæ ante complures annos editis, ſicut in Anatome Nova monui, qui etiam præteritâ nuper hyeme publico in Theatro

atro Hafnienſis Academiæ, in cadavere feminino demonſtravit ova, eaq; coxit aliorum ovorum more, cunctisq; utriusq; ſexus ſpectatoribus curioſis oſtendit. Ita decocta pellucida viſebantur, nullo vitelli veſtigio, quod neq; in ovinis ovis coctis deprehendit filius meus *Caſp. Bartholinus*, ſed albumen duriuſculum ſolum. Quomodo ex ovario in uterum per tubam uteri patentem ovum fœtus humani deſcendat, oſtendit in nupera figura *Fred. Ruiſchius* Anat. Amſtelodamenſis. Hiſtoriam ipſam mihi à Cl. *Slado* miſſam in Actis hiſce Obſerv. 4. legendam exhibui, cujus etiam meminit *Juſt. Schraderus* Dec. II. Obſ. Med 9. Generationem Harveanam non damno, ſed de ea delibero antequam aſſenſum meum contribuam. Ipſe Harvejus incomparabilis fabulam vocavit, cui tamen aliquid veri ſubeſſe poteſt. Expoſui difficultates in *Anatome mea Nova*, quæ brevi ex Belgarum torculari eluctabitur perfecta. Me erudiri ſemper patiar, & diſſidentes amicos libenter fero, quanquam valdè exiguus ſit inter nos opinionis diſſenſus, nullus voluntatis.

Euporiſton ex Sambuco, opportunum eſt. Omnia bona in ſambuco latent. Nuper apud ſtudioſam Matrem familias vidi ſpiritum Vini, cum quo flores ſambuci deſtillati fuerant, ad varios morbos domeſticos internè exhibitum. Plura non addo de re manifeſta omniumq; utilitati & oculis expoſita, ſed, quod dolendum, neglecta vel ſpreta.

CV.

De Fermento ſtomachico.

D. J. L. Hannemanni

XXX Aug. 1673.

Conſtat ab omnibus fermè Medicis fermentum ſtomachi-

chicum, ac circa febres, variolas, morbillos, fermentationem quandam ſangvinis vel etiam humorum aliquam concedi: Nobiliſſ. Polyhiſtor Dn. *Scoockius* non ſolum prius, ſed & omnem fermentationem ab his prædictis humani corporis affectibus excludere videtur. De priori non amplius ambigo, id enim Tu *Cent.* IV. *Ep.* XCVIII p. 555. 556. 557. 558 ſatis aſſeruiſti. Verum tamen adhuc qvæſtio de eo manet qvædam cum connata aciditate præditum ſit, ſicq; acidum, hujusq; aciditatis beneficio concoctio digeſtioq; ciborum peragatur ac acceleretur? Pro hujus aſſertione non parum facerent Medicamenta ea, quæ adverſus anorexiam practici præſcribunt, qvæ & plurimum talia ſunt, ut maximam partem acidis conſtent, qvalia ſunt ſpiritus ſalis, vitrioli, ſulphuris, &c. verum ſcio hæc ipſa D. D. *Scoockium* diſtinctione inter ſanum & ægrum eludere, ut itaq; adhuc aqua hæreat, quid affirmandum ſit, niſi à Te certior fiam? Quæ cæteroquin præcellentiſſ. Scoockius ad negandum fermentum ſtomachicum affert, ea non ſunt tanti ponderis vel momenti, ut non facile refutari queant. Feci hujus rei periculum in Epiſtola mea reſponſoria ad *Ampliſſimum Matthiam Tillingium*, quiq; hoc Autumno erudititiſſimum Tractatum Phyſico-Medicum de Fermento & Fermentatione dabit; ſed an illud acidum aſſerendum ſit à Te informari cupio: ſi meum qualemcunq; arbitratum hic afferre fas ſit: ſtomachum noſtrum ut & omnium animalium acidum aliqvid habere connatum, quod ſe primo in cibos unà cum calore inſeſerit, ac ſic eorum ſubſtantiam deſtruere inq; chylum convertere arbitror. Non obſtat quod hic in Gallinarum aliorumq; animantium ventriculis ſapore & guſtu dignoſci nequeat, non etenim in viſibili cavitate ventriculi palpabilis jacet, verum in ipſis plicis hic liquor reconditus eſt, ac prorſus inſipidus fit, dum animal per mortem extinguitur,

mors etenim, quæ membra gelida facit, actutum calore ſtomachi nativo exſtincto peregrinos humores huic liqvori commiſcet, ut & hinc merito ſuum ſaporem acidum perdat, ac inſipidus fiat, à mortuo itaq; animali ad vivum argumentari mihi minus videtur philoſophicum. An verò hic liqvor ex Liene derivandus ſit, Tu & jam noviſſimè nos erudivit Dn. *Tilingius* in ſua Anatomia Lienis, tum tractatu ab ipſo promiſſo de Vaſe Brevi Lienis, qvem ut aliqvando edat, hortari non intermittam.

Accedo ad fermentationem circa recenſita pathemata, ea ipſa ex peregrino ente fermentativo ex cibis & potulentis elicito, vel aëre ventoq; ambiente provenire poſſe (ſalvo tuo judicio) autumo, ſæpius quoq; connatum acidum ſtomachi fermentativum præ nimiâ copia abundans ſangvini immiſcetur, ac qvoniam huic maſſæ ens peregrinum eſt, eundem ad efferveſcentiam aliqvam impellit, fermentationemq; introducit, qvando verò primò hoc acidum ad ſangvinem in venas arteriasq; ingreditur, ſuo hoc recenti acceſſu horrorem & pandiculationem excitat, cui ſi diu immiſtum maneat acidum inexſtingvibilem ſitim, intenſiſſimũq; calorem febrilem facit, ſi verò contingat qvod hoc acidum ſimul ſalſedine aliqvâ prægnans ſit, facit ut febricitantes dum adhuc ſummè horrent frigentq;, cum Tantalo ſitiant. Quam præpoſterè ergò hic bilis accuſetur à nonnullis, hinc patet. Ita phrenitis hujusq; ſylveſtris acidi ex inferioribus partibus vaporoſi, & non bilis ſoboles eſt. Hoc ſylveſtre acidum infinitas beſtias in ara Microcoſmi Morbonæ facit, ubi humores non entia accuſantur.

Th. Bartholini ad *D. Hannemannum* Reſponſio.

TAm multa de fermentatione in ventriculo ſcripſi, acidoq; lienis humore in *Anatome Nova*, ut crambem hic recoqvere nolim. Grave Tibi amico non erit ſuſpendere judicium donec in publicum progrediatur qvæ perfecta modo eſt & ex prælo evaſit. De acido animalium connato certiores nos reddunt mulierculæ in Villis, non inutile fieri per mortem animalis, qvin vitulorum, agnellorumq; acidum ipſis plicis ventriculi congeſtum in caſei formatione à lacte ſeparandi adhiberi, hac tamen conditione ne animalia fœno veſcantur, ſed ſolo lacte, ſimulac enim ablactatus ſit vitulus vel agnellus, inutile fieri illud acidum, quod *Leue* vocant, & putreſcere. In ſuibus ventriculum ipſum, ſed exſiccatum depuratumq;, pro ſeparatione caſei à lacte ſumi & in uſum trahi. Cætera quæ Tu acido in morbis attribuis, ego lymphæ olim aſſignavi ad aciditatem, ſalſedinem, aliamq; qvalitatem peregrinam deflectenti & immutatæ. Acido pancreatici ſucci multum qvoq; deberi, non dubito, qvem ſaporem illi eſſe præter naturalem ſemper exiſtimavi, & nuper qvoq; in variis piſcibus obſervarunt Amſtelodamēſes in obſervationibus hoc anno editis.

CV.
De Sangvine Vetito dubia, & de Potu nocturno.

D. J. L. Hannemanni
XXIX Sept. 1673.

QVod præceptum hoc de ſangvine Vetito adhuc in No-

vo Teſtamento locum habeat,adeoq; nos obſtringat, probat hujus præcepti ſolennis repetitio *Act.* XV, 20. 29. ſi ad legem cæremonialem nudè ſpectaret,non in novo tam ſeriò repeteretur ut conſtat, & præter ſangvinis eſum vetitum de cæremonialium legum claſſe nil adeo in novo Fœdere repetitum legimus, etiamſi decretum hoc temporaneum & non perpetuum eſſe urgeant qvidam Theoſophi, adq; hoc utantur locis ſcripturæ ſacræ *Matth.* XV. 11. *Act.* X. 15. 1 *Cor.* X,25.26.27 *Coloſſ.* II, 16. *Timoth.* IV, 3.4.5. *Tit.* I,14.15. Quæ loca ſi inſpiciantur, nihil ipſis famulantur. decretum ergò hoc perpetuum urgemus. Verum tamen ut nuper objeci locum 1. *Cor.* X, 25. qvid difficultatis habere poteſt, etiamſi de idolothytis agat, cum hoc certum ſit inter gentes ſanguinis eſum non fuiſſe prohibitum, ita qvoq; Ethnici ex ſuis macellis ſangvinem non proſcripſerunt, ſed venalem admiſerunt,ut hinc majus ſcandalum Judæis facerent. Jam verò ſimpliciter Apoſtolus Gentiū omnia ad eſum permittit qvæ venalia exponuntur in macello.Quare etiã hic locus pro iis ſtare videtur,qui eſum ſangvinis pro re adiaphora habent.

Quid ſi quis inferret Judæorum gentem, quoniam ipſis ſangvinem edere fuit interdictum, hinc toties lepræ præ aliis gentibus ſubjacuiſſe. Hebræi enim præ aliis gentibus hoc morbo tentabantur, nam dum ſangvis ut vitalis naturæ ſuccus, ac ipſius carnis condimentum, cujus beneficio hujusq; circulatione caro à putredine præſervatur, & quoniam itaq; caro mactatorum animalium hoc ſuo naturali deſtituebantur condimento, hinc ex ſangves ingeſtæ tantam malignitatem induit,lepramq; induxit populo Iſraelitico,& qvoniam jam ſangvis hoc tempore indifferenter comeditur,hinc caro ſuum habet condimentum,ac non adeò lepra freqvens eſt in populis hominum.

Valetudini noſtræ inimicum cenſetur à Medicis, quando

noctu bibimus, qvod & rationi analogum, hinc *Valeſcus de Taranta* talem fecit *A*phoriſmum L. IV, c. 8. p. 311. ſui Philonii Pharmac: Quicunq; noctu & poſt ſomnum bibere aſſueſcunt, cacochymiam vel aqvam intercutem non evadent, niſi morte immaturâ rapiantur. Veritatem hujus Aphoriſmi verâ hiſtoriolâ probabo: Socer Meus jam pie defunctus Anno 1673 die 27 Junii nomine *Petrus Johannis de Calis* Senator Urbis Fridrichſtadii, cum ſpiraret, emeritus, ac Mercator primarius ejus loci, Vir juſtus & honeſtus, hic noctu poſt ſomnum aſſumere potum in more jam per aliqvot annos habebat, qui poſt incidit in pedum intumeſcentiam, ac deniq; in hydropem Aſcitem, qvo morbi genere quoq; extinctus die dicto. Qui ita nocturnus potus tam valetudini noxius ſit, nos edoce in Actis Medicis, ego hinc ſangvificationem lædi, ſicq; cacochymiam naſci (ſalvo tuo judicio) arbitror, hicq; locum opinio Caroli Piſonis, quam etiam ſeqvitur Sennertus &c. habet.

Th. Bartholini ad *D. Hannemannum* Reſponſio.

DIfficultatem novam moves ex loco Apoſtolico de generali conceſſione omnium qvæ in macello veneunt, adeoq; etiam ſangvinis, qvem in macellis proſtetiſſe Corinthi exiſtimas, tecumq; alii ejuſdem ſententiæ. Breviter ad ſingula. Sangvinem in macello publico ementium ære proſtare potuiſſe conjectura eſt, qvæ eadem facilitate rejicitur, qva ſine autoritate aſſeritur. *M*acellum propriè carnibus mactatis deſtinatum. Hinc nominis origo. Græcis κρεοπώλιον à carne, pro qvo Apoſtolus ex Romana voce μάκελλον ſubſtituit. Et Danus Interpres noſter, Kiødtorſſvet. *Varroni*

qvaſi

qvaſi mactellum, à mactandis pecudibus. An hiç ſangvis qvoq; venum expoſitus ſit, vel ſingulare οψεπώλιον conſtitue-rit, in certum. In macello non numeratur ſangvis *Plauto Aulul.* Act. 2. Scen. 8.

Venio ad macellum, rogito piſces, indicant
Caros, agninam caram, caram bubulam,
Vitulinam, cetum, porcinam, cara omnia.

Neq; ullꝰ Cocus apud *Athenæum* l. xiv. ſangvinis meminit. Conſtantinopoli certè in cauponarum foribus inteſtina ſanguine ſuillo plena propoſita conqveritur *Petrus Antiochenus* Epiſt. contra Cerularium. Sed ſi Apoſtolici loci ſenſum expendas, ſola idolothyta in macello conceduntur, de quibus & in prioribus verſiculis & ſeqventibus ſermo eſt, nulla ſanguinis mentione, quanquam in eodem macello proſtaret, vel minima. Et idolothyta porrò in Eccleſia Chriſtiana prohibita manſiſſe jam ante probavi.

*L*epræ originem malè ex ſangvinis abſtinentia repetis. Neq; enim hoc morbi vitium gentes infeſtat, qvæ ſanguinem inter prohibita habent, Ruſſos, Æthiopes, Turcas, & inter Chriſtianos nonnullos abſtemios. Apud Judæos pœna videtur divinitus illata, de qua alibi. Primi Chriſtiani poſt Synodum Primam ex abſtinentia hac nihil mali ſenſerunt. Nec ſangvi potores alii barbari à lepra immunes. Ratio à Te allata nihil evincit. Sangvis corpori vivo inſitus, carnes præſervat, neutiqvam in cadavere. Nec caro mortua vocatur ab iis qui ſangvine ſine ſcrupulo veſcuntur, niſi ſangvine plurimo exhauſta. Suffocata & morticina excipio, quæ tamen nec viva cum ſuo ſangvine comeduntur à cultioribus.

Cur potus nocturnus damnandus ſit ex *Valeſco de Taranta*, rationem reddis neutiqvam ineptam. Sed diſtinctione hic opus cenſeo. 1. In aſſvetis noxius non eſt. Novi Virum

Haſ-

Hafniæ optimum, 35. annorum, amicum noſtrum, qvi à teneris aſſvevit media nocte cereviſiam domeſticam haurire ſomno excuſſo, nullo cum damno. Suaſi qvidem amicè, ut abſtineret, & novella Conjux omnem lapidem movit, ſed obſtinatè diſſuadere auſus non ſum, ne malè cederet abrogata conſvetudo, II. Aph. 50. præſertim cum calido vividoq; ſit temperamento, adeoq; humectatione & refrigerio indigeat, ſive per ſomnum V. Aph. 27. ſive per potum. 2. Aqvæ potum condemno, qva concoctio impeditur vel vitiatur. At ſi calidior ventriculus cibos vel adurat, vel ſitim ex calidioribus aſſumptis excitet, cereviſiam mediocrem non diſſuaderem. Alias mane ante prandium Angli cereviſiam potant, ollam ſcilicet eluentes anteqvam novus cibus ingeratur, idq; conſilio Scholæ Salernitanæ. Et aqvam hordei, & ſerum febricitantes media nocte, & emulſiones hauriunt. Cur non cereviſiam? ſi moderato lupulo ſit tenuior.

3. Ventriculum debitem, & ſenilem frigidum offendit potus nocturnus, qvia ventriculum in coctione tarda turbat, & flaccidum reddit, hinc vitiato chylo pravus ſangvis generatus cachexiæ & hydropis occaſionem præbet. Vidi juvenem imbecilli ventriculo poſt hauſtam cereviſiam ſubitó aqvam ſibi inter cutem acceleraſſe. Idem Socero Tuo ſeni exitium peperit.

CVI.

Alius de ſangvine Vetito ſcrupulus, & de Termino Vitæ.

D. Hanemanni.

X. Octobr. 1673.

UNo atq; altero Epiſtolio de Eſu ſangvinis vetito egimus

mus, ubi omninò tuæ ſententiæ veriſſimæ ſacramentum dixi, licet ſcrupulum mihi faciat, Quoniam Chriſtus Jeſus in Inſtitutione ſacræ cœnæ ſangvinem ſuum bibere præcipit, qvo præcepto prohibitum ſangvinis eſum in Veteri Fœdere videtur abrogare, itemq; ſangvinem ad eſum concedere. Qvare nos fortean fruſtra videremur cum *Curcellæo* ſangvinis Chriſtianis inter dicere: Cum antiqvi fœderis reformator qvoad leges Cæremoniales ibi prohibitum eſum ſangvinis in Novo Teſtamento ſtabiliat, dum proprium ſangvinem ſuum nobis in Sacra Synaxi bibendum propinet. Profectò hic ſumma videtur difficultas, huncq; ſi mihi exemeris ſcrupulum, haud habeo qvod amplius opponam, ac ſangvinem valere jubebo.

De Termino noſtræ Vitæ, an ille mobilis vel fatalis ſit, qvædam in medium afferas peto. Quidam eum mobilem rectè urgent, alii fatalem volunt, ſi poſterior ſententia prævaleat, actum eſt de Medicina noſtra, ut qvæ tum parvi uſus, qvare rectè amplectimur priorem.

Admiratione dignum videtur, vergitq; in Omnipotentis Creatoris laudem, hujusq; omni numero abſolutam perfectionem innuit, qvando in ipſis Venenis antidotum invenimus, qvo illorum vim eludimus enervamusq;, ne jam alia in ſcenam afferam, ſolum de pingvedine ſerpentina hiſtoriolam offeram. Pharmacopœus noſter junior multiplici experientiâ didicit, ſi homo vel animal à ſerpente læſum ſit, ſiq; tùm læſa pars axungiâ ſerpentina inungatur, certiſſimè curatum iri. Venit aliqvando ad ipſum Ruſticus, cujus puer à ſerpente læſus ita ut crus cum vehementi dolore intumeſceret, ducitur ad Chirurgum, hic juxta artem plebeis Chirurgis notam tractat partem læſam, ſine ullo ſucceſſu ac ope, qvare itur ad pharmacopœum noſtrum petitum remedium ad ejusmodi malum, hic axungiam ſerpentinam pro

aſſe

aſſe vendit eaq; partem læſam inungere mandat, qvo facto evaneſcit dolor cum tumore, integritati reſtituitur puer hoc medicamento; imó intrinſecé cum ſingulari auxilio dare ſolitus. Verus itaq; Canon Metaphyſicus, omne Ens bonum; qvod ego ita eloqvor, omne venenum bonum & ſuæ virtutis venenatæ deſtructivum! Clariſſimus *Hoffmannus*, Medicus Hallenſis, in ſuâ M. M. l. a. c. XIX. p. 228 mandragoram, Napellum, & uvam inverſam, venenata cum ſint, ſalutaria convulſioni remedia tradit; qvod qvidem verum, dummodo ejus legitimum aſſeqvi poſſemus, qvem, qvod ego ſciam, nullus Medicorum tradidit exactè, interim hoc certiſſimum eſt in his ipſis venenis qvendam characterem divinæ omnipotentiæ genus humanum conſervantis amantiſq; latere. Felix qvi aliqvando eruet.

Th. Bartholini ad *D. Haneinannum* Reſponſio.

PErgis circa ſangvinem Vetitum in ſcirpo nodum qværere. Ex ſacro eſu uſuq; ſangvinis agni DEi immaculati profanam ſangvinis brutorum licentiam aſſeris. Nolim ad hæc myſteria adſcendere, credere malens qvam de iis diſputare. Nec ea meæ Profeſſionis circulo includuntur, qvanqvam parati eſſe debeamus omni poſcenti, ſpei noſtræ rationem reddere, & de Deo ſemper & ubiq; loqvi conveniat cum veneratione. Si igitur recte, uti ſpero, de his ſacris ſentio, Jeſus nobis ſuum ſangvinem dedit in ſacramento bibendum, neutiqvam brutorum, nec aliorum hominum, qvorum ſangvine & carne innoxié & ſine piaculo veſceremur ſi tuo argumento fidimus. Non conceſſit hoc exemplo licentiam nobis ſangvinis brutalis vel hominis, qvi ſangvine ſuo ſacroſancto nos beavit, ſed hoc holocauſto ſacrificiũ

cia veteris Teſtamenti abrogavit, ut ſpiritales hoſtias offeramus deinceps, Deo acceptabiles per Jeſum Chriſtum 1. *Petr.* 2, 5. Qvod myſterium Deo & Theologis relinqvo.

De Vitæ Termino omnem materiam ſcribendi exhauſerunt Viri Eruditi paſſim per orbem ſparſi, qvos de hac controverſia conſuluit Clariſſimus *Beverovicius*, nec volo poſt tot Homeros ſcribere Iliada. Medicorum autem artis dignitas permanet inconcuſſa, qvamcumq; ſententiam eligas, etiam in fatali termino. Præclarè enim dictum ab erudito Medico: Medicamentis utimur, non ut fatalem horam evitemus, ſed ut eandem ſalvi expectemus. De cœteris alibi.

Venena venenatorum eſſe remedia etiam ſcorpio docet. Morſus enim à ſcorpione, oleo ſcorpionis inuncto curatur, qvod iccircó lectis noſtris ſemper in Italia appoſitum habuimus. Ipſe qvoq; ſcorpio vivus comprehenſus vulneriq; affrictus pro medela eſt. Ita qvoq; obſervavit *Celſus* l. v. c. 26. *Serenus Samonicus* & *Dioſcorides* l. 2. c. 62. Hinc ejusdem nominis herba, cujus ſemen ſimilitudinem caudæ ſcorpionis habet, remedio eſt, ſi credimus *Plinio* L. XXII. c. 15. In Orvietano ſcorpiones ſicci pro alexipharmaco adhibentur. De Bufone ſimilia annotavi in Diſſ. *de Transplantatione* Morborum, qvi manu retentus læſam ab altero bufone manum ſanat. Semen Lunariæ ceu toxicum jumenta morti dant, ſi eo veſcantur; herbam verò ſeu folia contra reſtituere, ex *Geſnero* annotat *Camerarius*. Herbæ mimoſæ folia venenata eſſe, nec ullum niſi in radice ejusdem remedium eſſe monet *Guil. Piſo.* l. 4. de Medic. Braſil. c. 96. Axungia ſerpentina tumorem diſcutit Forſan alia axungia idem efficeret. Morſu enim magis ſerpentes iſti, uti & ſcorpiones, quam veneno nocent, punctis læſisq; nervulis in tumorem elatis.

CVII.

De Curatione Magnetica *D. Joh. Lud. Hanemanni.*

18. Nov. 1673.

EX Actis veſtris de Anno 71. 72. video Te in patrocinium ſuſcipere à multis rejectam nihilominus nobiliſſimam Medicinam Magneticam morborumq; transplantationem. Huic methodo curandi morbos per transplantationem ſubſcripſi dudum, ac in publico, qvid ungvento armario olim in Prodromo meo ſcripſerim, jacet. Narrabo veram hiſtoriam de Ungvento Armario In Friſia Orientali in pago Sigelſum pia, honeſta & nobilis matrona ex nobili proſapia de Crumminga orta habitat, hæc qvoslibet vulneratos abſentes inſtrumenta inungendo, qvibus vulnera inflicta, ſanat, eſtq; qvoq; ea ipſa, cujus mentionem feci in meo Prodromo p. 509. 510. Præter allatam illic obſervationem ſico qvendam ligone ſaucium, ligonem ſaltem inungendo reſtituiſſe, & perplures cultris læſos hoc pacto curaſſe, ita ut de certitudine hujus artis minimè amplius dubitem, neq; opus hic ad occultas qvalitates non entia cum maximo noſtræ eruditionis ſcandalo confugiamus, cumq; ratio in promptu, qvam adduxi in a. l. tantoq; magis nunc defendam ungventum armarium, cum videam te noſtris ſimul faventem. Qui itaq; malo genio pactisq; diabolicis hanc aſſcribunt artē, hi homines, 1. in Deum, qvaſi Deus tam infirmus rerum creator eſſet, ut creaturæ nihil poſſent, 2 in naturam injurii ſunt, qvam tam inermem volunt, ut nil tale qvid valeat, qvod ſui creatoris omnipotentiam illuſtraret, cum infinitis facultatibus dotata ſit, qvæ Dei omnipotentiam

am probant & illuſtrant. *M*inimeq; jam concepto meo opere abſtinebo, qvo integram hanc artem traditurus, hujusq; beneficio plurimos humani corporis morbos à capite ad calcem curari & qvomodo poſſint, demonſtraturus ſum.

De Transplantatione Morborum Reſponſio.

Th. Bartholini ad D. *Hannemannum.*

QVæ de Transplantatione breviter publicè diſſerui, nolo aliis ad credendum obſtringere, ſed ad explorandam naturam invitare. Non dubito multa Naturam occultare, aliqvando hominum ſtudio revelanda. Interea de multis dubitamus, qvia ratio multorum in profundo latet. Non poſſumus tamen aliorum experientiæ diffidere, aut damnare omnia qvæ vel non vidimus, vel ratione clara aſſeqvi non valemus. Pluſcula exempla attuli fide dignorum, qvibus non pauca alia addi poſſunt. Ex annotationibus *Fabricianis* MSS in Crollium affert experimentum *M*agnus noſter D. *Simon Paulli* in Quadripartit. Botan. claſſ. 2. pag. 32, qvod Brunellæ aridæ radix, denti dolenti tam diu affricta, donec ſangvinem ex gingivis exprimat, magnetica vi dolorem ſopiat ſi cruentata ſalici aliqvo uſq; perforatæ indatur, mox iterum foramen tubulo ex ſalice probè obturetur. Non ſuccedit ſemper imitatio, qvia levis circumſtantia, rem infectam facit. Hafniæ Diabeten ſuam in canem transferre tentavit non ita pridem *A*mpliſſimus Urbis Præſes, *Petrus Bulluchius*, olim Archiater Regius, exigvo qvidem cum emolumento, duo tamen, qvæ huc faciunt, ex illo experimento didicimus, primum, qvod cum urina deſtillaretur, dolorem æger ſentiret pro calore fornacis intenſiore,

deinde qvod ex pota urina cani deciderint pili. Colicam in canem familiarem transplantatam in ædibus Avunculi mei obſervatum. Lumbrici podagricis appliciti contrahuntur, qvaſi morbo infecti. Duobus exemplis Enterocelen in arborem transplantari poſſe, in Actis hujus anni confirmat Collega noſter multiſcius *Olaus Borrichius*. Ut alia omittam alibi à me ſignata. Neq; ad Diaboli artes hic confugiendum cenſeo, qvæ ſupra naturam ſe non attollunt. Indignus ille hoc honore. Præſtigiis qvidem illudere hominibus poteſt, ſed illis nulli morbi curantur, ut per transplantationem ſanare non valeat, niſi ipſi naturæ hæc facultas inſit. Facilius ille tenebrio morbos inducit, qvam curat. Idem judicium eſto de cura Vulnerum Magnetica, per Ungventum Armarium, & pulverem Sympatheticum, cujus virtutem in ſangvine ſiſtendo, ſicut & ligni ſympathetici, non ſemel expertus ſum. De cauſis Transplantationis ſollicitus fui in Diſſertatione edita, à poris corporum & effluviis petitis. De Ungvento ſympathetico *Crollius* in Baſilica ſua operoſus eſt, qvem contra *Libavium* maſculè tuetur *Hartmannus*, cui hoc argumentum plurimum debet. Solidæ ejus videntur rationes, qvibus cauſam ſuam defendit; qvas repetam, ut tuis noſtrisq; lumen fœnerer. Quærit igitur ex adverſariis

1. Qvamobrem ab hac Chirurgia vulneris parum aut omnino nihil efficiatur, ſi uſnea à capite ſuſpenſorum non admixta ungvento fuerit.

2. Qui fiat, qvod fruſtra inungatur telum, niſi cruore è vulnere manante tinctum fuerit.

3. Qvi fiat, qvod ægro vel dolores, vel levamina ab eo, qvi curat, pro lubitu ſuo & per intervalla conciliari poſſint.

4. Qvid cauſæ ſubſit, qvod fractura oſſium non reſarciatur

tur vel ſaltem non æqvè bene, niſi vel oſteocolla, vel radix ſymphiti majoris ungvento adjungatur?

5. Cur prout vulnus vel punctim, vel cæſim inflictum ſit, telum diverſimode perungi oporteat?

6. Qvod deniq;, ſi vulneratus diætæ limites à Medico imperatos transgreſſus fuerit, totum id confeſtim proditur in teli ligatura?

Singula ex ſuis principiis illuſtrat ipſe *Hartmannus*. Ego ut Symbolam addam, qvia in Sympathia rerum cardo vertitur, exiſtimarem habendam eſſe rationem ſingularum partium vulneratarum, ut ſympathia ſervetur accuratius, deinde ut remedia ſingulis partibus appropriata ſeligantur. Itaq; Uſnea cranii ſuſpenſi, in vulneribus cranii tantum locum habebit, in pedis, brachii &c. vulneribus ex pede, brachio &c. ſuſpenſorum erunt deſumenda remedia, ut baſis magnetici ungventi variare debeat pro vario morbo. Exemplo ſimili illuſtrabo aſſertationem meam. Pro eryſipelate ſingulari arcano adhibemus raſuram cranii humani ſi eryſipelas caput occupet, alterius verò oſſis, ſi in alia parte corporis ſit, ubi dolor ſentitur. Uſnea qvin ex reliqvis oſſibus colligi poſſit, non dubitandum. Si in cruce vel furca tardius provenit, promptum ſecretum revelabo qvo uſnea in craniis ſuſpenſorum & oſſibus aliis producatur domi, aut in officina Pharmaceutica. Aſpergatur terra oſſibus, citoq; uſnea germinabit. Deinde remedia partium ſingularum morbis appropriata addantur, qvæ pari modo externè uſurpata iis proſint, qvo intus aſſumta. Sic Uſnea cranii humani externum ungventum ingrediens, capiti dicatur. Sicut internè in Epilepſia, & qvacunq; hæmorrhagia à capitis venis profluente offertur, ita vel naribus indita, vel collo ſuſpenſa, vel telo inuncta ſangvinem ſiſtit. In omni vulnere conſolidan-

do òſteocolla radixq; ſymphyti majoris & in ungvento armario & ſine illo primas tenet.

Ut ad Transplantationem regrediar, cujus cauſa ſermonem inſtituimus, ſuccedet illa felicius ſi eædem conditiones obſerventur in transplantatione morborum qvæ fit in arbores plantasq;, Ut ſympathia & affinitas ſervetur qvæ his intercedit cum homine, V. g. morbus facilius transfertur in canes nobis familiares, qvam in alia animalia, Tumores in nodoſas arbores citius tranſeunt, In tiliam capitis morbi, qvibus illa communi experientia dicata eſt, & ſic conſeqventer. Facillima in communi ſangvine fratrum vel amicorum infectio ſuccedit, vel affectuum communicatio, qvod probavi in Diſſertatione. Maſſilienſium ritum ex *Servio* Grammatico ibidem expoſui, qvi publicam peſtilentiam in hominem ad id ſaginatum transferre ſolebant. Hauſerat id ex *Petronio*, cujus ea de re fragmentum in fine ſatyrici tale legitur: Maſſilienſes, qvotiens peſtilentia laborabant, unus ſe ex pauperibus offerebat alendus anno integro publicis & purioribus cibis: Hic poſtea ornatus verbenis & veſtibus ſacris, circumducebatur per totam civitatem cum exſecrationibus, ut in ipſum reciderent mala civitatis, & ſic projiciebatur, vel, ut legendum putat ex verbo ſacrificantium *P. Danielis*, proficiebatur, aliis, ſaxis occidebatur à populo. Quanqvam luſtratio hæc Paganam Gallorum crudelitatem & ſuperſtitionem ſapiat, qva veteri more hoſtiis humanis litabant, in hominem tamen transferri luem publicam creditum fuit. Quem ritum ex Hebræorum Sacris ſuffurati ſunt & corruperunt, ubi per vervecem extra caſtra populi delicta expiantem, Chriſtus agnus immaculatus præfigurabatur, qvi in ſe ſuſcepit peccata noſtra. Notat ex *Suida* & aliis Autoribus *Adagiorum Scriptor*, conſveviſſe veteres in exſecrationibus mala vertere cupientes, in Capra

ſylveſtres imprecari. Idem & apud Italos vigere aſſerit in Cleombroto *Petrus la Sena*, p. 163. c. 8. cum in ſimilibus uſurpari ſæpe audiatur: *Venga al cane: à Cani ſia detto.* In ſacrificio aurem *Ma*ſſilienſium notatu dignum ad rem noſtram animadverti, qvod annuo ſpatio aleretur emptus prece homo, ut aſſveſceret incolarum victu & temperaturæ, dein de qvod circumduceretur per civitatem ut imbiberet auram publicam infectam.

CVIII.

De eadem Curatione Magnetica,

D. J. L. Hannemanni

X. Dec. 1673.

CUm anno 1667. qvædam Generoſa Matrona adverſus qvartanam meum imploraret auxilium, placuit vim Transplantationis experiri. Juſſi itaq; panes calidos corporis juncturis applicarent, ſudoremq; ſub tegmine exſpectaret, panes ita ſudore imbutos cani devorandos daret, dictum factum, hinc qvoq; curata fuit, neq; amplius rediit febris. Pluribus obſervationibus hanc artem transplantandi alias probaturus ſum. Cauſam hujus curationis ſpiritui mundi univerſali, corporum effluviis, poriſq; fero acceptam. *M*irum transplantandi modum habent Curioſi noſtri obſervat. LXXXIX Tom. 3. p. 145. Honeſta *M*atrona adhuc juvencula fruſtra ſecundum legem artis exhibitis, ſuaſu cujusdam mulierculæ ſubſecavit ſcilicet manuum pedumq; ungves, eos in linteolo colligatos caudæ tincæ piſcis cum additione verborum qvorundam à vetula illa Viſtulæ fluvio urbem præterfluenti immiſſus eſt. Mirum ſanè dictu, qvod à remedio hoc nullus amplius paroxysmus febrilis eam invaſe-

vaſerit, ſed illa volens vitare charibdin in ſcyllam verè incidit miſera, in locum enim febris dolor colicus atrociſſimus ſucceſſit, qui tantò moleſtior fuit, qvod ſine intermiſſione duraverit, & vix ſelectiſſimis remediis poſt multos dies ceſſerit, ita ut ægra præ illo dolore priſtinam febrem aliqvoties ſibi exoptaverit. Plura parallela transplantationis exempla illic congeſſit Excell. *Simon Schultzius*.

Adderem jam obſervanda & cautelas in transplantandis morbis, qvarum beneficio cura per transplantationem feliciſſimè abſolvitur. Et hæc ſunt qvadruplicis generis. 1. reſpectu ægri. 2. reſpectu medii transplantationis, 3. reſpectu recipientis, in qvo morbi transplantantur 4 reſpectu morbi. Hæc & alia non reſpexit vetula in curanda febre: Verum ne multorum deſiderio deſim, addam paucos aphoriſmos curam *M*agneticam concernentes. Reſpectu ægri primo conſiderandum eſt, qvodnam temperamentum in ægro prædominetur, & ex qvo morbus originem ſumſerit, ſecundò ætas, 3 Mores, animiq; propenſio. Secundò *M*edium transplantationis non promiſcuè eligendum, ſed habebit cum morbo ægri hujusq; cauſa qvandam analogiam, E. g. in morbis ex bile ortis, ibi medium transplantationis naturâ bilioſum erit, Idem de cæteris morborum generibus concludendum. Recipiens morbum qvoq; cum temperamento in ægro prædominante cumq; morbi cauſa correſpondebit. Morbi, qvi transplantandi ſunt, erunt curabiles, inq; talia animantia transplantari debent, qvæ etiam iis morbis ſæpius laborant: ſic Epilepſia tutò, citò & jucundè in paſſeres transplantari valet. Podagram ab homine recipiunt canis, felis, gallus gallinaceus, pavo, modo transplantationis. Verum ut patet morbum recipiens duplex animatum & inanimatum cenſetur. Morbi, qvos comitatur dolor, omnium optimè recipiuntur ab iis, qvæ in familia

vege-

vegetabili ſpinoſa ſunt, hicq; rerum ſignatura attendenda eſt. *M*orbos capitis dolore comite apprehendit arbor juniperi. Suppreſſionem menſium tollit ceraſus. *M*orbi illi, qvi in piſces transmigrare debent, ex nimia humiditate ſuam originem habebunt. Omnes morbi, qvi ex viſcerum obſtructione oriuntur malè qvoq; in piſces commode in inanimata transplantantur. Transplantationes morborum partim fiunt per ſudorem, ut in allata à me obſervatione, per excrementa ictericos reſtitui tradunt, ſi ex illorum urina cum farina fiant placentæ, eæq; offerantur cani vel feli, omnium commodiſſimè vulpi: Per ſegmenta ungvium, ut in obſerv. à curioſis allata: per ſangvinem, ut in allatis ſubjectis per ungventum armarium curatis: per capillos, ut in affectibus capitis. Verum enimverò qvilibet morbus peculiare & ſpecificum transplantationis habet medium. Morbi, qvi ſolvuntur ſudore, illi omnium optimè per ſudorem transplantantur, idem de cæteris concludendum.

CIX.

Incontinentia Urinæ.

D. J. L. Hannemanni,

PAſtor qvidam Holſatus Fridrichsſtadio nuperrimè hanc obſervationem ad me perſcripſit: Cuidam hic apud nos mulieri qvæ 7 annos incontinentia urinæ laboraverat, à circumforaneo præſcriptum tale medicamentum, R. Ficuum, uvarum Corinthiacarum, paſſularum an. ℔ ¼. Inciſa coq. in aq. plurialis ℔iv, qvib⁹ deinde add. glycyrrhizæ ℥j minutim conciſæ. Ex hac potione ſæpius repetita & recocta bonum hauſtum cepit, tandemq; inde convaluit.

Quomodo hæc potio incontinentiam urinæ curare potuerit, non meum, ſed veſtrum eſt definire, cum à Practicis hic alia præſcribantur. Malum enim hoc cæteroqvin aſtringentibus & conſolidantibus curari vult, cum plurimum à ſoluta continuitate, ſcil. dilaceratione colli veſicæ ortum ducat, ubiqvoq; concurrit ſphincteris læſio.

Reſponſio *Th. Bartholini*.

QVia in hiſtoria non additur cauſa qvæ incontinentiam urinæ in muliere vel concitavit vel fovit, ſuſpicari licet vel ab acrimonia lotii dependere, vel in partu læſas eſſe urinæ vias. Si illa, abſtergentia & mitigantia ex ficu, & uvis magis profuerunt, qvam aſtringentia. Si hoc, conſolidationem perfecerunt eadem naturâ benignâ adjuvante. Ex ficu ad urinæ incontinentiam hoc rectius ab Italis laudatur. R. fol. ficus, bacc. lauri an. ℥ij. f. pulv. doſ. ʒij in vino nigro vel cum cibo. Neq; enim ficubus levis aſtringendi facultas deneganda. Ex Diphilo *Athenæus* l. 3. deipnoſoph: annotat; qvorum remiſſior dulcedo eſt, illas ori placere cum eduntur, & ob aliquantulam adſtrictionem ventriculo prodeſſe: orbicata, qvibus adſtrictio jucunda eſt cum dulcedine, ventriculo conferre.

CX.

Infallibile remedium Euporiſton adverſus morſum Canis rabidi.

D. J. L. Hannemanni.

ADverſus morſum canis rabidi infallibile Euporiſton Matris meæ dilectiſſimæ Annæ Giſena de Calis, cujus bene-

beneficio multos commorſos, & aliqvot jam actu rabidos feliciſſimè reſtituit, communicabo, &

R. Rutæ
Abrotani
Betonicæ anguſti folii
Salviæ anguſt. fol. an. *M.* j.

M. inciſ. aff. aceti vini optimi lib. I. ſiq; tempus permittit, per aliqvot horas maneat in infuſo, exprime, expreſſo adde

Theriac. Andromach. ℥ij.

Adultus magnum de eo faciat hauſtum, junioribus & puerulis datur cochleatim: ſin verò periculum metuatur, additur

Herb. cardui fullonum Mj.
vel hujus ſemen contuſ. ℥j.

Vulnus commorſum per 9 dies apertum tenendum, ac prædictæ herbæ expreſſæ poſt fricationem cum bacillo è vite applicandæ omni mane, tamdiu donec æger in portu naviget: ſi metus periculi adhuc ſit, repetatur potio. Tota Reſpublica Medica ſimile Euporiſton vix habet, qvod æqvè prodeſt.

Experientiſſimus *Franciſcus Joel* integram curandi Rabidi canis Morſum Methodum tradit, qvi videatur ſi ſuperius Euporiſton in uſum vocare non lubet, præprimis cataplaſmata venenum elicientia placent.

Seqvens noſter etiam omni voto reſpondet. R. pulv. ſemin. card. fullon. ℥ij. c. c. præp. ℈ij. Lap. Bez. gr. XV. herb. Card Benedict. Scordii an. ʒß. Terræ Sigill. præp. gr. XX. Radic. Tormentill. ℥j. ocul. cancr. præp. ℈j. Magiſt. ♁. diaphoretic. ℈iß. Lapid. Percar. ℈ij. cortic. citr. ℈iiß. M. f. l. a. P.

Auctarium *Th. Bartholini.*

EUporiſton expertum compendio laudat *Ferd. Ponzett* de Venen. L. 3. c. 19. R. pulv. gentianæ ʒj. pulv. cancr. fluviat. uſtor. ʒij. myrrh. ʒj. pro duabus doſibus. Cui ſimilis pulvis inter ſecretos à *Galilæo Galilæo M*athematico percelebri habitus. R. pulv. cancr. fluviat. 18. Jul. capt. & in pulv. comb. ℥v. Rad. Gentianæ ℥iiß. thur. pulv. ʒiiij. f. pulv. ſubtil. in vitro ſervetur. Doſ. ʒj. mane. ʒß veſperi in aqvæ font. vel alterius qvant. æq. 40 diebus.

Ex *Galeno* verò hæc deprompta l. XI. de ſimpl. Med. Facult. qvæ qvomodo præparanda, & miſcenda & augenda tradit laudatus *Fr. Joël*, qvem ſemper magni feci à primis tyrocinii annis, qvia cœlo noſtro accommodantur remedia, facilia, & pleraq; inqvilina. Unde præfero cataplasma ejus ex cinere fraxini cum urina pueri aut aceto. In eo enim totus ſum, ut ex domeſticis remediis morbos noſtros curare doceam, ne in peregrinis incertis, mangonio ſæpe corruptis, & naturæ noſtræ cœloq; minus convenientibus poſthac indormiamus. Hinc ad Theriacam Danicam conficiendam curas converti, ſi cœptis DEus faverit, cui interea ſubſtituatur pulvis Card. Ben. ſcordii, C. C. vel unicornu Grönlandici, cancrorum, cent. min. & alia qvæ ex gentiana noſtra, angelica, fraxino, inprimis nuce juglande huic intenſioni ſufficiunt, ne peregrinis Dis litare ſemper cogamur. Euporiſton Matris Cl. *Hannemanni* omne punctum feret, ſi Theriacæ, quam ruri vulgus habere non poteſt, Rob ſambuci uſus inter vulgus noſtrum qvotidiani ſubſtituatur, vel cancrorum decoctum, qvos hujus venini bezoar vocat *Gvamerius* Ven. c. 12. Rabiei promptam medicinam affert aqva ſola, ſi eam attingere rabioſus audeat, *Philoſtrato* autore de Vita Apollonii Thyanei Lib. VI. c. 18. Oleum lucernæ

pere-

perennis à canibus demorſos curabat, ſicut tradit Octav. *Rubeus* in Monum. Brixienſibus.

CXI.
Vermes piper arrodentes.
D. Joh. Lud. Hannemanni.

OBſervat. LIV. p. 107. Actorum Hafnienſium Ann. 71. & 72. mentio fit Vermium in ſaccharo inventorum. Illud non adeò miror, cum vermes delectuntur dulcedine, piperata autem acria, horum generationi reſiſtere creduntur. Contrarium autem expertus ſum. Dum etenim ante dies aliqvot in ſchedam aliqvam inciderim, in qva piper conſervatum, repperi albos vermes capitibus rubris, qvi non ſolum arroſerant piper, ſed & in pollinem redegerant. Communis qvoq; fama eſt, lintea à vermibus non lædi. Verum & hic contrarium mater mea vidit.

T. B. Piper à muribus non arrodi noſtrorum experientia conſtat, qvi horrea piperina libera ab his aliisq; mihi teſtantur.

CXII.
Volatica Scorbutica
D. Joh. Lud. Hannemanni.

ANno 1673 die 9. Novembris ad puellam qvandam civis noſtri vocatus ſum. Illa laborat genere morbi, cum rigore incipit dolere modo pes, modo manus, modo dentes & gingivæ cum tumore ac ſenſu gravativo, modo hanc modo aliam partem invadens & ſummè inſtabilis hic

dolor, ita ut rectè pro volatica accipiatur, & qvod notatu dignum modo friget modo calet pars affecta. Curam ita inſtitui. Dedi ſeqvens Laxativum:

R. ſcammonii crudi gr. X. cum aq. boraginis
f. l. a. liqvor lacteus.

Liqvori lacteo adde Aq. Cinamomi ℥ij. Extr. noſtr. hydrocathartici gr. X Manus Chriſti perlat. q. ſ. ad dulcedinem, detur. Sign. Laxativ.

Tum hoc diaphoreticum:
R. Magiſt. ♂ diaphoretic. gr. X.
Sal. C. Bened. cryſtalliſat. gr. X.
Magiſt. Perlar. gr. vj.
Sp. Vitrioli gutt. v.
m.

Huc pertinet illa aurea obſervatio D. D. Caroli Raygeri *Tom. 3.* Ephem. curioſ. obſer. CCLXXXVI. pag. 504. *de Volaticâ.*

Cum die 30. Novembr. ægram puellam reviſerem, tumur omnisq; dolor horum Medicamentorum uſu remiſerat, pro qva divina benedictione ſummo Medico DEi debentur gratiæ. Præſcripſi itaq; porrò ſeqvens:

R. Spirit noſtr. ſal. armoniac. ſcorbutic. ℥j.
Cochleariæ ℈iiij
Syrup. Violar. ℥j.
M. S. Mixtura, qvolibet mane ad aliqvot guttas in vino aſſumenda.

Ego hunc affectum Volaticam ſcorbuticam indigitavi. Volatica rectè dicitur, qvoniam de loco ad locum movetur, ab inferioribus ad ſuperiores adſcendit, à pedibus ad dentes, hinc ad humerum, iſtinc ad cubitum, illinc ad manum, cum vehementiſſimo dolore comite, incipientem præſagit horror & rigor totius corporis; ſcorbuticæ, illud prædicatum

rectè

rectè additur, meo etenim (ſalvo Doctorum) judicio, ex impuro ſangvine humore ſcorbutico infecto originem trahit; qvemadmodum per lapſum adeò nobiſcum peccatum originale propagatur, ſic nobis omnibus ſcorbutus connaſcitur, qvi noſter fideliſſimus comes eſt uſq; ad corporis noſtri analyſin; ſæpiuſq; videmus in recens natis ſcorbutum dominari; freqventem eam Epilepſiam, qva his in oris infantes corripiuntur, ſeminario univerſali ſcorbutico acceptam refero, omnia tria elementa, ſcil. aër, aqva, terra, ſemine ſcorbutico abundant plenaq; ſunt. Quod non cibo & potu capimus, illud inſpirando accipimus. Quæ ſi rectè attendantur, facilè rationem reddere poſſumus, qvomodo *fel canis* Epilepſiam vincat, hujusq; infallibile Euporiſton ſit, ut duabus obſervationibus communicatis probavi.

CXIII.

Obſervationes in coctura oſſium, præſertim ſterni.

D. Simonis Paulli.

ATqve priora cum ad Te, *Bartholine Anatomicorum Coryphæe, Amicorum intime* à me adhinc aliqvot menſes perſcripta ſint, nec Tu ſolus, ſed & alii Amici, Cocturæ Oſſium in Sceleta compingendorum modum, qvo ea coqvere ſum ſolitus, non ſolum deſiderent cupidè, ſed etiam obſtinatè urgeant, in me ego retrocedere ac ita cogitare mecum: *mortalium neminem vel in craſtinum vitam ſibi polliceri habere*, hinc compendifaciam omnia illa hic loci, qvo meo candore, ſtudio ac ſolertia, *Patriæ huic meæ*, atqve adeò publicos in uſus, Medicinæ & Chirurgiæ Candidatis gnaviter commodem; Cetera verò poſt cocturam potiſſimum expedienda qvæ veniunt, in commodius tempus & otium rejiciens.

ens. *Senum enim anima & vita veluti eſt, honeſto otio perfruiſci aut in eo porrò conſeneſcere.* Hinc pulchra & auditu jucunda, Chori illa, apud *Senecam Tragicum* ſunt:

Me dulcis ſaturet qvies,
Obſcuro poſitus loco
Leni perfruar otio.

Expedit ergo ſcire, oſſa recens natorum aut juvenculorum omnis generis animantium, bipedum, qvadrupedum, volatilium, aut pennatorum, ad Sceleta ex iis compingenda, ideò ineptiſſima eſſe, qvod eorum epiphyſes, dum elixantur, facilè hiſcant, imò penitus ab oſſibus abſiliant; ut taceam qvod illa ipſa poroſa, nec adeò ſolida ac ætate provectiorum ſint, & coctura cineraceum colorem apiſcantur, horum verò, ceteris paribus, arte ubi lævigantur aut perpoliuntur, inſigniter niteſcant. Sed ad rem:

Opus itaque eſt, decoqvenda cadavera, cute aut pelle univerſa exuta, eviſcerare primò, mox deartuare eadem, poſtdein integrum Sternon, unà cum cartilaginibus à coſtis ſeptem legitimis Thoracis, Scalpello *Anatomico* ſolerter reſecare, qvinqve verò notharum coſtarum cartilagines præſectas ſeorſum ſtudioſè recondere, ac ſingulari arte tractare; (Evolvendus hic integer *Veſalii* textus eſt, & inſpicienda antecedentia & conſeqventia illius loci ſunt, cujus partem infra exſcripſi,) quo cum animus tibi eſt poſt apricationem oſſium, (de qva pluribus à me hac ipſa in Epiſtola actum eſt,) & iis qvidem artificioſè dealbatis, conſtruere Sceleton, easdem cartilagines compingere, aut filis æneis coſtis nothis, arte naturam imitante, jungere qveas. Sed plerorumqve Sceletorum coſtæ nothæ mutilatæ nec cartilaginibus ſuis præmunitæ in Theatris Anatomicis paſſim conſpiciuntur.

His ritè peractis, ad Caput itur, & Cranium capeſſis. Cranium

nium autem humanum, ob Cerebri copiam & magnitudinem præ aliorum animalium, ſerrâ, qvadrantem ulnæ noſtratis Selandicæ vix excedentem, dentibus aut crenis parviſſimis (*Lucretii* vocabulo utor,) ex Norici ferri (*Galeno* noſtro non ignoti,) optimæ notæ laminis aut bracteis confectâ, ſeu qvæ motum in automatis cauſantur, Aus einer Zuckfedern einer Nürenbergiſchen Taſchen Uhren verfärtiget/ bipartito diſcindis, ac cerebrum eximis, ubi cute prius nudatum cranium, oſſibus jugalibus non effractis ſed integris, utrinqve temporalibꝰ muſculis exciſis, filo ex cannabeneto (Segel Garn) ſed attritu carbonum atrato, ſpiræ in modum circumdederis, idq; reciproces ter qvaterve, qvò hac enchireſi pericranio veluti litura inducatur, aut ſi mavis linea aut regula, cujus veſtigia amuſſis loco pericranio ſcalpello diſciſſo, te ſeqvi addecet, ut non tremula manu ita modereris ſerrulam, (*meritiſſimò deinceps in Anatomica Schola Cephalicam appellandam,*) ne in Cranio oberrando, illius naturalem venuſtatem fœdè deturpes. Quod ut evites, ſcito Chirurgorum ſerras amputandis Sphacelo corruptis oſſibus commodas, neutiqvam huic enchireſi aptas eſſe. Hiat enim nimis ab illarum uſu Cranium, ob ſcobium Cranii copiam, inter ſerrandum deſcobinatarum. Serræ interim hujus cephalicæ deſcriptæ aut qvaſi depictæ ſubſidio, aliorum animalium capita non indigent, ſed omne illorum Cerebrum, pauculum aut parvulum qvod eſt, comparatum ad humanum, aptis in rem eam urvis aut repandis inſtrumentis ferreis, per primum & maximum eorum occipitû foramen, prius qvàm oſſa coqvis, aut potius eorum capita eo modo exſculpis, ceu coqvæ aut promæcondæ butyrum ex vaſculis exſculpere condoce factæ ſunt.

Truncato capite, poſtmodum cadaveris humani ſeptem colli vertebras à duodecim Thoracis, & has iterum à qvin-

UNIVERSIDAD CENTRAL BIBLIOTECA DE LA FAC. DE MEDICINA

qve Lumborum, & oſſe ſacro ultimò dividis, illæſis Vertebrarum apophyſibus. Omnibus his jam peractis, cadaverum conciſorum univerſa membra, muſculis ſuis adhuc veſtita aut cooperta, adipe omni reciſâ, ſemel atqve iterum probè aqvâ proluis. Deniqve reqviritur, eadem per paucula ſolùm horas, in pluviâ, aut eâ deficiente aliâ limpidâ, aut fluviatili aqvâ ut maceres, qvam ceu cruentam & inutilem poſtmodum evannas aut profundis, & mox conjectis in aliqvot amphorarum aqvæ capaci aheno, deartuatis oſſibus, pro individuorum aut animalium magnitudine, carne adhuc (ut innui) nondum nudatis affundis aqvam, & procuras jugiter ea ut ferveat ac bulliat, deſpumasq; ſubinde ſordes innatantes unà cum ipſâ medullâ oſſium, inter coqvendum liquefactâ, transſudante eâ qvaſi per eorum epiphyſes. Usqve adeò verum illud Hippocratis, *Omnia perſpirabilia ac permeabilia eſſe.* Hinc caveas maximè opus eſt, ne frigidam ſuffundas, in ſubſidium illius aqvæ, qvæ inter coqvendum evanuit, ſed reqviritur alia fervida. Secus enim ſi faxis, multimodè incommodas oſſibus, qvæ tu emaculata & nitida exoptas comparare tibi. Cavendum etiam pari ſolertiâ eſt, ne in coctura oſſium vel tantillum illorum, extra aqvam nudum promineat, aut veluti caput efferat, qvantillum digituli alicujus procondyli altitudo præ ſe fert ſive admittit, qvippe oſſa poſt dein corrumpuntur, aſpectu fœda.

Quin & illa qvoqve monenda ex uſu eſſe arbitror, nempe, ut manus & pedes cute detractâ, ſingulis ſacculis vel ſetaceis, vel linteis raris indita, ſeorſum in lebete coqvas, qvippe qvæ præ aliis membris ſive artubus, pingvedine & medullâ qvaſi ſtillant. Ut taceam, te hac via præcavere poſſe, ne ullum illorum oſſiculum intercidat, nec dextra cum ſiniſtris permutes; ſic expedit, ut quamlibet coſtarum utriusqve lateris filo cannabino evincias, eoq; mundo, ea ſerie quâ

Spina

Spina dorſi aut potius vertebris reſcinduntur, qvibus utriuſqve lateris Claviculas jungere potes.

Ceterum qvæ huc allata ſunt de enchireſi, oſſa coqvendi ut niteant, ea potiſſimum intellecta volo de hominum non morbidorum ſed violenta morte peremtorum oſſibus, itemq; boum, eqvorum, leonum, aprorum, cervorum, canum, & qvæ tamdiu & poſſunt & debent coqvi, uſqve dum eorum caro inter elixandum qvaſi in pugnum contracta aut conglomerata appareat, aut oſſa advertuntur ſponte ſua perioſtiis ſuis nudari occipere; carnibus ipſis una cum membranis, ligamentis, nervis, tendinibus, adeò propemodum friabilibus, aut potius emollitis & excoctis, ut ſolarum manuum tuarum operâ, facilè citra ſcalpellornm anatomicorum uſum, proteri, aut defricari ab oſſibus qveant. Et tunc temporis hoc unicè ſtudendum eſt, ut ſumma celeritate aut morâ omni ablatâ (iterum moneo prius aqvam deſpumes,) artus omnes convenienti fuſcinâ ex ferventiſſima aqva extrahas, radaſq; ſolum perfunctoriè oſſa, ſed diligenter linteis aſperioribus, ad ignem calfactis detergas, eaq; iis implices, ut ſenſim, præſertim acri hieme, aut cum

—— *inverſum contriſtat Aqvarius annum,*

frigeſiant & utcunqve exſiccentur. Impoſſibile ergo eſſe advertis, ad Clepſydram metiri horam aut temporis punctum aſſeqvi nos poſſe, qvô tempeſtivè omnia hæc peragi vel poſſunt vel debent, cum ſerius ocius, tantâ in varietate coqvendorum animalium, carnes abſcedant oſſibus; qvod pridem Incomparabilis proximè præcedentis ſeculi Anatomicus, alter Democritus, *Veſalius* nempe, his verbis docere nos voluit, inqviens: *Coctioni nullum tempus præfinitur, cum id ex ætatum ratione plurimum variet.* Nec intercedo coqvinaria in arte coqvos nobis ſive Anatomicis ſive *Medicis* palmam præripere; dolendum interim *Galenum* noſtrum,

poſt *Platonem* aſſerere, ita cum iis eſſe comparatum, ut *ſi contingat ut apud pueros & homines imprudentes Medicus & Coqvus judicium ſubeant, Coqvus non paulò plus ſuffragiorum ferat.* Sed ne qvis de ſtudio interim hoc meo detrahat, & id redarguat philautias prurigine, pro in modò laudatum incomparabilem *Veſalium* mutum Præceptorem, ceu promachum meo loco hic ſiſtam, cujus veſtigia in multis me eſſe ſeqvutum non diffiteor. Quæ ergo ille de Syntheſi oſſium & cartilaginum Sterni nos docuit, illa merentur ut exſcribam & ſagaciter hic loci excutiam, cujus hæc ſunt: *Jam pectoris os, ipſiq; connexas cartilagines ſedulò emundabis, quod eò minus promtè perfeceris, qvod id pluribus obducitur membranis, pingveq; eſt, & interim coqvendum neutiqvam venit, vixq; calente aqvâ aſpergendum. Cum verò cartilagines carne ſpolias, cavendum eſt, ne membranam cartilaginibus proximè obductam, illiq; correſpondentem auferas, qvam circum oſſeam dicimus. Qvippe hac membranâ à cartilaginibus diſcerptâ, illæ infirmius pectoris oſſi committuntur, & contractæ, breves & intortæ evadunt. Inſuper qvo minus cartilagines hæ contrahantur, pectoris os ad ignem non eſt exſiccandum: ſed alicubi, tantiſper dum oſſa nectere propoſueris, in loco non nimis humido reponendum, ne rurſus cartilagines plus æqvo flacceſcant, ac poſtea deformem thoracis oſſium fabricam conſtituant. Nihil enim æqvè elegantem Steleti ſtructum vitiat, atqve pectoris os cum cartilaginibus, ſi modò illæ negligentius obſerventur, & non jam compactis oſſibus potius qvàm antea exſiccari permittantur.* Hactenus Anatomicorum patris atqve principis verba.

Verum enim vero cum *Juvenalis* faciles cineres iis & in urna perpetuum ver comprecetur, qvi Præceptores Parentis loco coluere, utiqve oppidò turpiter me darem, ſi ſeculo hujus vitio epidemio, & qvo *Seneca* teſte *non ad rationem ſed*

ad

ad conſuetudinem vivitur, illius famam ſugillarem, & Senem (qvod grande nefas) veluti de ponte dejicerem, ideò qvod diverſus in doctrina, de ſterno præparando, ac tempori Sceleto aptando, ab illo abeam: qvum palam ſit, *diem docere diem*, atqve hinc laudatum *Senecam* ceu Vatem veridicum prædixiſſe: *Venturum nempe eſſe tempus, qvo iſta qvæ nunc latent in lucem dies extrahat, & longioris ævi diligentia.* Jugi ergo operâ & indefeſſo Anatomico ſtudio, operam mutuam filio meo cariſſimo *Jacobo Henrico* compluſculis abhinc annis mihi tradente, in præſens verò *Regios inter Secretarios non ultimo loco domi forisq; nomen qvi profitetur ſuum*, mihi videor ſive doctus ſive aſſeqvutus eſſe, longè alia rem aggrediendam eſſe via (qvod pace p. m. *Veſalii* dixerim,) ac ille præcepit, ſi ex ſententia aut concinnè Sceleti thoracem compinges. Nam ut *Veſalio* omninò ſubſcribendum eſſe comperi, dum nobis ſeverè cocturam Sterni interdicit, vix calente aqvâ conſpergendi: ita uſus & experientia, ad qvæ provoco, ipſum qvodammodo redarguunt, qvod præcipiat: Sternon ad ignem non eſſe exſiccandum; qvum primò reqviratur Sternon tabô & ſimilibus ſordibus fœdatum aqva ut maceres, mox id undiqve ſed blanditer deterrgeas, linteis mundis, & ſiccis, qvibus id deniqve ceu ſtragulo cooperis, ſuper menſa aut alia tabula ſepoſitum, ac ſpatio aliqvot dierum ſicceſcere id ſinis, poſtdein membranis illius integris nec deraſis, ubi id exſiccatum advertis, præpingve tamen tactu aliqvandiu qvod apparet, ſuſpendis id ex æneo filo, ac ad blandum camini aut hypocauſti calorem, ponè fornacem ſenſim exſiccas, inſuper habens qvamcunqve in partem cartilagines Sterno adhærentes ſurſum vel deorſum, vel ad latera ſe torqveant, ita ut polypum qvaſi repræſenent, cotidiè magis magisq; rigeſcentes, qvas minimè reflectere aut retorqvere, ſed ſinere eas decet, ac manum ab iis

nere. Nec intercedo, æſtivis qvoqve menſibus, Sternon arena littorali, cum in modum tumules, ut de Carpi ac Tarſi oſſibus tradidi. Nam nihil damni Sterno & Cartilaginibus facis, aut, ut cum *Jurisconſultis* loqvar, das, ſi dictum in modum utraqve tractentur. Imò tantum abeſt, ſi ad ignem blandum, (blandum dico) ea exſiccentur, ut corrumpantur, ut eo interveniente ab omni corruptione præſerventur, nec tineæ, ad atomos minimas comparandæ, tractu temporis iis innaſcantur, aut ea rodant exedantve.

Atqve hæc de Sterni partibus & illius apparatu. Jam iterum capeſſis artuum oſſa, ubi per aliqvot dies, imò ſeptimanam unam itemqve alteram probè & ut decet ſpontè exſiccata ſunt, illorumq; capita & epiphyſes v.g. oſſis humeri & femoris utrinqve perterebras, ac convenientibus aut in rem eam aptis inſtrumentis, alio loco deinceps à me accuratè deſcribendis, medullæ à prima coctura qvod reliqvum eſt, ex iis extrahis, extrudis, & internè epiphyſes corrodis, earumq; ſcobes excutis. Et hæc qvoqve de pedii ac metapedii, carpi ac metacarpi, deniqve digitorum oſſibus intellecta volo.

His ergo peractis omnibus, Caput, unà cum Cranio, oſſaq; majora, qvibus innominata Anatomicis dicta annumero, iterum ſolerter coqvis, ſed non tamdiu ut antidhac aut primâ vice, & ſi opus, alia qvoqve minora, ut coſtarum, vertebrarum, manuum pedumq; oſſa: qvæ univerſa poſtmodum, ut antea docui, aprication i per aliqvot menſes exponis. Os autem Sacrum valdè poroſum & leve, ita ut qvandoqve aqvis innatet, omnium minimè coqvi poſtulat. Nec Caput multas coctiones ſuffert, ob diverſum, ex qvibus conſtat aut conferbuit, oſſium ſive naturam ſive temperiem. Quin & hic loci moneo, qvadrupedum extrema pedum oſſa, una cum eorum ungulis, omninò non eſſe coqvenda, ſed probè lota, membranis, tendinibus, &c. demtis, ſuper furno piſtorum, noctu

noctu interdiu ferè ſubtepido ſepoſita, eſſe exſiccanda. Qvin & volatilium tibiæ integræ, unà cum explicatis aut paſſis ſuper tabula eiqve filo æneo adſtrictis pedibus, non elixantur, ſed aëri ſolum calidiori, & Solis radiis exponuntur, eo in ſitu qvi volatilibus naturalis eſt, dum in plano & æqvo loco pedibus inſiſtunt. Biſulcorum verò oſſa pedum, aut hominum tarſis analoga, v. g. Cervorum, nec non utrinqve dentatorum, v. g. Canum, & qvorum pedes in digitos ſciſſi ſunt, detruncas catè, eaqve, uti pelle piloſa undiqve, Naturâ magiſtrâ inveſtita ſunt, dictum in modum, ſolius furni calore, probe ubi lota ſunt prius, citra ullam cocturam aut alium apparatum exſiccas.

Ultimo deniqve Anatomes & Chirurgiæ Studioſos, non temnendam enchireſin hic loci docebo, qvæ hæc eſt; qvod, ubi animus tibi eſt Sternon filis æneis coſtis jungere, ac decorè formare Thoracem, id maceres prius in aqvâ neceſſe ſit in qva cartilagines illius, qvamcunqve in formam contractas, ſponte qvaſi ſua, ita ſenſim ſe explicare cernes aut obſervabis, ut priſtinam ac naturalem iterum nanciſcantur figuram. Verùm ſub hunc temporis articulum, qvo Sternon lentum ac flexile, inſtar viminum apparet, reqviritur ut id linteis mundis & ſiccis detergas, & hinc inde iiſdem molliter tangas aut foveas. Sed maturatò hic opus eſſe ſcire te velim, ut Sternon, cartilagines, coſtasq;, omni ablata mora, prius filis æneis revincias, qvàm ea iterum ſponte rigeſcant ſuâ, aut ultimam manum operi huic imponas; qvæ omnia, dictum in modum æneis filis revincta invicem, naturali in ſitu, eoq; minimè mutato, ſervanda ſunt ſummo ſtudio.

Hæc itaqve ſunt, *Amicorum intime*, qvæ lubens publicos in uſus tuo rogatu tecum communicare volui, debui, ingenti tui ipſius laude ſemper qvem obſervaſti, ceu Anteceſſorem

tuum

tuum in Regia hac *A*cademia, in Aula verò hodiè ceu Collegam conjunctiſſimum, qvò ea in Acta Hafnienſia Academica currentis ad finem anni, mei in honorem referres, qvi contra redhoſtimenti loco, ſub auſpicium hujus novi, imò ipſis Kalendis Januariis Deum devotè comprecabor, ut ætatem *Te patriæ huic noſtræ ſervet ſuperſtitem*, atqve adeò Tu, ut cœpiſti, bonorum omnium applauſu ac prolubio, filiis gnaviter patriſſantibus porrò præluceas, cæteroqvin omni ævo, ob erudita varia tua ſcripta, præmorſos calamos ac ungves ſapientia, immortali gloria qvi coruſcas, adeò verum illud:

Penna beat cælo, penna volare facit,
Aſtra ſuper.

CXIV.
Pavonis Anatome
Caſpari Bartholini Thom. fil.

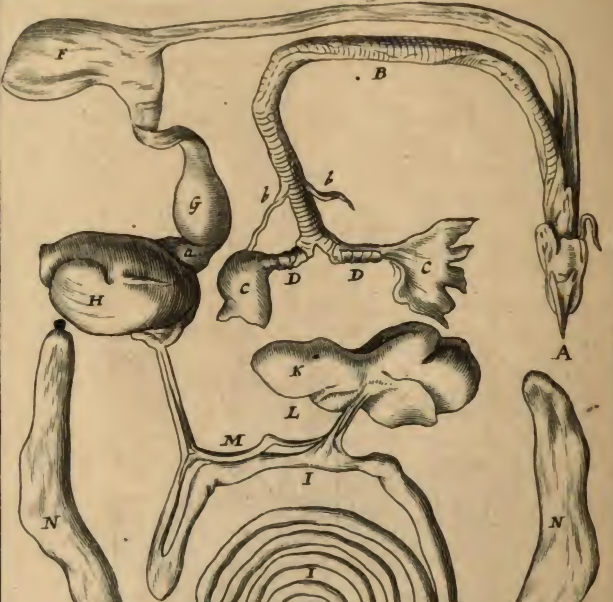
DIcitur Pavo fimum ſuum proprium reſorbere, invidens hominum utilitati, nihilominus ſectio invidæ avis curioſitati noſtræ nuper ſatisfecit & exſpectationi. Qvæcunq; itaq; domi privata ſectione obiter præſente horum arcanorum Arbitro ſummo *Stenonio* à me obſervata paucis ſignabo.

Aſpera arteria duobus ſtipata muſculis, utrinq; uno.

Notatu dignum peculiare artificium annulorum aſperæ arteriæ, in ramis pulmones utrinq; ſubeuntibus, qvorum annulorum altera medietas ampla eſt, altera anguſta admodum & membranam ex ſe emittit, ita ut inſpiratus aër per annulorum interſtitia emittatur è ramis in membranarum cavitates.

Corpus glanduloſum in œſophago ſupra os ventriculi plenum tubulis emittentibus liqvoris reſolventis inſignem qvantitatem.

Ven-

Canalis alimentosum Pavonis . Obs. 314.

Ff

Ventriculus fibris motricibus copioſis ſatis inſtructus.

Inteſtina duo cœca vaſta ſatis & ampla, reliqva omnia inteſtina longitudine ferè æqvantia certè capacitate ſuperantia.

Bini ductus bilarii, Pancreatis tamen uno tantum ductu obſervato, ſecus qvam in aliis avibus, vel qvia parum cautè tractatus vel qvia omnino alter aberat.

Explicatio figuræ Canalis Alimentorum
In Pavone.

A. Lingvæ Apex.
B. Aſpera arteria cum muſculis b.b.
C.C. Pulmones.
D.D. Peculiare artificium annulorum aſperæ arteriæ.
E. Oeſophagus.
F. Ingluvies.
G. Oeſophagi corpus glanduloſum.
H. Ventriculus.
I.I.I.I. Inteſtina tenuia eo modo diſpoſita, ut eo facilius vera longitudinis proportio obſervaretur.
K. Hepar.
L. Bini ductus bilarii.
M. Pancreas.
N.N. Duo inteſtina cœca.
O. Inteſtinum rectum.

CXV.
Febres malignæ nuper Hafniæ freqventes
D. Caſpari Kölichen.

HOc anno 1673. Febres malignæ & ut plurimum petechiales cum inſigni capitis dolore, & nonnunqvam

cum pleuritide ſpuriâ, delirio, ſæpe etiam phrenitide conjuncta, plurimos hìc Hafniæ invaſerunt, qvæ prima invaſione in multis ad modum mites erant, ſed latebat angvis in herbâ, niſi enim ante qvintum diem, qvi ſemi criticus eſt, Medici auxilium, placato prius Numine, implorabant Ægri, plurimi præſertim in qvibus Cacochymia aliqva ſcorbutica ſedem habebat, illuc unde negant redire qvenqvam, abierunt. Venæſectio, qvantum ego experiri potui, nocuit plurimis, niſi in ipſo morbi principio & qvidem corpore plethorico, celebrata eſſet, idq; parcè, & qvò major malignitas, eò minus conferebat ſangvinis miſſio, id qvod multi ſuo malo experti ſunt, qvi inconſulto Medico dogmatico, venam pertundi curarunt. Idem ſuo exemplo probatum fecit Civis qvidam Zytopepta in Vico Boreali, qvi eadem febre maligna petechiali cum inſigni capitis dolore, delirio & pleuritide ſpuria conjuncta correptus lethaliter decumbebat; ad hunc, cum nono die morbi, critico ſcilicet, vocatus eſſem (tum demum enim de ſalubri Diætâ cogitat Philoxenus,

Cum Latus aut Renes morbo tentantur acuto.)

in ædibus illius ægri hominem medicaſtrum juxta feneſtram hypocauſti ſtantem reperio qvi manibus patellam cruore repletam hinc inde rotabat, & veluti ad Archimedis tabulam contenta examinabat, qvi qvamprimum ad ægrum ingreſſus eram, malè ſibi conſcius clanculum ſeſe ſubduxit. Ægro & morbo ſecundũ artis leges examinato, qværo ex matrefamilias, an Vena ſecta fuiſſet, reſpondit illa, imò heri qvi octavus morbi dies erat celebrata fuit Venæſectio, idq; ex conſilio illius hominis qvem in hypocauſto vidiſti: & hoc malè, dixi ego, ut Ipſe in malam rem abeat peſſimus conſultor cum malo ſuo conſilio, hoc ipſum eſt, qvod in exitium præcipitabit tuum maritum, major enim hic eſt malignitas qvam

febris,

febris, & apparent jam petechiæ in pectore, in brachiis, plumbei & nigricantis coloris, peſſimæ notæ, ubi & qvidem octavo morbi die Venæſectio locum non habet, detracto enim ſangvine, bilis freno, magis efferveſcit malignitas; niſi adſit plenitudo, idq; in principio. Si ſumma & ſola Veneni pernicies Virium robur diſſolvat inqvit Joan. Morellus de febre purpurata C. 10., tunc doctus prudensq; *M*edicus aut penitus à phlebotomia abſtinebit, aut ſi febris urgeat parcâ manu ſangvinem detrahet: idq; ante macularum eruptionem; & hoc in purpurâ ſcilicet ſive febre purpuratâ propriè ſic dictâ; ubi nonnullis in Gallia & Italia Medicis non eſt religio etiam poſt qvintum diem Venam ſecare; qvod tamen ego in Daniâ non ſvaſerim, ubi major malignitas in ejusmodi febribus, ratione Scorbuti qvam ibi locorum reperitur. Id qvod etiam Magnus in Daniâ Medicus νῦν ἐν ἁγίοις D. Olaus Wormius, Vir omni laude major, ſemper ſvaſit, minusq; eſſe peccati in malignis curandis, ſi phlebotomia omittatur, qvam ſi incautè adhibeatur, Teſte Excellentiſſimo Beati Viri Filio D. Wilhelmo Wormio Profeſſore & Bibliothecario Regio, Affine meo honoratiſſimo. Eandem opinionem de peſte etiam ſectantur ille Trium Imperatorum Medicus Crato, Sennertus, Heurnius & alii plures, diſſipato ſcilicet Cordis, ceu fontis Vitæ robore ab illâ ſangvinis eductione. Sed ut ad Ægrotum meum Zytopeptam revertar, conqverebatur ille præter alia Symptomata etiam de inſigni lateris dolore, qvod procul dubio ſeduxit illum Medicaſtrum ad ſymptoma reſpicientem, non ad morbum, pleuritiden eſſe ratus; ſed malè hoc, ut plurimum enim illud Venenum in iſtis febribus malignis petechialibus conſiſtit in Vitriolicâ aliqvâ qvalitate, ideſt, acri & mordicante Sangvinis, qvæ ad membranas delata illos vellicat, lancinat, & ſæpe etiam ipſa pulmorum vaſa arrodit, id qvod mecum

ante annum & qvod excurrit expertus eſt Vir Doctiſſimus Dn. D. Olaus Borrichius Profeſſor Regius, in uxore Conſulis, de qvâ Vir Laudatiſſimus mentionem fecit in Actis Medicis prioris anni ſub Titulo *Sudor Atramenti*; qvæ ſuperatâ malignâ febre petechiali, exulcerationem pulmonum paſſa eſt, fortè non aliam ob cauſam, qvàm à Vitriolicâ illâ qvalitate ſangvinis, qvam febris illa maligna induxit: qvæ Vitriolica ſangvinis qvalitas, qvantum ego divinare poſſum & in praxi expertus ſum, non tollitur ſangvinis miſſione, ſed medicamentis Vim habentibus Acidum illud præcipitandi, ut ſunt oculi ♋ crudi, Margaritæ & ferè præparata omnia hujus ſortis & farinæ: Videmus enim ſi oculis ♋ crudis ſubtiliſſimè pulveriſatis ſuperaffunditur ſuccus Citri acidiſſimus, illum dulceſcere, idem in Corpore in humano. Hoc præterea in febribus iſtis malignis obſervavi, qvod multa laudatiſſima medicamenta nobis alioqvin in ejusmodi malignis uſualia, parum aut nihil auxilii nobis præſtarent. Tinctura enim illa Bezòartica Lipſienſium, qvæ multis aliis alio tempore profuit, nihil hic potuit, Diaſcordium Fracaſtorii, Elixir peſtilentiale Tychonis parum efficaciæ dederunt: Sola Radix Contrayervæ ſubtiliſſimè pulv. & cum raſurâ Unicornu grönlandici ſubtiliſſ. tritâ, itemq; aliqvot grana Lap. bezoar orient. ſimul mixta & in certo vehiculo octavâ qvâvis horâ exhibita, Deo benedicente, palmam reliqvis videbatur præripere: nec ſine efficaciâ fuit Spiritus C. C. per intervalla in vehiculo convenienti datus; nec Syrupus ille ex Carduo benedicto compoſitus Cratonis, ſi decocto ex radicib⁹ Scorzoneræ, Bardanæ & raſurâ C. C. admiſcebatur, pro potu ordinario, ejus autem hæc eſt deſcriptio:

℞. Succi Cardui Benedicti depurati & ad mellis conſiſtentiam cocti ℥iiij.

Succi millefolij eodem modo parati ℥ij.

Salis

Salis abſinthii ʒij.
Sacch. fin. ℥iiij. vel q. ſ.
F. l. a. Syrupus.

Millefolium enim nonnulli Practici etiam in ipſâ peſte commendant, id qvod nuper propriâ experientiâ mihi confirmavit Vir qvidam Reverendus Paſtor in Cymbriâ. Apud tenuioris ſortis homines non ſine laudabili efficaciâ operationem ſuam exercuit Theriaca de Tribus Kneufelij, cujus ingredientia deſumpta ſunt ex triplici illo regno, animali ſcilicet, vegetabili & minerali; qvæ Theriaca fortè illud eſt Theodoton Wolfgangi Gaſtoris, cujus Filius Ipſius Flaminius Gaſto meminit Tract. de peſte § 58, qvod idem ex triplici illo regno compoſitum eſt. Sic etiam veſicatoria brachiis & femoribus applicata alio tempore in malignis ſaluberrima fuerunt, ſed ut plurimum hic nihil effecerunt, qvod cum obſervâſſem, loco Veſicatoriorum gallinam nigram vivam per medium diſſecandum & ipſo momento plantis pedum ægroti, præſertim delirantis, imponendum, & cum fœteret maximè, removendum curavi, qvod Deo aſpirante maximum levamen ſæpè attulit. Sic variantibus morbis etiam varianda ſunt remedia: ſæpe etiam Deus juſto ſuo Judicio ſuſpendit Conſilia Medicorum, ut verum ſit illud,

Non eſt in Medico ſemper relevetur ut æger
Interdum doctâ plus valet arte malum.

Hinc feliciſſimus ille Medico Chirurgus Fabr. Hildanus Obſ. Chir. Cent. 4. Obſ. 72 rectè & piè diſſerit, dum inqvit: Evenit, ut ſæpiſſimè Remedia qvæ infinitis aliis profuerunt, in hoc vel illo ad votum non ſuccedant, ut inde agnoſcant ægri, ſimul & Medici, non propriè eſſe remedia qvæ ſanant Langvores, ſed ſolam miſericordiam atq; benedictionem divinam.

CXVI.

Ex Fungis in Cœnâ comeſtis Apoplexia.

D. Caſp. Köllichen.

ILla Veſtæ matris excrementa Fungi non ubiq; innoxiè commeduntur: In patriâ meâ Sileſiâ in tantâ copiâ creſcunt ut non tantum recentes per æſtatem ſed etiam in furno exſiccati ruſticis per hiemem gratum præbeant edulium. Hic verò in Daniâ, ubi rarior horum eſt proventus, magis exitioſi ſunt & cum venenatis illis ut plurimum aſſociati incautos fallunt & grave illis exitium pariunt, id qvod accidit hic Hafniæ Civi cuidam honeſto, qvi in Gallia illos ſæpè innoxiè commederat, hic verò & uxore honeſtiſſima & Amantiſſima coctos & more ſolito præparatos cum comediſſet in cœna, hora noctis duodecima apoplexia corripitur: (vi enim ſua narcotica, refrigerante & incraſſante qva abundant iſti fungi, ſangvis in corpore humano torpidior redditur & hinc illa ſangvinis Circulatio impeditur, qva impedita impeditur & ſpirituum influxus in organa ſenſuum & motus, hinc homo ita affectus ſenſim properat illuc unde negant redire qvenqvam, niſi accelerata Venæſectione ſangvis fluidior reddatur) A moeſtiſſima ergò Uxore dum vocor, advolo qvam potui citiſſime, invenio hominem mortuo ſimillimum, ſine ſenſu & motu (nec enim pungentes acus plantis pedum à mulierculis ad motas ſentiebat) qvo viſo venæſectionem inſtituo & frictiones, ſed nec dum excitatus fuit, dum verò feſtucam ſulphuratam ardentem naribus admoveo, illico, Deo adſpirante, reſpirare cœpit; (qvod remedium, qvamvis vulgare, ſæpè in ejusmodi affectibus ſalutare expertus ſum, etiam in mulierculis uteri malitia ferè enectis) pergo interim frictionibus & præſertim in dorſo à nucha

atq; ad coxendicem ſpiritu mihi in ejusmodi affectibus familiari ægrotum fricari jubeo, Internis & cæteris ſecundum artis leges non neglectis: ſuboritur tandem Vomitus, & Vomitu illas heſterna veſpera tam avidè ingeſtas delicias rejicit, fungor ſcilicet (necdum enim in ventriculo planè mutati facilè à cæteris ingeſtis diſtingvebantur) & ſic repetito clyſtere validiori, (ut nempe inteſtina à reliqviis mali penitus eluerentur,) & confortantibus Idoneis non neglectis, Deo benedicente brevi reſtitutus fuit.

CXVII.

Raucedo diuturna.

D. Caſp. Köllichen.

RAucedine diuturna, per aliqvot annos ſcilicet, affligebatur Juvenis qvidam Artis chirurgicæ ſtudioſus in officina Chirurgica M: Nicolai Boye Chirurgi Regii, illi qvamvis ſaluberrima præſcriberentur medicamenta, parum tamen, aut nihil, à raucedine hac ſublevabatur, ut exinde conjecturam fortè fecerim eſſe idem malum cujus *P. Barbette in Anatomia ſua practica* C. 4. meminit, ſed cum liberè deglutire poſſet, iterum dubitavi, ſolis ergo pulmonibus vitium illud ineſſe credidi, aſtmaticus enim erat, ſed nihil purulenti adhuc dum expuebat, nec tuſſi vexabatur: qvia vero pulmones formandæ voci inſerviunt, ſecundum tritos illos verſiculos,

Cor ſapit, & pulmo loqvitur, fel commovet iras,
Splen ridere facit, cogit amare jecur.

(Aëris enim inſpiratione vox ibi velut in fiſtula ſonus perficitur) nullum fuit dubium, qvin malum ibi hæreret, id

qvod

qvod etiam eventus docuit: paulo enim ante obitum dum ſervitia ſua pro Hero extra ædes, ſumpto prius jentaculo, exeqveretur, ecce! domum reverſurus ſubito in via aliqvam compreſſionem pectoris ſenſit, idcirco proximum ingreſſus pharmacopolium petiit ſibi dari vitrum aqvæ vitæ, roſatæ ni fallor, domumq; reverſus excrevit primo magnam puris copiam, purulentam hanc materiam ſeqvebatur ſangvis ſpumeus & ichoroſus ad veſperam uſq; ubi etiam vitam cum morte commutavit. Libenter ego, cum Hero ipſius, corpus demortui aperuiſſem, ut cauſam iſtius mali Chronici ſagacius explorare potuiſſem, ſed nolebant defuncti Juvenis Conſangvinei id permittere, homines vulgaris ſortis, putabant enim hoc grande nefas eſſe ita ſævire in Cadaver humanum, niſi defunctus aut Fur, aut ſicarius fuiſſet ad ſupplicium datus. Extra dubium tamen ut jam dictum ſedes mali in pulmonibus erat, id qvod nuper etiam in alio ægroto expertus ſum, qvi poſt diutinam raucedinem, rupta in pulmonibus Vomica, phthiſicus evaſit; & poteſt iſtud malum per aliqvot annos in pulmonum ſubſtantia latere, ſalvo & ſano homine ut videtur, externè enim nulla mali intus latitantis ſigna conſpiciuntur, niſi qvod ſubinde levi aliqvo aſthmate tentantur, interim tamen faciem ſatis rubicundi ſunt, ut Jovem Lapidem jurares ſanos eſſe iſtos homines, qvi tamen non ſunt, qvemadmodum etiam Juvenis iſte, cujus hiſtoriam jam recenſui, ſatis rubicundus, ſanus vero qvamvis ita videretur, non fuit.

O formoſe puer, nimium ne crede colori,
Exteriora patent, Interiora latent.

Color enim mendax eſt ab incaleſcentia pulmonum primo qvidem leviori ſed cum tempore, qvo magis Vomica illa maturatur, majori. Primùm enim in pulmonibus tuberculum aliqvod durum & ſcirrozoſũ generatur, qvod cum tempore in-

inſtar Cancri ſeſe in pulmonum ſubſtantiâ dilatat & ſæpe integros pulmones inficit, ibi inſtar Carcinomatis dum radices ſuas pluſculos annos egerit, tandem purulentum evadit, hinc phthiſis ab ulcere pulmonum, aut ſi fortè pulmonum vaſa majora exulcerata fuerint, ſubito tamen mors à rejectione ſangvinis copioſiore ſeqvitur, ut Juveni huic Chirurgiæ ſtudioſo accidit.

CXVIII.

Hydrops pectoris.

D. Caſpari Köllichen.

DE pectoris hydrope pauca apud Practicos reperimus; ità enim *Laz. Riverius Pr. med. l. 7. C. 5.* inqvit, Practicorum Vulgus hunc morbum non deſcribit: *Carolus Piſo* tamen *Tr. de morb. ex ſeroſâ colluvie* & qvidem *de morbis Thoracis p.* 214. & jam nominatus River: cit. l. itemq; nuperrimè *Sylvius* in Praxi ſua *l* 1. *C.* 50. paulò fuſius & ſatis accurate de eo ſcripſerunt: freqvens tamen eſt malum in oris præſertim maritimis, ratione ſcorbuti, & cognitu difficile. Nuper cum ex officio cum duobus Chirurgis tum temporis mihi adjunctis, in Cadavere Fœminæ alicujus cauſam mortis indagare deberem, cum in ſupremo ventre nulla mortis ſigna apparerent, aperto Thorace, tota pectoris cavitas aqvis diffluebat, ſterno enim remoto, velut ex fonte lympha cum impetu dimanabat; verùm ergo hydropem pectoris ibi reperi & ipſam mortis cauſam; (pulmones enim ſiderati erant & malè affecti) pergo tamen ſectione ad infimum ventrem & ibi ventriculum tam puſillum, tam contractum vidimus, ut pugnæ magnitudinem non excederet, hepar verò juſto grandius erat & ſcirrhoſum, qvamvis abdo-

men aqvis necdum diſtentum eſſet: Sic in omni hydropis ſpecie hepar laborare verum eſt, cum enim ſit colatorium ſangvinis, illo malè affecto etiam ſangvis patitur ratione ſeri qvod vehiculum eſt ſangvinis, unde hydrops & alia mala, prout hepar affectum eſt. Ut cognitu difficilis eſt iſte morbus, ita etiam curatu. Cognoſcitur enim proprie difficultate ſpirandi, qvod ſignum tamen ambiguum eſt: ſignum pathognomicum ſtatuere oportet, inqvit Carol. Piſo loco ſupra citato p. 219, eam in ſpirando difficultatem ac crebritatem, qvæ deſubitò ſomni primo tempore invadat, & qviete defraudet, ſed tamen procedente die ſenſim lenteſcat, qvod ſignum cum ratio mihi dictavit, tum experimenta in omnibus comprobavit. Curatu difficilis eſt; pergit enim eodem loco *Carol. Piſo p.* 220. & dicit: Vacuatio certè contentæ materiæ in thorace tentari qvidem poſſet ſive purgantibus, ſive per tuſſim vacuantibus, ſive diſcutientibus, ſive aliis id genus, ſed verendum ne ab eorum calore agitata materia, dyſpnoea increbeſcat, ſuffocatioq; ſuboriatur: qvo ſanè conſultius videtur, ut vacuetur illa ſenſibiliter thorace aperto Cauterio potentiali, in aliis autem maſculi animi, cauterio actuali: ubi apud ipſum Piſonem, Riverium & Sylvium locis ſupra allegatis plura videantur de hoc affectu.

CXIX.

Oculo impactum fruſtum cochlearis lignei.

Joh. Valent. Willij
Med. Licent.

ILluſtriſſimi & Excellentiſſimi Herois Dn. Rudolphi S. R. J. Theſaurar. hæreditar. Burgraffij in Rheinec, Comitis à Sinzendorff &c. filiolus Dn. Otto Henricus, annos, qvi-

qvibus Cous noſter l. περὶ αἰῶνος infantiā limitat, nondū emenſus, inter ſororculas ſuas, ut pueri ſolent, variis crepundiis colludens, inter alia cochlear forte ligneum, qvo coqvi uti ſolent, manu circumtulit, & inter jocandum, facie prona, humum corruit, clamoſa cataſtrophe ludum finiens, accurrunt cum Illuſtriſſima Matre qvi præſentes erant, ut ſi qvid pignori, ad majora nato, ſiniſterius minitaretur lapſus, adverterent & averterent. Videbatur alter oculus aliqvantulum intumuiſſe, eo potiſſimum in loco, ubi ſupra canthum majorem cutis à fronte declivis, rurſumq; ſupra oculi bulbum palpebraſcens in foveam deprimitur. Centrum exigui tumoris cruentaverat vulnuſculum triſulcum, ejus qvidem teneritudinis ut vix obſervatione dignum putarent, hinc, qvia leviculam abraſionem epidermidis mentiebatur, ſpongia eqvidem terſum, dein verò neglectum eſt, nondum enim metus grandioris periculi inceſſerat. Applicabantur illico, qvæ in ejusmodi lapſibus alijs & contuſionibus, qvalem & hic ſimplicem arbitrabantur, convenire etiam mulierculæ norunt, vel noſſe ſibi videntur.

At lotus hic eſt Æthiops, factum nihil,
& ocius cicur lupus, vel pardilis,
vel divitis Nili ſqvamoſus accola
manſvetus eſſe poſſet, hujus qvam mali
furor volebat innocente lumine,
ut apprecabantur boni, recedere.

Atq; in deterius omnia vergebant, ſeqvebantur tumoris momentanea qvaſi incrementa, impatientia tactus, inflammatio duriſſima, hinc ardentiſſimi doloris vehementia, inſomnes noctes & inqvietudo, qvæ tamen tandem præ nimio cruciatu deſiiſſe videbantur, peſſimo omine, ſi Aphoriſmo 6. & inde 33. ſect. 2. credendum, qvas excipiebant tandem convulſiones, aliaq; ſigna. Convocati Medici Cæſarei & Ur-

Urbani Viennenſes, conciti Chirurgi, qvibus caſus proponebatur ſine mentione ſupra nominati cochlearis, judicabant tumorem factum per decubitum, tum extravaſati, ob contuſionnm, ſangvinis, ibiq; juxta Aph. 20. ſ. 6. putreſcentis, tum excrementorum pituitoſorum ſeroſorumq;, qvibus pueros ſcatere ſcimus, occaſione tam vehementi, eò derivatorum. Quicqvid itaq; confluentiæ humorum avertendæ atq; impediendæ, affluxæ reſolvendæ materiei & modis convenientibus educendæ, oculoq; defendendo dictitaverat ars, ſtrenuo molimine ſuſcipiebatur, ſed in caſſum omnia. Præcipuum, qvin unicum ſolatium erat in pelliculis ſive membranulis, qvæ ova ſub teſtis involvunt, qvæ recentes parti affectæ impoſitæ, mirum qvantum & ardoris & doloris compeſcuerunt cruciatus, ſed momento exareſactæ, reiterandæ erant. Cum inter hæc tormenta hebdomades effluxiſſent, admiſiſſetq; æger tandem cataplaſma malacticum, licet jam prognoſtico ferè relictus, contigit aliqvando, ut Illuſtriſſima Domina genitrix intentius in vultus gementis filioli defixa, obſervaverit dilatari oſcula ſive labra dicti vulnuſculi, ex eoq; protuberare inæqvale ligni ſegmentum, varias crenas oſtentans, prima fronte qvid eſſet non uſq; adeò facile erat pronunciatu, ſed ſeqventes dies nodum mox ſolverunt, qvippe ligneum partum, obſtetricante tempore, ſenſim ex gravido hactenus tumore protruſit natura, uſq; dum conſpectius dietim ſeſe exhibens fruſtum ligni, nullo negotio planè extraheretur, articulum digiti auricularis longiſſimum longitudine, nec multum abeſt, qvin & craſſitie, adæqvans, agnoſceretúrq; ſummus apex cochlearis culinarii, qvi ſupra uncum eminens manubrium terminabat. Cujus hanc iconem exhibeo.

A. Ob-

A. Obtuſus apex, qvi cutim pertundens in profundum oculi introiit.

B. Inæqvales crenæ ob violentam à reliqvo manubrio divulſionem.

C. Inæqvalis & crenata coni baſis, qvæ hac circiter facie tandem è vulnere conſpicuam ſe dedit.

Quamprimum verò trabs iſta, tanto indigna loco, qvæ dubio procul inter perioſtium à pericranio continuatum orbitæ, & muſculorum pingvedinem latu erat, feliciter extracta eſſet, ingens foramen hiare cæpit, effluxitq; aliqvid materiæ, & ipſe oculus qvi per totum fere morbi hujus tempus, qvaſi refugus, præ mole tumoris è conſpectu ſe abſtulerat, manifeſtius ſeſe prodidit, admiſitq; chaſma tam egregiè curationem, ut breve coierit, ne veſtigio ferè relicto. Fuit felicitas huic illuſtriſſimo cum illo Hippocratis l. 5. ἐπιδημιῶν. text. XXI. communis, qvin vel ideò major, qvod cauſa mali in hoc patuerit, ideoq; manu Chirurgica ſtatim extrahi potuerit, in noſtro vero omnium aciem effugiens auxiliis externis deſtitueretur, ſervante oculum gratiâ ſupremi rerum Motoris, adeò providè, ut nihil reſultantium inde ſymptomatum in eo hactenus obſervari licuerit, qvatenus ego αὐτόπτης conteſtari poſſum.

CXX.

Ungventum Ophthalmicum efficax.

Joh. Valent. Willij.

Vitricus meus Dn. Anton. Schott. Ictus, Comes Palatinus & Conſil; Cæſar. Colmarienſium Syndicus, Libe-

rarumq; in Alſatia Civitatū Imperialiū (eheu fuim⁹ Troes!) ad S. R. I. Comitia *Legatus*, cum Baſileæ ſtudiis litaret, tanta corripiebatur ophthalmia atq; epiphora, ut luminis impatiens, horrendos inter dolores, in calamitoſa obſcuritate, non paucos menſes tranſigere fuerit coactus. Nihil inexpertum à Medicis relinqvebatur, intactum nihil. Sed tanta erat vis morbi, ut nulli auxilio cedere voluerit. Tandem cum lumina, tantum non occœcata, methodicè curari reſpuiſſent, ad empirica tranſitum eſt. Commendatum inter alia hoc etiam ungventum, qvod recipit Ung. Nihili & de Tutia ana ℥ij. Margarit. Corall. rubr. oculor. cancr. Tutiæ, omnium præparatorum an. ℈j. Camphoræ gr. vj. fol ☉ & ☾ an. n. iiij. M. f. Ung hora decubitus lentis magnitudine cantho oculi majori indendum, & infra palpebras allinendum. Dici non pôteſt, qvam cito ungventi hujus uſu violentia morbi laxabatur, adeo ut manu fere abſtergi malum videretur, gaudeatq; hodienum vir laborioſiſſimus ſatis acie oculorum acuta, qvæ tamen manifeſtè obtunditur, qvoties per biduum aut triduum abſtinet illitione hujus chriſmatis, è veſtigio redux, ubi repetitur. Quo modo prædictos, qvi moleſtaverant, affectus ſedaverit, facilè aſſeqvi poſſum, ex moderatè qvippe qvibusdâm repigerantibus, adſtringentibus & deſiccantibus conflatum, ritè jam celebratis univerſalibus omnibus, non potuit non eſſe conducibile. Sed qvomodo viſum acuere poſſit ex meris terreſtrioribus, non volatilibus, excepta camphora, conſtans, dubium ſubit. Fallorne, Excellentiſſime Dn. Bartholine, ſi dixero tunicarum poros diuturno lippitudinis ardore, & jugi decurſu copioſioris materiæ lachrymalis, aliusq; excrementitiæ, magis dilatatos, qvam pro naturæ conſvetudine fuiſſe, ita qvidem, ut propter diuturnitatem mali, etiam hoc ceſſante, in priſtinas tamen anguſtias coire & cogi non potuerint, indeq; fieri, ut,
labo-

laboribus literariis intentiſſimi, ſpiritus inter agendum copioſius exhalent, impediri verò hunc tranſitum citiorem, ſi anguſti meatus conſtringantur magis, recreenturq; ſpiritus copioſiori volatilitate. Feci experimentum ita, addidi ſacchari ſaturni ℈j, & Camphoræ pondus duplicavi, ſenſiq; manifeſtè effectus promptiorem felicitatem. Qvin præmiſſis univerſalibus, prædictum ungventum in Ophthalmia cognatiſq; affectibus tempeſtivè adhibitum, uſq; adeò raró fefellit ſpem, ut Colmariæ, Ratisbonæ, Viennæ &c. qvamplurimis in pretio habeatur, feliciſſimè illo & freqventiſſimè tum ad præſervandum, tum curandum uti ſolitis. Incidit hic memoria reſtitutæ hujus beneficio 1672. Ratisbonæ puellæ triennis, cui qvicqvid ſeroſorum erat excrementorum, ad oculi dextri regionem confluxerat, intumeſcentibus ita circa oculum partibus, ut neqvicqvam videri poſſet, ſpectaculum erat, qvale deſcripſit Cous noſter l. περὶ ἀρχαίης ἰητρικῆς. t. XXXII. aucto præſertim circa noctem dolore, qvod an univerſale? qværitur l. 7. Ἐπιδημ. t. XXX. Conclamata videbatur ſalus oculi, cum tentata per complures dies omnia, nucis ne caſſæ pretium effeciſſent, tandem obſtructio alvi Syrupi roſar. S.S. exhibitione debellata ut l. περὶ τόπ. κατ' ἀνθρώπ. t. XXI. docemur, tum illitum chryſma, & majorana recens naribus eò ſucceſſu admota fuit, ut altera ſtatim die detumeſcere oculus & conſpectui ſe dare occeperit, brevi integra ſanitate ſubſeqvente, materia verò per nares evacuata tam acri, ut etiam labia eroderet, qvam qvidem viam improbare videtur D. Mauritius Hofmannus in Sciagraph. *M*orb. Contagioſ. Diſp. XXXIV. ſed confiſus oraculo Hippocratico l. περὶ τόπ. κατ' ἀνθρ. t. XXI. Cui exemplum Hegeſiſtratii l. 5. ἐπιδημ. t. 16. patrocinatur, qvo vergere videbatur, commodè eduxi materiam. Vias ab incomparabili Stenonio, præceptore hic Hafniæ meo, egregiè didici, ut mirari

ſubie-

ſubierit, qua ratione tantus ab oculo in nares canalis oculatis tam diu cœcus fuiſſe potuerit?

CXXI.
Aqva opthalmica nova.
Joh. Valent, Willij.

ILluſtrationi ſpirituum, puritati humorum, eductioni excernendorum, mundiciei tunicarum, haud mediocriter conſultum iri arbitrabar, ſi ex concinna ſimplicium ab omnibus authoribus commendatiſſimorum, collectione ſpirituoſiſſima aqua & parata facilis & viribus præſtans eliceretur. Quod an ego feliciter exſecutus fuerim, judicium penes Te & experientiam eſto. Herbas certè, quas in conſtitutionem aquæ cooptavi, qui præ aliis omnibus viſus claritudini dedicatas ignorat, hoſpes ſit in medicina neceſſe eſt. Omnium ſcriptorum loco, ad quos provocare poſſum, eſto Quadripartitum Excellentiſſimi Dn. D. Sim. Paulli.

Colligo ſcilicet, ad ſolis ortum cum jamjam Mnemonis genitrix cœlos purpuravit, menſibus æſtivis Valerianam magnam, chelidonium majus, euphraſiam atq; fœniculum, quæ cum floribus, caulibus, foliis, radicibus eruo, probeq; à ſordibus omnibus repurgata, non tamen lota nec tuſa, æquali portione ſingula in cucurbitam capaciſſimam vitream conjicio, infundo dein aquæ roſar. albar. bis deſtillatæ q. ſ. clauſumq; probe vas loco tepido committo, & triduanas inducias pro ſorbendo & imbibendo, quem affudi, liquore roſaceo, plantis concede. Tum aptato recipiente, leni admodum MB. calore latex limpidus nec uſq; adeò remiſſe olens deſtillatur, in qvo tamen mephytis valerianæ prævalere videtur. Elicitum ita liqvorem recentibus denuo her-

herbis eodem modo collectis & purgatis affundo, repetito priori proceſſu, qvæ cohobia atq; hæc excipientes deſtillationes ubi tertia vice ſucceſſerunt, enituntur ſpirituoſiſſimam aqvam colore limpidiſſimo fonti ſimilem, ſapore ſubacri, odore mixto, prævalente tamen valerianæ, tantæ penetrationis, ut ſi vel unicam guttulam tetigeris, integram diem odorem liqvoris ſparges, ſolet etiam olei aliqvid, fœniculum potiſſimum redolens, innatare. Anceps hæſi extractumne ſalem lixivum, tam ex capitibus mortuis, qvam aliis recentibus plantis paratum (ſi enim ad liqvoris ℔j. ſalis reqviruntur ʒij. vel iij., atq; ad ſalis ℥j. Olei ʒß. ad ℥j. capitum mortuorum ſales minime ſufficere poſſunt,) imprægnarem oleo, liqvoriq; ſic permiſcerem? An verò oleum ſinerem, absq; mixtione cum ſale, innatare liqvori? Illud ſuadebat, augmentum virium qvod ex mixtione omnium partium plantarum redundaturum eſſet, ſi qvidem in omni ſale fixo lixivo volatile ad huc aliqvid latere, viresq; aliqvas plantæ peculiares ſuæ obtinere ſalia talia, non ambigebam, confirmorq; jam rationibus Exc. & Experientiſſ. D. Olai Borrichii, magni illius Philoſophi, in Hermet. c. 5. n. 8. Accedit deinde, qvod oleum, in qvo haud exigua & inutilis virtus dominatur, aqveo liquori alio modo uniri neqveat. Verum qvia in omni ſale lixivo mordax latet acrimonia, (qva ſi careat retuſis ſcilicet vehementia ignium angulis ſalinis, ſalis nomine indignus profectio eſt:) cujus aliqvoties applicitæ oculi, qvorum ſenſus exqviſitiſſimus, & dolor periculoſus eſt, impatientes ſunt, plus incommodi qvam fructus, hanc ſalſuginis copioſioris admiſtionem excepturum videbatur. Noveram eqvidem alias etiam aqvas ophthalmicas longe ſalſiores adhiberi ſolere, v. g. ſapphirea illa Agyrtarum apud Schroederum l. 2. Pharm. c. 39. ſed neq; uſum harum freqventem neq; ad alia qvam craſſiora vitia, v. g. pterigia,, ſuf-

 fuſio-

fuſiones, ulcera &c. approbare poſſumus. Ne verò aqva ſuo privetur oleo, nonneq. S. ſacchari, ratione abſterſionis ſcopo non adverſantis, eo imbui, aqvæq; remiſceri poſſet? Quin expertus ſum etiam oleo qvam ſtudioſiſſimè ablato, tanta tamen virtute liqvorem ditaſſe, ut vel guttula, prout modo innui, volæ infuſa & penetret cito, & odorem tota die, non omnibus verò æqve gratum, ſpiret, oculo, ſi guttula inditur, brevi mordacitate moleſta eſt, breviq; reſiccatur, magno virium argumento, ſufficientium ad acuendum viſum, & facile per miſcellam ſalis & olei augendarum, ſi uſus & neceſſitas poſtulaverit. Itaq; hanc ego diſtuli, jurene, nec ne, Te arbitrum advoco. Effectum qvod attinet, in me ipſo non levem expertus ſum, qvi dextri oculi acie plane non ex voto fruor, ſine tamen dolore, qvam qvotiens veſperi unius & alterius guttulæ inſtillatione in oculum utor, manifeſte acuo adeò, ut ſeqventi die liceat eſſe longe oculatiori. Ita ejusdem liqvoris efficaciam laudarunt qvotqvot eo ſunt uſi, qvanqvam prima operatione rudior parumq; craſſior prodierit.

CXXII.

De Theriaca Danica & ſuccini generatione.

DE Theriaca Danica, qvam meditor, in editis diſſertationibus egimus. De ſuccino qvoq; ibidem nonnulla attulimus, ſed de variis Experimentis circa hoc factis occupati fuimus in *Actis Prioribus* Obſ. 57 De utroq; argumento ſententiam ſuam aperuit in amicis literis Celeberrimus Medicus D. *Joh. Dan. Major*, Profeſſor in Kilienſi Academia illuſtris, ex qvibus ſeligam qvæ ad rem videbuntur:

De poſſibilitate Theriaces Danicæ nullatenus dubitans, ſi

ſi qvam maximè etiam placeat, inſuper habito moderno non ineleganti Compoſitionum breviſſimarum ſtudio, antiqvæ prolixæ Formulæ inhærere. In qva qvo minus qvis Harmoniam, Medicaminum componendorum Animam deſideret, indubiè eam ex paulatinâ Theriacæ, recens paratæ, Fermentatione reſultare, nemo non regeret, ſaltem, ut giganteæ ac operoſæ moli conſtans Autoritas ſervetur. Interim, qvotiens ſine damno fieri poteſt, conſultò interdum optimi Medici opinioni receptæ, ad diffidentiam Ægrorum vitandam, obtemperant: pioq; in Patriam affectu ſubſtituendam Veteri Theriacæ Andromachi, novam aliam Danicam, tantundem ac illa, niſi forte etiam plus, in morbis valituram, ampliſſimâ laude dignus, Regni tui patricii plusqvam Galenus, cenſes. Dumq; ad Confectionem illius, pro Viperâ Montis Euganei prope Patavium, æqvè tuto ſerpentes veſtros, aut ſimiles alios, recipi poſſe judicas, utroq; pollice Tecum facio; & pro Balſamo Ægyptiaco, oleum Juniperi, tecum ſummopere commendo. Quorum loco Döringius, civis meus, oleum ſuccini eligit.

Circa geneſin verò jam dicti ſuccini qvæ affers, & celebratæ ejus naturæ Vegetabili perſpicuè ſatis faves, da veniam mihi, optime Bartholine, & per Amorem Tuum ac merita in Rempubl. Medicam longè ampliſſima, qvæſo, dic mihi, vidiſtine oculis tuis Arborem; aut noſti Teſtes probatæ fidei, qvi viderint unqvam, aut alios vidiſſe, ſive coram ſive ſcripto, præſertim in Itinerariis, probent; aut noſti Regionem, feracem ejus Arboris; aut obſervaſti (qvid enim curioſitatem Tuam effugiat?) in ullo Muſéo aut conclavi Rerum naturalium, etiam inſtructiſſimo, qvale Hafniæ utiq; Regium Veſtrumq; eſt; vidiſtine Fruſtum Ligni aut Corticis, cui ſuccini pars adhuc hæſerit: *Olai Magni* à Te allegati, cæteroqvin curioſiſſimi, cujusq; ſolertiam non poſſum

ſatis admirari, ac ſcripta magnifacio, Autoritas tanta mihi hic non eſt, ut adhuc ſubſcribam, cum extra dubium mihi ſit, ex præjudicio magis, & receptâ *Ovidii* de Heliadibus fabulâ, qvam propriâ experientia hic loqvi. Quis enim inter Phytologos poſtea omnes unqvam Iconem Arboris ejus dedit? Neq; vero puto, ſi ullus vidiſſet, ad unum omnes adeò fataliter eidem jugo ſuccubituros, ut à deſcriptione illius, & culturâ omnimode abſtinerent, noſtro præſertim ſeculo, qvo à tot *Theophraſtis*, *Matthiolis*, *Bauhinis*, ſtudium rei herbariæ ac Dendrologiæ ad apicem perfectionis indies magis magiſq; perducitur. Omnium minimè ſtatuendum, ſpeciem Arboris interiiſſe, ſicut Balſamum Ægyptiacum etiam *Pancirollus*, ni fallor, inter deperdita numerat, cui tum felicior ſeculi Experientia reclamat, tum conſtantia Naturæ, & benedictionis Divinæ Autoritas, qvâ pulcerrimam hanc Mundi compagem nullâ ſui parte, nullâ ſpecierum deperditione unqvam vel paſſa eſt, vel patietur mutilari. Atq; qvid cauſæ ſit, qvod Eruditorum multi ſuccinum pro Minerali habere nolint, in maris Balthici alveum, occaſione Venæ ſubterraneæ ſucciniferæ ibidem eminentioris, erumpente, nullam penitus video, ſi Naturam reliqvorum Bituminum cum illo conferre volumus. Fateor etiam, Argumentum, qvod aliqvando pro ſubterraneis ſuccini natalibus præcipuè militare credidi, deſumtum à corporibus variis mere ſubterraneis, ſuccino citra artificiũ incluſis, ſolum amplius mihi non ſatisfacere, qvia ſive ſub Terrâ, ſive ſupra ſuperficiem ejus ex corticibus Arborum ſuccinum profluat, utrobivis feſtucæ, foliola, muſcæ, araneæ, culices, apes, lacertæ eò devenire, ibiq; irretiri poſſunt. Noviſſimeq; mihi relatum eſt, Tonningæ eſſe Virum, qvi inter pluſcula Maris Germanici ſuccina, Fruſtum (profecto rariſſimum) habeat, cui aqva ex motu fluitans, inſit. Dico notanter,

Maris Germanici; nam & in iſtâ Cimbriæ parte (non ex mari Balthico ſolum) paulo ultra ejus littora, in ipſam uſq; Ejusdem æqvoris Inſulam, Heiliglandiam, per tempeſtates Marinas, particulas flavi ſuccini aliqvoties allidunt; qvarum unas ac alteras teneo. Sed & hoc teſtari poſſum, inter vel mille ſuccini fruſta, qvæ paſſim vidi, inhæſu animalculorum gravida, nullum oculis meis occurriſſe, ubi Animalcula non fuerint ejus indolis, qvæ ſuetè habeant dormitoria ſua ac diverticula ſub terris. Unde à trânslabente ſuccino liqvido, facillimè poſſunt arripi. Nunqvam verò fruſtulum obſervavi, cui ineſſet vel plumula ullius aviculæ, vel aliud qvid, qvod ſupra Terram ſemper, nunqvam verò aut raro ſub aqvis inveniretur. In Ambra gryſeâ ſæpiſſimè exuviæ qvædam corneæ nigræ, tanqvam ungves avium, reperiuntur; ideoq; minus difficilis Amico qvondam, nunc beato D *Klobio*, exſtiti, qvi ſeriò contendit, Ambram nihil aliud eſſe, qvam Excrementum Avis exoticæ, qvæ Anacangrispasqvi dicitur apud *Cluſium* in Exoticis: qvamvis opinio illa, ob rationes alias, limam è contrario ac manifeſtè mereatur.

Obſervationes hæ Curioſiſſimi D. *Majoris*, & de ſuccino dubia, Actis Prioris Anni commodè potuiſſent inſeri, 6. Julii 1671. ad me ſcripta; ſed qvia, ſedulo qvæſita, inter chartas meas disjecta, inveniri ſe non voluerunt, hunc locum ſplendidè ornant ſine damno publico neutiqvam negligenda. An ſuccus terræ ſit ſuccinum, vel arboris cujusdam, per experimenta dijudicabitur, & autorum fide conſtabit. Pauca ſignabo:

1. Conus abietis in ſuccini fruſto latuit, qvod *Ivarus Schölerus* Conſul Chriſtiano Hafnienſis, amic⁹ noſter habuit.

2. Succini fruſtulum vidi apud D. *Henr. Mönichenium* Affinem honorandum, ex albo, flavo & viridi colore variegatum, cui culex ineſt & veſtigia muſci arboris.

3. Ranulam viridem, qvæ foliis arborum ſolet inſidere, in maſſa ſuccini Pruſſiaci obſervatam ſcribit *Wigandus* in Hiſt. Succin. Boruſſ.

4. Lacca bacillis ſuis adhærens, ſuſpicionem ingerit, pari modo ſuccinum poſſe ex arboribus manare, qvanqvam, cum initio fluidum ſit, non adhæreat ramuſculis, ſed exinde decidat.

5. Gummata pleraq; ex arboribus profluentia, raro arborum ſuarum veſtigia ſecum ferunt.

6. Animalcula in ſuccini fruſtis deprehenſa, muſcæ, culices, &c. etiam arbores incolunt, ubi effluenti ſuccino liqvidoq; tam facilè immiſcentur qvam in terræ viſceribus, qvæ in ſubterranes locis non niſi hybernis menſibus torpentia & ſemimortua deliteſcunt.

7. Animalia volucria in ſuccino comprehendi *Tacito* credimus, cujus verba ex Libro De moribus Germanorum merentur repeti ubi de ſuccino ita diſſerit hiſtorica fide, qvæ ſuſpecta nulli eſt: ſuccum tamen, inqvit, arborum eſſe intelligas, qvia terrena qvædam atq; etiam volucria animalia plerumq; interlucent, qvæ implicita humore, mox dureſcente materia, eluduntur. Fecundiora igitur nemora lucosq;, ſicut Orientis ſecretis, ubi thura balſamaq; ſudantur, ita Occidentis inſulis terriſq; ineſſe crediderim, qvæ vicini ſolis radiis expreſſa atq; liqventia in proximum mare labuntur, ac vi tempeſtatum in adverſa littora exundant. Si naturam ſuccini admoto igne tentes, in modum tedæ accenditur, alitq; flammam pinguem & olentem: mox ut in picem reſinamve lenteſcit.

Vera ſunt qvæ de natura ſuccini prodit *Tacitus*, cur de prioribus dubitamus? Cui hac parte qvoq; favent Naturalium Rerum ſcriptores, *Solinus* aliiq;. *Olai Magni* fides in omnibus neutiqvā damnanda. Subinde dormit, & ſomniat

Cor-

8. Cortices arborum plerumq; in foſſis noſtris Hanienſibus ſuccino ſociantur, ubicunq; eruitur.

9. Avium plumæ ſuccino adhærere non obſervantur, qvia aves majuſculæ ramis arborum inſident, neutiqvam trunco, per qvem muſcæ & volucria minora, ut culices, repunt.

10. In Norwegia, ubi pinus aliæq; arbores reſinoſæ freqventes, ſuccino æmula fruſta inveniuntur. Lapidem vocant incolæ, qvem ſecum inde advexit Cognatus meus honorandus *Johannes Finchius*, ſed ſuccino affinem, qvanqvam enim lapidem levem vel cornu nigrum referat, accenſus tamen Flammam concipit, odoremq; ſed ingratum ſpargit. Alioqvin lignum foſſile exprimit. qvod tamen, inſtar hujus ambræ nigræ, flammam non tam facilè concipit, nec fœtet.

11. De Ambra griſea ex Florida novi Orbis provincia ad Europæos deportata, qvanqvam dubitetur an ſperma Balenæ ſit, vel ſemen Elephanti, ſicut Cteſias voluit apud *Ariſtotelem* l. 2. de Gen. Anim. c. 2. 22. & lib 3. de Hiſt; vel ſtercus avium inſulæ de Maldivâ, qvæ herbis odoratis & calidioribus nutriuntur, ut cenſet *Ferdinandus Lopes*, vel compoſitio ex ligno aloës, Zibetho, ſtyrace, & ladano, qvod exiſtimat *Fuchſius*, vel deniq; genus bituminis ex fontibus in alto mari manans, qvemadmodum cum aliis defendit *Guil. du Vallius* in Phytolog. p. 159. aſſerere tamen auſim eosdem cum ſuccino ſeu Ambra citrina habere natales, qvia etiam in Boruſſia non ita pridem erutam intellexi, nec dubium eſt arbores odoratas in novo orbe ſuccos ſimiles fundere.

CXXIII. De

CXXIII.

De Succini reſolutione, & viribus.

VAria experimenta de ſuccini analyſi in *Actis Prioribus* Obſ. LVII. tentavimus. Qvia operæ prætium videtur ad hoc ſecretum penetrare, ſine invidia, cujus cauſas procul ſemper habui, revelabo, qvæ exinde de hac re comperi.

1. Pro ſecreto mihi communicavit artifex in arte laccæ verſatus, ſangvinem leporinum cum pelle leporis in vaſe novo combuſtum ad cineres, ſi aqvæ calidæ ſuccino immiſceatur, ſuccinum diſſolvere. Neq; à Medicis ratio aliena. Calculos enim à pelle leporina ambuſta proprietate ſubſtantiæ diſſolvi, autor eſt *Galenus* L. de Renum Aff. Dign. Leporem præparatum commendat *Guil. Laurenbergius*, & ejusdem cremati pulverem *Hieron. Sachetus* De Morb. Articular c. 19. Salis hoc beneficium eſt.

2. Spiritus Vini rectificatiſſimus idem præſtat.

3. Succinum qvo modo liqvefiat cum Maſtiche, Colophonia, Terebinthina & Cera in Emplaſtri formam pro conglutinandis Vulneribus compingendum, tradit *Fr. Joel* ſect. 3. Chirurg p 196. Pilulas Alephanginas cum ſuccino conficit *Valerius Cordus*, ut & Trochiſcos, de qvibus conſulatur *Cordi* diſpenſatorium. Quibus palmam præripiunt ad Catarrhos ſiccandos Pilulæ de ſuccino *Cratonis* à *Renodæo* reformatæ, qvarum efficaciam ſæpe exſerti ſumus.

4. Laccæ diſſolutio huic affinis eſt, tradita à *Cordo* in Diſpenſatorio.

5. Aliæ res ſuccino ſolidiores qvo modo liqveſcant & emolliantur, non celabo curioſos. Arcana hæc, ne ſint arcana, in publicum protrudo.

Ad

Ad vitra mollienda: R. ſangvinem hirci & anſeris, fæces olei & acetum miſce in olla fictili incruſtata & parum coqve, cui inde vitrum donec emolleſcat.

Ad mollificandum Cryſtallum. R. Capram lactantem, qvæ nihil comedat niſi folia hederæ per 40 dies, poſtea lac ejus accipe, in qvo criſtallum pone, & molle fiet. Idem ſi calculoſis propinetur, mira præſtabit.

Ad ebur, oſſa & ova emollienda. Bulliat ſalvia in aceto fortiſſimo, coletur per pannum forte, & in iſta colatura impone ebur, vel qvodcumq; os vel ovum, & molle fiet, & qvo diutius ibi manſerit, melius erit.

Alia aqva mollificans oſſa: R. Vitriol. Romani, ſalis communis præparati ana ℔j. tere & pulveriza ſubtiliter & mitte in alembico, & qvod exſtillaverit, ſerva. In hoc liqvore immitte os, qvodcunq; libuerit, & per diem medium relinqve.

Ferrum ut citò liqveſcat. R. Sulphur, & piſta cum parum ſalis, addito parum urinæ pueri, ut fiat album per ſalem. Cammitte ferro, & citiſſime fluere faciet.

De durioribus Metallis Chemicorum fornaces adeundi.

Præterire hoc loco non poſſum inſignem vim ſuccini in catarrhis & doloribus capitis. Internum uſum in ſimilibus affectibus nemo ignorat, qvia calida attrahendi vi humores exſiccat. Externè verò eundem eventum præſtare, non ita eſt freqvens. *Mizaldus* tamen ſcribit, cervici alligatum fruſtum, oculorum lachrymas, fluxus, & ophthalmias miraculi inſtar ſanare. Alia experimenta hujus afferam. Mulier qvædam Chriſtiano Hafnienſis perpetuo moleſtoq; dolore capitis qverula, poſtqvam globulos ex ſuccino collo geſtaſſet, ſine dolore vixit. Qvocirca ſemper ferè corollam hanc collo ſuſpenſam geſtat, qvam Tamen nonnunqvam deponere cogitur, qvia nimium trahere obſervat humores in cor-

pore. Id qvod etiam ſuo exemplo confirmat Conſul urbis laudatæ Vir Ampliſſimus Caſparus Schöllerus, ſuccini æſtimator inſignis, qvo ſuccino magnam experientiam habet.

CXXIV.
ANATOME PSITTACI.
Oligeri Jacobæi.

INteriorem Pſittaci fabricam rimari placuit, ut paterent qvodammodo organa, naturæ artificio elaborata, qvibus, præ cæteris avibus, vocem humanam æmulatur

Atq; ſuo Domino χαῖρε valeq; ſonat.

Unde Statio ſalutator Regum, & Nicephoro Caliſto avium loqvaciſſimus dicitur.

1. In abdomine circa extrema pulmonum incipit cavitas, qvæ a membrana ad oſſis Iſchii oram fere excurrente formatur, uti ipſi pulmones in mediæ articulationis coſtarum vicinia, foramina habuere in ipſam cavitatem patentia.

2. Stomachus exiguus, colore interius ex viridi flaveſcente, inſtar ventriculi gallinarum, minutos lapillos continuit, qvorum attritu ſemina ſolidiora forſan comminuit.

3. In ingluvie ſupra ſtomachum, ad medii digiti altitudinem craſſior tunica eſt, corpori tubulato in ingluvie Aqvilarum non abſimilis.

4. Cæcorum nulla veſtigia.

5. Caput aſperæ arteriæ tumet figura ovi, fiſſuram habet pro exitu aëris inſtar reliqvarum avium. Par muſculorum ibi reperitur, qvorum extremitas anterior eſt in latere exteriore primæ cartilaginis arteriæ aſperæ, poſterior in latere exteriore & poſteriore ſecundæ cartilaginis, deducit

ab

ab invicem primæ cartilaginis cornua & ſi eodem tempore caput arteriæ aſperæ antrorſum trahitur, ingens fieri poteſt dilatatio. Glandulæ ibi ſitæ ſunt.

6. Qvo loco aſpera arteria ſeſe dividit, plures muſculi ſimul cum cartilaginibus, elegantem figuram exhibent.

Primum par admodum longum & ſubtile, inſtar fili alicujus, extremitatem inferiorem habet infra thoracem, ſuperiorem in latere arteriæ aſperæ circa infimum annulum.

Secundum par extremitatem inferiorem habet in apice anteriore tertiæ cartilaginis, earum qvæ in ramis aſperæ arteriæ ſunt, jam tum diviſis. Extremitatem verò ſuperiorem, juxta ſuperiorem præcedentis.

Tertium par, ſuperiore extremitate, eſt ad diſtantiam digiti ſupra diviſionem arteriæ aſperæ. Extremitate inferiore, deſcendente verſus infimam ejus partem ante locum diviſionis.

Quarti paris extremitas ſuperior eſt juxta extremitatem ſuperiorem primi paris poſterius. Extremitas verò inferior in apice poſteriori ſuperiorum duarum cartilaginum, qvæ poſt diviſionem primæ ſunt.

Qvintum par extremitatem ſuperiorem habet juxta extremitatem ſuperiorem tertii paris poſterius. Extremitatem verò inferiorem, in parte poſteriori primarum poſt diviſionem cartilaginum.

7. Annuli arteriæ aſperæ integros cylindros circulares non conficiunt, ſed alternatim alterius pars anterior latior eſt, poſterior anguſtior, & ipſa figura non circularis, ſed ovalis Circa finem inferiorem ubi canalis hic divaricatur, eſt cartilago qvædam elegantis fabricæ, ex tribus compoſita cartilaginibus, qvarum ſuperior coni truncati caviq; portionem format cujus baſis utrinq; ad latera proceſſus emittit in apicem deſinentes calamo ſcriptorio non abſimilem,

ſpatium medium inter dictos apices ſemicirculare eſt,& cartilaginem ſibi utrinq; annexam habet, cujus figura velut parabolica eſt qvo loco ſuperiori jungitur, at verò oppoſito in latere qvaſi duo cornua habet, & inter illa, lineam ferè rectam.

8. In utraq; maxilla duo oſſa mobilia concurrunt,duoq; ſtyli oblongi inter utramq; intercepti. Maxillæ ſuperioris pars exterior roſtri ſuperiorem partem componit; interior nihil eſt niſi tendo muſculi in os deſinens, qvo modo oſſa forſan componuntur qvibus muſculi pterygoides in homine annectuntur. Maxillæ inferioris pars inferior roſtri partem inferiorem componit, pars ſuperior reſpondet parti poſteriori maxillæ inferioris in aliis animalibus cui ſtyli oblongi annectuntur, qvorum brevior in partem interiorem, longior in partem exteriorem maxillæ ſuperioris continuatur. *Motus* mandibulæ ſuperioris huic avi cum Crocodilo &, ſi Oppiano fides adhibenda, Thæmatopode, communis eſt.

9. Lingva lata admodum & craſſa humanæ ſimilis,unde Ariſtoteli ἀνθρωπόγλωττος vocatur, nec inconvenienter, ſeu forma ſeu loqvela ſpectetur.

10. Ad utrumq; lingvæ latus corpus glanduloſum planum reperitur unde plura vaſcula recto ductu ſecundum latus lingvæ ſe excipientia exeunt.

11. Sub lingva transverſim fertur cartilago nigricans, verſus apicem ejus, figurâ ungvis.

12. A Membrana in canali auris exteriore,membranam tympani repræſentante fertur ſtilus tenuiſſimus,dictæ membranæ qvaſi introrſum perpendicularis cujus extremitas interior os ſibi annexum habet qvod ſuperficie externâ concavum eſt, internâ convexum, circumferentiâ ovali, ubi ſtilus illi connectitur eſt figura ſtapedis, cujus crura in diametro longiori figuræ ovalis conſiſtunt. Os ovale modo deſcriptum

tum baſis eſt ſtapedis, an ſit continuatio ſtili, an per articulum tantum connexio, incertum eſt. Videntur baſi annexa vel ligamenta vel muſculi. Baſis ſtapedis conveniens ſibi foramen habet in qvod aliqvousq; deſcendit, cui membrana ſubtiliſſima obtenditur. Sub membrana cavitas eſt, qvæ ad diſtantiam brevem infra foramen deſcendens canalem cœcum ſeu exitu carentem format, ſupra verò cum ſpatio, qvod ſub labyrintho eſt, dictus canalis communicat. Motus itaq; ſtapedis alius non eſt qvàm membranæ dictæ depreſſio.

Differentia inter muſculos arteriæ aſperæ
Picæ ſilveſtris & Pſittaci.

Figura anterior.

Fig. lateralis.

Fig. poſterior.

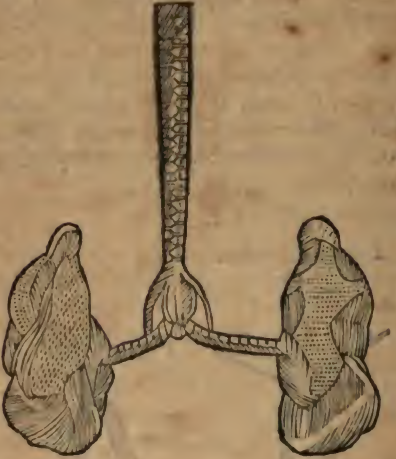

Figura ſinus Rhomboidalis in ſpinali medulla avium, e regione lumborum ubi oſſa acetabulo inſeruntur.

Di-

Divaricatio Arteriæ aſperæ, cum muſculis.

Lingva Pſittaci.

Ab altero latere.

CXXV.

Pilula purgans per veſicam excreta.

AMpliſſimus Vir Petrus Laſſonius Junior, Rhandruſij Cimbrorum nuper uſuales ſibi pilulas ſtratenianas aſſumpſit, ut alvum ad obſeqvium reduceret. Inter varia tormina, qvæ præter morem exinde ſenſit, tandem cum lotio prodiit pilulæ aſſumptæ fruſtum ſatis magnum, qvod uxor lectiſſima ex matula exemptum cunctis amicis oſtendit in rei certiſſimæ fidem. Manifeſta illa, qvanqvam viæ lateant. Cum ſangvine tamen ad renes penetraſſe potuit ea facilitate, qva ſemen aniſi, alkakengi carbonesq; apud *Hildanum* Cent. 5. Obſ. 51. acus deglutita apud *Claudinum* Med. Reſp. 40. *Langium* l. 2. Epiſt. 40. aliosq;, paleæ hordeaceæ & olus, de qvibus nos in Hiſt. *Lact.* Thor. c. 9. ſed de aliis tum viis ſolliciti. Cur immutari in via tam longa non potuerit, major difficultas eſt, & cur in via ſangvis immutatus non ſit ad ſeparationem excrementorum per inteſtina evacuandorum? An etiam vis diuretica ſub his pilulis lateat? Omnia incerta, tam cauſarum ratione, qvas natura adhuc occultavit, qvam ingredientium, qvæ ſibi etiam *A*utor Clariſſimus ſecreta ſervat. Naturæ Conſulti acutiores videant accuratius. Nos phænomena rara annotamus, aliis cauſarum ſcrutinium relinqventes.

CXXVI.

Ex hirudinibus mors.

SAngviſugam ſive potam ſive in faucibus hærentem peſſimorum morborum cauſam eſſe, & niſi maturè extingua-

tur, vel eliciatur mortem accelerare, & veterum exemplis & experientiâ recentiorum, nemo ignorat. Externè verò adhærentem noxæ fuiſſe exemplo Meſſalini è Conſularibus patriciis, teſtatur *Plinius* l. 32. c. 10. cum ad genua illius eſſet admiſſa. Ita *inverſo remedio virus invehunt* hirudines, ſic enim apud *Plinium* clarius legendum conſeo. Ad corpora ſangvine craſſo levanda & evacuanda ſalutari ratione affiguntur. Aliqvando tamen vel ulcera mala relinqvunt, vel exitium afferunt nimia ſuctione ſangvinis. Nuperrimè malo ſuo aviditatem horum Inſectorum expertus eſt Colonus qvidam prope Arçem Draxholmenſem, qvi virgulta ſecturus ad ſepes reſarciendas nudis pedibus in palude ſubſtitit. Centenæ qvippe ſangviſugæ, in palude nidulantes, pedibus inhærentes tantum momento temporis ſangvinis exſuxerunt, ut vix ad domunculam vicinam delatus exſpiraret virium debilitate ingentem hæmorrhagiam ſecuta.

CXXVII.

Hiſtoria Muſculorum Aqvilæ.

D. Nicolai Stenonis.

De Muſculis in capite.

1. CUm cute capitis erat reſecta muſculi cujusdam extremitas inferior, cujus ſuperior extremitas parti poſteriori orbitæ oculi, & huic vicino oſſi cranii ſupra orbitam ſito annectebatur.

2. Maxillam inferiorem deducens muſculus extremitate poſteriore annectitur cranio poſt aures, medio ſuo, qvod admodum breve eſt, fertur immediatè ſupra membranam qvæ conſtituit meatus auditorii inferiorem & poſteriorem par-

partem anteriore extremitate annectitur lineæ infimæ & poſteriori maxillæ inferioris.

3. Validiſſimus omnium maxillam inferiorem moventium eſt, qvi illam ſurſum verſus anteriora trahit, cujus extremitas poſterior annectitur maxillæ inferioris parti poſteriori & interiori, anterior autem extremitas annectitur & oſſi qvod vomeris parti poſteriori reſpondet & oſſi qvod anteriora palati conſtituit, huic oſſi carnes utrinq; immediate annectuntur, ita ut totum os nil ſit niſi muſculi compoſiti tendo intermedius in os mutatus.

4. Qvi crotaphiti reſpondet, muſculus non habet apicem cui inſeratur eo modo qvo in maxilla aliorum animalium, adeſt tamen tuberculum aliqvanto ab articulo verſus anteriora remotum, cui inſeritur. Illi adhæret muſculus qvi maſſeteri reſpondet.

5. Os intermedium inter cranium & maxillam inferiorem habet duos muſculos ad minimum. Qvorum primus habet extremitatem alteram, in cranio, expanſam a medio baſis retrorſum verſus exteriora, alteram expanſam ſecundum longitudinem ipſius oſſis intermedii. Secundus habet extremitatem unam in latere inferiori oſſis intermedii; alteram extremitatem interius verſus poſteriora & inferiora maxillæ inferioris.

6. Qvædam fibræ muſculoſæ ab angulo poſteriori maxillæ inferioris unius lateris transverſim ſub aſpera arteria verſus angulum oppoſiti lateris feruntur.

De muſculis oculorum.

Inter muſculos oculi primò occurrit palpebram attollens, ſub qvo ſitus muſculus obliqvè deſcendens ſub ſe continet glandulam ſitam in oculi cantho anteriore, qvæ colore qvidem muſculũ refert, ſed vaſe excretorio inſigni prædita perforat membranã nictitantẽ loco ſatis propinqvo ipſi corneæ.

Præter attollentem palpebræ & præter muſculos membranæ nictitantis ſeptem alii muſculi reperiuntur.

Obliqvorum extremitates a globo oculi averſæ in cantho oculi anteriori reperiuntur non multum remoti ab invicem, qvo fit ut Trochleæ ibi nec præſentia, nec uſus.

Duos membrana nictitans habet muſculos, ex qvibus ſolus pyriformis ſufficeret aperiendæ membranæ, ſed ſimul conſtringeret, nervum opticum, niſi eodem tempore in partes oppoſitas traheretur ab alio qvadrilatero cujus altera extremitas corneæ annectitur, altera nulli parti annexa canalem tendineum format, per qvem pyriformis muſculi tendo tranſit. Aperiendæ membranæ nictitanti videtur ſufficere ipſa vis elaſtica ſeu reſultatrix membranæ concurrens cum convexitate tunicæ corneæ.

Admirandum Dei artificium ex diverſorum animalium comparatione indies evadit manifeſtius, mirantur omnes trochlearem in oculis hominum & qvadrupedum & qvidem jure: ſed admirationem omnem ſuperat, qvod ſine trochlea oculum movens in avibus novum genus trochleæ longè artificioſius nictitanti membranæ dederit. Qui negat libertatem & prudentiam cauſæ univerſali, diſcat primo mechanicam, inde perluſtret animalium variorum fabricas, & vel hominem exuat oportet, vel liberum agens, & prudentiſſimum admittat.

De muſculis lingvæ, oſſis hyoidis, ingluuiei & aſperæ arteriæ.

Primus & infimus habet in medio tendinem cujus oppoſitæ extremitates ad latera maxillæ inferioris utrinq; & retro maxillas feruntur.

2. Habet itidem extremitates oppoſitas utrinq; in latere interno maxillæ inferioris, a medio maxillæ ad angulum anteriorem continuando, & loco inter extrema medio tendine

3. Cir-

3. Circa medium primi oſſis lingvæ ad latera utrinq; exit muſculus, qvi uſq; ad medietatem ferè crurum ſecundi oſſis reſpondentium cruribus oſſis hyoidis aliorum animalium continuatur.

4. A parte poſteriore primi oſſis exiens muſculus, in apicem lingvæ inferius terminatur eum verſus inferiora incurvans.

5. Ab uno crure primi oſſis in alterum crus ejusdem oſſis transverſim ſub ſecundo oſſe feruntur fibræ carnoſæ depreſſum apicem lingvæ in directum elevantes.

6. Ab apicibus crurum primi oſſis fertur utrinq; muſculus ad ſecundum ordinem ſerranum.

7. Oſſis hyoidis exterior muſculus habet extremitatem anteriorem verſus partem anteriorem oſſis hyodis ſuperius ante articulationem, poſteriorem extremitatem in parte poſteriore maxillæ inferioris partim exterius, partim interius.

8. Genio hyoides præcedente major habet extremitatem unam in parte poſteriore oſſis hyoidis alteram in medio maxillæ inferioris.

9. Ultra articulum utrinq; exſtat apex oſſeus, unde ut & ex reliqva parte ſecundi oſſis muſculus retrorſum fertur verſus maxillam inferiotem.

10. Circa regionem articuli alius muſculus obſervatur; cujus oppoſita extremitas eſt in parte poſteriore & inferiore primæ cartilaginis.

Fibrarum muſculoſarum circa ingluviem toto ductu colli expanſarum qvædam utrinq; circa acromii regionem habent extremitatem ſuam poſteriorem, unde aſcendentes ad latera aliqvantulum expanduntur & verſus poſteriora reflexæ tandem habent extremitatem ſuam anteriorem in

oſſe cranii ante extremitatem temporalis, ſupra latus ſuperius auditorii meatus.

2. Aliæ fibræ habent extremitatem inferiorem utrinq; in parte anteriori & media crurum oſſis bifurcati, qvod eſt ante ſternum, unde aſcendentes expanduntur ſupra ingluviem & verſus poſteriora reflexæ vel ipſum collum ambiunt, vel poſterius cuti inſeruntur, & hæ fibræ omnes ſua conſtrictione ſerviunt ad exprimenda contenta in ingluvie.

3. Duo muſculi aſcendentes ad latera aſperæ arteriæ habent extremitatem inferiorem adhærentem ſterno, qvam disruperam; inde aſcendunt utrinq; annexi aſperæ arteriæ; extremitate ſua ſuperiore qvo pertingant, non obſervavi.

Circa bifurcationem aſperæ arteriæ, elegans artificis liberè agentis indicium detegitur ex avium comparatione cum qvadrupedibus; cum vocis gratia in diverſis avibus diverſam muſculorum fabricam bifurcationi aſperæ arteriæ dederit, qvorum nullum veſtigium extat in homine & qvadrupedibus mihi viſis, ubi omnes vocis muſculos capiti arteriæ junxit. In aqvila muſculorum voci ſervientium plura paria reperiuntur primi paris extremitas ſuperior ad aliqvot digitos ſupra bifurcationem, inferior in prima cartilagine exterius. Hoc par videtur dilatare locum diviſionis ſeu bifurcationis.

2. In ipſis jam bifurcatæ ramis exterius aliæ fibræ reperiuntur, qvarum extremitas ſuperior in prima ramorum cartilagine, inferior ſenſim in ſingulis cartilaginibus inferioribus, adeoq; ſerviunt conjungendis cartilaginibus ramorum. Cætera non examinavi.

§. II. De muſculis colli.

Muſculorum cranio continuatorum exteriore parte colli.

Primus habet extremitatem ſuperiorem expanſam inter tem-

temporalem muſculum & medium occipitis inferiorem in proceſſibus lateralibus vertebrarum 4tæ, 5tæ, 6tæ.

2dus Digaſtricus habet extremitatem ſuperiorem circa medium occipitis ſub concurſu præcedentis paris, inferiorem in ſpina vertebræ decimæ tertiæ. Hujus muſculi primus venter longus eſt duos digitos cum dimidio, tendo intermedius longus tres digitos circiter, tendo inferior excipit novem muſculos à novem diverſis vertebris, qvorum qvatuor ſuperiores recipiunt extremitate ſua, ſuperiore ſuos ſinguli muſculos continuatos vertebris inferioribus. Inter utrumq; Digaſtricum colli eſt aliud genus muſculorum, cujus extremitas inferior eſt in tribus ſpinis vertebrarum colli, incipiendo ab illa qvæ proximè eſt ſupra ſpinam cui inſeritur Digaſtrici extremitas inferior.

3tius habet extremitatem ſuperiorem, incipientem ad latus externum primi paris, & expanſam ſecundum extenſionem apophyſis lateralis cranii, inferiorem in medio colli circa ſecundam 3tiam & 4tam vertebram.

4tus habet extremitatem ſuperiorem expanſam ſub extremitate ſuperiore trium prædictorum, inferiorem in ſpina vertebrarum 2dæ & 3tiæ.

5tus Habet extremitatem ſuperiorem circa medium occipitis, inferiorem in parte ſuperiore ſpinæ ſecundæ vertebræ.

6tus habet extremitatem ſuperiorem ad latus præcedentis, inferiorem in primæ vertebræ parte a ſpinæ regione verſus latus.

Muſculorum cranio continuatorum parte interiore colli.

1. Habet extremitatem ſuperiorem latam expanſam a medio cranii verſus proceſſum lateralem, inferiorem in medio vertebrarum, incipiendo a prima & continuando per plures ſeqventes vertebras.

2. Habet extremitatem ſuperiorem ſub præcedenti, magis tamen verſus latus, inferiorem ad latera colli, incipiendo itidem a proceſſibus primæ vertebræ & continuando per ſeqventium plures.

Muſculorum inter primam vertebram & reliqvas.

1. Ad latera tuberculi qvod corpori vertebræ reſpondet, utrinq; extremitas ſuperior eſt muſculi, cujus extremitates inferiores feruntur intra proceſſus laterales ſuperiores, verſus locum articulationis vertebrarum tertiæ, 4tæ, 5tæ, 6tæ, ubi incipit etiam per apophyſin uertebræ continuari deorſum; inde magis ad latera extrorſum continuatur.

2. Sub prædicto, verſus anteriora, ſitus eſt muſculus exiguus, cujus altera extremitas in corpore ſecundæ vertebræ ſuperius verſus medium & etiam in primæ vertebræ lamina oſſeæ, altera in tertiæ vertebræ proceſſu laterali ſuperiori.

Parte poſteriori.

Unum par muſculorum, cujus extremitas ſuperior eſt in limbo inferiori primæ vertebræ, inferior ad latera ſpinæ ſecundæ vertebræ.

Parte laterali.

Unum par, cujus extremitas ſuperior ad latera primæ vertebræ, inferior ſuperius in proceſſibus lateralibus inferioribus ſecundæ vertebræ.

Muſculorum inter ſecundam vertebram & inferiorem antica parte.

1. Habet extremitatem ſuperiorem ad ſpinæ poſterioris latus inferius, & in proceſſus lateralis parte ſpinam reſpiciente, inferiorem totam in ſeqventis vertebræ ſpinæ parte ſuperiori.

2. Habet extremitatem ſuperiorem in ſecundæ vertebræ pro-

proceſſus lateralis parte poſteriore, inferiorem in ſex vertebris ſeqventibus,& tandem in concurſu cum extremitate inferiore digaſtrici ſupra deſcripti.

3 Habet extremitatem ſuperiorem in parte laterali proceſſus lateralis ſecundæ vertebræ, inferiorem in parte ſuperiori proceſſuum lateralium tertiæ vertebræ.

Muſculorum inter tertiam vertebram & ſeqventes antica parte.

1. Habet extremitatem ſuperiorem ad latera ſpinæ, inferiorem in qvintæ apicibus anticis foſſam includentibus.

2. Habet extremitatem ſuperiorem in proceſſibus lateralibus inferiorem in 4tæ, 5tæ, & 6tæ apicibus.

3. Habet extremitatem ſuperiorem interius ad latus, inferiorem in ſeqventi vertebra ferè ad latus.

Poſtica parte.

1. Habet extremitatem ſuperiorem in parte inferiore ſpinæ, inferiorem in parte ſuperiore ſpinæ 4tæ.

2. Habet extremitatem ſuperiorem poſterius ſub proceſſu laterali, inferiorem in toto ſpatio, qvod eſt intra ſpinam & partem ſuperiorem proceſſus lateralis ſeqventis vertebræ.

3. Habet extremitatem ſuperiorem extra præcedentem in proceſſu laterali, inferiorem ad latera 6tæ & 7timæ.

Muſculorum inter qvartum vertebram & ſeqventes parte antica.

1. Habet extremitatem ſuperiorem in diviſione ſub ſpina, inferiorem in duabus proximè ſeqventibus vertebris aliqvantulum a medio verſus latera.

2. Habet extremitatem ſuperiorem inter apophyſin lateralem & ſpinam, interiorem, ſuperius verſus latera ſeqventis.

3. Habet extremitatem ſuperiorem in ipſa apophyſi laterali,

rali, inferiorem in ſeqventibus vertebris, qvinta, ſexta, ſeptima, & octava.

4. Habet extremitatem ſuperiorem in proceſſus lateralis parte laterali inferiore, inferiorem in ſeqventis vertebræ proceſſus lateralis parte ſuperiore.

Poſticâ parte.

1. Habet extremitatem ſuperiorem in parte inferiori ſpinæ qvartæ vertebræ, inferiorem in parte ſuperiore ſpinæ qvintæ.

2. Habet extremitatem ſuperiorem in proceſſus lateralis inferioris parte poſteriore, inferiorem in qvinta, ſexta, ſeptima octava & forſitan & nona vertebræ.

Muſculorum inter qvartam vertebram & ſeqventes antica parte.

1. Habet extremitatem ſuperiorem in parte ſuperiore ad latera foſſæ mediæ, inferiorem in parte ſuperiori ſeqventis.

2. Habet extremitatem ſuperiorem in apophyſi & ſub apophyſi, inferiorem in ſexta, ſeptima, octava.

3. Habet extremitatem ſuperiorem inter apophyſin & proceſſum lateralem, inq; ipſa parte laterali & inferiore vertebræ, inferiorem in ſeqventis vertebræ proceſſu laterali ſuperius.

Poſtica parte.

Habet extremitatem ſuperiorem ſecundum amplitudinem anguli inferioris ſub apice qvi eſt loco ſpinæ, inferiorem partim in ſeqventis medio partim in proceſſibus lateralibus ſeptimæ, octavæ, & in extremitate inferiore digaſtrici colli.

Muſculorum inter ſextam vertebram & ſeqventes antica parte.

Tria ſunt paria ut in præcedente, pari modo ſe habentia ſed

ſed & poſtica parte ſitus concurrit cum muſculo poſtico præcedente niſi qvod hic incipiat (id qvod & ſeqventes qvatuor imitantur) fibras longiuſculas emittere verſus medium tuberculum octavæ, nonæ, decimæ, uudecimæ, & duodecimæ.

Ulteriorem colli muſculorum anatomen per alias occupationes non continuavi. Qui Deum in operibus naturæ qværunt, ut ubiq; aliâs ſic in colli varia longitudine ſecundum varias animalium ſpecies prudentem artificem agnoſcunt, dum brevius collum illis dederit qvibus artuum anteriorum extrema diſtinxit in digitos verſus omnia corporis loca mobiles: qvibus autem illos negavit, caput longius à trunco removendo & vertebrarum colli numerum augendo, roſtri extrema digitorum vicibus fungi voluerit.

§. 3.

De muſculis ſervientibus communi cavitati thoracis & abdominis.

Numerantur ſeptem coſtæ veræ & duæ ſpuriæ, qvæ collo proximæ, ſecus ac in homine, ubi ſpuriæ lumbis proxinæ ſunt. Prima ſpuriarum admodum brevis eſt, habetq; muſculum ultimæ colli vertebræ continuum. Seqvens ſpuriarum ſeſe extendit ferè ad angulum medium verarum coſtarum, habetq; duos muſculos, unum primæ thoracis vertebræ alterum primæ coſtæ ſpuriæ continuatos.

Coſtæ veræ dividuntur in duas partes per articulationem connexas, qvarum altera ſterno proxima eſt & reſpondet parti coſtarum cartilagineæ in homine, altera vertebris jungitur. Hinc tres in qvalibet coſta vera articulationes inveniuntur, una coſtæ cum ſterno, altera coſtæ cum vertebra, tertia inter partes coſtæ. Præcipuus coſtarum motus geminus eſt unus verſus collum, qvo inſpiramus alter verſus lumbos, qvo exſpiramus, iſti motui ſervientes fibræ motri-

ces inclinantur verſus collum, huic inſervientes verſus lumbos inclinantur.

Inter duas ultimas coſtas in parte intervalli ſterno proxima, nullæ fibræ muſculoſæ reperiuntur, in altera vera ejus parte reſpiciente vertebras muſculus eſt, verſus lumborum regionem inclinatus: fortè ſub oſſe iſchii, qvod e ſitu ſuo jam tum remotum fuerat, obſervandi eſſent alii vertebris continui verſus collum inclinati.

In penultimo intervallo coſtarum in parte ſterno proxima unius tantùm generis fibræ ſunt, omnes verſus lumborum regionem inclinatæ, at in parte ejusdem intervalli vertebris proxima fibræ exteriores verſus regionem colli, interiores verſus regionem lumborum inclinant, qvinimo intercoſtalium interior omnia coſtarum intervalla implet, eſtq; inclinatus verſus regionem lumborum, hic coſtas verſus lumbos trahit & ſpatia intercoſtalia anguſtiora reddit adeoq; exſpirationi ſervit.

Intra thoracem in parte coſtarum ſterno proxima inſignis muſculus conſpicitur, cujus extremitas altera in apice ſterni ante primam coſtam, altera in tertia, qvarta, & qvinta coſtarum, hic ſpatia intercoſtalia ampliora reddit & ſternum à ſpina abducit, adeoq; inſpirationi inſervit. Hujus antagoniſta eſt.

Obliqvus exterior, potius transverſus dicendus, qvi habet extremitatem alteram incipientem in parte ſterni circa qvatuor ultimas coſtas & continuatam per lineam albam uſq; ad digiti cum dimidio diſtantiam ab oſſe pubis, alterum & in omnibus coſtis (tanto magis verſus vertebras recedendo ab articulatione media coſtarum, qvanto coſtæ fuerint à prima remotiores,) & in margine iſchii qvaſi toto: fibræ à ſterno remotiores videntur obliqviores, conſtringit interſtitia coſtarum & adducit ſternum verſus ſpinam, adeoq; exſpirationi ſervit.

Re-

Recti medietas oſſibus pubis proxima, tota tendinoſa eſt, medietas altera maxima ſui parte adhæret ſterni margini, reliqvâ primæ coſtæ.

Ab eadem prima coſta feruntur fibræ ad oſſis iſchii marginem anteriorem qvarum qvæ viciniores ſunt lineæ albæ, ſunt rectæ, qvæ autem inde ſunt remotiores, ſenſim magis evadunt obliqvæ.

Sub rectis jacent obliqvi interiores ob oſſe pubis obliqve verſus ſterni marginem pergentes.

Qvatuor ultimi modo deſcripti conveniunt, qva ſerviunt excretioni contentorum communis cauitatis, qvam in avibus thorax & abdomen conſtituunt membranis pluribus in varias cellulas diviſam, differunt dum qvidam trahunt ſternum rectâ verſus ſpinam, alii rectâ verſus pubem alii obliqvè & verſus ſpinam & verſus pubem.

Sed & in homine licet diaphragma duas formet cavitates cum tamen amplitudine ſua mobile ſit non impedit qvò minùs muſculi abdominis ſerviant etiam excretioni aëris per pulmones ſeu expirationi.

§. 4.

De muſculis in uropygio ſitis,

1. Par qvod in medio ſitum eſt habet extremitatem alteram in oſſe qvod ſacro reſpondet, alteram ad latera ſpinarum ſingularum uropygii, ſub qvo aliæ fibræ carneæ ad latera ſpinarum obſervantur.

2. Habet extremitatem alteram in oſſe, qvod ſacro reſpondet, & ſingulis proceſſibus transverſis uropygii, alteram ſupra duas pennas verſus medium uropygii.

3. Habet extremitatem alteram in ipſis apicibus proceſſuum transverſorum uropygii, alteram ad latus externum ultimæ pennæ.

4. Habet extremitatem alteram verſus commiſſuram oſſium pubis, alteram verſus duas ultimas pennas.

5. Habet extremitatem alteram ſub præcedente aliqvanto latiorem cum non modo oſſi pubis, ſed & parti oſſis iſchii angulum conſtituenti cum oſſe pubis nectatur, alteram verſus pennas circa medium ſitas.

6. Habet extremitatem alteram in margine poſteriori & interiori oſſis iſchii, alteram verſus medium poſteriorum oſſium uropygii.

7. Habet extremitatem alteram ſub transverſis proceſſibus uropygii, alteram latiorem verſus medias pennas.

8. Sub hoc ſitus inter proceſſus transverſos anteriores & medios fertur inſtar vertebralium muſculorum.

§. 5.

De muſculis jungentibus alarum oſſa inter ſe & cum oſſibus trunci.

Alarum oſſa dividi poſſunt in 7 ordines: 1. eſt ſcapulæ & claviculæ 2. humeri. 3. cubiti & radii. 4. carpi ex duobus oſſiculis compoſiti 5. oſſis antepenultimi duplicati in medio aperti cum oſſiculo qvod exterius ipſi adſtat. 6. oſſis penultimi cum oſſiculo qvod interius ipſi adſtat. 7. ultimi oſſis qvod ſimplex & unicum tot hic oſſium ordines numerantur, qvot in manu hominis inter truncum & extremum pollicis apicem, qvos ordines reliqvi digiti uno ordine ſuperant.

1.

Eorum qvi connectunt duos primos ordines cum trunco vero inter ſe.

1. Habet extremitatem alteram partim in plano ſterni partim in media ſterni ſpina prope marginem, partim in oſſe bifurcato qvod ante ſternum eſt, alteram tum in linea aſpera humeri, tum in alia linea à capite interiori humeri extenſa uſq; ad finem lineæ aſperæ, eſtq; muſculus inſignis craſſitiei.

2. Par-

2. Parte exteriori & ſuperiori præcedentis exiguus muſculus conſpicitur cujus extremitas altera in parte oſſis bifurcati, ante ſternum ſiti, apici proxima, altera in ipſa pectorali, tenuis eſt & latus & emittit tendinem à qvo in vicinia alæ exit muſculus exilis, ſed tamen compoſitus ita, ut alter ejus tendo bifidus carnes amplexetur alter unitus carnes ſubintret.

3. Habet extremitatem alteram partim in angulo, qvi eſt in ſterno inter ſpinam & planum ejus, partim in membrana tendinoſa expanſa inter anteriora ſterni & concurſum claviculæ cum ſterno, inde tranſit ſub ligamento connectente claviculam cum ſcapula & inſeritur apici anteriori lineæ aſperæ humeri.

4. Habet extremitatem alteram in claviculæ parte anteriore & poſteriore ſterno proxima; alteram in apice interiore humeri.

5. Sub clavicula conſpiciuntur carnes muſculoſæ, qvarum altera extremitas in parte inferiore claviculæ eſt, altera in linea ſterni claviculæ proxima.

6. Habet extremitatem alteram expanſam ſupra coſtarum qvartam, qvintam, ſextam, ſeptimam & octavam (ubi tres dentes carnei conſpiciuntur.) alteram ſub ſcapula & reſpondet ſerrato majori.

7. Habet extremitatem alteram in plano exteriori ſcapulæ maximam partem ſcapulæ occupantem, alteram in cavitate, qvæ eſt ſuperius in oſſe humeri, vel potius in margine anteriore ejus cavitatis.

8. Habet extremitatem alteram in latum expanſam primo in linea inferiore ſcapulæ, inde per lineam obliqvam uſq; ad viciniam claviculæ, alteram in capite humeri prope claviculam, qvi muſculus perforatus dici poterit; qvandoqvidem ſeqvens.

 9. Mu-

9. Muſculus habeat extremitatem alteram tranſeuntem per medium hujus muſculiuſq; ad os ſcapulæ, alteram in prima verarum coſtarum.

10. Habet extremitatem alteram in parte ſcapulæ anteriore & ſuperiore, alteram in toto ductu lineæ a ſperæ humeri & qvidem in parte humeri exteriore.

11. Habet extremitatem alteram in concurſu claviculæ cum ſcapula, alteram in plano qvod eſt infra lineam aſperam humeri.

2.

Eorum qvi connectunt duos priores ordines cum tertio & reliqvis.

1. Habet extremitatem alteram expanſam in latam membranam & annexam partim capiti claviculæ, partim capiti interiori humeri, alteram bifidam utpote & radio & cubito inſertam. Ejus fabrica ſimplex eſt, ubi expanſiones tendinoſæ utrinq; ſupra carnes eleganter conſpiciuntur.

2. Habet extremitatem alteram partim in ſcapulæ linea inferiori humero proxima, partim in ipſo humero exterius ultra duorum digitorum diſtantiam infra articulationem cum ſcapula.

3. Habet extremitatem alteram totam carneam in latere humeri ſuperiore, alteram unà cum extremitate altera præcedentis muſculi concurrentem in unam membranam tendinoſam, cui exiguus anconeus annectitur, qvæ expanſio tendinoſa inſeritur poſterius & radio & cubito.

4. Muſculus exilis ſecundo pectorali ſuperius deſcripto altera extremitate unitus habet extremitatem alteram in latere exteriore humeri circa articulationem cum cubito

5. Habet extremitatem alteram carneam præcedentis tendini annexam, uterq; concurrit ad componendum tendinem longum qvi inſeritur proceſſui exteriori metacarpi.

6 7. Eo-

6. 7. Eodem loco in vicinia oſſis duo parvuli muſculi habent extremitatem primam, alter tendinoſam alter carneam in dicto tendine, ſecundam in latere interiore oſſiculi qvod proceſſui metacarpi per articulationem jungitur.

8. Habet extremitatem alteram in capite externo humeri, alteram totam carneam in cubito non procul ab humero.

9. Habet extremitatem alteram in capite interiore humeri, alteram ad latus interius præcedentis muſculi.

10, Habet extremitatem alteram in humeri capite interiore ſub præcedenti, alteram intra inferiorem præcedentis ſed longius per radium excurrentem.

11. Habet extremitatem alteram in cavitate, qvæ eſt inter duo capita inferiora humeri, alteram in cubito prope articulum cum humero.

3.

In ipſo ſpatio inter oſſa tertii ordinis exterius.

1. Habet extremitatem alteram in humeri capite interno, altera ejus extremitas tranſiens per thecam medio loco ſitam in latere exteriore articulationis dividitur in duos tendines, qvorum unus abit in oſſiculum, qvod eſt ſupra apophyſin metacarpi, alter ſub alio tendine tranſiens in articulatione cum oſſe penultimo alæ, obliqvè retrorſum in poſteriorem apicem ejusdem oſſis inſeritur.

2. Habet extremitatem alteram in vicinia præcedentis magis verſus poſteriora, forſitan & in parte cubiti, alteram tranſeuntem per thecam angulo flexionis proximam, & mox recipientem alterum tendinem à parte, qvæ diſtingvit thecam hujus muſculi à theca præcedentis & ſic abit in latus interius metacarpi.

3. Habet extremitatem alteram intra præcedentes duos, alteram totam carneam in parte cubiti qvæ eſt vicina carpo.

4. Habet extremitatem alteram totam carneam partim in

in radio partim in cubito prope humerum, & occupat interſtitium utriuſq; oſſis, alteram in apophyſi metacarpi concurrentem cum tendinibus primi & ſecundi muſculi circa cubitum & radium ſiti.

5. Habet extremitatem alteram totam carneam in latere interiore radii qvod reſpicit cubitum & maximam partem radii occupat, ita tamen ut nec humeri nec carpi articulum attingat, inferiorem tranſeuntem per thecam ab angulo flexionis remotiſſimam, concurrentem cum cavitate articuli: ubi exiit è theca, accipit tendinem exigui ſed elegantis muſculi ſimplicis, cujus extremitas oppoſita eſt ad latus exterius articuli. Hinc pergit ſupra nominati extremitas uſq; ad ſeqventem articulum, ubi facto oſſe ſeſamoideo continuatur uſq; ad ultimum oſalæ. In latere exteriore anguli inter oſſa tertii & qvarti ordinis trochlea reperitur diviſa in tres thecas velut crenas ſibi invicem parallelas, per qvas tendines feruntur.

4

In ſpatio inter oſſa tertii ordinis interius.

1. Habet extremitatem alteram carneam ultra medietatem cubiti in vicinia humeri, alteram tranſeuntem per ſinum oſſeum tanqvam trochleam ſitum in latere interiore articulationis cum carpo, & inde pariter per latus interius ſeqventium articulationum transeuntem in os ultimum.

2. Habet extremitatem alteram totam carneam incipientē, ubi deſinit præcedentis prima extremitas, & continuatam ferè ad viciniam carpi, alteram tranſeuntem per ſinum oſſeum tanqvam trochleam ſitum in latere interno carpi verſus exteriora, unde obliqve exiens propè articulum cum cubito ipſi metacarpo inſeritur.

3. Habet extremitatem alteram in parte interiore tendinis, qvi extenditur à capite interiore humeri usq; ad tuberculum

culum internum oſſis, qvod eſt inter cubitum & carpum, a qvo tendine crediderim exire fibras tendinoſas qvæ ab uno latere abeunt in pennas alarum ab altero in radium; alteram tranſeuntem ſub tuberculo carpi ſeu oſſis, qvod eſt inter humerum & metacarpum, usq; ad os penultimum alæ.

4. Habet extremitatem alteram in humeri capite inferiore in vicinia pennarum, alteram in tuberculo interiori carpi ſeu oſſis qvod eſt inter metacarpum & cubitum, videtur alii muſculo adhærere qvi toto ductu pennis per fibras annectitur.

5.

Circa oſſa quinti ordinis in angulo flexionis exterius.

1. Habet extremitatem alteram in membrana tendinoſa, qvæ annectitur pennis cubiti, & lineæ anteriori metacarpi, alteram duplicem cujus pars larga cubito proxima eſt in cavo planiori oſſis minoris e duobus iſtius articuli, pars in tendinem exilem deſinit, qvi hic reſectus erat.

2. Habet extremitatem alteram, trifidam, (Duo apices iſtius extremitatis dividuntur a ligamento oſſis parvi ſiti inter cubitum & metacarpum. Inter hos & tertium fertur muſculi primi extremitas ſuperior. Reliqvum iſtius extremitatis ſuperius annectitur ipſi margini ejusdum oſſis minoris ultra medietatem) alteram exilem per crenam in margine ejusdem oſſis tenuis tranſeuntem usq; ad apicem oſſiculi ſiti ad latus anterius oſſis ſexti ordinis, ubi accipit fibras carneas anteq; oſſiculo annectatur.

3. Habet extremitatem alteram carneam annnexam interiori lateri oſſis majoris qvinti ordinis, alteram tranſeuntem per crenam in extremitate ejusdem oſſis ſitam obliqvè extrorſum ad apicem poſteriorem oſſis ſexti ordinis.

4. Inter utrumq; os qvinti ordinis ſitus habet extremita-

temalteram carneam utriusq; oſſis ſuperficiei adhærentem, alteram exeuntem ſurſum & transeuntem inter oſſa qvinti ordinis & pennas illi oſſi aſſitas usq; ad ultimam pennam, qvibus pennis adhærere videtur; forſitan hic contribuit ad pennas eo modo intorqvendas, qui requiritur ad interſtitia illarum claudenda.

5. Sub præcedente in eodem oſſium interſtitio habet extremitatem alteram maxima ſui parte adhærentem oſſis majoris interiori lateri verſus exteriora parte minore minori oſſi, alteram transeuntem extrorſum & per crenam in oſſe ſexti ordinis inter extremos apices pennarum & ipſum os meantem ad ultimi oſſiculi apicem internum.

§ 6.

De muſculis jungentibus pedum oſſa inter ſe & cum oſſibus trunci

Circâ femur.

1. Habet extremitatem ſuperiorem latam & tendinoſam, maxima ſui parte in oſſis ischio reſpondentis margine ſupremo & poſteriori, inferiorem anguſtam & tendinoſam in oſſis tibiæ reſpondentis apice ſuperiori & interiori.

2. Habet extremitatem ſuperiorem latam & tendinoſam in ejusdem oſſis ischio reſpondentis margine poſteriori a fine præcedentis muſculi usq; ad tuberculum circa maximam a ſpina, diſtantiam (a margine anteriore ejusdem oſſis deſcendit alius tendo transverſim per interiorem ſuperficiem confinii qvod eſt inter carnes & tendines) inferiorem cum tendine inferiore vaſti externi concurrentem.

3. Habet extremitatem ſuperiorem latam in dicti oſſis margine poſteriori incipiendo a tuberculo ubi deſinit præcedens, & continuando fere usq; ad imum, inferiorem transeuntem per trochleam elegantiſſimam, cujus trochleæ extremitas ſuperior lateri interiori femoris annectitur, inferior

ejusdem femoris capiti exteriori; in medio trochleæ videtur nodus ac ſi eſſet principium oſſis ſeſamoidei. Ubi trochleam attigit, in tendinem colligitur ſatis craſſum ex rotundo planum, nodumq; format ſeſamoidei oſſis principium ſub qvo nodo iterum exilior redditus ad duorum digitorum diſtantiam infra caput tibiæ, poſteritus inſeritur in tibiam, qvo loco tuberculum exſtat.

4. Sub hoc ſitus habet extremitatem anteriorem in medio poſtica partis femoris, poſteriorem inter muſculos caudæ, ſub extremitate poſteriore muſculi qvinti caudæ.

5. Extremitas ſuperior muſculi glutæo anologi occupat totum marginem oſſis ischio reſpondentis a parte anteriori incipiendo & per ſuperiora retrorſum ſecundum poſteriora deſcendendo usq; ad tuberculum ubi deſinit ſecundus muſculorum circa femur, cujus fabrica compoſita eſt ex duodus muſculis, tendine inferiore intra medias carnes contento; carnes exteriores breviores ſunt, interiores autem longiores occupant magnam partem ipſius oſſis, Inferior extremitas exteriora trochanteris majoris qvaſi in circulum ambit.

6. Sub hoc ſitus eſt muſculus, occupans extremitate ſua ſuperiore, marginem anteriorem & medium oſſis ischii. Extremitas inferior exterius ſub trochantere majore transverſim fertur ſub transverſa extremitate inferiore muſculi ſeptimi, ſed ductu contrario.

7. Muſculus habet extremitatē anteriorē ſupra poſteriorē præcedentis, poſteriorem verò continuatam per carnes ſuperficiei infimæ ischii ſeu coxæ, qvi trahit femur retrorſum ut præcedens antrorſum.

8. Juxta hujus muſculi tendinem in femore transverſum eſt alius tendo rectus, cujus oppoſitam extremitatem reſecueram, absq; dubio continuandā poſteriori margini ischii.

Quo loco femori continuantur, Tendo ſeptimi ſupra carnes ſexti infra carnes, conſpiciuntur.

9. Habet extremitatem anteriorem ſub octavi tendine qvaſi in medio.

10. Trochanteris majoris circa qvem tendinem conſpiciuntur carnes inſtar marſupii alicujus, qvæ habent extremitatem oppoſitam in ambitu foraminis oſſis ischii per qvod foramen ipſe tendo exit utpote habens extremitatem ſuam appoſitam in interiori ſuperficie.

11. Exilis muſculus habet extremitatem ſuam anteriorem in margine oſſis Ilei interiore, non procul ab acetabulo, poſteriorem ſuperius in latere interiore femoris verſus exteriora.

12. Habet extremitatem ſuperiorem in margine interiore coxæ poſt acetabulum , inferiorem in parte poſteriore femoris.

13. Habet extremitatem ſuperiorem in eodem loco ac præcedens, ſed parte interiori, inferiorem in femore infra præcedentem, qvô latior eſt: ſunt duæ partes muſculi tricipitis: tendines ſui portione annectuntur tendinib⁹ muſculorum in poſteriore tibiæ parte ſitorum.

14. Habet extremitatem ſuperiorem in apice inferiori coxæ, inferiorem in latere interiore tibiæ; eſt fabrica ſimplex carnibus longis.

15. Exilis & longus muſculus habet extremitatem ſuperiorem in acetabuli margine anteriore, inferiorem transverſim per anteriora genu obliquè extrorſum tendentem.

16. Habet extremitatem ſuperiorem totam carneam in parte exteriore & anteriore femoris , ſecundum totam longitudinem oſſis, ita tamen ut ſecundum rectam lineam tendo ingrediatur medias carnes. inferiorem in tibiæ toto ambitu anteriori, ita ut rotulam fere amplectatur.

17. Ha-

7. Habet extremitatem ſuperiorem totam carneam in latere interiore femoris,ſecundum longitudinem tricipitis. Inferiorem in tibiæ ſupercilio anteriori introrſum.

2.

Circa tibiam & fibulam, incipiendo a parte exteriore & poſteriore in vicinia muſculi trochlearis.

1. Habet extremitatem ſuperiorem in apice ſuperiore & poſteriore tibiæ ad latus inferius trochleæ, inferiorem expanſam ſub tarſo,pæne ad viciniam digitorum excurrentem & conſtituentem partem iſtius thecæ qvæ muſculorum ibi tendines includit, fabrica eſt ſimplex,carnes mediocris longitudinis.

2. Habet extremitatem ſuperiorem ſub præcedenti, inferiorem in tendinem longum & exilem extenſam, qvi ingreditur ſecundum thecæ cavitatem & terminatur in indicis latus externum flectendo obliqve extrorſum primum articulum, fabrica ſimplex, carnes longiores carnibus præcedentis.

3. Extremitate ſua ſuperiore perforatur a trochleari ſuperius deſcripto, inferiore circa articulum minimi digiti craſſior evadit & conſtituit perforatum, qvi annectitur & primo oſſi ultra medietatem & ſecundo circa principiũ, ſub perforantibus ita dilatatur, ut totam amplitudinem articuli occupet.

4. Annectuntur illi ſuperius duo alii. Primus, qvi eſt ordine, quartus, ſub tarſo accipit tendinem per exterioris malleoli regionem transverſim obliqvè deſcendentem, ex qvorum duorum tendinum concurſu fit una extremitas communis inferior pergens ad digitum minimo proximum, ubi ſub minimo articulo incipit dilatari & componere perforatum primum.

5. Alter, qvi eſt ordine qvintus, habet extremitatem inferiorem in latere exteriore digiti, qvi pollici eſt proximus.

6. Habet extremitatem ſuperiorem in latere exteriori tibiæ, inter præcedentes muſculos & tuberculum anterius tibiæ, inferiorem in ſecundo oſſe digiti minimo proximi, ubi conſtituit perforantem primum ſ. perforatum ſecundum; antequam perforatum primum ingrediatur, ad latus ejus externum incedit. Hi omnes muſculi præter primũ includuntur in theca, cujus partem primus conſtituit, ita quidem ut theca communis in plures thecas particulares dividatur.

7. Secundùm thecam inſignem pertranſit tendinum perforantium major pars eo loco in latum & durum corpus expanſa, quæ habet extremitatem ſuperiorem bifidam, unâ parte exterius femori continuatam ſub trochleæ extremitate ſuperiore, alterâ continuatam cavitati femoris ſub genu verſus interiora, ut adeoq; videatur occupare locum, qvem Gaſtrochnemius occupare ſolet, fabrica ejus magna ex parte ſimilis eſt fabricæ recti in femore hominis.

8. Theca tertia inſignis eſt, per qvam tranſit perforantium altera pars, qvæ extremitate ſua ſuperiore tota carnea adhæret & fibulæ & tibiæ partem fere totam occupans: 7 & 8. extremitates inferiores ubi ſub tarſo ultra medietatem tarſi perrexerunt in unum tendinẽ mediantibus fibris tranſverſis videntur uniri, qvi deinde variè diviſi, & iterum uniti, iterumq; diviſi qvatuor tendines perforantes conſtituunt, ad ſingulos digitos digredientes, quorum qui pollici proximus reliqvis craſſior eſt.

9. Habet extremitatem ſuperiorẽ geminã, unã in latere interiore femoris verſus articulum, alterã in latere interiore tibiæ, inferiorẽ partim componentẽ thecã, partim per thecam in latere interno euntem in proceſſum tarſi, adeoq; concut-

currentem ad componendam membranam, qvæ includit omnes tendines canalem tarſi implentes.

3.

Circa tibiam & fibulam anterius.

10. Habet extremitaem ſuperiorem geminam, unam tendinoſam in apice exteriori tibiæ, alteram carnoſam in linea aſpera fibulæ, inferiorem etiam geminam unam in theca ipſa ſub tarſo, alteram unitam cum perforato primo digiti minimo proximi.

11. Maximus inter anteriores habet extremitatem ſuam ſuperiorem partim in margine anteriori & ſuperiori tibiæ, partim in linea aſpera tibiæ ab ipſo capite ultra medietatem ejus deſcendentem. Extremitas hujus inferior ubi per thecam ſeu trochleam tranſiit, primo nodum format oſſis ſeſamoidei principium, inde majore ſui portione in mediam cavitatem ſuperiorem oſſis tarſi inſeritur, minori parte in marginem exteriorem ejusdem cavitatis.

Sub præcedenti incluſus, extenſor digitorum, occupat majorem partem tibiæ anterius extremitate ſuperiore, inferiore autem per thecam tranſiens ſitam verſus interiora fertur n minimum digitum, & illi proximos duos alios, & qvidem n latus eorum externum. Aſcendit tendo hujus extremiatis intra carnes, ubi figuram pennæ anſerinæ eleganter re-ert etiam hic tendo ſub theca nodum habet.

13. Habet extremitatem ſuam ſuperiorem inferius partim n tibia partim in fibula, inferiorem per annulum transeun-em extrorſum & obliqvè verſus tarſi proceſſum exteriorem ncedentem ubi etiam terminatur.

4.

Circa os qvod ſupplet vices oſſium tarſi & metatarſi incipiendo a ſuperioribus.

1. Habet extremitatem ſuperiorem triplicem unam in latere

tere tarſi interiore alteram in latere tarſi exteriore interu-trumq; tendinem muſculi primi,tertiam inter 11mum & 12mum adeoq; tres ventres conſtituit , quorum inferiores extremitates ſimul concurrunt in unum tendinem extenſorem pollicis.

2. Sub hoc ſitus eſt abductor indicis habens extremitatem ſuam inferiorem in latere inferiore primi articuli indicis. Venter ejus geminus,unus major & ſuperior alter exiguus & articulo digiti vicinus.

3. Habet extremitatem ſuperiorem carneam in medio oſſis tarſi, inferiorem in primo articulo digiti minimo proximi.

4. Habet extremitatem ſuperiorem verſus exteriorem marginem tarſi,inferiorem verſus latus interius minimi, cujus eſt adductor.

5. Sub tarſo in canale oſſeo duo muſculi delitefcunt , unus qui verſus exteriora ſitus abit in minimi latus exterius.

6. Alter qvi verſus interiora ſitus duobus tendinibus , uno abit verſus partem pollicis interiora pedis ſpectantem, altero in latus oppoſitum pollicis,uterq; primum pollicis intermedium flectit.

Imperfecta hæc & ſuis fortè erroribus non carens muſculorum deſcriptio non minus arida eſt legentibus , quam inſpectantibus fuerit jucunda eorundem præparatio. elegantiſſima enim mechanices artificia, creberrimè in illis obvia , verbis non niſi obſcurè exprimuntur, carnium autem ductu, tendinum colore, inſertionũ proportione & trochlearum deſtributione oculis expoſita omnem ſuperant admirationem. Si Dei ea voluntas fuerit, ut cœptam plurimum animalium myologiam abſolvam , qvod in præſens ſterile videtur ſtudium , fructibus fœcundum erit , tum qva vera diſcrepantiæ cauſas in exteriori diverſorum animalium figu-

ra intelligendas, tum qva artem mechanicam illuſtrandam, præcipuè verò ad cauſæ univerſalis libertatem operandi defendendam contra hodiernos neceſſitatis auctores, qvi dum argumentorum acumine omnem libertatem tollere videntur, ipſi in ſvavitatum exqvitiſſimarum electione ſumma ſæpius libertate utuntur, adeoq; opere deſtruunt, qvod verbis qvam laborioſiſſimè adſtruere conantur.

CXXX.

Plantæ qvædam Domeſticæ raræ, & Ungventum Ευπόριστον.

NOn recenſere animus eſt plantas rariores qvibus horti noſtri, prati & ſylvæ ad ſtuporem luxuriant, oculiq; curioſorum abunde ſatiantur. Hujus diligentiæ laudem aliis illibatam relinqvimus, contenti nonnullas hic ſignaſſe, qvas, à nullo deſcriptas, in hortis patriæ hoc anno invenit *Petrus Kyllingius* diligens Floræ cultor & Academiæ noſtræ civis, meliore fortuna dignus ob navatam in hoc amœniſſimo pariter & utiliſſimo ſtudiorum genere operam haud ingloriam, utinam fructuoſam!

In horto Hafnienſi Auguſtiſſimi Regis Xanthium ſive Lappa minor aculeata. Sereniſſimæ Reginæ Matris *Sophiæ Amaliæ*:

Bugloſſa pumila folio maculoſo, flore variegato.
Chamæceraſus flore gemino rubro.
Polygonatum latifolium fl. pleno.

In horto Sorano Nobiliſſ. Viri *Henrici Tott*, ex communicatione Nobiliſſ. Virginis *Sophiæ Tott*:

Caulo-Roſa.

In horto otthoniano *Broderi Johannis*:

Margaton monſtroſum, cujus caulis tres digitos latus erat.

Prope Hafniam ſponte naſcentes:

Cichorium monſtroſum, cujus caulis duos digitos latus erat.

Hippericum. Cujus ſemina terebinthi odorem ſpirant.

Kali vermiculatum.

Alſine glabra omnium minima loculis nutantibus.

Prope Cruciſoram:

Lotus tetragonolobus maritimus flore luteo.

Prope Asniam Fioniæ:

Periclymenum humile flore flori innato.

Prope Viburgum Cimbriæ

Asphodelus luteus paludoſus, ſeu gramen offifragum, nulla noxa infame.

Prope Chriſtianiam Norwegiæ; ex communicatio *Petri Flori.*

Nummularia rara flore purpureo.

Trifolium majus ſurrectum foliis crematis, flore luteo, à nullo ante deſcriptum.

In Iſlandia, dono *Snebiorni Biornonis*:

Gramen Iſlandicum odoratum, ſive odorem inſtar Matriſylvæ edens.

Plures aliàs indicabit, ſiqvidem Floram Norwegicam DEo & Magiſtratu adjuvante conſcribere decrevit.

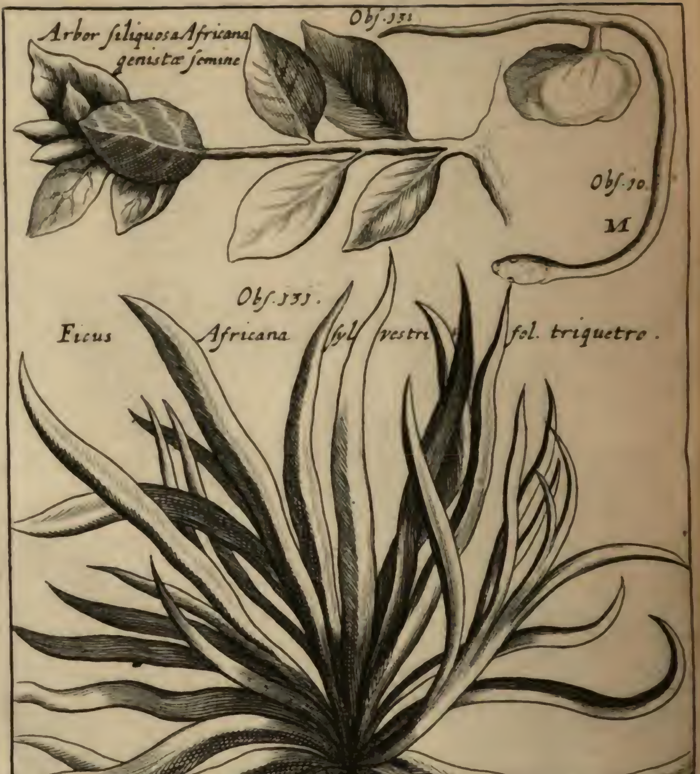
Interea cum univerſam pene Daniam vicinaſq; Provincias amore Rei herbariæ impigro labore peragraverit, uſum herbarum in nonnullis ægris forte in itinere obviis exploravit, ſicut ipſe ſeqventi obſervatione, qvam mihi exhibuit, teſtari voluit:

Anno 1673. die 6. Junii, Puella qvædam prope Asniam nudis pedibus in campum exſpatiata eſt, ubi pes ipſius dexter veneno infectus ita intumuit, ut non procul abfuerit,

qvin

Obs 130.
Nummularia Norvegica flore purpureo.
D
C
Trifolium Norvegicum majus ſurrectum folÿs crenatis flore luteo.

BIBLIOTECA

Arbor ſiliquoſa Africana geniſtæ ſemine
Obſ. 131
Obſ. 10.
M
Obſ. 131.
Ficus Africana ſylveſtri fol. triquetro.

qvin in totum corpus ſuas vires diffunderet. Inſtinatu autem divino, proprioq; auſu, huic malo tale remedium inveni: Confeci ex axungia anſerina, radice Scorzoneræ & foliis Plantaginis marinæ ungventum, qvo internè & externè adhibito, & tumor & malum intra triduum evanuit. Proximo die ſeqvente, ſc. 11. Jun. qvendam Scholæ alumnum eodem affectu laborantem, eadem ratione feliciter curavi. Menſe *M*ajo hujus anni, ungventum viride Asniæ confeci, qvo varia vulnera tam antiqva qvam recentia ſanare potui. Hujus ungventi ingredientia fuere 32 ſpecies herbarum, ſed baſis erat Butyrum Majale, Bonus Henricus & Millefolium.

Scilicet verè *Scribonius Largus*: Medicina non fortuna neq; perſonis homines æſtimat, nec deterreor perſona, qvum rem manifeſtè prodeſſe videam.

CXXXI.

Appendix ad Obſ. XXIV.

De plantis Africanis.

SEmina ex Africa nobis allata, qvorum catalogum Obſ. 24. ſignavimus, horto ſuo commiſit Benedictus Grotſchillingius, Polydædalus, & ſedulo curavit. Sed præter ficum Africanam ſylveſtrem fol. triqvetro, & Arborem ſiliqvoſam Africanam geniſtæ ſemine, nulla ex terra benè culta prodiit, Neq, ad juſtam maturitatem illæ, qvæ provenerunt, perductæ, ſive terræ noſtræ, ſive cœli culpa. Forſan etiam humida frigidaq; æſtatis conſtitutio incremento obfuit. Quicqvid ſit, non omnis fert omnia tellus. Non dubito alias æſtates calidiores faventiores futuras. Certum qvoq; eſt in longo itinere deperdi magnam ſeminum vim, ut terræ noſtræ commiſſa, imbecilliora ſint. Figuram utri.

uſq; plantæ exhibuimus, penicillo filii laudati Benedicti adumbratam.

CXXXII.

Teli ferrei fruſtum in cerebro hærens.

CErebri ſubſtantiam varia pati poſſe, ſi ventriculi ſint illæſi, variorum exemplis diſcimus, alibi à me annotatis. Hujus rei aliud mihi exemplum ſubminiſtravit *Ivachimus Friſius*, Eruditus Medicinæ, & Matheſeos Candidatus, dignum inter Acta noſtra hic legi. Eqves qvidam Boruſſus telum ferreum digitum longum & craſſum XIV, annis ſine inſigni moleſtia in cerebro geſtaſſe narratur. Qvod telum argentea catena in Electorali Bibliotheca Regiomonti ſuſpenſum cernitur cum hac deſcriptione:

Tempore Henrici Reſſels de Richtenberg, trigeſimi Magiſtri Magni, Eraſmus de Reitzenſtein Colonellus ſive Provinciæ Marſchallus in Borruſſia, in cerebro læſus fuit ab hoſte hoc ſuſpenſo telo, qvod cum ſpatio XIV. annorum in cerebro geſtaſſet Mareſchallus, tandem per fauces ſuppuratum exiit. Et iſtud telum Mareſchallus Templo S. Alberti, voto ſuſcepto, conſecravit additaq; hac catena ferrea & inſigni, in plenam rei miraculoſæ fidem ibidem ſuſpendi curavit. Quod etiam ab Anno 1472 ad A. c. 1665, ibidem permanſit, Poſtea verò certas ob cauſas ad perpetuam cuſtodiam huc in Bibliothecam Electoralem translatum fuit.

Verſus hi ſubjuncti adduntur:

Omnes heic ſtupeant Medici, ſtupet ipſus Apollo,
Et cranium & Matrem hæc cuſpis utramq; forat.
Irruit à jactu violento miſſile ferrum,
Et penetrale ſacrum per tria luſtra colit.

Ge-

Geſtat, qvod retulit Vir fortis ab hoſte, trophæum,
Admiratores caſus habetq; ſuos.
Exiit at tandem demerſum ſponte palato,
Seq; dolet vires deſtituiſſe ſuas.
Ludibrio Medicæ Natura an ſuſtinet artis,
Talia non ſemper vulnera ferre necem?
Sed dubiæ ne ſit fidei res, aſpice ferrum,
Lector, in argento litterulasq; rudi.
Utrumq; Alberti ſacris ad littora Balti
Vovit, ſe Vir ubi convaluiſſe videt.
Vir Reitzenſteini generis, Mareſchalus & idem,
Olim qvem Pruſſis Inclutus ordo dedit.
Ordo ſui Richtenbergi tunc enſe *M*agiſtri
Rem geſſit, meret hæc cuſpis & inde fidem.
Ne pereat, Luci hæc majori creditur. Et rem
Tot *M*edicos inter forte qvis eruerit?

Telo huic appenſa eſt Lamini argentea his cum verbis: Eraſmus Reitzenſtein *M*areſchallus. d. o. Juſſu ſuperiorum ſuſpendit Fabian Kalau de Hofe Sen. Sereniſſ. Elector-Brandenburg. à Conſil: Negot: Feudal: & ſupremæ in Pruſſ. Curiæ Secretarius.

CXXXIII.

Aqvæ Stipticæ Hafnienſis in hominibus probata virtus.

DE hac ſupra Obſ. 41. egimus, ejusq; experimenta dedimus. Tranſiit illius genuina deſcriptio ex Regia clementia ad *Philippum Hacqvart*, qvi eam ipſe domi conficit & amicis uſum illius concedit. Ut omnibus innoteſceret, hanc ſchedulam typis publicis divulgavit, qvam hic latina con-

ſvetudine reddam, ut ab omnibus, etiam doctis, intelligatur.

Uſus Aqvæ Stipticæ, in præſentia Sereniſſimæ Regiæ Majeſtatis & Medicorum Regiorum à Philippo Hacqvart Chirurgo Regio probatæ in canibus duobus viventibus, qvorum primo femur prope abdomen, altero arteria jugularis reſecta, & tribus exinde horis elapſis ſanata vulnera ſangvine repreſſo fuerunt ſine aliorum medicamentorum ope.

1. In vulneribus cæſim factis, linteolum convolutum hoc liqvore tinctum, vulneriq; impoſitum, & arctè venæ vel arteriæ digito compreſſum, citò ſiſtit ſangvinem ſine ulla eſchara.

2. In vulneribus punctim inflictis vel ſclopetis, turunda ex lino vel linteo facta & hac aqva tincta, vulneriq; impacta, & ligata, pari modo reprimit ſangvinem, & ſi turunda venam profundam attingere neqveat, ſiphone poteſt liqvor injici, & oſculum claudi, ut in vulnere maneat nonnihil.

3. In hæmorrhagia narium eodem modo applicatur, & oblonga turunda ad venam perducitur.

4. Internè qvoq; commendatur ad varios ſangvinis fluxus, parvi cochlearis menſura aſſumptus liqvor cum aqva plantaginis vel ſucco citri, qvod tamen necdum pluribus experimentis hic fuit comprobatum.

5. Externè cum duabus tribusve partibus Aqvæ plantaginis calidè, duplicatis linteolis circumjectus, inhibet gangrænam.

Hæc aqva in multos annos conſervatur, reperiturq; Hafniæ apud ſupra laudatum Philippum Hacqvart.

Varia in hominibus qvoq; experimenta tentata fuere apud nos Hafniæ, qvæ felicem ſucceſſum pleraq; demonſtrarunt. In vulnere brachii profundiore conſolidata qvidem fuere exteriora, applicato iſto liqvore, ſed qvia ad interiora

vaſa

vaſa læſa penetrare non potuit, recruduit vulnus ægri malo. Hinc alii Siphone injectionem tentarunt ſucceſſu optato. Noviſſimum experimentum in homine meretur repetitam memoriam. Mulier qvædam Cimbrica, uxor ſartoris, per pluſculos annos inuſitatæ magnitudinis mammam dextram circumtulit. Miſericordiâ commota Nobiliſſima Conjunx Illuſtriſſimi Viri Dn. Chriſtiani Skeel Reg. Maj. Conſiliarii Hafniam deferri curavit, ut curæ Medicorum ſubjiceretur. Unanimi conſenſu ſectionem ſuaſimus, qvam tanto ſecuriorem promptioremq; judicavimus, qvanto minori periculo propendens mamma anguſti colli viam monſtravit. At qvia turgidæ venæ hæmorrhagiam minabantur inſignem, Aqva Stiptica in promptu erat, qva fluentem ſangvinem ſiſteremus. Sectione per Philippum Hacqvart parata dextrâ manu & arte exercitatâ nullo alio remedio uſi ſumus ad ſangvinem liberaliter fluentem, præter hanc aqvam ſtipticam linteo imbutam, qva manu Chirurgi arctè applicata intra horæ mediam partem vidimus hæmorrhagiam ceſſaſſe venis occluſis, qvanqvam arteriæ tardius fuerint conſolidatæ ideóq; alia occaſione ſtupam aqva hoc madidam arteriis imponendam eſſe rectè exiſtimat, ne in communi compreſſione per manum, arteriæ laxius comprimantur. Omnia tamen feliciter ſucceſſerunt, & digeſtivo impoſito vulnus porrò curatum fuit, ne ob vulneris magnitudinem qvidqvam detrimenti ægra pateretur. Stupendam mammæ exciſæ molem mirati ſumus, qvæ Libram exceſſit.

Vitriolam non eſſe Matrem Metallorum.

CUm de Aqva Stiptica nuper incidiſſet ſermo in Pharmacopolio *Johannis Gotfridi Becker*, ipſe qva eſt rerum Chymicarum ſagacitate, non dubitavit ſimilem aliam

aqvam ſangvini ſiſtendo appropietatam poſſe componi, qvod alios qvoq; attentaſſe accepimus. An verò paria cum aqva illa, qvam Philippus Hacqvart Hafniæ jam componit & uſibus mortalium deſtinat, facere poſſit, non auſim dicere. Quanqvam enim ſapor eandem indicet, poteſt tamen latere alia ſimplicis alicujus virtus, qvam ignorant qvi vera deſcriptione carent, qvæ jam clementia Auguſtiſſimi Regis noſtri Chirurgo dexterrimo *Hacqvardio* innotuit, cujus etiam aqvæ efficaciam experti ſumus non ſemel,& omnibus qvantum poſſumus commendamus. Suſpicatur verò *Beckerus* noſter ad hujus imitationem poſſe componi aqvam ſtipticam aliam, de qva, uti & de Vitriolo ipſe ad Acta noſtra hanc diſſertationem miſit,qvam ex mente illius hic ſubjungam:

Aliqvam partem aqvæ ſtipticæ Gallicanæ nactus ſum, eamq; diligenti examine deprehendi conſtare ex Vitriolo & Alumine, qvanqvam hic commune Vitriolum non intelligam, ſed ex Metallico Vitriolo. *L*icet commune Vitriolum, qvod vel nativum vel ex terra extrahitur, etiam ex metallis accidentaliter exſurgat, nam ſi nullum metallum in terræ viſceribus reperiretur, nunqvam Vitriolum exinde produceretur. Sane cogitavi hic locum habere Juris Conſultorum axioma: qvo qvidq, modo ligatum eſt, eo diſſolvitur. Quod axioma ad Chemiam Hermeticam applicari poteſt, & ab alio huc modò tranſlatum eſt, ſed alio ſenſu, qvippe ille de vera ſolutione auri illo loco cum illius homogeneo primo ente ſive vero ſolvente explicandum judicat; ſcilicet, aurum debere radicaliter reſerari, ut nova regeneratio & plus qvam perfectio producatur, ita ut imperfecta metalla etiam tingat, & in iſtam formam commutet. Ego verò hoc modo applicabo, qvo commodiſſimè poteſt explicari: qvandocunq; qvis ſe læſerit, ſive vulneraverit, qvod

ſolo ferè ferro ſive ferreis inſtrumentis ordinarie fit,; (qvanqvam etiam vitro aliisq; rebus vulnerari poſſimus, ſed ratione vulneris inflicti res eadem eſt) tum optimè curabitur eadem materia. Aqvæ ſtipticæ id concedo, plus tum valere, qvando in forma liqvida adhibetur, qvia facilius datur illi ingreſſus qvam formæ emplaſtri aut ungventi in vulneribus. ſympatheticum tale emplaſtrum ante pluſculos annos confeci. At ungventa & emplaſtra, qvæ plerumq; ex oleo & cera conficiuntur, prohibent acceſſum, ut omnes vulneris partes attingi neqveant, & qvanqvam ungventa mollia omnes particulas attingant, non poteſt tamen materia ex Marte & alumine ita compoſita, qvia aqvoſa, propter pingvedinem aggredi illas. Hinc, ut dixi, aqvæ formam præfero, ita tamen ut vulnera benè claudantur, ne accedant impuritates. Ego meam aqvam ita confeci. Recepi partem Limaturæ Martis, additis ſpiritus Vitrioli rectificati tribus partibus. Blando calore qvia per ſe calefit, impoſui donec corpus diſſolutum & ſpiritus coagulatus eſſet. Deinde tantum phlegmatis Vitrioli (qvod nihil aliud eſt, qvam aqva communis, niſi ſpiritus aliqvis in prima deſtillatione una adſcenderit) additum ut benè ſolvi potuerit, & philtrari. Mox alumen crudum in ſufficienti, pro lubitu, aqvæ deſtillatæ pluvialis qvantitate ſolvi, ne aqvam Gallicanam acrimoniâ ſuperaret, utramq; aqvas ſimul miſcui, & per duos dies ita reliqvi miſtam, ut ſubſideret. Qvanqvam antea fuerit filtrata, tamen aliqvæ fæces remanſerunt, per ſubſidentiam ſeparandæ, qvæ nihil aliud ſunt qvam Sulphur Vitrioli. Cauſa, cur ſangvinem fiſtat & ſanet ſine eſchara, mira non eſt, qvia ſimile metallum diſſolutum majoris longè eſt efficaciæ, qvam ſi alio modo deſtruatur, qvando ſolum aceto, qvo non benè omnia diſſolvuntur, vel etiam ſulphure deſtruitur, qvi ſpiritus in labore evaporat, & ita Mars ſicut Caput Mortuum ſeu ſcoriæ

Yy rema-

remanet, qvod ulteriorem nullum vel certè exiguum ingreſſum habet, qvia periit ipſi ſpiritus, qvi ipſum diſſolvere debebat.

Exiſtimo etiam aqvam iſtiusmodi Vitriolatam ſolam ſufficere ſangvini ſiſtendo & curando, ſed qvia alumen priori aqvæ admiſtum in examine deprehendi, etiam illud addidi, alioqvin aqva vitriolata dulci foret ſapore, & à priori differenti. Qvia memoriæ meæ jam occurrit, narrabo qvid nuper mihi evenerit. D. D. *Simon Paulli* ſenior noſter Medicus, præteritis diebus ad me reviſens, allatoq; ſecum vitro aqvæ flavæ, qvod à Matrona qvadam primæ notæ acceperat, qvæſivit, anne conſtare poſſit qvalis ſit aqva, & ex qva materia compoſita? Ego qvamprimum guſtu exploraſſem, ſtatim divinare potui in his diu exercitatus qvid illi ſubeſſet, inde duplici proceſſu inſtituto, inveni primam aqvam purpureorubram eodem pene ſapore, qvam credo eandem habere virtutem, ſed qvia fæces per deſtillationem ſeparatæ non ſunt, colorem flavum accipere non potuit aqva, verum purpureo rubentem. Hinc mecum ratiocinari cœpi: ſi eo modo aqvam ſiveris non credent illi, qvi ea uſuri ſunt, eandem eſſe. Igitur ſecundam operationem tentavi, & ita deſtillatam aqvam obſervavi eodem ſapore præditam & colore, adeoq; eadem virtute. His finitis ex condicto reverſus D. D. *Simon Paulli* viſum qvomodo ſucceſſerit operatio mea qvi guſtata utraq; aqva, meam prorſus eandem eſſe judicavit, ideoq; earundem qvoq; virium: iccircò utrumq; vitrum ſecum tulit exploraturus eventus veritatem, de qva nullus dubito. Eſt verò aqva Cosmetica ad faciei rubedinem tollendam, cutemq; levigandam, compoſita ex fixo & volatili ſale unius ſubjecti. Igitur niſi ſimilem hanc aqvam cum alterâ mihi allatâ efficiſſem, non habita fuiſſet pro eadem vel ejusdem virtutis, qvanqvam neſcius non ſim, ipſum

anto-

autorem hujus aqvæ ignorare, ſalem fixum & volatilem ex uno corpore eſſe. Quia verò hominem non novi, nec chemiæ peritum credo, hæc relinqvo. Sunt enim qvi qvidem componunt aliqvid, idq; rectè, ſed qvia fundamenta rerum ignorant, ſint licet periti, ulterius non inqvirunt. Non facio cum illis, nec ita ego acqvieſco.

Sed ut ad priora, qvæ promiſi, regrediar, ſcilicet Vitriolum in genere non eſſe matrem Metallorum, ſicut qvidam, imò multi ſibi imaginantur, exiſtimantes, ſe lapidem Philoſophorum, qvi metalla tingat, exinde extracturos. Fateor, amore Vitrioli longum iter me ſuſcepiſſe, ut ipſum fundamentum rei diſcerem, qvia in eodem errore pluſculis annis hæſi. Certum eſt, me in urbe primaria, ubi diutius commorabar, inveniſſe Doctiſſimos qvosdam Viros, & primarios urbis, qvi omnes unanimiter *Baſilii Valentini* operationes ſecuti ſibi perſuaſerant, omninò qværendum in Vitriolo communi vel Cyprium, aut Metallorum arte factum. Id verò ſcio nullum illorum qvidqvam hactenus veri in opere Univerſali aſſeqvutum.

Ut demonſtrem Vitriolum in genere non eſſe Matrem Metallorum, ſeqventi modo ex errore deveni. Nam poſtqvam aliqvando integrum annum conſumſiſſem in Vitriolo Martis & Veneris ad normam Baſilii elaborando, nec qvicqvam veri exinde reſultaſſet, (tantum tamen didici, ſpiritum ex Mineralibus, nempe Aq. fortem, ſpiritum Nitri, Vitrioli, deſtillari poſſe ſine recipientibus qvæ ſæpe franguntur, ſed ſolo vitro unius menſuræ noſtratis, beneficio materiæ cujusdam haud peregrinæ, qvæ ſpiritui adimit fluxum ut ita reſidere cogatur, qvod rogatus duobus amicis communicavi, an illi experti ſint, ignoro. Ego verò ita rem confeci, certo fundamento innixam, qvam adhuc ſecretam ſervo, à nemine adhuc, qvod ſciam, deſcriptam,) Tentavi

porrò illa loca inviſere, ubi Vitriolum per naturam generatur, veniq; in Ungaria ad Neuſol, cui adjacet mons Cupri ferax in loco herreh grund nominato, mille paſſus ab urbe diſtante. Poſonii literis ſuis Generalis Comes Forgatſch me commendavit D. Joh. Andreæ Joannelli Baroni, Comiti Cameræ in Ungaricis locis montanis, aliisq; metalli fodinarum Inſpectoribus, qvi porrò reliqvis id negotii dederunt ut mihi licentia concederetur videndi etiam fodinas cæteras celebres, nempe Cremnitii, ubi auri fodinæ ſunt, ſed nullum metallum qvod funditur, verum ſilex, Qvarts dictus, qvi in mola contunditur & per *M*ercurium ſeparatur. Ibidem etiam monetaria officina Ungarica cernitur. Schemnitii pariter cui argenti fordinæ ſunt vicinæ, qvæ maſſas argenti divites ſuppeditant, qvod ſeparatur igne fuſum, auri ferax prius aqvâ regia ſeparati: Per miniſtros duos ad fodinas comitatus, ſingula luſtravi. LXXX. perticas, Klaffter vocant, deorſum demiſſus inveni in camera, plena ferro veteri, capſas qvasdam erectas, in qvibus ſoleæ eqvorum ferreæ recondebantur, qvas animi gratia extrahebam. Si illorum opinioni ſtamus, brevi tempore in cuprum optimum convertuntur, id qvod factum eſt, & tale cuprum ex aqva protractum; eleganti colore ſplendet, poroſum & frangibile, ſimile arbuſculis metallicis, ſine alio additamento, liqvari & fundi poteſt, ut fiat maſſa rudis; mirabar impenſè, qvod metallurgus primarius verum rei fundamentum ignoraret. Si qvidem autem acqvieſcere non potui iſta poſſibilitate exaltationis, qvæ in oculos meos incurrebat, de vero fundamento certus, qvod à nemine edoceri potui, credidi ex ſomnio emergere per examen aqvæ qvæ ferro innatabat & cuprum qvaſi exaltavit. Cuprum igitur mecum ex fodina exportavi, uti & aqvæ iſtius ſitulam plenam, & in examine aqvæ rei fundamentum inveni, ad oculum videns, qvod vitrio-

triolum infodinis à natura productum, per accidens fiat. Nimirum, in profundo primum eſt minera cupri, (qvæ tamen etiam aliqvid Solis & Lunæ continet, qvod certis in locis ſeparatur) prope qvam ſemper aqvæ ſtillant & ſolvunt ſalia qvæ in terra juxta ſilicem concepta ſunt, ita ut aqva ſit ſalſa. Eadem aqva ſalſuginoſa mineras cupri permeat, & pertranſeundo tantum cupri diſſolvit, qvantum poteſt, ſi qvidem cuprum facilè diſſolvi ſe patitur. Qvando jam ferrum in eadem aqva ponitur, diſſolvitur ferrum, ſed verſa vice præcipitatur cuprum. Formam autem clavi ſoleæ eqvinæ refert, qvia non movetur, qvalia & nos parare poſſumus. Nam ferrum facilius diſſolvitur qvam cuprum. Si nullum ferrum injicere volumus, ſed ſtatim ſuperfluam humiditatem abtrahere & accreſcere ſinimus, egregium vitriolum cœruleum emergit, haud abſimile Cyprio, qvod præſtantius non eſt, modò per depurationem elegantius reddatur. Ex his ſatis apparet, qvod Vitriolum non ſit Mater Metallorum. Nam ſi ſilex nullus metallo prægnans in montibus eſſet, nullum vitriolum exinde extraheremus, ſed ſolam materiam qvandam ſalſuginoſam, unde alumen confici poſſet, ſicut alicubi fieri ſcimus. Iccircò colores vitriolati ex metallis apparent, cœruleus ex cupro, & viridis ex ferro, tam qvod natura, qvam qvod arte conficitur, ſicut notum eſt. Ergo contrarium dici poteſt, qvod Metalla ſint Vitrioli Mater. Ita ſatis ex his perſpicimus, Vitriolum tale non poſſe eſſe materiam lapidis, qvia ſalia qvæ penes Vitriolum ſunt, ſunt heterogenea, nec poſſunt cum metallis in fluxu conjungi, ſed ſupernatant, vel imperfecta metalla cum illis annihilantur, verum perfecta nullum damnum ex illis trahunt, adeoq; nec commodum. Ita & artifices poſſunt vitriolum conficere. Natura generat Vitriolum ex ſalibus per ſe, mediante terra: Artifex verò ex ſpiritibus ſalinis, beneficio metallorum in

maſſam rudem compactorum. Quanqvam & Artifex pari ratione & via ſicut Natura ex ſale per ſe & metallis vitriolum conficere poſſit. Quod tamen neceſſe non eſt, ſiqvidem abundè ſuppetit illis qvi eo uti volunt. Hinc tantum poſſibilitatem videmus. Idcircò ex Vitriolo Veneris & Martis arte facti, poſt diſtillationem, nullum ſal ex capite mortuo elicere valemus, ſed ſtatim ad reductionem imus, ut iterum in corpus reducatur, qvale antea fuit. Quod autem à Natura factum, vel qvod ex terra per lixivium productum, poſt fortem deſtillationem caput mortuum relinqvit, qvod non æqvè in corpus reducitur, donec ſal exinde lixivum extractum ſit: tum enim facilè ſuccedit, ſine apud Martem, ubi pulvis fortis remanet, qvi nihil aliud eſt, ſi intimè conſideretur, qvam ferrum. Certum eſt multos, imò plurimos ſemper velle Vitriolum ſicut ex metallis per extractionem conficere, dum Vitriolum confecturi, tantum qvater vel qvinqvies pondere metalli ſumunt, qvantum ſpiritus, tumq; præcipiunt aqvæ qvantitatem adjiciendam, ut, ſicut credunt, extrahant. Qvod ſi rectè expenderent, qvod Vitriolum ſit ſolutio Metallorum, & ita una pars corporis ad 3 vel 4 partes ſpiritus, viderent utiq; qvod corpus ſe totum diſſolveret, & contra ſpiritus ſe rurſum coagularet. Quanqvam verò etiam Chriſtallina habere vellemus, poſſet adjici parum aqvæ, ut filtrari poſſet, & clarum puramq; vitriolum produci. Concluſionis loco unum adhuc referre placet, in multis Pharmacopoliis neglectum, qvia de extractione mentio facta. Quando præſcribitur Extractum fumariæ, cardui Benedicti, Centaurii minoris &c. vel extractum purgans, in ſola aqva coqvi & percolari & ad extracti craſſitiem evaporare, indeq; nomen Extracti habere nullo jure, cum ſuccus tantum inſpiſſatus ſectius dicatur, cujus doſis minor eſt qvam veri Extracti, nam ex uno ſucco inſpiſſato, poteſt & debet

debet prius extrahi verum extractum: Melius tamen eſt ex ſubſtantia ipſa extrahere, qvam ex ſucco inſpiſſato. Scio aliqvos dicturos, hoc antea ſcivimus, qvibus reſpondeo; cur ergò non facitis. Cur memores moneam, hæc cauſa eſt, qvod aliqvando audiverim, hoc vel illud ex una officina fortius prodire qvam ex altera, cujus differentiæ diverſitas ex præparatione varia dependet, ut mirum non ſit ſi ſeqvatur diverſus affectus. De ſpiritibus Vegetabilium in genere aliàs dicam.

CXXIV.

Proœmium demonſtrationum Anatomicarum in Theatro Hafnienſi anni 1673.

D. Nicolai Stenonis.

QVod veſtro me conſpectui ſiſtam, ſpectatores omnis ordinis digniſſimi, autoris in opus ſuum liberalitas eſt, Regis in ſubditum favor, mea de benevola omnium veſtrorum attentione exſpectatio.

Placuit Deo multa mihi non qværenti, imo reluctanti in Anatomicis detegere, aliis longe digniſſimis ante me denegata. Placuit Regi a multis jam annis clauſum theatrum patrium hodie aperire obſervationibus aliorum ſimul & meis publice demonſtrandis, Placeat vobis non ad ora manusq; monſtrantis, ſed ad monſtranda Dei in operibus ſuis miracula attendere.

Qui Muſæum ingrediuntur rariora ibi undiq; ſuſpenſa & diſpoſita, indice virga ſeu radio cuſtodis, luſtraturi, non offenduntur, ſi qvando radius vilioris formæ fuerit, licet alias etiam ipſe radius affabre elaboratus ſpectantium in ſe oculos converterit. Radius ſeu virga in manu Dei Anatomicus eſt, rariora corporis velut Muſæi alicujus conqviſitiſſimi indi-

dicans, qvi aliqvando & ipſe ſpectari meretur ob dictionis ſectionisq; elegantiam, quæ laus præceptoribus meis, prædeceſſoribus hoc in loco celeberrimis debetur: aliqvando verò, id quod in me agnoſco lingvæ vitiis manuum lapſus adjugens offenderet potius, qvàm delectaret, niſi rerum artificium ſpectatorum in ſe attentionem totam abriperet.

Quod ſi verò & ipſum cadaver prima fronte qvibusdam parum venuſtum aliis autem ob luridam mortis imaginem etiam horrendum videatur: illos omnes obnixè rogatos volo, ne nimis faciles ſint in habendo fidem ſenſibus. æq; enim nos fallunt ſenſus quando in Silenis Alcibiadis vilia omnia & ridicula judicant ex facie ridicula & vili, atq; cum ſimiam in purpura magni æſtimant ob externi coloris ſplendorem. Solus mundus plura & majora promittit qvàm præſtat, Natura plura & majora præſtat qvàm promittit, uterq; ſano loqvendi modo fallit, dum utrobiq; quæ latent diverſa ſunt ab iis qvæ apparent. Gratus tamen ille error eſt, qvi, qvæ ut inferiora, imo ingrata vel ſprevit, vel timuit, mox ſumma & gratiſſima cum magno ſenſu voluptatis agnoſcit. Adamantes, ut primum vel e ſaxis excuſſi, vel ad montium pedes e limo eruti oculis exhibentur, nil non aſperum & ſordidum præ ſe ferunt, at verò cum artificis ſolertia corticem deformem inde removit, ſplendore ſuo & pretio inventorem præ lætitia extra ſe rapiunt, de reliqvis lapidibus pretioſis ipſoq; auro eandem nos veritatem fodinarum inſpectio docet; ut taceam, uniones non niſi fœtidiſſimis putreſcentium oſtreorum e carnibus eluendos, qvæ omnia exempli demonſtrant, qvod ſenſibus ingratum velum gratiſſima iisdem ſenſibus corpora ſœpius occultet.

Sed nec ſolus incultus habitus venuſtates elegantiſſimas abſcondit, qvandoqvidem etiam ipſa illa naturæ opera, qvorum,

rum externa ſpecies in ſui nos amorem abripit, interna rimantibus talem decorem aperiunt, ut foris patens elegantia, latentis intus pulchritudinis non niſi leve indicium eſſe manifeſtò deprehendatur. Qui formoſiſſimo anni tempore pratum e loginqvo intuetur, ex colorum pulcherrimorum mixtura magnum ſuavitatis ſenſum oculis percipit: inde verò ubi in ipſo prato ad ſingularum plantarum folia & flores accuratius inſpiciendos ſeſe incurvaverit, illa figurarũ & colorum varietas atq; elegantia ſeſe exſerit, ut exclamare cogatur, e longinqvo ea pulchra apparent, ſed in vicinia longe ſunt pulchriora: qvod ſi verò ulteri⁹ perrexerit vel in una tantum planta ſcrutaturus, particularum eam conſtituentium in vena tantum planta ſcrutaturus, particularum eam conſtituentium intrinſecam conformationem, & fluidorum omnia ibi peragentium meatus motusq; ſeriemq; mutationum dum tranſitus fit e ſemine in plantam perfectam novum ſemen parturientem; licet de his omnibus vix pauciſſima, nec niſi per nebulam diſcat, tantum tamen inde videt, ut agnoſcat voluptatem ex cognitis perceptam, nullam eſſe ad illam qvam perciperet, ſi integra potuerit cognoſcere, qvæ latent. In ſuo de Senectute Cicero agnovit, qvantes vires habeant ad animum voluptate permulcendum, vel ſola illa, qvæ ruri circa ſegetes conſpiciuntur; licet mirabilium, qvæ ibi fiunt, non niſi leviſſima qvædam velut argumenta obſervaverit. Quanta formæ humanæ in animos humanum vis ſit & efficacia, fatebuntur omnes, qui unquam meminere ſe ullius formæ veneres animo non ſatis contra illecebras præparato intuitos fuiſſe: id omne nihilominus qvod in externa facie tam validum eſt, eſt floridi prati e longinqvo proſpectus, prætereaq; nihil: ut enim de prato non niſi exigua pars qvorundam florum videtur, ſic in homine non niſi ſuperficies externa, & qvidem ſecundum minimam ſui portionem

conſpicitur. Quid enim ex toto homine patet obvio alii præter vultum & manus? & in his ipſis qvantulacunq; ſuperficiei portio eſt, qvæ noſtros ſenſus ferit? ſanè, qvi novit differentiam inter ſuperficiem corporum realem & apparentem, vel qvi ſaltem microſcopium cuti admovet, fatebitur, nos de cute humana non niſi rudiores qvosdam illius apices & velut ex agri remoti ſegete ſummas ſpicarum ariſtas videre. Quod ſi verò illa manus, cujus externus nitor & proportio ſæpius intuentis animum totum occupat, criſtalli inſtar pellucens ſimul exhiberet tendinum ibi latentium & calorem margaritis æmulum, & ingenioſiſſima qvæq; ſuperans artificium, qvis non longe majorem inde voluptatem ſpectantium mentibus polliceretur. In ipſis autem partibus, cute nempe & tendine, ſi ulterius pergere liceret, & fibrarum texturas artificioſiſſimas, meatuumq; plexus & labyrintos ingenioſiſſimos intueri, de quibus omnem ſenſum fugientibus vix pauciſſima, nec fere niſi per conjecturam aſſeqvimur, qvis amplius in ſolius externæ ſuperficiei perceptione ſenſibili hæreret, & ex illius perceptionis ſvavitate, vel moleſtia, de reliqvo judicaret? imo quis non rejecto omni ſenſuum errore, ingeminaret, pulchra qvæ ſine diſſectione ſenſibus patent; pulchriora, quæ diſſectio ex abditis penetralibus protrahit; longè autem pulcherrima, quæ ſenſus fugientia, ope tamen ſenſibilium per rationem agnoſcuntur.

Ut avertant animos a noxiis amoribus Ethici, in objecto amoto repræhendenda omnia inveſtigant, Anatomicus autem talium amorum remedia rogatus non ad culpanda ſe dimitteret, ſed ad amoris argumenta nobiliora animum amantem elevaret, modò non omnino ineptum ſupra ſenſus ſeſe tantillum attollendi: quod ſi autem ſuavitatum illicitarum deſiderium ſcepticum eum finxerit potius, qvàm verè effecerit (nec n. qvenquam aliter ſcepticum eſſe reor, niſi

qva-

qvatenus rerum illicitarum amor vitii excuſationem a dubitationis obſtinatione mutuatur) etiam hujus de ſenſibus qverelas facile tollemus. Accuſat ſenſus, quod non exhibeant res, ut in ſe ſunt, ſed omnia nobis vel falſa vel ſaltem incerta relinqvant. Quæ vera eſſet qverela, ſi ſenſibus rerum judicium eſſet committendum, at non ita nobiſcum comparatum eſt, & cum ſenſibus noſtris; non eſt ſenſuum exhibere res ut ſunt, vel de iis judicare, ſed illas rerum conditiones rationi transmittere examinandas, quæ ſufficiunt ad notitiam rerum, fini hominis convenientem acqvirendam.

Habemus rationem ſenſibilium judicem, cujus ope cum per ſenſibilia certus detur aſcenſus ad inſenſibilia, abſit hominem exuendo infra beſtias nos collocaremus; quin potius ſeqventem veritatem certiſſimam freqventi meditatione ruminando ex ignorantia ad ſcientiam, ex imperfectione ad perfectionem aſcendentes de vera hominis dignitate dignas homine cogitationes in nobis excitaremus. *Si minima portio ſuperficiei humanæ adeo venuſta eſt, & tantopere afficit intuentem, qvas venuſtates videremus, qvas perciperemus voluptates, ſi integrum corporis artificium, ſi animam, cui tam numeroſa ſimul & artificioſa obediunt inſtrumenta, ſi horum omnium a cauſa, qvæ nos ignoramus, omnia ſciente dependentiam intueremur?* Pulchra ſunt qvæ videntur, pulchriora qvæ ſciuntur, longè pulcherrima qvæ ignorantur.

Ne itaq; in ſenſibus hæreamus amplius, ſed mentis oculis per oculos corporis tanqvam per feneſtram artificioſiſſimi palatii proſpiciamus amœniſſimum hoc pratum, in qvo, qvot partes, tot flores, qvot particulæ tot miracula occurrunt. Nec eſt, qvod ſordes mihi & foëtores objiciant, unde tota humorum proportio adeo in qvibusdam turbatur, ut ipſos etiam invitos extra theatrum vel detineant vel expellant. Debilitas hæc corporis eſt, cui mens in arcta illa unione cede-

ſe interdum tenetur, licet vel eodem illo tempore non colores illi ſordeant, ſed ignorantia, non corpora fœteant ſed crimina. Nec enim aliter meretur divinæ auræ, non pars, ſed exemplar appellari, niſi cum illis ſolis offenditur, qvibus offenditur ipſa, unde profluxit, divina aura, illis ſolis delectatur, qvibus eadem aura divina ſuam nobis prudentiam, potentiam & bonitatem tacita qvidem, ſed omnem eloquentiam ſuperante facundia, eloqvitur.

Et hic verus Anatomes finis eſt, ut per corporis ſtupendum artificium in animæ dignitatem, & conſeqventer per utriusq; miracula in autoris notitiam & amorem ſpectatores ſubleventur. Cum enim objectum ejus ſit corpus animale, & in ſpecie humanum, qvatenus in illas partes reſolvendum qvæ ſenſibus exponi poſſunt, non poterit tanta tamq; evidens pulchritudo, qvin ſui admiratione excitet deſiderium ſciendi, qvæ ſenſus fugiunt, unde ratio ex ſingularum partium intuitu, & diverſarum comparatione mutua elevetur ad auctorem tantorum miraculorum inveſtigandum; de qvo notitias eò plures acqvirit, qvò minori cum præſumptione & pleniori exſtirpatione præjudiciorum vaſtam illam experientiarum ſylvam perluſtrat: ſi enim nemo ſanæ mentis ſtatuam, picturam, horologium, automata qvaliacunq; pulchre elaborata intuetur, quin illico ſe moveri ſentiat ad autorem illorum amandum, & magni æſtimandum? Qui poſſet humani corporis fabrica omnem humanam artem infinitis paraſangis præcedens oculis attentis conſiderari, absq; perceptione motus vehementis ad autorem ejus venerandum & amandum? Quin imo hæc mirabilis divinæ providentiæ circa creaturas facultate reflectendi præditas, adminiſtratio eſt, ut primò ſecundum ſingulas perceptionum vias mille voluptatibus illam perfundat, inde deſiderium excitet inqvirendi veram earundem voluptatum cauſam, tandem per

qvæ-

qvæſita inveniendam, qvò poſſint agnito in donis donatore, motum amoris omnem a donis in donatorem transferre. Fruſtra itaq; ſunt & infra rei dignitatem cum Anatome agunt, qui ſolis morbis præcavendis aut curandis eam famulam faciunt; habet qvidem illa ſuum ibi uſum, non tamen qvantum credimus, cum ſtatus præternaturalis agnitio non poſſit ultra cognitionem ſtatus naturalis ſeſe extendere; hæc autem cum etiamnum ſit admodum limitata nec illa fines ſuos multum promovere poterit. Verè autem vera Anatome, qva omnibus ſpectatoribus accommodatur, methodus eſt, qva Deus nos primo in corporis animalis, inde in ſui notitiam mediante manu Anatomici perducit. Nec enim ſibi debet arrogare Anatomicus, quæ vel invenit, vel demonſtrat; ipſe Dei opus circa opus Dei, Deo non modo ſpectante, ſed & operante Dei opus agit, nec ſibi absq; Deo quicquam verè tribuere poterit, præter defectus & errores, qvocirca & ego omnes vos rogatos volo, ſi qvid videritis dignum veſtra exſpectatione, divinam bonitatem mecum laudetis, errores verò omnes tum lingvæ tum manuum meæ vel impatientiæ adſcribatis, vel me ipſum latenti ſuperbiæ, cui plura fortè aut majora ſaltem alia deſideranti præter Dei voluntatem, etiam illud ipſum jure denegaretur, qvod alias facilè obtinuiſſem. Deo itaq; Duce aggreſſurus præſentis corporis demonſtrationem anatomicam, eò dirigam omnia, ut qvæ hactenus circa corpus certis vel experimentis vel rationibus innotuere veſtris oculis & mentibus exponantur. Stultorum ea perſvaſio eſt, ſufficere ut Anatomicus partes præparatas oculis explicet, à ſpectatoribus cætera propria lectione vel meditatione domi poſſe abſolvi. Id quod ubens admitterem, ſi de Anatome nihil exſtaret a majoribus ſcriptum ut verum, qvod noſtra ſæcula falſum agnovere, aut

ſi nullis mens præjudiciis occupata veritati examinandæ cum libertate accederet. Jam verò longè aliter res ſe habet & cum nihil difficilius deponatur, qvàm præjudicia, ne qvidem hodierna ſcripta, etiam qvando qvis maximè attendit, adeo pura eduntur, qvin præconceptæ opiniones ſua ibi reliqverint veſtigia; e qvibus ſi & ego me eximerem, ſuperbiæ inſolentiſſimæ notam mererer. Ut verò pro viribus, & a mea errandi facilitate præſens veritatis ſtudium defendam, & commiſſos ab aliis errores evitem, nec in ſolis hærebo experimentis, nec ſolas rationes afferam, ſed talem utriusq; mixturam qværam, ut, ſi non pleraq;, ſallem multa omnium calculo certitudinem demonſtrativam ſint habitura. Eo fine illa ſola ex generali corporum ſcientia adducam, qvæ omnibus etiam diſſidentibus inter ſe philoſophis communia ſunt, ut in qvodam ſcripto alias me explicui, & corporis partes non pro locorum varietate, ſed ſecundum ſubſtantiæ atq; functionum convenientiam proponam, ut ſimul & brevitati conſulatur & evidentiæ. In erroribus aliorum refutandis parcior ero, memor dicti a viro non minus pio qvàm ſapiente. *Cognitio veritatis*, ait, *omnia falſa, ſi modò proferantur, etiam qvæ prius inaudita erant & dijudicare & ſubvertere idonea eſt.*

α & ω

Th. Bartholini Acta Medica & Philoſophica Hafnienſia Anni 1673.

Pars II.

De Opuſculis Medicis & Philoſophicis editis Haffniæ.

I. *Th. Bartholini* Acta Medica & Philoſophica Hafnienſia Ann. 1671. 1672 cum æneis figuris. Hafniæ ſumptibus Petr. Haubold Acad. Bibliop. Typis G. Gödiani Typ. Reg. 1673. in 4.

II. *Simonis Paulli* Epiſtola Parænetica ad Th. Bartholinum. Hafn. 1673. in 4.

Duo tractat primum de oſſium dealbatione, alterum de gramine Oſſifrago. Utrumq; ad Obſervationes hujus anni retulimus, n. 18. & 43. b.

III. *Eraſmi Bartholini* de Problematibus Geometricis Diſſertatio ſeptimum Continuata. Cum Corollariis. Hafn. apud H. Gödianum Acad. Typogr. 1673. in 4.

IV. *Erici Erici Pontoppidani* Ethicæ Sacræ Synopſis. Hafn. ap. G. Gödianum 1673. in 4.

V. Obſervationes Philologicæ *Pauli Muncgaard*, Hafn. p. Wering. 1672. in 4.

VI. *An-*

VI. *Annæ Margaretæ Bredalinæ* Oratio q. panegyrica memoriter dicta in ædibus Schaddanis Paſtoralibus in Unctionem Chriſtiani V. Hafn. 1671. in 4.

VII. Catalogus Inſignium Librorum *D. Chriſtiani Leegaard* Medici Regii. Hafn. ap. G. Gödian 1673. in 4.

VIII. Effigies *D. Caſpari Bartholini* de Kornerup, æri inciſa cum carmine Encomiaſtico Viti Bering. Hafn. in fol.

IX. Jus Aulæ Norwegicum *Petri Reſenii*, cum Verſione Latina & Notis. Hafn. 1673. apud Gödianum in 4.

X. Jus Aulæ Danicum, Witerlags Ret dictum ex Muſeo *Olai Wormii* editum cum Verſione Latina & Notis à *Petro Jo. Reſenio.* Hafn. 1673. in 4.

XI. Philoſophia Antiqviſſima Norwego-Danica, dicta Voluſpa/ aliàs Edda Sæmundi, ex Bibliotheca *Petri Jo. Reſenii.* Hafn. 1673. in 4.

XII. *Joh. Brunsmanni* Hiſtoria Franc. Spiræ ex fide dignis Autoribus concinnata. Hafn. apud Weringium 1673. in 8.

XIII. *Th. Bartholini* Epiſtola Conſolatoria ad Fratriam ſuam Annam Catharinam Muller ſuper Obitum fratris ſui D. Caſpari Bartholini Icti. Hafn. apud Gödicchenium 1673. in 8. cum Epicediis variis.

XIV. *Ivarii Hirtzholmii* Parerga de ſervitute Perſonali & Reali, ex collatione Danorum & variarum Gentium Legum & Antiqvitatum collecta. Hafn. apud Gödian. 1673. in 12.

XV. Catalogus Librorum Nobiliſſ. Viri *Petri Chariſii.* Hafn. 1673. in 4. ap. Godicchenium.

XVI. Effigies Dn. *Olai Roſenkrantzii* Baronis de Egholm, æri inciſa, cum carmine Encomiaſtico V. Beringi. Hafn. 1673. in fol.

XVII. *Joh. Hopneri* Panegyricus ad Illuſtriſſimum & Ex-

cell. Dn. Petrum Comitem de Griffenfeld, Eqvitem, Regni Cancellarium &c. Hafn. 1673. ap. Matth. Godicchenium in fol.

XVIII. *Herman. Grube* Arcana Medicorum non arcana, abſoluta. Hafn. 1673. in 8. apud Godicchenium.

XIX. *Lucæ Debes* Ferröa Reſerata, ſeu Inſularum *Fer*öenſium Deſcriptio. Cum Tabula Geographica Inſularum Feröenſium. Hafn. ap. Godicchenium 1673. in 8.

Rara Naturæ in Inſulis Feröenſibus occurrentia ex hoc Opere excerpta in Actis prioris anni Obſ. 49. leguntur. Interea cum prælo ſubjiceretur Liber *Debeſii*, auctus eſt obſervationibus variis ab Authore Hafniæ ſubſiſtente. Inter qvas cum vera Vorticum ratio ſit, operæ pretium duxi, iſtam hic repetere in gratiam exterorum, qvi lingvæ Danicæ, qva ſcriptus eſt Liber, ignari ſunt.

In Inſulis Ferröenſibus tres Vortices inveniuntur qvales Male-Strømme vocantur: Primus inter Videröe, Suinöe & Bordöe, non ita periculoſus; Secundus prope Dalsflæs, vocatus Quernen, periculoſus vento ſæviente & fluctu: Tertius Suderöe obverſus meridiei, petram Sumböe Munch circumvallans, valdè periculoſus.

Non oriuntur hi vortices ex profundis in mari voraginibus, qvibus merguntur aqvæ in receſſu & unde refluunt in acceſſu maris, ut inde fluxus & refluxus in mari proveniat ex nonnullorum ſententia; nam ſi id eſſet, tantum murmur aqvarum ſtrepentium non audiretur, ſi qvidem aqvæ qvietæ, profundæ ſunt: ſed ex ſcopuloſo rotundoq; fundo, intercurrentibus canalibus.

Diligenter fatetur Author ſe inqviſiviſſe in naturam horum Vorticum, uſum conſilio Johannis Jonæ, nomine publico deputati ad Regem Clementiſſimum. Hic affirmavit ſe primum fuiſſe qvi auſus ſit cymba ingredi Vorticem vici-

num Suderöe circa Sumböe Munch, de qvo ſeqventia narrabat doctus longa certaq; experientia.

1. Fluctus hi valdè ſunt periculoſi & horrendi exſe, præſertim tẽpeſtate vehementi & impetuoſo fluxu maris, ad ſe allicientes qvicqvid appropinqvaverit, & qvaſi abſorbẽtes ita ut navis evitare periculum non poſſit ſi propius acceſſerit.

2. Fundum exterius circa Vorticem utrinq; profundum eſt 80 vel 90 orgyjas, ſupra qvod fluctus ſunt qvieti ſine ullo ſtrepitu: deinde circa vorticem utrinq; fundum eſt, 25. 30 vel 35 orgyjarum, ſupra qvod fluctus incipiunt ſe attollere, validè niti, & circumire: Hinc aſſurgit fundum quoddam altum 8. 10 vel 12 orgyjas, in circulum qvater flexum cochleæ inſtar. Hoc fundum eminens natura ornavit cuſpidibus inſtar verticis collium: Supra cuſpides aqva 8 orgyjas profunda eſt, & inter eas 10 vel 12 : Unde naviculæ ad inæqvalem hunc rotundumq; colliculum appellentes, à fluctibus, qvi circa ſcopulos hos profundos labuntur, circum circa trahuntur inſtar molæ, idq; tanta celeritate, ut junioribus minusq; aſſvetis vertigo oboriatur. Præterea notandũ, præter celerem circumgyrationem, trahi qvoq; naviculam alio motu circulari majori, ad modum fundi cochleati.

3. Inter qvatuor hæc funda circularia, tres canales intercurrunt, in qvibus marini fluctus tacitè labuntur per parvos gyros: Et antica parte ad latus Orientale, ubi fundi initium, hiatus eſt vel vorago velut per caſtellum, in quod aqva ingreditur, qvanqvam interius lentè placidèq; operetur Horum canalium profunditas eſt 25. 30. vel 35 orgyjarũ. Et qvia inæqvale in illis eſt fundum, aqvaq; circum labitur placidis gyris, forma in fundo ſimilis videtur illi qvæ in ſuperficie, intercurrentibus nempe exilibus colliculis & vallibus.

4. In medio hujus Voraginis, profundum barathrum reperitur, 50 vel 55 orgyjarum, proxime juxta intimum fun-

dum.

dum. Cujus medium ad minimum 61 orgyjas æqvat. Intima hæc aqva plana eſt & placida ſuperius, lentè tantum circulari forma circum labitur. Apparet id clariſſime ex ſpuma ex vortice incidente, qvæ circulariter pellitur. Meridionali latere hujus barathri ex aqva eminet ſcopulus, 10 orgyjas altus, dictus Sumbøe Munck/ juxta qvem tantum 15 orgyjæ ſunt. Ad latus Boreale iſtius ſcopuli inveniuntur ſex cautes. Inter cautes & ſcopulum 3 vel 4 orgyjæ. Sicut in cautibus id ſingulare occurrit, qvod pyxis nautica in gyrum moveatur inſtar Vorticis, unde etiam vitium capit: ita illud notatu dignum eſt, qvod in ſummitate ſcopuli Sumbøe Munck/ inuſitatum obſervetur frigus, etiam calidiſſimo ſole & æſtatis ferventiſſimo tempore, adeò ut aucupes ſcopulum adſcendentes ad avium capturam vix ſe à frigore defendant. Præterea aves qvæ ibidem excluduntur & ſubſiſtunt, macræ ſunt, præter plumam nihil carnis habentes. Dubitat Author, unde frigus illud inuſitatum proveniat, cum aqva Inſulas Feröenſes allabens, qvanqvam per ſe frigida ſit, ſalſedine tamen ſua & perpetuo motu, plerumq; producat ibi hyemem temperatam. Neſcit an verſa vice, maris hujus continuus motus producat in ſcopulo Muncken inuſitatum illud frigus. Id poſſe concludi autumat, ſi qvidem magnetica virtute tam potenti pollent cautes, de qvibus dictum, ſicut & centra fundorum circularium; etiam oportere magnetem fortem ineſſe reliqvis fundis circularibus, cujus vi tam facilè trahantur naves in periculum: & ſi magnes ibidem inveniatur, de qvo dubitari non debet; an ille cauſa extraordinaria cenſeri poſſit hujus frigoris, aliorum judicio ſubjicit.

5. Boream verſus juxta Suderöe alia funda excurrunt recta linea, qvibus aquæ impinguntur recta qvoq; linea, magno tamen maris murmure & ſtrepitu.

Vortex prope Sandöe in gyrum volvitur ad centrum usq; intimum, caretq; barathro in medio.

Tertius vortex inter inſulas Boreales ab ipſo autore fuit exploratus non ſimplici vice. Quam primum navicula appropinqvat, illam ad ſe trahit, qvaſi abſorbere vellet naviculam; ita ut nautæ rerum ſuarum ſatagant, ne à fluctibus vincantur. Nam uno cymbæ latere remis fortiter nituntur contra voraginem, altero latere omnibus remis contrario motu laborant. Quod ſi fluctus ſuperiores evaſerint, primò cymbam bis in gyrum verſant, iterumq; bis retrorſum, & eodem modo 4 vel qvinqvies circumvolvunt: unde facile colligere eſt ratione, qvo modo fundum ſe habeat, nec voragines poſſe fluxum & refluxum excitare. Idem de Vortice Norwagiæ Moſte Strøm dicto demonſtrat Author contra *Athanaſium Kircherum*, & *Herbinium*, fuſiusq; perſequitur in opere ipſo cap. 1. p. 53. ſeqq. qui à curioſis Legi meretur. Figura addita rem illuſtrat.

MERIDIES
ORIENS
OCCIDENS
Sumboholm
Sumböe
Den sydere Ende af Suderöe

XX. *Bagge Wandel* Calendaria Marina. Hafn. 1673. ap. Godicchenium in 16.

XXI. *Thomæ Walgeſtenii* Calendaria Danica. Hafn. apud G. Gödianum 1673 in 12. 16. & fol.

XXII. *Andreæ Bordingii* Mercurius menſtruus, rythmo Danico. Hafn. 1673. in 4. ap. Gödianum.

XXIII. *Danielis Paulli* Mercurius Extraordinarius. Hafn. 1673. ap. Godicechenium in 8.

XXIV. *Danielis Paulli* Mercurius menſtruus Danicus. Hafn. 1673. in 4.

XXV. *Georgii Gödiani* Mercurius Ordinarius. Hafn. 1673. in 8.

XXVI. Catalogus Variorum & Inſignium Librorum in ædibus *Dan. Paulli* Bibliopol. Regii Auctione divenditorum. Hafn. ap. Godicchen. 1673. in 4.

XXVII. Deſignatio Librorum ex Francofurtenſibus & Lipſienſibus Nundinis Vernalibus & Autumnalibus Haffniam advectorum per *P. Hauboldum* Acad. Bibliop. Hafn. Hafn 1673. in 8.

XXVIII. Specimen Characterum Chalcographicorum officinæ Matthia Godicchenii. Hafn. 1673. in 4.

XXIX. *Th. Barth.* De Anatome Practica Conſiliū. Cum operum hactenus editorum Catalogo. Hafn. 1674. ap. P. Haubold. in 4.

Quam olim multorum annorum ſtudio & experientiâ adornare cœperam Anatomen Practicam ex cadaveribus morbo aliquo defunctis ad ſedes affectas inqvirendas, Vulcanus cum aliis lucubrationibus conſumpſit. Ejus autem rudem ideam conſignavi qvantum memoria ſuggeſſit, data per Cl. *Bonetum* occaſione, qui idem argumentum jam in ſe ſuſcepit elaborandum.

XXX. *Eraſmi Bartholini* De Naturæ Mirabilibus Quæſtiones

ones Academicæ. Hafn. 1674. apud P. Hauboldum in 4.

Continentur hoc opere ſequentes Diſſertationes Academicæ. De Figuris Corporum. De Figura Nivis. De Poris Corporum. De Attractione. De Phyſica Carteſiana. De Experimentis. De Hypotheſibus Phyſicis. De Conſvetudine. De Natura. De Studio Lingvæ Danicæ. De Judicio & Memoria. De Arcanis Scientiarum.

XXXI. *Olai Borrichii* Hermetis Ægyptiorum, & Chemicorum Sapientia ab *Herm. Conringii* Animadverſionibus vindicata. Hafn. 1664. apud P. Hauboldum in 4.

XXXII. *Th. Barth.* De Peregrinatione ad Theodorum Fuiren Propempticon. Hafn. 1674. apud Gödianum in 4.

XXXIII. *Thomæ Bartholini* De Peregrinatione Medica ad Oligerum Jacobæum Nepotem, & Filios Caſparum Bartholinum, Chriſtophorum Bartholinum. Hafn. 1674. apud Dan. Paulli in 4.

Programmata Academiæ Publica.

1. *Georgii Hilarii* Rectoris Programma in Obitum Catharinæ Nanſen Conjugis Illuſtriſſimi Dn. Petri Griffenfeld. Haffn. 1672. in fol. Autore D. *Wilh. Wormio*, Acad. Secretario.

2. *Georgii Hilarii* Rectoris Programma in Obitum Ingeburgæ Claumannæ Conjugis D. Henrici à Móinichen, Medici Regii. Hafn. 1672. in fol. Conſcriptum à D. *Wilh. Wormio.*

3. Deſignatio Lectionum Publicarum Reg. Acad. Hafnienſis Rectore M. *Georgio Hilario*. Hafn. 1672. in fol.

4. *Georgii Hilarii* Rectoris Programma ad Orationum Jubilæam à M. Chriſtophero Schlettero conceptum. Hafn 1673. in fol.

5. *Th. Bartholini* Decani Programma ad Sectiones Anatomicas publicas D. Nicolai Stenonii. Hafn. 1673 in fol.

8. *Tho-*

6. *Georgii Hilarii* Rectoris Programma in obitum Thomæ Fuiren. Hafn. 1673. in fol. Autore D. *Wilh Worm.*

7. *Erasmi Bartholini* ProDecani Programma invitatorium ad ſupremam Lauream Philoſophicam. Hafn. 1673. in fol.

8. *Th. Bartholini* Decani Programma ad Libros Bibliothecæ publicæ cum fructu legendos. Hafn. 1673. in fol.

9. *Georgii Hilarii* Rectoris Programma in promotionem Magiſtrorũ. Hafn. 1673. in fol. Autore D. *Wilh. Worm.*

10. *Georgii Hilarii* Programma in Reſignatione Rectoratus ſui. Hafn. 1673. in fol. Scriptum à D. *Wilh. Worm.*

11. *Jani Bircherodii* Rectoris Programma in Obitum Caſpari Severini Hiort Judicis Provincialis Selandiæ. Hafn. 1673. in fol. Autore D. *Wilh. Wormio.*

12. *Thomæ Bartholini* Decani De Viſitatione Officinarum Pharmaceuticarum Programma ſecundum. Hafn. apud Dan. Paulli 1673. in 4.

13. *Jani Bircherodii* Rectoris Programma in Licentiatus Honores Ivari Hirtzholmi. Hafn. 1673. in fol. Scriptum à D. *Wilh. Worm.*

14. *Jani Bircherodii* Rectoris Programma in Obitum M. Hieronymi Buekii. Hafn. 1673. in fol. Autore D. *Wilh. Worm.*

15. *Jani Bircherodii* Rectoris Programma ad Orationem Jubilæam ſcriptum à M. *Georgio Johannis* Ebr. L. Profeſſ. Hafn. 1673. in fol.

16. *Jani Bircherodii* Rectoris Programma in Obitũ Georgii Joh. Scribæ Regii. Haf. 673. in fol. Aut. D. *Wilh. Worm.*

17. Lectionum Publicarũ Rectore *Jano Bircherodio* Deſignatio. Hafn. 1673. in fol.

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK ... BIBLIOTECA ...